

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์
Ramkhamhaeng Journal Humanities edition

ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕

Vol. 41 No. 1 January - June 2022

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์

ปีที่ 41 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

ISSN 0125-300X

เจ้าของ	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	
บรรณาธิการผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพอุษา ศรีเพริศ	
บรรณาธิการบริหาร	รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาติรี	
บรรณาธิการประจำฉบับ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งภัสสรณ์ ศรีทธาธนพัฒน์	
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์กิตติคุณธีระพันธ์ เหลืองทองคำ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์กิตติคุณปราณี กุลละวณิชย์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์เกียรติคุณสมพงศ์ วิหคศักดิ์พันธุ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	ศาสตราจารย์กิตติคุณอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์จางงศ์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	ศาสตราจารย์ชวน เพชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
	ศาสตราจารย์นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	รองศาสตราจารย์บุญเหลือ ใจมโน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
	รองศาสตราจารย์ประเทือง ทินรัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาสพงศ์ ศรีพิจารณ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลภัสสรณ์ ปินอিবรอฮีม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย เข้มมี	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	อาจารย์ธันวพร นาคอ้อม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	อาจารย์กัมปนาท บัวลา ประยูรรัตน์วงศ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้จัดการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดุลยวิทย์ นาคนาวา	
ประจำกองจัดการ	นางสาวโชติรส เลี้ยงรักษา	
เหรียญฎีก	นางสาวชลพรรษ ลิ่นบาง	
ฝ่ายศิลป์	นายอานันท์ สนทอง	
พิสูจน์อักษร	อาจารย์มณฑิชา เกตุณะ	
	นางกรรณิการ์ บุรศิริรักษ์	
	นางสาวณิชา ขวาลเวชกุล	

Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition

Vol. 41 No. 1 January - June 2022

ISSN 0125-300X

Publisher	Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University	
Publishing Editor	STippa-u-sa Sriprert, Asst. Prof.	
Executive Editor	Wiroj Nakchatri, Assoc. Prof.	
Editor-in-chief	Rungbhassorn Satthathanabhat, Asst. Prof.	
Editorial Board	Theraphan Luangthongkum, Prof.	Chulalongkorn University
	Sompong Vittayasakphan, Prof. Eme.	Chiangmai University
	Amara Prasithrathsint, Prof. Eme.	Chulalongkorn University
	Jamnong Adiwattanasit, Prof.	Mahachulalongkornrajavidyalaya University
	Chun Petkaew, Prof.	Suratthani Rajabhat University
	Natthanai Prasannam, Prof.	Kasetsart University
	Pratung Dinnarat, Assoc. Prof.	Kasetsart University
	Boonlue Chaimano, Assoc. Prof.	Lampang Rajabhat University
	Passapong Sripicharn, Asst. Prof.	Thammasat University
	Chonlaphatsorn Binibrohim, Asst. Prof.	Rajamangala University of Technology
	Udomlak Rapeesaeng, Asst. Prof.	Rambhai Barni Rajabhat University
	Somchai Semmee, Asst. Prof.	Ramkhamhaeng University
	Thanwaporn Nakim, Lecturer.	Kasetsart University
	Kumpanat Buala Prayoonrattanawong, Lecturer.	Ramkhamhaeng University
Manager	Dulyawit Naknawa, Asst. Prof.	
Managing Board	Miss Chotiros Liengruksa	
Treasurer	Miss Chonlapat Linbang	
Art and Design	Mr. Anant Sonthong	
Proof Reading	Monticha Ketna, Lecturer.	
	Kannikar Boorasirirak	
	Nitcha Chavalvechakul	

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ปีที่ 41 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม – ธันวาคม 2565
Ramkhamhaeng Journal Humanities Edition Vol. 41 No. 2 : Jul. – Dec. 2022

ก

สารัตถ์จากคณบดี

ตลอดระยะเวลา 5 ทศวรรษที่ผ่านมา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำหน้าที่เผยแพร่องค์ความรู้และสนับสนุนผลงานทางวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม รวมถึงจัดทำวารสารวิชาการเพื่อช่องทางเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ได้ผ่านการรับรองจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่งบทความเพื่อตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับจากนักวิชาการในการใช้อ้างอิงข้อมูลและการเผยแพร่ผลงานที่มีคุณภาพ

ในนามของคณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการพิจารณาบทความและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่ง

ธ.ธ

รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาตรี

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

บทนำ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีกำหนดเผยแพร่ราย 6 เดือน ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ทั้งนี้อาจมีวารสารฉบับพิเศษ (Special issue) หรือฉบับที่ตีพิมพ์บทความจากการประชุมวิชาการ (Conference proceedings) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ผลงานวิชาการ ตลอดจนได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี วรรณกรรม คติชนวิทยา วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ปรัชญา ประวัติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ยินดีพิจารณาผลงานวิชาการ อันได้แก่ บทความวิจัย (research article) บทความวิชาการ (academic article) บทความปริทัศน์ (review article) หรือบทวิจารณ์หนังสือ (book review) ที่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาข้างต้น ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ทุกบทความจะผ่านการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (double-blind review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน และผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด ผู้เขียนทุกท่านสามารถส่งบทความมาขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ได้ตลอดทั้งปี และกรุณาส่งต้นฉบับบทความตามช่องทางและรูปแบบที่กำหนดไว้ในคำแนะนำสำหรับผู้เขียน

ความคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในบทความเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลของผู้เขียนเท่านั้น คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความแต่อย่างใด และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงและกองบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารรามคำแหงฉบับนี้เป็นวารสารฉบับที่ 1 ของปี พ.ศ. 2565 ซึ่งครอบคลุมไปด้วยเนื้อหาหลากหลายทั้งทางด้านภาษา วรรณกรรม ประวัติศาสตร์และสังคม เนื้อหาทุกประการยังคงสะท้อนภาพความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจอัตลักษณ์ผู้คน ความเป็นไปของผู้คน และแง่มุมที่เราจะสามารถเข้าใจผู้คนได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ฉบับนี้ มีบทความทางวิชาการจำนวน 12 บทความ ทั้งบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ ครอบคลุมเนื้อหาวรรณกรรมทั้งไทย จีน และเยอรมัน บทความเกี่ยวกับสังคมและการพัฒนา การเรียนการสอน บทความทางภาษา ปรัชญา การสอน และประวัติศาสตร์

กองบรรณาธิการขอขอบคุณคุณอาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการที่ร่วมส่งบทความ มาตีพิมพ์เผยแพร่ และกราบขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ตลอดจนคณะทำงานที่มีส่วนร่วมในการจัดทำวารสารทุกท่าน ที่ดำเนินการให้วารสารเล่มนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

รุ่งภัสสรณ์ ศ.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุ่งภัสสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์
บรรณาธิการประจำฉบับ

สารบัญ

หน้า

กระบวนการค้นหาศักยภาพด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำ ห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ	1
The process of determining the potential by participating in the development of tourist attractions in Huai Khla Water Conservation Area, Ban Nong Keng Noi, Kritsana Sub-district, Khukhan District, Sisaket Province	
ฉันทพงศ์ สารรัตน์ ไพฑ์พงศ์ ฉัตรนันทภรณ์ และภัทรพล จันทร์เพ็ญ	
ลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์.....	25
Style in the Tale Literature of Mala Kamchan	
ภาคภต เทียมทัน	
การศึกษาลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราช.....	45
A Study of Characteristics of the Art of Decorating Chinese-style Cafe in Yaowarat อาทิตย์ แสงสินไชย , อภิษฎา สกุลอุดมกาญจน์ และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ	
มโนทัศน์“สตรี”ในวรรณกรรมจีนสมัย ค.ศ.1912 – ปัจจุบัน.....	67
The concept of “women” in Chinese Literature in Modern China 1912-present Peng Leshan	
การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง.....	87
A Study of Philosophical Concepts inThe King Ramkhamhaeng Inscription	
ไม้ สงวนสกุล	
การวิเคราะห์การถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลโนเบลเป็นภาษาไทย: กรณีศึกษา การแปลนวนิยายภาษาเยอรมันเรื่อง ลมหายใจที่ขาดห้วงของแฮร์ทา มิลเลอร์.....	105
An Analysis of Figurative Language in the Literary Work Awarded with the Nobel Prize and Translated into Thai: A Case Study on the German Novel Atemschaukel by Herta Müller	
อัญชลี โตพึงพงศ์	

การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	129
Practice of critical thinking for improving Ramkhamhaeng University students’ speaking skill in presenting arguments in German พัชรินทร์ ชัยวรรณ	
China und das Chinesische als doppeltes Fiktives in Tilman Rammstedts Der Kaiser von China (2008).....	151
China and the Chinese as a double fictive in Tilman Rammstedt’s Der Kaiser von China (2008) กฤษฎี๋ ชัยรัตน์	
เครื่องดนตรีไทยในวรรณกรรมสมัยสุโขทัย.....	175
Thai musical instruments in Sukhothai period literature สิปปวิชญ์ กิ่งแก้ว	
ผลกระทบของภาษา Greeklish ที่มีต่อการใช้ภาษากรีกสมัยใหม่.....	195
The influence of Greeklish on usage of Modern Greek language กัมปนาท บัวลา ประยูรรัตน์วงศ์	
ประสบการณ์การเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19.....	215
The Experience of Thai Higher Education Students in Online Learning during the Outbreak of COVID-19 คณิตย์ พามะณี, สุริยงค์ ลิ้มสังกาศ และรุจิรา สงขาว	
มนต์เสน่ห์อินเดีย.....	235
The Charms of India ผะอบ จิ่งแสงสถิตย์พร	

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	261
กองบรรณาธิการ	
จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์.....	269
กองบรรณาธิการ	

กระบวนการค้นหาศักยภาพด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา
อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

The process of determining the potential by participating in
the development of tourist attractions in Huai Khla Water
Conservation Area, Ban Nong Keng Noi, Kritsana Sub-district,
Khukhan District, Sisaket Province

ธัญพงษ์ สารรัตน์^{1*}, โปธิพงษ์ ฉัตรนันทภรณ์² และ ภัทรพล จันทร์เพ็ญ³
Thanyapong Sararat^{1*}, Popong Chutnuntaporn², and Pattaraphon Janpen³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทพื้นที่ชุมชน 2) ค้นหาศักยภาพการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพของพื้นที่กิจกรรมและวิถีชีวิตชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยการสำรวจพื้นที่บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภออุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ และ3) เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพและวิเคราะห์ประเมินศักยภาพของพื้นที่ร่วมกับการสัมภาษณ์และคืนข้อมูลสู่ชุมชนด้วยการจัด

¹ อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ e-mail: thanyapong.s@sskru.ac.th

² อาจารย์สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
e-mail: popong.c@sskru.ac.th

³ นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ e-mail: pattaraphon.j@sskru.ac.th

* ผู้ประสานงานหลัก: ธัญพงษ์ สารรัตน์

¹ Position Lecturer in Social Studies Program Faculty of Education Sisaket Rajabhat University
e-mail: thanyapong.s@sskru.ac.th

² Position Lecturer in Art and Design Program Program Faculty of Humanities and Social Sciences Sisaket Rajabhat
University e-mail: popong.c@sskru.ac.th

³ Position Student in Social Studies Program Faculty of Education Sisaket Rajabhat University
e-mail: pattaraphon.j@sskru.ac.th

* Corresponding author: Thanyapong Sararat

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบภูมิทัศน์ร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคม โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนและสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ปลาลงทะเลน้ำจืด หน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่แหล่งน้ำห้วยคล้าจำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) พื้นที่แห่งนี้มีจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและมีศักยภาพเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงทั้งทางบกและทางน้ำ ประกอบกับ 2) แนวคิดการวางผังเพื่อเชื่อมโยงการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวเส้นทางเดินชมวัดที่เป็นเกาะกลางน้ำ เส้นทางเดินชมธรรมชาติริมน้ำ และจุดแวะพักเพื่อชมวิว 1 จุด ชุดชมฝายน้ำล้น 1 จุด และพัฒนากิจกรรมใส่บาตรริมน้ำและกิจกรรมจดทะเบียนสมรสปลา โดยมี 3) แนวคิดหลักในการออกแบบที่คำนึงถึงความเหมาะสมและกลมกลืนกับบริบทสภาพแวดล้อมทั้งในส่วนของแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยทักษะวิศวกรรมสังคมที่ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน ทีมวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเป็นต้นแบบนำไปประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมได้กับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นภายใต้ความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์ เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า วิศวกรรมสังคม การมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยวการค้นหาศักยภาพ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the local context of the community 2) determine potential development as a community tourist attraction under the relationship between physical characteristics of the area, activities, and community way of life through the process of community participation by surveying the area of Ban Nong Kheng Noi, Kritsana Subdistrict, Khukhan District Sisaket Province; and 3) to study the physical components and assess the potential of the area, along with interviews and to bring information to the community through workshops; and to continuously develop landscape patterns with the community through the process of social engineers. The participants were community leaders, community tour operators, and freshwater helminth conservation groups from 30 local authorities in charge of the Huai Khla water source. The results of the study revealed that 1) this area has the advantages of tourist attractions and has the potential to be developed as a hub for linking to nearby tourist attractions both by land and by water. 2) Access

to tourist areas, walking paths to see temples in the middle of the water, riverside nature walks, 1 stopover point to view views, 1 set of overflowing dams, development of offering food to monks at riverside activities, and fish marriage registration activities. 3) The main design concept takes into account the suitability and harmony with the environment context, both in the area of development guidelines for landscape design for tourism through the participation process with social engineer skills through the exchange of knowledge between communities. Research teams and related agencies help the community to analyze and solve problems in order to develop the potential of the area as a sustainable tourist destination and be a model for applying and implementing concrete results to other tourism areas under the appropriate and context of the area.

Keywords: landscape, Huai Khla water conservation area, social engineer, participation, tourism development, potential search

1. บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นหนึ่งในอันดับต้นๆ ที่มีนักท่องเที่ยวเลือกเป็นจุดหมายปลายทางและมีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564, น.6) ทั้งนี้แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบแนวคิดการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเน้นไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดความสามารถของธรรมชาติที่จะต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหลัก (สมชัย เบญจขย, 2545, น.45) อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เกิดผลทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2539, น.12. และ เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2564, น.9)

อย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวจะมีความน่าประทับใจแก่ผู้อาศัยในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญคือ รูปลักษณ์ของชุมชน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และคณะ, 2538, น.24) ซึ่งสามารถทำให้ดีและสวยงามได้ด้วยการออกแบบและจัดการภูมิทัศน์ที่น่าอยู่และเหมาะสมกับการท่องเที่ยว อีกทั้งยังบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวได้อีกด้วย แต่ในการปฏิบัติหลายพื้นที่กลับมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตามแผนแม่บทการพัฒนาที่ได้ถูกกำหนดนโยบายไว้แล้ว และอาจถูกเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ (ราณี อธิชัยกุล และ รชพร จันทร์สว่าง, 2560, น.17) ทำให้รูปแบบภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวที่ปรากฏหลายพื้นที่ยังไม่

ตอบสนองความต้องการของชุมชน อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาภูมิทัศน์เพื่อรองรับแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) (ชนิกายุจน์ จินใจตรง, วารากุล ตันทนะเทวินทร์ และ วราพรรณ ผลโพธิ์, 2561, น.5) หรืออีกนัยยะหนึ่งคือการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง (วิมล จิโรจน์พันธุ์ และคณะ, 2548, น.17 และ ประชิต สกฤษพัฒน์ และคณะ, 2551, น.45)

เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า เป็นระบบนิเวศน้ำจืด มีความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะผืนป่าโคก ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำวัยอ่อนและพันธุ์สัตว์เฉพาะถิ่น โดยบริเวณกลางแหล่งน้ำครอบคลุมพื้นที่ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ และบางส่วนของอำเภอดงเจริญ โดยเฉพาะแหล่งทรัพยากรประเภทปลาตะเพียน และปลาจาละเม็ดน้ำจืดในแหล่งน้ำที่เป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ให้กับชาวประมงและชาวบ้านทั่วไปมาช้านาน (พะยอม ศรีบุญเรือง, 2564, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันแหล่งน้ำห้วยคล้าแห่งนี้ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกหนึ่งภายใต้ฐานคิดเรื่องการพัฒนาพื้นที่ว่าเมื่อพื้นที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นจะเกิดการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ในพื้นที่อันจะนำมาสู่คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจที่ดีในชุมชน ดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่นและการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษในการพัฒนาพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้าบ้านหนองเข็งน้อยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งใหม่ของจังหวัดศรีสะเกษ จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ อันจะนำไปสู่กระบวนการค้นหาศักยภาพพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ต่อไป นอกจากนี้ในพื้นที่ดังกล่าวยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทย มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป แนวทางการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมยัง

ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ตลอดจนประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ควรต้องมีส่วนร่วม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลอดไป

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

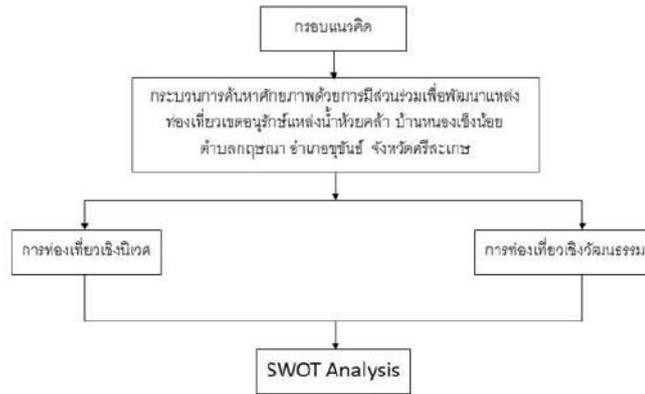
จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าไม่มีผู้ทำการศึกษาในประเด็นนี้ แต่มีงานวิจัยที่ กลุ่มเกี่ยวข้องที่สามารถนำมาศึกษาได้ เช่น 1) *กลุ่มงานศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในท้องถิ่นประเทศไทย* เช่น งานวิจัยของเพ็ญศรี มีมูลทอง (2552, น.11-12) เรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนโดยการสร้างจิตสำนึกชุมชนในตำบลบางปูใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ” จากงานวิจัยนี้เป็นพื้นฐานความรู้ที่ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน และกระบวนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกันในชุมชนที่จะนำประชาชนให้เรียนรู้การแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของสาลินี ทิพย์เพ็ง และคณะ (2555, น.157) เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนวิถีพุทธคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา (2555,น.147) งานวิจัยของศิริพร ศรสัมพันธ์ (2548) เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครปฐม” งานวิจัยของภูวดล บัวบางพลู (2561,น.94) เรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี งานวิจัยของทิพย์สุดา พันธุ์ศรี และรมย์ธีรา สมผิว (2552,น.12-13) เรื่อง “รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” งานวิจัยของศรารุณี ใจอดทน (2561,น.5) เรื่อง “แนวทางการพัฒนากายภาพแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ : กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาสามสืบสงและเขาเขียว จังหวัดนครราชสีมา” งานวิจัยของณัฐนิภรณ์ น้อยเสงี่ยม และคณะ (2562,น.40) เรื่อง “กระบวนการค้นหาศักยภาพด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง” งานวิจัยของรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2562,น.46) เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอบัว จังหวัดน่าน” โดยทำให้ทราบเป็นข้อมูลพื้นฐานว่าชุมชนแต่ละแห่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และมีแผนการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชน คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนอนุรักษ์และการจัดการการท่องเที่ยว มีกฎของชุมชนตามพันธะสัญญาชุมชน รวมทั้งกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ต้องให้ผลตอบแทนแก่

ชุมชน มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสุนทรียภาพ สังคม วัฒนธรรม และวัสดุที่ใช้ต้องสามารถคงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนอื่นๆ และ 2) *กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับภาพรวมของการท่องเที่ยวเมืองศรีสะเกษ* เช่นงานวิจัยของอุดมศักดิ์ มะโนประพัฒน์ (2560, น.12-13) เรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ” ที่ให้พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษโดยภาพรวม และ 3) *กลุ่มงานที่ว่าด้วยระบบนิเวศของแหล่งน้ำในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ* ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ งานวิจัยของประดิษฐ์ ศิลาบุตร (2550, น.123-130) เรื่อง “ห้วยสำราญ : แหล่งน้ำคูเมืองศรีสะเกษ” งานวิจัยของธัญพงศ์ สารรัตน์ (2561, น.12-31) เรื่อง “ความสำคัญของห้วยสำราญในบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างที่มีต่อเมืองศรีสะเกษ” งานวิจัยของปรกรณ์ชัย สุพัฒน์ (2555, น.65-70) เรื่อง “โครงการศึกษาคนและสังคมกับการแก้ปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ “ห้วยสำราญ” จังหวัดศรีสะเกษ และงานวิจัยของปรกรณ์ชัย สุพัฒน์ (2551, น.43-50) เรื่อง “ความหลากหลายทางชีวภาพกับการคงสภาพเชิงนิเวศแห่งลุ่มน้ำห้วยสำราญ จังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งจากการสำรวจงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำเค้าโครงและอภิปรายผลในการศึกษาเรื่องนี้ รวมถึงการอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะทางวิศวกรรมสังคม ที่เน้นทักษะการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในศตวรรษที่ 21 (นงรัตน์ อีสโร, 2564, น.59) และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อเป็นการรักษาสภาพดั้งเดิมของธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด (วรรณ วังษ์วานิช, 2539, น.45-46) รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่เน้นการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นและสื่อความหมายถึงแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ (อรรณ นันทจักร, 2550, น.6) อันที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ SWOT หรือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพพื้นที่ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน (ปาริชาติ วัลย์เสถียร, 2543, น.17-18)

นอกจากนี้การค้นหาคำศัพท์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงในชุมชนจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสร้างกระบวนการค้นหาคำศัพท์ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) และเป็นหนึ่งในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนที่จะต้องอาศัยกระบวนการวางแผนและมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยจำเป็นจะต้องเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีรายได้เข้าสู่ชุมชนแต่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ มีการศึกษาและวางแผนเพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและยาวนานที่สุด ในขณะที่เดียวกันของอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด (ยศ สันตสมบัติ, 2540, น.9) และแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่เป็นแนวคิดการมองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมที่มีการปรับตัวให้ชีวิตและธรรมชาติเกิดความสมดุล (ชัญญ วงษ์วิภาค, 2538, น.74) ในบริบทท้องถิ่นนั้นๆ ก่อเกิดเป็นสภาพกายภาพของชุมชนบ้านเรือน ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเชื่อ และการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังอาศัยทักษะการมีส่วนร่วมทางวิศวกรสังคมคือการสำรวจปัญหา ระดมความคิด ประมวลองค์ความรู้ เสนอแนะแนวทางเพื่อการปฏิบัติต่อไปด้วย (นงรัตน์ อิศโร 2564, น.56) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อหาคำศัพท์ของพื้นที่ผ่านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยอาศัยทักษะการมีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูลท้องถิ่นทางวิศวกรสังคมมาบูรณาการกับการวิจัยในประเด็นแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอย่างมีส่วนร่วมในเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชิงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษในครั้งนี้ด้วย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด (ผู้วิจัย, 2564)

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของเขตนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชียงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูชันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เขตนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชียงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูชันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่เขตนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชียงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูชันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการรับทราบข้อมูลและความคิดเห็นเบื้องต้นของคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กุสุมา บุญกาญจน์ และ ชูวิทย์ สุจฉายา, 2558, น.9) คำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของชุมชน โดยมีขั้นตอนการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัย หนังสือ เอกสารเผยแพร่ แผนที่ที่เกี่ยวข้องก่อนลงพื้นที่สำรวจ เพื่อทวนสอบความถูกต้องของข้อมูลที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

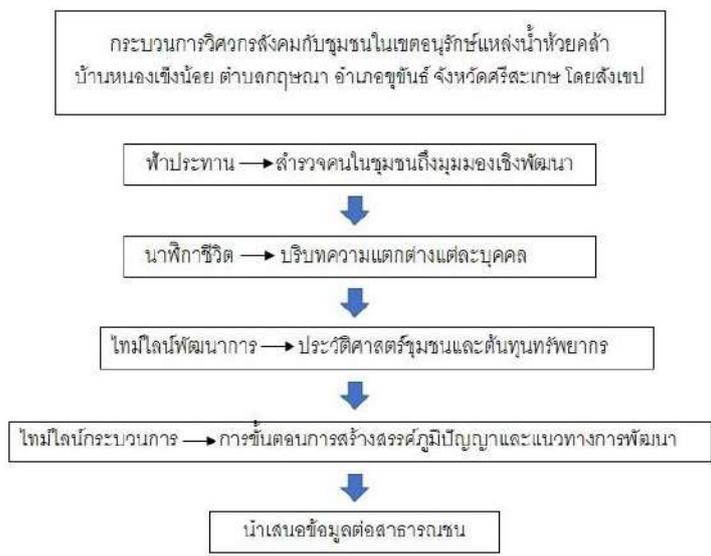
2. สำรวจข้อมูลทางกายภาพพื้นที่แหล่งอนุรักษ์ โดยสำรวจผังและสภาพแวดล้อมโดยรอบที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงพื้นที่ ระบบโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ระบบการบริการขั้นพื้นฐานในการรองรับและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

รูปแบบสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้าง การได้มาซึ่งข้อมูลและตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในขั้นตอนที่ 1 เป็นการนำข้อมูลการสังเคราะห์ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้อาศัยในชุมชนที่อาศัยในชุมชนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 20 ปี และเข้าใจบริบทพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด การจัดเวทีชาวบ้าน การสานเสวนา และข้อมูลทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยวมาวิเคราะห์หาคีย์ภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว

3. จัดประชุมเวทีการมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เพิ่มเติมรายบุคคล เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในด้านการระบุแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเสนอความคิดเห็นด้านการพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 30 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หน่วยงานรับผิดชอบในพื้นที่จำนวน 3 คน ผู้อาศัยในชุมชนจำนวน 19 คน แกนนำชุมชนจำนวน 3 คน และผู้ประกอบการจำนวน 5 คน

4. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพร้อมระบุพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม โดยปรับปรุงจากแนวคิดของ นงรัตน์ อีสโร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการวิศวกรสังคมในชุมชน (ผู้วิจัย, 2564)

5. คืบข้อมูลกลับสู่ชุมชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดในการปรับปรุงพื้นที่ และแก้ไขรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว

6. นำเสนอรูปแบบภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมที่ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีสาธารณะระหว่างทีมวิจัยชุมชน และหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อนำไปดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นข้อค้นพบได้ 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 บริบทแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชิงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชิงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจากการวิเคราะห์ SWOT หรือ การวิเคราะห์ศักยภาพเชิงพื้นที่และการเดินสำรวจลักษณะทางกายภาพพบว่า พื้นที่แหล่งน้ำห้วยคล้ามีลักษณะเป็นที่ราบป่าโคกและที่ราบลุ่มน้ำ มีเขตน่านน้ำ 613 ไร่ เป็นลำน้ำสาขาของห้วยตามอญ (พะยอม ศรีบุญเรือง, 2564, สัมภาษณ์) มีความอุดมสมบูรณ์และความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์น้ำ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอวังหินและเป็นต้นน้ำของลำห้วยเล็กๆ หลายสาย ซึ่งจากความแตกต่างทางกายภาพแสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมให้ลุ่มน้ำห้วยคล้าในเขตบ้านหนองเชิงน้อยมีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการจัดการสภาพแวดล้อม โดยมีความสอดคล้องกับนโยบายการสร้างสรรคเส้นทางท่องเที่ยวที่กระจายจากเมืองหลักสู่เมืองรอง และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ของท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ, 2564, น.5) และนโยบาย “บวร” ในการพัฒนาโดยนำเข้ามาจัดการฝึกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างจิตสำนึกการรักและหวงแหนบ้านเกิดให้กับเยาวชนจนสามารถโน้มน้ำวให้เยาวชนร่วมกิจกรรมพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม โดยอาศัยองค์กรภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม (ภาพที่ 3) ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสนับสนุน

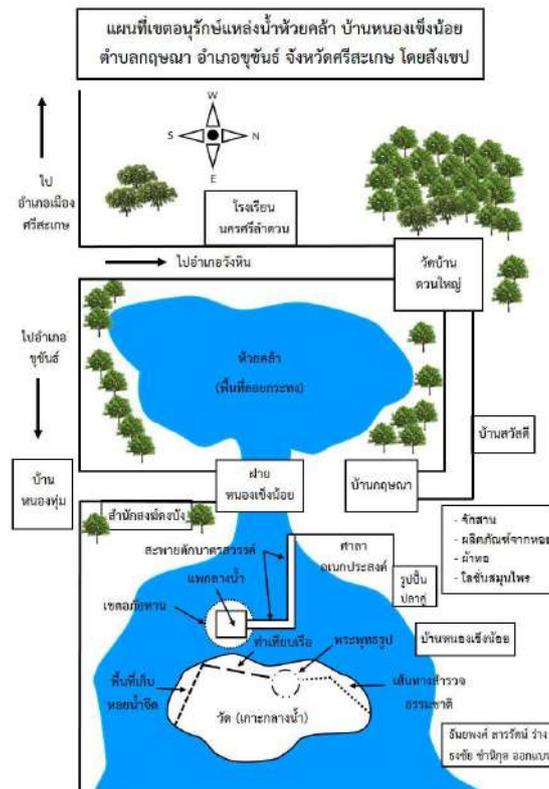

ให้พื้นที่แห่งนี้มีโอกาสนำมาใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นในทุกๆปี

ด้านแหล่งท่องเที่ยว แสดงการสนทนากลุ่มร่วมกับการสัมภาษณ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านทักษะและเครื่องมือของวิศวกรสังคม คือ “ฟ้าประทาน” และ “นาฬิกาชีวิต” ผู้คนมีความเห็นต่างกัน มีมุมมองและประสบการณ์ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน มาสนทนากัน และพัฒนาสู่เครื่องมือ “Timeline พัฒนาการ” และ “Timeline กระบวนการ” ซึ่งการที่ชาวบ้านสานเสวนากันสามารถสรุปประเด็นได้คือ ชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการระบุตำแหน่งที่ตั้งและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิทัศน์ทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ส่งผลให้ลุ่มน้ำแห่งนี้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวเชิงธรรมชาติ ได้แก่ 1) พื้นที่แหล่งน้ำมีแพศาลากลางน้ำ เป็นเขตอุทยาน 2) ทางเดินสำรวจเส้นทางธรรมชาติบริเวณเกาะกลางน้ำ มีวัดที่พระสร้างขึ้นกลางน้ำ โดยเป็นคณะสงฆ์ที่มาจากสำนักสงฆ์ดงบัง และยังเป็นพื้นที่ศึกษาเส้นทางธรรมชาติที่มีการจัดการดูแลป่าโคกโดยชุมชน มีความอุดมสมบูรณ์ สืบเนื่องได้จากมีพันธุ์ไม้ที่หลากหลายและเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำหลายชนิดโดยเฉพาะปลาตะเพียนและปลาจระเข้ที่มีมากในแหล่งน้ำ 3) พื้นที่ศึกษาเส้นทางธรรมชาติและป่าโคกแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ และจุดชมวิวน้ำตรงพระพุทธรูปองค์ใหญ่ 4) แหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบการประกอบอาชีพผลิตสินค้ากลุ่มจักสาน (กก ไทล) ที่เป็นพืชน้ำขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากมีน้ำห้วยคล้า การนำเปลือกหอยที่พบตามริมห้วยมาทำเป็นเครื่องประดับ การทำโลชั่นสมุนไพรจากว่านนางคำ เสดดพังพอน และว่านหางจระเข้ เป็นต้น 5) การท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรม ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มาร่วมกิจกรรมใส่บาตรสวรรค์ ปล่อยปลาบึก ปลาสรวย ปลุกป่า ทำพิธีสมรสปลาในเทศกาลวาเลนไทน์ (สัญลักษณ์รูปปั้นปลาคู่) เป็นประจำทุกปี ในช่วงเทศกาล (ถนนม พักเกาะ, 2564, สัมภาษณ์) ส่วนจุดอ่อนหรืออุปสรรคที่ควรพัฒนาที่สำคัญคือ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนี้อยู่ลึกจากถนนเส้นหลักมาก การคมนาคมลำบาก และเป็นพื้นที่ๆ ผู้คนภายนอกยังไม่คุ้นชินเท่าใดนัก รวมถึงผู้คนในชุมชนยังไม่มีประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเท่าที่ควร

ภาพที่ 3 แผนภูมิองค์ประกอบหลักการท่องเที่ยวชุมชน (ผู้วิจัย, 2564)

ภาพที่ 4 แผนที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า (ผู้วิจัย, 2564)

5.2 ศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า

บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอบุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์หาค่าศักยภาพพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอบุซันต์ จังหวัดศรีสะเกษ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยผ่านกระบวนการวิศวกรสังคม ใช้เครื่องมือ “Timeline พัฒนาการ” และ “Timeline กระบวนการ” เพื่อสืบค้นต้นทุนของชุมชน พร้อมจัดทำผังแสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวโดยนำเสนอลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นและหาประเด็นร่วมโดยการระบุศักยภาพและข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวโดยอาศัยทักษะทางวิศวกรสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้คนในการสืบค้นจุดแข็งจุดอ่อนของชุมชน เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่มีรูปแบบการตั้งชุมชนเป็นแนวยาวขนานไปกับชายฝั่งของแหล่งน้ำ และทางเข้ามาชุมชนเป็นทางเล็กเลียบบนฝายน้ำล้น ทำให้ไม่สามารถที่จะขยายพื้นที่เพื่อปรับปรุงพื้นที่ว่างเป็นที่จอดรถนักท่องเที่ยว ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแถบนี้มีศักยภาพที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทั้งทางบกและทางน้ำ แต่การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางบกค่อนข้างไกลจากเส้นทางคมนาคมสายหลักและห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงจากอำเภอวังหินทางน้ำจะช่วยประหยัดเวลาการเดินทางได้ดีกว่าทางบก และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องผ่านที่อาศัยของชุมชน ซึ่งเอกชนเป็นผู้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในบางส่วน และยังไม่มีการพัฒนาเส้นทางสัญจรและการบริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวตลอดจนมีที่ตั้งห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ทำให้ขาดการเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงจึงเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับบ้านหนองเข็งน้อย เช่น ชุมชนพหุวัฒนธรรม คือ ไทย-เขมรชุมชนมีความเชื่อเกี่ยวกับการค้นพบกระดิ่งทองคำของช้างหลวงในบริเวณวัดที่เป็นเกาะกลางน้ำ มีการค้นพบเศษกระเบื้องถ้วยชามแตกซึ่งอาจบ่งบอกถึงความสำคัญทางวัฒนธรรมของพื้นที่นี้มาก่อน (พระนอม ศรีบุญเรือง, 2564, สัมภาษณ์) มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติพันธุ์ไม้เลียบบนชายน้ำเชื่อมต่อกับจุดชมวิวยุทธูปองค์ใหญ่ที่นักท่องเที่ยวสามารถชมทัศนียภาพบนเกาะที่เป็นเนินได้โดยรอบอ่างเก็บน้ำ ชมฝูงนกเป็ดน้ำได้ ปัจจุบันเส้นทางศึกษาธรรมชาติอยู่ในสภาพชำรุดและปล่อยทิ้งร้าง (ภาวิณี ประกอบแสง, 2564, สัมภาษณ์) ส่วนในบริเวณบ้านหนองเข็งน้อยมีการตั้งชุมชนเป็นแนวยาวขนานไปตามเส้นทางคมนาคมได้ภายในหมู่บ้านทั้ง 2 ฝั่ง การเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางบก มีการเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับเส้นทางคมนาคม

สายหลักภายนอกพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ว่างที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการขยายโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาสื่ออำนวยความสะดวกสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว เช่น พื้นที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหาร และป้ายสื่อความหมาย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเริ่มต้นจากการนั่งเกวียนมาทางบก มีท่าเทียบเรือเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในจำนวนมาก อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำในบริเวณใกล้เคียง คือ เขตอนุรักษ์ธรรมชาติบ้านหนองเข็งน้อย ที่มีลักษณะเป็นหาดทราย ชาวบ้านใช้เป็นที่พักผ่อนอาบน้ำจืด ส่วนรูปแบบเศรษฐกิจของชุมชนนอกจากจะพึ่งพาการทำสวนยางพาราและการประมงแล้ว ภายในชุมชนยังมีร้านค้าและร้านอาหารที่มีศักยภาพ ส่วนแหล่งเศรษฐกิจของชุมชนบ้านหนองเข็งน้อยจะมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำโลชั่นสมุนไพรจากवानนางคำ ว่านหางจระเข้ และเสลดพังพอน ที่ทำได้ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการบำรุงและถนอมผิวด้วย แต่ทั้งสองชุมชนทั้งชุมชนบ้านกฤษณา และบ้านหนองเข็งน้อย มีวัฒนธรรมร่วมกันบริเวณฝายน้ำล้น คือ การใส่บาตรเดือนละ 1 ครั้ง การปล่อยปลาและพิธีสมรสปลาเนื่องในเทศกาลวาเลนไทน์ โดยชุมชนส่งปลาบึกมาอย่างละ 1 คู่ การจัดกิจกรรมระดมสมองเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เช่น การผลิตสื่อ การพัฒนาอาชีพการเลี้ยงหอยนาและหอยเชอรี่จากชุมชนบ้านโพธิ์กระสังข์ อำเภอบึงสามพัน ทำให้ชื่อเสียงของพื้นที่แถบนี้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและทำรายได้ให้แก่ชุมชนในช่วงเทศกาลกินเจและวันพระ (เบญจมาศ สุธรรม, 2564, สัมภาษณ์) จากจุดเดินทางของแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมทำให้แหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำบ้านหนองเข็งน้อยมีศักยภาพตามลักษณะทางกายภาพและต้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 5,6,7 ทักษะวิศวกรสังคมในชุมชน (ผู้วิจัย, 2564)

ผลจากการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งการสัมภาษณ์รายบุคคลจากคณะผู้นำชุมชนและชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านหนองเข็งน้อย ทำให้ผู้วิจัยและชุมชนในแต่ละพื้นที่ร่วมกันปรึกษาหารือ โดยผู้นำชุมชนพยายามที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น จัดกิจกรรมทำบุญตักบาตร ปล่อยสัตว์ต่างๆ ปลุกต้นไม้ในวันสำคัญ ตลอดจนทำความสะอาดแม่น้ำลำคลอง กำจัดผักตบชวา และวัชพืชอื่นๆ ที่ทำลายระบบนิเวศ โดยพยายามที่จะพัฒนาสถานที่นี้ให้เป็นสถานที่เที่ยวชมและพักผ่อนดูสัตว์น้ำต่างๆ รวมทั้งสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และต้นไม้หลากหลายชนิด บรรยากาศสดชื่นเย็นสบาย ซึ่งใครที่ได้เข้ามาแล้วพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าอยากมาที่นี่อีก (พะยอม ศรีบุญเรือง, 2564, สัมภาษณ์) และยังมีเชื่อมโยงกับพื้นที่วัฒนธรรมใกล้เคียงเช่น วัดบ้านดอนใหญ่ การลอยกระทงที่บริเวณห้วยคล้า หน้าโรงเรียนนครศรีลำดวน อำเภอวังหิน เป็นต้น มีการแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการวิศวกรรมสังคม และร่วมกันระบุศักยภาพและนำเสนอข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าเขตอนุรักษ์แถบนี้มีศักยภาพมากที่สุดที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแหล่งท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมควบคู่กันไป นอกจากนี้ยังมีเส้นทางสัญจรที่เชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงทั้งทางบกและทางน้ำ ข้อค้นพบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวต่อไป

5.3 แนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแหล่งน้ำห้วยคล้าบ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเสนอแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้าบ้านหนองเข็งน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ จากขั้นตอนการร่วมกันค้นหาแหล่งท่องเที่ยว และวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวห้วยคล้า บ้านหนองเข็งน้อย ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีพื้นที่การจัดการกิจกรรมพร้อมและกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเป็นความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวด้านการศึกษาเรียนรู้ และความต้องการพัฒนาคนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, น.57) ในขณะเดียวกันอาจมีลักษณะของการท่องเที่ยวชุมชน (Community Tourism) ที่เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เน้นผลประโยชน์เพื่อชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยวลักษณะนี้จึงเป็นความหวังของชุมชนในด้านการนำรายได้มาสู่ชุมชน (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์, 2553, น.9) โดยชุมชนร่วมกับนักวิจัยนำมาสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่ยึดหลักการชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวทางการออกแบบที่มี

ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม โดยแยกตามประเด็นดังนี้ 1) การสะท้อนสภาพดั้งเดิมของพื้นที่ ได้แก่ การสะท้อนลักษณะทางสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมของพื้นที่ 2) ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ได้แก่ รูปแบบ ขนาด พันธุ์ไม้ท้องถิ่น และการจัดวางองค์ประกอบในพื้นที่ และ 3) การเลือกทำเลที่ตั้ง ได้แก่ ความเหมาะสมและไม่ทำลายธรรมชาติที่มีอยู่เดิม มีการแสดงแนวคิดการวางผังเพื่อเชื่อมโยงการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวเส้นทางเดินชมวิถีชีวิตในชุมชนบ้านกฤษณาและบ้านหนองเข็งน้อย เส้นทางเดินชมธรรมชาติริมน้ำ และจุดแวะพักชมวิว 2 จุด ที่ฝายน้ำล้นและที่พระพุทธรูปเกาะกลางน้ำ ซึ่งแนวคิดหลักในการออกแบบทางเดินริมน้ำคำนึงถึงรูปแบบและสีที่มีความสมดุลกลมกลืนกับธรรมชาติ ผังภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบเบื้องต้นนำมาจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมแสดงความคิดเห็นประเด็นการพัฒนาในรูปแบบผังภูมิทัศน์และสถาปัตยกรรม ผลของการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อยชุมชนมีความคิดเห็นและข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดรูปแบบและเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางบกระหว่างบ้านกฤษณาและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงโดยเชื่อมโยงกับอำเภอวังหิน นอกจากนี้ชุมชนบ้านกฤษณาและบ้านหนองเข็งน้อยยังได้นำเสนอแนวคิดเพิ่มเติมให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเส้นทางท่องเที่ยวทางบกและเส้นทางทางน้ำ ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากชุมชนผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงผังภูมิทัศน์แล้วทำการคืนข้อมูลกลับสู่ชุมชนด้วยการจัดเวทีสนทนากลุ่มอีกครั้งเพื่อเสนอรูปแบบแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแพกลางน้ำของพื้นที่ห้วยคล้าในขั้นตอนสุดท้าย

ข้อสังเกตสำคัญในการจัดเวทีสนทนากลุ่ม คือมีการสรุปข้อมูลในรูปแบบผังมโนทัศน์ (Mind Mapping) ไทม์ไลน์ (Timeline) พัฒนาการและกระบวนการ คือ หน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและเสนอแนะความคิดเห็นที่หน่วยงานมีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหากเป็นช่วงเวลาที่ไม่ติดภารกิจการทำงาน ซึ่งศูนย์ แก่นอาสา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลกฤษณาได้กล่าวว่า “หน่วยงานภาครัฐจะต้องวางแผนพัฒนาอย่างจริงจังโดยบรรจุในแผนของโครงการประจำปีด้วย” (ศูนย์ แก่นอาสา, 2564, สัมภาษณ์) และสัมพันธ์กับข้อเสนอของเทิดชาย ช่วยบำรุง ที่ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัจจุบันถือว่ามีความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ บทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวก็เช่นกันถือเป็นบทบาทหนึ่งที่ต้องครุปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถถึงความได้เปรียบของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือในชุมชนมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มเป็นแหล่งสร้างรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นไทย (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2555, น.46) ขณะที่หน่วยงานท้องถิ่นบางหน่วยงาน

ไม่ได้มีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงสิ้นสุดการวิจัย จึงเป็นที่น่ากังวลว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคตจะมีความเป็นไปได้ของโครงการมากนักน้อยเพียงใดหากขาดความเห็นชอบจากหน่วยงานท้องถิ่น

6. อภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

การอภิปรายและสรุปผล

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาศักยภาพด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำห้วยคล้า บ้านหนองเชิงน้อย ตำบลกฤษณา อำเภอชุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การค้นหาแหล่งท่องเที่ยว การค้นหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การร่วมออกแบบแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ การปฏิบัติการข้างต้น ประกอบด้วยความสัมพันธ์ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ลักษณะกายภาพแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชน รูปแบบภูมิทัศน์ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งความสัมพันธ์ทั้ง 3 องค์ประกอบอยู่ภายใต้เงื่อนไขการรบกวนสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนน้อยที่สุด โดยสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบบพื้นที่ที่ชุมชนมีภูมิทัศน์ที่โดดเด่น มีสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ และปฏิบัติต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างอ่อนน้อม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2551, น.68) ซึ่งแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาเขตอนุรักษ์แห่งนี้ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินการร่วมกันระหว่างชุมชนและผู้วิจัยโดยผ่านทางการประชุมเวทีกลุ่มย่อย และทักษะการมีส่วนร่วมในรูปแบบวิศวกรรมสังคม ผลการศึกษาข้างต้นสามารถอภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ภาพที่ 8 องค์ประกอบความสัมพันธ์ของแนวคิดการออกแบบตามวัตถุประสงค์ (ผู้วิจัย , 2564)

ด้านการค้นหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการระบุที่ตั้งทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน ที่สำคัญคือ แลบบ้านกฤษณา คือ การขาดความอุดมสมบูรณ์ของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว และไม่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ต่างจากบ้านหนองเข็งน้อยที่นอกจากจะมีจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและวิถีวัฒนธรรมแล้วยังมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ ส่วนด้านแนวทางการพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ชุมชนได้มีส่วนร่วมนำเสนอแนวทางการออกแบบปรับปรุงภูมิทัศน์ผังบริเวณและพื้นที่สาธารณะในพื้นที่ร่วมระหว่าง 2 ชุมชน คือ แหล่งน้ำห้วยคล้าบ้านหนองเข็งน้อย สอดคล้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่จะต้องมีการพัฒนาด้านพื้นที่เป็นอันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายคมนาคม ระบบการสัญจร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอเพียงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในอนาคต (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, น.3) ส่วนการออกแบบทางเดินชมวิวยุคใหม่ เน้นรูปแบบความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และรบกวนทรัพยากรธรรมชาติน้อยที่สุดด้วยการออกแบบขนาดทางเดินให้มีความกว้างที่เหมาะสมร่วมกับบูรณาการเส้นโค้งอิสระที่ทอดตัวขนานกับแนวฝั่งเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวและรองรับความปลอดภัยขณะเดินชมทิวทัศน์

ปัจจุบันรูปแบบภูมิทัศน์ที่นำเสนอชุมชนทั้ง 2 ชุมชนมีมติยอมรับร่วมกัน แต่ยังไม่สามารถนำไปสู่การดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น นอกจากนี้พื้นที่แห่งนี้ยังอยู่ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน เช่น อำเภอวังหิน อำเภอชุนธุ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลกฤษณา ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ทันที แต่จากนโยบายการสร้างสรรค์เส้นทางท่องเที่ยวที่กระจายจากเมืองหลักสู่เมืองรอง โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564, น.5) ถือเป็นโอกาสที่ดีที่สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษได้ให้ความสนใจ และมีแนวคิดผลักดันการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ถึงแม้จะใช้เวลาในการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนาภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป และชุมชนยังไม่มีกิจกรรมร่วมกันมากนัก ทำให้ความสามัคคีเพื่อพัฒนาชุมชนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การนำกระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาช่วยในทุกกระบวนการวิจัยถือเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธารทิพย์ ชาวผ่องอำไพ และ ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมณเลิศ (2553, น.232) ที่กล่าวถึง การร่วมกิจกรรม

อย่างต่อเนื่องทุกกระบวนการของชุมชน เป็นขั้นตอนจะทำให้ชุมชนเกิดความภูมิใจ เกิดความรักและหวงแหนเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของปารีฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พชรินทร์ เสริมการดี (2556, น.245) ที่ว่า ประเด็นรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนให้ชุมชนร่วมแสดงความคิดเห็น กิจกรรมสนทนากลุ่มนี้เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม มีการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยศ สันตสมบัติ และคณะ (2554, น.10-13) และชูลิทธิ ชูชาติ และคณะ (2554, น.90) ซึ่งเป็นงานที่ให้ข้อมูลพื้นฐานเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีศักยภาพสำคัญในการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ชุมชนหันมาอนุรักษ์และพัฒนาธรรมชาติแวดล้อมอย่างยั่งยืน ภายใต้การสร้างกิจกรรมทั้งด้านเนื้อหาและการจัดการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน มีการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน จนนำไปสู่การปรึกษาหารือและร่วมหาข้อค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยกันโดยชุมชนเอง ซึ่งบทบาทการเข้าร่วมของชุมชนเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบจำนวนการให้ข้อมูลข่าวสาร การปรึกษาหารือ การเสนอปัญหาความต้องการ และการร่วมแก้ปัญหา ถือเป็นระดับการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการแสดงท่าทีของชุมชน หากแต่ระดับการตัดสินใจยังคงขึ้นอยู่กับหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ชุมชนไม่มีความเข้มแข็งมากพอที่จะผลักดันโครงการด้วยชุมชนเองได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทำให้การขับเคลื่อนเกิดผลได้ดี (ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์ และ สุขุมภรณ์ จงภักดี, 2548, น.21)

ข้อสังเกตระหว่างการดำเนินกิจกรรมสนทนากลุ่ม และการระดมความคิดด้วยทักษะวิศวกรสังคมพบว่า ความต้องการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนกลับไม่มีการเคลื่อนไหวและเข้าร่วมกิจกรรมเวทีสนทนากลุ่มจากหน่วยงานท้องถิ่นหรือเข้าร่วมน้อย ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ความต้องการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการและนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่นหรือไม่ และภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับชุมชนเป็นไปอย่างไรราบรื่นหรือมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างน้อยจึงทำให้โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างจากการศึกษาของรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ (2562, น.231-235) ที่เทศบาลและชุมชนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะมีการผลักดันให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรมีการนำประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลทั้งหมดนี้ได้สะท้อนภาพโอกาสในการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและข้อจำกัดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายของศักยภาพในพื้นที่เขตอนุรักษ์แหล่งน้ำ ประกอบด้วยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการบริการในบริเวณบ้านกฤษณา มีปัญหาด้านการเชื่อมโยงเรื่องการคมนาคมระหว่างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมหลักและระบบการสัญจรในการเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการผลักดันให้มีการจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงเป็นอันดับแรกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ส่วนการปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้ง 2 พื้นที่ควรมีการบูรณาการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้ครอบคลุมด้านกายภาพ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จะเป็นการเพิ่มศักยภาพและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวแล้วยังเป็นการนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนในอนาคต ส่วนในด้านกระบวนการมีส่วนร่วมการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องมีส่วนสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม จึงควรจะมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ทุกคนในชุมชนสามารถทำร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หากพิจารณาในด้านผลกระทบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในอนาคตหากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ถึงแม้ชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ที่กิจกรรมการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพดั้งเดิมที่อาจสูญหายไป และปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ควรส่งเสริมให้ชุมชนได้รับข้อมูลและความรู้ในประเด็นผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแสวงหาข้อตกลงและมาตรการที่จะป้องกันและรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในอนาคต ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดเกณฑ์การประเมินและความพร้อมในการพัฒนาแต่ละด้านเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน และยังเป็นการสนับสนุนระบบและกลไกการจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากการศึกษาคั้งนี้จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของพื้นที่อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะเป็นการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพราะจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มีเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์อยู่บ้าง และสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด ส่วนทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรจะเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นที่ให้มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการมาเที่ยวชมความงามทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ชุมชน รวมทั้งทำให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และอาจเป็นแนวทางให้พื้นที่อื่นมาเรียนรู้จากการถอดบทเรียน โดยเฉพาะสำหรับหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ สภาวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่น และอาจเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อพัฒนาในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนานักศึกษาให้เป็นวิศวกรสังคมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณคุณพนอม ศรีบุญเรือง ที่เป็นผู้ให้สัมภาษณ์หลักและให้ข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนเป็นอย่างดีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิในเวทีการประชุมวิชาการระดับชาติ วารสาร และกองบรรณาธิการ ที่ช่วยประเมินวิพากษ์ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้บทความนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยปี พ.ศ.2564-2570*.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กุสุมา บุญกาญจน์ และ ชูวิทย์ สุขฉายา. (2558). *การจัดทำแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนแม่น้ำจันทบูร*. จันทบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). *แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*.

กรุงเทพมหานคร: บริษัท วัลลภ จำกัด.

- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2538). *นิเวศวิทยาวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิกาลัญจน์ จินใจตรง วารากุล ต้นทนะเทวอินทร์ และ วราพรรณ ผลโพธิ์. (2561). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงภูมิทัศน์ภูป่าเปาะ จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, (25)1, 74-91.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ และคณะ. (2554). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำอ่าว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ณัฐนิภรณ์ น้อยแสงยม และคณะ. (2562). กระบวนการค้นหาศักยภาพด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวลุ่มน้ำปะเหลียน จังหวัดตรัง. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, (8)1, 50-61.
- ณัฐวุฒิ อัสวโกวิทวงศ์ และ สุขุมารณณ์ จงภักดี. (2548). การฟื้นฟูพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชนที่อยู่อาศัยของรัฐ กรณีศึกษา : โครงการเมืองใหม่บางพลีวาระที่ 1 ของการเคหะแห่งชาติ. *วารสารวิจัยและสถาปัตยกรรม/ผังเมือง*, (2005)3, 187-208.
- ถนอม พักเกาะ, ผู้นำชุมชน, 15 พฤษภาคม 2564. (สัมภาษณ์).
- ทิพย์สุดา พันธุ์ศรี และ รมย์จิรา สมผิว. (2552). *รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา หมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยที อำเภอมะเอน จังหวัดเชียงใหม่*. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2555). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง*. นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2564). *ความปกติสุขในความปกติใหม่ : การท่องเที่ยวไทยในสถานการณ์ฉุกเฉิน*. กรุงเทพฯ: อนันต์การพิมพ์.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์. (2561). ความสำคัญของหน่วยสำราญในบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างที่มีต่อเมืองศรีสะเกษ. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, (2)2, 7-25.
- ธารทิพย์ ขาวผ่องอำไพ และ อีร์ศักดิ์ อุ่่นอารมณณ์เลิศ. (2553). ผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีต่อสุขภาวะทางสังคมของคนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปากร ศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, (1)2, 100-113.

- นงรัตน์ อีสโร. (2564). พระบรมราโชบายด้านการศึกษากับภารกิจของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารทหารพัฒนา*, (45)2, 53-63.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). มาช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กันเถิด. *จุลสารการท่องเที่ยว*, (15)1, 53-58.
- เบญจมาศ สุธรรม, ผู้นำชุมชน, 1 พฤษภาคม 2564. (สัมภาษณ์).
- ปกรณ์ชัย สุพัฒน์. (2551). *โครงการศึกษาคนและสังคมกับการแก้ปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืนบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ “ช่วยสำราญ” จังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ปกรณ์ชัย สุพัฒน์. (2558). *ความหลากหลายทางชีวภาพกับการคงสภาพเชิงนิเวศแห่งลุ่มน้ำห้วยสำราญจังหวัดศรีสะเกษ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ประชิต สกฤษพัฒน์ และคณะ. (2551). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ประดิษฐ์ ศิลปาบุตร. (2550). *ช่วยสำราญ : แหล่งน้ำคูเมืองศรีสะเกษ*. ศรีสะเกษ: ศูนย์ศรีสะเกษศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปริง อำเภอควนโดน และบ้านป่าหน้น อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, (27)83, 97-11.
- ปาริชาติ วิไลเสถียร. (2543). *ชุมชนศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พนอม ศรีบุญเรือง, ผู้นำชุมชน, 1 พฤษภาคม 2564. (สัมภาษณ์).
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เพ็ญศรี มีมูลทอง. (2552). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนโดยการสร้างจิตสำนึกชุมชนในตำบลบางปูใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- ภาวิณี ประกอบแสง, ผู้นำชุมชน, 1 มิถุนายน 2564. (สัมภาษณ์).
- ภูวดล บัวบางพลู. (2561). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏจังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, (12)2, 91-101.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยศ สันตสมบัติ และคณะ. (2544). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร*. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT).

- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2562). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอำเภอบัว จังหวัดน่าน. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, (12)1, 28-41.
- ราณี อิลิชัยกุล และ รชพร จันทรสว่าง. (2560). การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย. *วารสารดุสิตธานี*, (11)ฉบับพิเศษ, 1-17.
- วรรณ วรชวานิช. (2539). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วิมล จิโรจน์พันธ์ และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ศราววุฒิ ใจอดทน. (2561). แนวทางการพัฒนากายภาพแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ : กรณีศึกษาป่าชุมชนเขาสามสิบส่างและเขาเขียว จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, (8)1, 109-125.
- ศิริพร ศรสัมพันธ์. (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครปฐม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และคณะ. (2538). การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท: กรุงเทพมหานคร: รายงานการวิจัยเสนอต่อสภาวิจัยแห่งชาติ.
- สมชัย เบญจขย. (2545). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรการบริหารจัดการป่าชุมชนและการพัฒนาอาชีพด้านป่าไม้*. เชียงใหม่: กลุ่มงานวิชาการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16.
- สาลินี ทิพย์เพ็ง และคณะ. (2555). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ : การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนวิถีพุทธคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา*. สงขลา: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สุนัย แก่นอาสา, ผู้นำชุมชน, 1 พฤษภาคม 2564. (สัมภาษณ์).
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2551). *การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดศรีสะเกษ 2564*. ม.ป.ป.: ม.ป.ท..
- อุดมศักดิ์ มะโนประพัฒน์. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, (15)2, 17-38.
- อรรถ นันทจักร์. (2550). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการท่องเที่ยว*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ Style in the Tale Literature of Mala Kamchan

ภคภต เขียมทัน^{1*}

Pakapot Thiamthan^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ เก็บข้อมูลจากนิทานของมาลา คำจันทร์ จำนวน 19 เรื่อง ที่ปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) ผลการศึกษาพบว่า ด้านการใช้คำ ปรากฏคำอ้างอิงตัวละคร คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ คำบอกสี คำภาษาไทยถิ่นเหนือ คำซ้อน และคำซ้ำ ด้านการใช้ประโยค ปรากฏประโยคขยายความ ด้านวรรณศิลป์ ปรากฏความเปรียบ สัมผัส และการใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร ส่วนด้านบริบทและสัมพันธภาพ นิทานทุกเรื่องสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อสื่อสารกับเด็ก มีลักษณะการดำเนินเรื่องแบบเรื่องเล่า อีกทั้งยังมีลักษณะเหนือวิสัย ทำให้นิทานทุกเรื่องเกิดสัมพันธภาพร่วมกันอย่างกลมกลืน ลีลาภาษาข้างต้นช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราว สร้างความสนุกสนาน สร้างจินตภาพให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน รวมถึงสอดแทรกความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปฏิบัติในสังคมไว้ให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ในทางอ้อม ลีลาภาษาดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการใช้ภาษาของมาลา คำจันทร์มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับประเภทผลงานและกลุ่มเป้าหมาย

คำสำคัญ: ลีลาภาษา วรรณกรรมนิทาน มาลา คำจันทร์

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: pakapot.th@cmu.ac.th

* ผู้ประสานงานหลัก: ชื่อผู้แต่ง

¹ Lecturer at Department of Thai, Faculty of Humanities, Chiangmai University e-mail: pakapot.th@cmu.ac.th

* Corresponding author: Author

Abstract

This paper aims to study the style in the tale literature of Mala Khamchan. The study was conducted by collecting his 19 tales as written in the works called “The 1st Mala’s Tale: Mystery Coin” (2008) and “2nd Mala’s Tale: Khanthamad-Tanghom (2008). In term of word usage, the result shows that the works embrace character-referring words, ideophone, pleasant characteristic describing words, super-nature referring words, color terms, northern Thai dialectal words, synonymous compound words and reduplication. In term of sentence usage, the works use explaining sentences. In term of literary devices, the works show multi-levels of language that fit properly with each character. Also, trope and rhymes are used therein. In term of context and cohesion, the works were written purposely to communicate with children. The stories are told through narrative method, and contain fantasy aspect which smoothly connects each story together. The style as such allows readers to greatly understand the stories. It also entertains readers, provides imagery to readers, and implies the ethical standard of the society. The style additionally makes the elegance of language to appears before the readers. Therefore, the style as used in Mala Khamchan is consistent with the target readers and genre.

Keywords: Style, Tale Literature, Mala Kamchan

1. บทนำ

วรรณกรรมเป็นงานศิลปะรูปแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยภาษาในการสื่อสาร ช่วยแสดงความรู้ ความคิด ทักษะคติ อารมณ์ ตลอดจนจินตนาการของผู้เขียน ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาที่ประณีต เพื่อสร้างสรรค์งานเขียนที่ดี ให้ผู้อ่านสามารถตีความและทำความเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างถูกต้อง ภาษาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่องานวรรณกรรม (รุ่งอรุณ ทีฆชอุณหเถียร, 2551, น. 1)

“มาลา คำจันทร์” เป็นนามปากกาของ “เจริญ มาลาโรจน์” นักเขียนที่มีผลงานมากมาย ทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น วรรณกรรมเยาวชน นิทาน รวมถึงสารคดีต่าง ๆ มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียน

ประสบผลสำเร็จในงานเขียน สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างลึกซึ้งและมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งสังเกตได้จากผลงานที่ได้รับรางวัลมากมาย เช่น เรื่องสั้น เรื่อง “ไปไม้สี่เหลียง” ได้รับรางวัลรองชนะเลิศจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2523 นวนิยาย เรื่อง “เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน” ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2534 นอกจากนี้ งานเขียนของมาลา คำจันทร์หลายชิ้นยังได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง แสดงให้เห็นถึงการตอบรับที่ดีและความนิยมจากผู้อ่านได้ (จินทนา อินทร์ตัน, 2536, น. 3-4; นิภาภัทร เทศหมวก, 2549, น. 2)

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษางานเขียนของมาลา คำจันทร์ ส่วนใหญ่ศึกษาในเชิงวรรณกรรม ทั้งด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม ภาพสะท้อน อัตลักษณ์ อุดมการณ์ เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การวิเคราะห์ นวนิยายของมาลา คำจันทร์” โดย จินทนา อินทร์ตัน (2536) วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์” โดย นิภาภัทร เทศหมวก (2549) อีกทั้งยังปรากฏงานวิจัยส่วนหนึ่งที่ศึกษาวิเคราะห์ด้านภาษา เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “เจ้าจันทร์ผมหอม ของ มาลา คำจันทร์: การวิเคราะห์วิธีการซ้อนคำและความหมายหลักความหมายรอง” โดย ภัทรลักษณ์ ชินประภาพ (2558)

งานวิจัยที่ผ่านมาช่วยแสดงให้เห็นว่า งานเขียนของมาลา คำจันทร์ เป็นแหล่งข้อมูลที่ น่าสนใจ มีผู้ศึกษาในประเด็นที่หลากหลาย และส่วนใหญ่มักศึกษาจากนวนิยาย เรื่องสั้น และ วรรณกรรมเยาวชน ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษางานเขียนประเภทนิทานของมาลา คำจันทร์ รวมถึง ยังไม่ปรากฏการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับลีลาภาษา (Style) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลีลาภาษาใน วรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ ซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาที่มาลา คำ จันท์เลือกใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิทานแล้ว ยังทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับประเภทวรรณกรรมอีกทางหนึ่งด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลีลาภาษา ได้แก่ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค ด้านวรรณศิลป์ และด้าน บริบทและสัมพันธภาพ ในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาในส่วนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนี้ จะกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ คือ แนวคิดเกี่ยวกับลีลาภาษา (Style) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เจือ สตะเวทิน (2518) เรียก Style ว่า ลีลา-ทำนองเขียน หมายถึง การแสดงความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนเจตคติของนักเขียน มีลักษณะเป็นของเฉพาะตัว โดยได้กล่าวถึงแนวทางการวิเคราะห์ลีลา-ทำนองเขียนว่าสามารถพิจารณาได้จากด้านต่าง ๆ เช่น การลำดับความของเรื่อง วิทยุณแห่งถ้อยคำ ความง่ายในการใช้ภาษา วาโทบาย (Rhetorical Devices) รายละเอียดตลอดในเชิงพรรณนา

3.2 กุหลาบ มัลลิกะมาส (2543) เรียก Style ว่า ท่วงทำนองแต่ง หมายถึง ท่วงทำนองที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียนแต่ละคน โดยได้กล่าวถึงแนวทางการวิเคราะห์ท่วงทำนองแต่งว่าสามารถพิจารณาได้จากด้านต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการสรรคำใช้ ด้านท่วงทำนองที่เกี่ยวกับโวหาร ด้านท่วงทำนองที่เกี่ยวกับการสร้างประโยค ด้านลักษณะการแต่งร้อยกรอง ด้านท่วงทำนองในการบรรยายและพรรณนาความให้กระจ่างแจ้ง และด้านทางเสียงของผู้แต่ง

3.3 Geoffrey Leech และ Mick Short (2007) กล่าวถึง Style ว่าหมายถึงวิธีการใช้ภาษา ซึ่งได้รับการเลือกใช้ในงานเขียน อาจเป็นวิธีการใช้ภาษาเฉพาะบุคคล เฉพาะรูปแบบเฉพาะประเภท สามารถใช้ศึกษาภาษาในวรรณกรรม (Literary Language) ได้ โดยได้กล่าวถึงแนวทางการวิเคราะห์ Style ว่าสามารถพิจารณาได้จากด้านต่าง ๆ (A Checklist of Linguistic and Stylistic Categories) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคำ (Lexical Categories) ด้านไวยากรณ์ (Grammatical Categories) ด้านภาพพจน์และอื่น ๆ (Figure of Speech, Etc) และด้านบริบทและสัมพันธภาพ (Context and Cohesion)

3.4 รุ่งอรุณ ทีฆชอุณหเถียร (2551) เรียก Style ว่า ลีลาภาษา หมายถึง กระบวนการใช้ภาษา อันได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้ภาพพจน์ การพรรณนา อีกทั้งยังมีความหมายรวมไปถึงกลวิธีการดำเนินเรื่อง และการสร้างจินตภาพได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาคำว่า Style แล้ว สังเกตได้ว่า ปรากฏคำเรียกในภาษาไทยหลากหลาย เช่น ลีลา-ทำนองเขียน ท่วงทำนองแต่ง ลีลาภาษา เมื่อพิจารณาความหมายของลีลาภาษา พบว่า

กล่าวถึงความหมายสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสื่อความถึงลักษณะการใช้ภาษาของผู้เขียน หรือของผลงาน อีกทั้งเมื่อพิจารณาแนวทางการพิจารณาลีลาภาษาแล้ว พบว่าสามารถพิจารณาได้หลายด้าน ซึ่งส่วนใหญ่กล่าวถึงคล้ายคลึงกัน เช่น ด้านคำ ด้านประโยค ด้านโวหารภาพพจน์ ทั้งนี้ บทความฉบับนี้จะเรียก “Style” ว่า “ลีลาภาษา” ตามรุ่งอรุณ ทีฆชุนหเถียร (2551) จะนิยามความหมายของคำว่า “ลีลาภาษา” ซึ่งสรุปจากแนวคิดข้างต้นว่า หมายถึง “ลักษณะการใช้ภาษาที่ผู้เขียนสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับรูปแบบหรือประเภทผลงาน” และจะพิจารณาลีลาภาษาตามแนวทางของ Geoffrey Leech และ Mick Short (2007)

4. ขอบเขตการวิจัย

การเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ เก็บข้อมูลจากนิทานของมาลา คำจันทร์ จำนวน 19 เรื่อง ซึ่งปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหรียญเวทมนตร์” (2551) จำนวน 5 เรื่อง และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) จำนวน 14 เรื่อง โดยพิจารณา 4 ด้าน คือ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค ด้านวรรณศิลป์ และด้านบริบทและสัมพันธภาพ

อนึ่ง การอ้างอิงข้อความตัวอย่างในบทความนี้ อ้างอิงตามที่ปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหรียญเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) ซึ่งตีพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์เคล็ดไทย และกำหนดใช้แบบ “(ชื่อเรื่อง, หนังสือ, น. หมายเลขหน้า)”

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ มีขั้นตอนดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรม โดยเฉพาะประเภทบันเทิงคดี รวมถึงศึกษางานวิจัยที่ศึกษาผลงานของมาลา คำจันทร์

5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากนิทานของมาลา คำจันทร์ จำนวน 19 เรื่อง ซึ่งปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหรียญเวทมนตร์” (2551) จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “เจ้าชายง่อย” “ลูกสาวรากษส” “เหรียญเวทมนตร์” “ไอ้ลอย ไอ้หล้า” และ “งูหงอนทอง” และปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) จำนวน 14 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “เสื่อ ช่าง ลิง กระต่าย” “ฤๅษีตนที่สาม” “เจ้าเมืองวู่วาม” “กาลกิณีตัวจริง” “ช่างงาดำ” “อุจจารนรก” “เหนื่อฟ้ายังมีฟ้า”

“บัวเงินบัวทอง” “หน้ากากผี หน้ากากทอง” “คันธมาทน์แดงหอม” “นางบาป นางบุญ” “เสือกับคางคก” “ปีศาจราตรี” และ “ตดอ้ายกำพริ้ว”

5.3 วิเคราะห์ลีลาภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค ด้านวรรณศิลป์ และด้านบริบทและสัมพันธภาพ

5.4 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

6. ผลการวิจัย

จากการศึกษานิทานในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) แล้ว พบลักษณะการใช้ภาษาส่วนหนึ่งที่ปรากฏค่อนข้างมากและสม่ำเสมอ ซึ่งจัดเป็นลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ จำแนกได้ 4 ด้าน คือ ด้านการใช้คำ ด้านการใช้ประโยค ด้านวรรณศิลป์ และด้านบริบทและสัมพันธภาพ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 ด้านการใช้คำ

ด้านการใช้คำ ได้แก่ คำอ้างอิงตัวละคร คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ คำบอกเล่า คำภาษาไทยถิ่นเหนือ คำซ้อน และคำซ้ำ ปรากฏดังนี้

6.1.1 คำอ้างอิงตัวละคร กล่าวคือ คำอ้างอิงตัวละครเป็นการนำคำต่าง ๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำเรียกญาติ มาใช้อ้างอิงผู้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินต่อเนื่องกันไปตามลำดับเหตุการณ์ คือ ตัวละคร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเรื่องราว เช่น

(1) *ผีขนดำคำรามลั่นแล้วพุ่มมือเข้าคว่ำ งูหงอนทองฉกหมับ กรงเขี้ยวจับคาชนอกหนา แข็งแต่จับไม่เข้า ผีขนดำรวบมือคว่ำคองู งูตัวตัวชนดรบรัดตัวมัน (งูหงอนทอง, นิทาน 1, น. 97)*

ตัวอย่าง (1) ปรากฏคำอ้างอิงถึงตัวละคร คือ คำว่า “งูหงอนทอง” คำว่า “งู” สำหรับอ้างอิงถึงตัวละคร “งูหงอนทอง” อีกทั้งยังปรากฏคำว่า “ผีขนดำ” และคำว่า “มัน” สำหรับอ้างอิงถึงตัวละคร “ผีขนดำ” ซึ่งต่างก็เป็นตัวละครจากจินตนาการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวดำเนินไปได้

(2) *เลือกับข้างต่างเป็นสัตว์ที่มีศักดิ์ศรีสูงอยู่ในป่า เลือกับข้างต่างยอมรับไม่ได้ว่าอีกฝ่ายสูงส่งกว่าตน เลือก็ว่าตัวเองยิ่งใหญ่ที่สุดในป่า ข้างก็ว่าตัวเองยิ่งใหญ่ที่สุดในป่า ต่างตกลงกันไม่ได้ จึงไปให้ลิงตัดสิน (เลือ ข้าง ลิง กระต่าย, นิทาน 2, น. 1)*

ตัวอย่าง (2) ปรากฏคำอ้างอิงถึงตัวละคร คือ คำว่า “เลือ” สำหรับอ้างอิงถึงตัวละคร “เลือ” ปรากฏคำว่า “ข้าง” สำหรับอ้างอิงถึงตัวละคร “ข้าง” อีกทั้งยังปรากฏคำว่า “ลิง” สำหรับอ้างอิงถึงตัวละคร “ลิง” ซึ่งต่างก็เป็นตัวละครจากสิ่งในธรรมชาติกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวดำเนินไปได้

6.1.2 คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส กล่าวคือ คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัสเป็นคำที่ใช้แสดงความคิดด้วยเสียง ทำหน้าที่ขยายความเกี่ยวกับท่าทาง สี เสียง กลิ่น การกระทำ สภาพ ความเข้ม ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (ธนานันท์ ตรงดี, 2558, น. 184) เช่น

(3) *เจ้าชายรองเจ้าชายเล็กจะร้องเตือนก็ไม่ทัน ต่างซัดผงกำยานออกไปโดยพร้อมเพรียง กำยานติดไฟลุกพริ้ว ไฟลุกติดมือใหญ่เท่าพัดใบลานที่ยื่นมา นางรากษสร้องหวีดขึ้นอีก กลิ้งเกลือกเสือกพินหวังให้ไฟดับ แต่ไฟกลับลุกแรงขึ้นทุกที (ลูกสาวรากษส, นิทาน 1, น. 41)*

ตัวอย่าง (3) ปรากฏคำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส คือ คำว่า “พริ้ว” ซึ่งขยายคำว่า “ลุก” แสดงภาพการลุกไหม้ของไฟให้ชัดเจนขึ้นว่าเกิดขึ้นในลักษณะทันทีทันใด และคำว่า “หวีด” ซึ่งขยายคำว่า “ร้อง” แสดงภาพการกรี๊ดร้องของนางรากษสให้ชัดเจนขึ้นว่ามีเสียงดังหวีด

(4) *เรือมีเพียงลำเดียว บรรทุกสินค้าเพียบแปล้ สองสหายมองเห็นคนติดเกาะร้างก็นึกสงสารจึงบังคับเรือเข้าไปหา (กาลกนิษฐ์จริง, นิทาน 2, น. 14)*

ตัวอย่าง (4) ปราภคาคำพรรณนาจันตภาพทางประสาทสัฒฝัศ คือ คำว่า “แปล้” ซึงขยายคำว่า “เพียบ” แสดงภาพการบรรรทุกสิณคำให้ชัดเจนซึ้นว่ามีปริมาณมากอย่างเต็มที

6.1.3 คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กล่าวคือ คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการนำคำ ซึงมีความหมายสื่อถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือพึงปฏิบัติเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ไปใช้บรรยายพฤติกรรมของตัวละคร ซึงจะช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมในทางอ้อม โดยผ่านพฤติกรรมของตัวละคร เช่น

(5) *ไอ้หล้าเป็นคนหน้าตาน่ารัก กิริยามารยาทเรียบร้อย รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อหน้าผู้ใหญ่ ใครเห็นใครก็รัก ใครพบใครก็ชอบ (ไอ้ลอย ไอ้หล้า, นิทาน 1, น. 73)*

ตัวอย่าง (5) ปราภคาคำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ คำว่า “เรียบร้อย” และคำว่า “อ่อนน้อมถ่อมตน” ซึงสื่อความถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือพึงปฏิบัติในยามที่อยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้ สามารถสังเกตได้ว่า ปราภคาคำที่แสดงถึงผลการเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อความต่อมา คือ ข้อความว่า “ใครเห็นใครก็รัก ใครพบใครก็ชอบ”

(6) *อ้ายกำพร้าวรับจ้างเขากินด้วยความลำบาก แต่อ้ายกำพร้าวไม่ยอมลักขโมยหรือหลอกหลวงใครกิน ครูบาพิจารณาเห็นว่าอ้ายกำพร้าวเป็นคนดี จึงรับเอาไปเป็นชะโยมหรือเด็กวัด (ตดอ้ายกำพร้าว, นิทาน 2, น. 109)*

ตัวอย่าง (6) ปราภคาคำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ คำว่า “ไม่ยอมลักขโมย” และคำว่า “(ไม่ยอม) หลอกหลวง” ซึงสื่อความถึงพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติในสังคม ทั้งนี้ สามารถสังเกตได้ว่า ปราภคาคำที่แสดงถึงผลการเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อความต่อมา คือ ข้อความว่า “ครูบาพิจารณาเห็นว่าอ้ายกำพร้าวเป็นคนดี จึงรับเอาไปเป็นชะโยมหรือเด็กวัด” ซึงแสดงให้เห็นถึงการได้รับความช่วยเหลือหรืออุปการะให้พ้นจากความลำบาก

6.1.4 คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ กล่าวคือ คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติเป็นการนำคำ ซึงมีความหมายสื่อถึงสิ่งเหนือวิสัยหรือเหนือจริง อย่างเวทมนตร์ สิ่งของวิเศษ การกระทำเหนือธรรมชาติที่มีความมหัศจรรย์ ไปใช้ในเนื้อเรื่อง ซึงจะช่วยให้เรื่องราวมีความสนุกสนาน น่าสนใจ หรือชวนให้ติดตามมากยิ่งขึ้น เช่น

(7) ความจริงแม้ว่ากลัวแต่ใครเล่าจะหลีกเลี่ยงหนีความจริงได้พ้น เจ้าหญิงร่ายมนตร์แปลงตัวเป็นเหาเกาะเส้นผมแม่ (ลูกสาวรากษส, นิทาน 1, น. 29)

ตัวอย่าง (7) ปรากฏคำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ คือ คำว่า “ร่ายมนตร์แปลงตัว” ซึ่งสื่อความถึงการกระทำพิเศษเหนือธรรมชาติที่มีความมหัศจรรย์ ไม่อาจทำได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยทำให้เรื่องราวน่าสนใจหรือน่าติดตามมากยิ่งขึ้น

(8) จีวีเศษสาดแสงพวยพุ่งเจิดจ้า แสงวิเศษห่อหุ้มร่างกายที่กำลังจะเน่า ครูหนึ่งนาคธิดากี่พันคืนชีพอีกครั้ง (คันทมาทน์แดงหอม, นิทาน 2, น. 84)

ตัวอย่าง (8) ปรากฏคำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจพิเศษเหนือธรรมชาติ คือ คำว่า “จีวีเศษ” และคำว่า “แสงวิเศษ” ซึ่งสื่อความถึงสิ่งที่มีพลังเหนือธรรมชาติ อีกทั้งยังปรากฏคำว่า “พันคืนชีพ” ซึ่งสื่อความถึงพฤติกรรมเหนือธรรมชาติ ซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้ในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยทำให้เรื่องราวสนุกสนาน และชวนให้ติดตามเหตุการณ์ในลำดับต่อไป

6.1.5 คำบอกสี กล่าวคือ คำบอกสีเป็นการนำคำเรียกชื่อสีหรือคำเรียกชื่อสีที่มีส่วนขยาย ไปใช้บอกสีของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดสีของสิ่งต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น เช่น

(9) รอบหุบเขาล้อมรอบด้วยธารน้ำกรด น้ำกรดเขียวเข้มจนดำคล้ำ มีควันกรุ่น ๆ ลอยอยู่ตลอดเวลา (เจ้าชายง่อย, นิทาน 1, น. 14)

ตัวอย่าง (9) ปรากฏคำบอกสี คือ คำว่า “เขียวเข้ม” และคำว่า “ดำคล้ำ” ซึ่งเป็นคำบอกสีที่ปรากฏร่วมกับคำขยายที่แสดงความเข้มข้นของสี แสดงให้เห็นรายละเอียดสีของน้ำกรดชัดเจนขึ้น

(10) เจ้ามานพพุ่มน้อยได้เห็นก็พรั่นใจ ช่างอะไรตัวใหญ่จิ้งจู้ย ทำทางดุร้าย งาทั้งสองเป็นสีดำเลื่อมปลาบเหมือนสลักด้วยแก้วมหานิล ช่างปรีเข้ามาจะลงงา (ช่างงาดำ, นิทาน 2, น. 24)

ตัวอย่าง (10) ปรากฏคำบอกสี คือ คำว่า “สีดำเลื่อมปลาบ” ซึ่งเป็นคำบอกสีที่ปรากฏร่วมกับคำขยายที่แสดงถึงลักษณะมันเงา แสดงให้เห็นรายละเอียดสีของงาช้างชัดเจนขึ้น

6.1.6 คำภาษาไทยถิ่นเหนือ กล่าวคือ คำภาษาไทยถิ่นเหนือเป็นการนำคำต่าง ๆ เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา ในภาษาไทยถิ่นเหนือ ใช้สอดแทรกในเนื้อความ ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นภาคเหนือ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นประการหนึ่งของผู้เขียน เช่น

(11) “สูจะเอาเท่าไหร่” “ตำลึงหนึ่ง” “เงินตั้งตำลึง” คำหุ้มล้งเล “ซื้อควายก็ได้ทั้งตัว
ซื้อวัวก็ได้ทั้งคู่” แต่ก็เอาเถอะ เห็นแก่แม่สูเคย ป้อนข้าวป้อนน้ำ เมื่อข้ายังเล็ก ข้าให้สู พัน
สามปี สูใช้คืนไม่ได้ สูต้องตกเป็นข้าทาสข้า” (งุหงอนทอง, นิทาน 1, น. 89)

ตัวอย่าง (11) ปรากฏคำภาษาไทยถิ่นเหนือ คือ คำว่า “สู” ซึ่งหมายถึง “เธอ, เจ้า, น้อง” (กรมวิชาธิการ กระทรวงธรรมการ, 2475, น. 51)

(12) ครูบาก็ถามว่า “โยมลูกแต่บ้านใดเมืองใดมา” พ่อค้าเกวียนตอบว่า “หมู่ข้า
ทั้งหลายลูกแต่เมืองตักสิลาม่า” “ลูกแต่เมืองตักสิลามาก็ดีแล้ว ครูบาก็มีอายชะโยมคน
หนึ่งเป็นอ้ายกำพร้าว ครูบาวจะฝากมันไปเรียนหนังสือเมืองตักสิลา” (ตออ้ายกำพร้าว, นิทาน
2, น. 109)

ตัวอย่าง (12) ปรากฏคำภาษาไทยถิ่นเหนือ คือ คำว่า “ลูก” ซึ่งหมายถึง “มาจาก” (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547, น. 655) คำว่า “ชะโยม” ซึ่งหมายถึง “เด็กวัด” (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547, น. 70) และคำว่า “ครูบา” ซึ่งหมายถึง “ครูผู้สอนกุลบุตร หมายถึงสมภาร คำใช้เรียกพระเถระผู้เป็นที่เคารพนับถือ ซึ่งมักจะมีอายุประมาณ 50 ปีขึ้นไป” (อุตม รุ่งเรืองศรี, 2547, น. 124)

6.1.7 คำซ้อน กล่าวคือ คำซ้อนเป็นคำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำ ขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำจะมีความสัมพันธ์กันด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน เพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน เพื่อเสริมความหมาย หรือเพื่ออธิบายความหมายของคำในภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ (วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ, 2553, น. 57) เช่น

(13) พระฤษีนั่งนิ่งอยู่นานคล้ายท่านเข้ามานสำรวจตรวจสอบความเป็นไปต่าง ๆ
ไต่ร่องพินิจพิจารณาโดยรอบคอบว่าควรไม่ควรประการใด (ลูกสาวรากษส, นิทาน 1, น.
32)

ตัวอย่าง (13) ปรากฏคำซ้อน คือ คำว่า “สำรวจตรวจสอบ” ซึ่งมีคำที่มีความหมายทำนองเดียวกัน 3 คำ เรียงซ้อนกัน ได้แก่ คำว่า “สำรวจ” หมายถึง “ตรวจสอบ” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “ตรวจ” หมายถึง “พิจารณาความเรียบร้อย สำรวจ” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) และคำว่า “สอบ” หมายถึง “ตรวจ หรือไล่เลียง เพื่อหาข้อเท็จจริง” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) อีกทั้งยังปรากฏคำว่า “ไตร่ตรองพินิจพิจารณา” ซึ่งมีคำที่มีความหมายทำนองเดียวกัน 3 คำ เรียงซ้อนกัน ได้แก่ คำว่า “ไตร่ตรอง” หมายถึง “คิดทบทวน” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “พินิจ” หมายถึง “พิจารณา ตรวจตรา” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “พิจารณา” หมายถึง “ตรวจตรา ตริตรอง สอบสวน” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำซ้อนดังกล่าวช่วยให้เห็นพฤติกรรมของพระฤๅษีชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้คุณสมบัติที่บุคคลพึงมีในทางอ้อมอีกด้วย

(14) *ชาวป่าหมู่บ้านนี้ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ ภิภุหุมนุ่มไปถึงก็คิดว่าดีละ กูจะอยู่ที่นี้ เขายังไม่รู้จักดีไม่รู้จักชั่ว เขาไม่รวมหัวกันขับไล่กู (อุจจารนรก, นิทาน 2, น. 30)*

ตัวอย่าง (14) ปรากฏคำซ้อน คือ คำว่า “บาปบุญคุณโทษ” ซึ่งมีคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน 4 คำ เรียงซ้อนกัน คือ คำว่า “บาป” หมายถึง “การกระทำผิดหลักคำสอนหรือข้อห้ามในศาสนา” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “บุญ” หมายถึง “การกระทำดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “คุณ” หมายถึง “ความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ ความดีที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) คำว่า “โทษ” หมายถึง “ความไม่ดี ความชั่ว ความผิด ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ ผลร้าย” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) อีกทั้งยังปรากฏคำว่า “ขับไล่” ซึ่งมีคำที่มีความหมายเหมือนกัน 2 คำ เรียงซ้อนกัน คือ คำว่า “ขับ” หมายถึง “ต้อนให้ไป บังคับให้ไป ไล่” และคำว่า “ไล่” หมายถึง “ขับ บังคับให้ไปหรือให้ออกจากที่เดิม” คำซ้อนดังกล่าวช่วยแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ชาวป่าหมู่บ้านนี้ไม่รู้จักและเหตุการณ์ที่ภิภุหุมนุ่มไม่ประสงค์ให้เกิดชัดเจนขึ้น

6.1.8 คำซ้ำ กล่าวคือ คำซ้ำเป็นคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการ ใช้เครื่องหมายไม่ยมก (๓) แทนคำที่ซ้ำ (วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ, 2553, น. 62) เมื่อซ้ำแล้วอาจมีรายละเอียดทางความหมายเพิ่มเติมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายก็ได้ เช่น

(15) “นายบ้าน ข้าเองมีข้าวสารอยู่บ้าง ข้าวที่พ่อแม่พี่น้องแบ่งปันให้ข้ามันแหละ ข้าจะหุงข้าว ท่านไปบอกเด็ก ๆ มากินข้าวเถอะ” นายบ้านกลับไปป่าวประกาศให้เด็ก ๆ ซึ่งอดอยากหิวโหยจนตัวผอมเหลืองมากินข้าวที่กระท่อมไอ้หล้า (ไอ้ลอย ไอ้หล้า, นิทาน 1, น.759)

ตัวอย่าง (15) ปรากฏคำซ้ำ คือ คำว่า “เด็ก ๆ” ซึ่งเป็นการซ้ำคำนาม ช่วยแสดงความเป็นพหูพจน์ มีความหมายสื่อว่าเด็กจำนวนหลายคน

(16) อุ้ม ๆ หอบ ๆ หอม ๆ ตม ๆ ไม่รู้แล้วให้ลูกกินนมจนอ้ม ลูกหลับแล้วก็เอาผ้ามาฉีกแบ่งครึ่ง ครึ่งหนึ่งห่อหุ้มลูก อีกครึ่งเอาติดตัวไป ตัดใจลูกจาก ก็ยังหยุด ๆ เดิน ๆ เหลียว ๆ ลูกแม่เอ๋ย ไม่ใช่กลัวลูกจะมาตอบโต้ทำร้ายเหมือนที่แม่ทำร้ายยาย แต่กลัวลูกจะติดโรค ตัดสินใจไปจาก แต่ไปไม่ไกลก็แอบหลังต้นไม้คอยสอดส่องดูแล (นางบาป นางบุญ, นิทาน 2, น. 93)

ตัวอย่าง (16) ปรากฏคำซ้ำ คือ คำว่า “อุ้ม ๆ” “หอบ ๆ” “หอม ๆ” “ตม ๆ” “หยุด ๆ” “เดิน ๆ” และ “เหลียว ๆ” ซึ่งเป็นการซ้ำคำกริยา สื่อความถึงการกระทำของแม่ ช่วยแสดงให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก รวมถึงความพะวักพะวนภายในใจของแม่ได้ชัดเจนขึ้น

ลักษณะภาษาด้านการใช้คำที่กล่าวไปข้างต้น เป็นลักษณะการใช้ภาษาส่วนหนึ่งที่มาลา คำจันทร์ เลือกใช้ในการสร้างสรรค์นิทาน ทำให้เรื่องราวสามารถดำเนินต่อเนื่องกันไปตามลำดับเหตุการณ์ได้ มีความสนุกสนาน น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม อีกทั้งยังสามารถสอดแทรกความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการอยู่ร่วมกันผ่านพฤติกรรมของตัวละครให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ในทางอ้อมได้

6.2 ด้านการใช้ประโยค

ด้านการใช้ประโยค ได้แก่ ประโยคขยายความ ปรากฏดังนี้

6.1.1 ประโยคขยายความ กล่าวคือ ประโยคขยายความเป็นประโยคที่มีการเชื่อมความต่อเนื่องกัน หรือเป็นประโยคที่มีส่วนขยาย อาจจะเป็นการให้รายละเอียดหรืออธิบายความ มักปรากฏการใช้คำเชื่อมเพื่อให้ประโยคสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป หรือปรากฏการใช้ประโยคซับซ้อน เพื่อขยายเนื้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง (รุ่งอรุณ ทีฆชอุณหเถียร, 2551, น. 46) เช่น

(17) นางแม่ดโง่ลูกแล้วหันมาชมชู้คุกคามเจ้าชายกลับอีก นางเริ่มร้ายมนตรี แต่เจ้าชายไม่ปล่อยให้นางมีโอกาสใช้เวทมนตร์ ถอดดาบปราด แล้วตะลุมรุกไล่จนนางร้ายเวทไม่จบ (เหรียญเวทมนตร์, นิทาน 1, น. 59)

ตัวอย่าง (17) แสดงลักษณะของประโยคขยายความ สังเกตได้จากการใช้คำเชื่อม เช่น คำว่า “แล้ว” คำว่า “แต่” เชื่อมให้ประโยคมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป

(18) “เจ้าจะต้องลงไปเกิดในผลแดงที่เมืองคน ชายคนแรกที่แตะเนื้อต้องตัวเจ้าจะเป็นสามีของเจ้า แต่เมื่อไรที่สามีนอกใจเจ้า เจ้าจะต้องมาเป็นภรรยาของราชโอรส” นางแดงหอมจึงต้องจุดจากเมืองจอมเขาสาวฟ้าลงมาเกิดในผลแดงหอมที่ท้ายไร่ของตายายที่ท้ายเมืองเชียงเรียง (คันธมาทน์แดงหอม, นิทาน 2, น. 61)

ตัวอย่าง (18) แสดงลักษณะของประโยคขยายความ สังเกตได้จากการใช้คำเชื่อม เช่น คำว่า “แต่” คำว่า “จึง” เชื่อมให้ประโยคมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป อีกทั้งยังปรากฏประโยคซับซ้อน ซึ่งมีส่วนขยายความแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมอีกด้วย

ลักษณะภาษาด้านการใช้ประโยคที่กล่าวไปข้างต้น เป็นลักษณะการใช้ภาษาอีกส่วนหนึ่งที่มาลา คำจันทร์เลือกใช้ในการสร้างสรรค์นิทาน ช่วยขยายความหรือแสดงรายละเอียดต่าง ๆ ของพฤติกรรมตัวละครหรือเหตุการณ์ ให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการเห็นภาพได้มากยิ่งขึ้น

6.3 ด้านวรรณศิลป์

ด้านวรรณศิลป์ ได้แก่ ความเปรียบ สัมผัส และการใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร ปรากฏดังนี้

6.3.1 ความเปรียบ กล่าวคือ ความเปรียบเป็นการใช้ภาษาเพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยใช้สิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม อาจเป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง หรือเป็นอีกสิ่งหนึ่งก็ได้ สามารถสังเกตได้จากคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ เช่น คำว่า “เหมือน” คำว่า “เป็น” (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัดน์ อินทรพร, 2548, น. 53) เช่น

(19) ทิวจนแสบไล่ ท้องลั่นโครกคราก ปวดบิดปวดมวนในท้องเหมือนมึงเข้าไปเลื้อยอยู่
เฟ้นฟ่าน (ลูกสาวรากษส, นิทาน 1, น. 24)

ตัวอย่าง (19) ปรากฏความเปรียบเทียบ คือ การเปรียบเทียบอาการปวดท้องกับการเลื้อยเฟ้นฟ่านไปมาของงู สังเกตได้จากคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ “เหมือน” ทำให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะอาการปวดท้องของตัวละครผ่านลักษณะการเลื้อยของงู ซึ่งเป็นสิ่งที่สังเกตได้จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

(20) ขณะเจ้าหญิงตากแดดอุ่นอยู่ที่ระเบียงปราสาท ก็มีนกยักษ์ตัวหนึ่งปรากฏขึ้นบน
ฟ้า จะงอยปากของมันแหลมคมเหมือนปลายทอก เล็บของมันก็แหลมคมเหลือมีด นกยักษ์
กางปีกโบกบินเร็วรี่ เสียงร้องของมันดังเหมือนฟ้าร้อง ลมปีกของมันก็ยวกราดรุนแรง
เหมือนลมพายุ เจ้าหญิงยังไม่ทันรู้ตัวว่าจะอะไรเป็นอะไร นกยักษ์ก็พุ่งลงมาแล้วโฉบเอาเจ้า
หญิงติดกรงเล็บของมันขึ้นไป (หน้ากากผี หน้ากากทอง, นิทาน 2, น. 54)

ตัวอย่าง (20) ปรากฏความเปรียบเทียบ คือ การเปรียบเทียบลักษณะความแหลมคมของจะงอยปากและเล็บกับความแหลมคมของสิ่งมีคม การเปรียบเทียบลักษณะความดังของเสียงร้องกับความดังของเสียงฟ้าร้อง การเปรียบเทียบลักษณะความรุนแรงของลมจากการกระพือปีกกับความรุนแรงของพายุ ทั้งนี้ สังเกตได้จากคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ “เหมือน” ช่วยให้สามารถจินตนาการเห็นภาพของนกยักษ์ได้ชัดเจนขึ้น ผ่านลักษณะของสิ่งมีคมและเหตุการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว

6.3.2 สัมผัส กล่าวคือ สัมผัสเป็นการใช้ภาษาที่มีเสียงคล้องจองกัน ช่วยทำให้นึกความสละสลวย มีจังหวะที่สมดุลกัน หรือมีวรรณศิลป์ ทั้งนี้ รูปแบบสัมผัสที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ จะเป็นรูปแบบของการสัมผัสสระ เช่น

(21) ยังมีเมืองเมืองหนึ่งซึ่งอุดมสมบูรณ์มาก ไพร่ฟ้าข้าคนหนาแน่น ไร่นากว้างขวาง
ทั้งเจ้าและไพร่ต่างอยู่ดีมีสุขกันถ้วนหน้า ข้าศึกศัตรูไม่มารุกรมคุมเหง เจ้าเมืองเป็นคนรัก
สงบ แต่ผีมือรบก็เก่งกาจเป็นที่คร้ามเกรงของเมืองอื่น (ลูกสาวรากษส, นิทาน 1, น. 17)

ตัวอย่าง (21) ปรากฏสัมผัส คือ การสัมผัสเสียงสระ /a:/ ของคำว่า “ฟ้า” กับ “ข้า” ในข้อความ “ไพร่ฟ้าข้าคน” การสัมผัสเสียงสระ /i:/ ของคำว่า “ดี” กับ “มี” ในข้อความ

“อยู่ดีมีสุข” การสัมผัสสระ /a:/ ของคำว่า “หน้า” กับ “ข้า” ในข้อความ “อยู่ดีมีสุขถ้วนหน้า ข้าศึกศัตรู” การสัมผัสเสียงสระ /u/ และเสียงพยัญชนะท้าย /m/ ของคำว่า “รัม” กับ “คุม” ในข้อความ “รุกรุมคุมเหง” และการสัมผัสสระ /o/ ของคำว่า “สงบ” กับ “รบ” ในข้อความ “เป็นคนรักสงบ แต่ฝีมือรบก็เก่งกาจ”

(22) เจ้าเมืองก็ยื่นให้อำมาตย์เฒ่า อำมาตย์เฒ่าก็กิน พอมะม่วงที่มีพิษงูเห่าตกถึงท้อง
อำมาตย์เฒ่าก็ตื่นต็อกเลือกตาย เจ้าเมืองก็โกรธ (เจ้าเมืองวู่วาม, นิทาน 2, น. 10)

ตัวอย่าง (22) ปรากฏสัมผัส คือ การสัมผัสเสียงสระ /*ia*/ และเสียงพยัญชนะท้าย /*k*/ ของคำว่า “ต็อก” กับ “เลือก” ในข้อความ “ตื่นต็อกเลือกตาย”

6.3.3 การใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร กล่าวคือ การใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละครเป็นการใช้ภาษาให้สอดคล้องกับสถานภาพ บทบาท หรือความสัมพันธ์ของตัวละคร ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้เข้าใจพฤติกรรมของตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องมากขึ้น เช่น

(23) วันหนึ่ง ขณะพระราชาราชและพระราชินีเสด็จออกจากราชการยังท้องพระโรงอยู่นั้น
ข้าหลวงปกครองแคว้นชายแดนผู้หนึ่งก็กราบทูลขึ้นว่า “ขอเดชะ พระบารมีปกเกล้าปก
กระหม่อม บัดนี้ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินสามหัวเมืองชายแดนได้รับความเดือนร้อนมาก
เนื่องจากมีนางผู้วิเศษคนหนึ่งออกมาจับเอาสาวพรหมจารีไปมากมาย ข้าพระพุทธเจ้า
เกรงว่าไพร่ฟ้าจะเอาใจออกห่างไปเข้ากับแคว้นอื่น ขอพระองค์โปรดพิจารณาด้วยเถิดพระเจ้า
ข้า” (เจ้าชายง่อย, นิทาน 1, น. 3)

ตัวอย่าง (23) การใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร คือ การใช้ถ้อยคำราชาศัพท์กับตัวละครที่เป็นพระราชาราชและพระราชินี ทั้งในการบรรยายความและในบทสนทนาของตัวละคร

(24) ภรรยาพูดว่า “นี่แน่ะพ่อไ้หนู แม้ว่าลูกเรายังเด็กอยู่นะ ส่งไปอยู่ต่างบ้านต่าง
เมือง แม่กลัวลูกเราจะลำบาก” “พ่อจะให้เจ้าหน้าที่ติดตามไปรับใช้ เจ้าหน้าที่คนนั้น
อายุเท่าหน้ากากทองแต่มันเป็นผู้ใหญ่มากกว่า มันจะรับใช้ลูกเราไม่ให้เดือดร้อน แม่ไม่ต้อง
กลัวลูกเราจะลำบาก” (หน้ากากผี หน้ากากทอง, นิทาน 2, น. 49)

ตัวอย่าง (24) การใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร คือ การใช้ถ้อยคำที่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ของตัวละคร แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องหรือความสัมพันธ์ของตัวละคร เช่น คำว่า “พ่อไอ้หนู” คำว่า “แม่” แสดงให้เห็นว่าตัวละครมีความสัมพันธ์แบบสามีภรรยา

ลักษณะภาษาด้านวรรณศิลป์ที่กล่าวไปข้างต้น เป็นลักษณะการใช้ภาษาอีกส่วนหนึ่งที่มาลา คำจันทร์เลือกใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิทาน มีส่วนทำให้เนื้อความสละสลวย มีวรรณศิลป์ช่วยให้สามารถจินตนาการมองเห็นภาพ และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น

6.4 ด้านบริบทและสัมพันธภาพ

ด้านบริบทและสัมพันธภาพ ปรากฏดังนี้

นิทานจำนวน 19 เรื่อง ที่ปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) เป็นนิทานที่มาลา คำจันทร์สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อสื่อสารกับเด็ก ๆ ส่วนหนึ่งสามารถพิจารณาได้จากการที่มาลา คำจันทร์ เรียกแทนตัวเองด้วยคำว่า “ลุงมาลา” ในส่วน “จากลุงมาลา” ซึ่งเป็นเสมือนคำนำของหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) คำเรียกดังกล่าวช่วยแสดงให้เห็นว่ามาลา คำจันทร์ ต้องการสื่อสารกับผู้อ่านที่เป็นเด็ก ซึ่งเป็นเสมือน “หลาน” อีกทั้งยังพิจารณาเพิ่มเติมจากข้อความในส่วน “ผมอยากสื่อกับเด็ก” ซึ่งปรากฏในหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แดงหอม” (2551) ดังเนื้อความที่ว่า

“คันธมาทน์แดงหอมเป็นรวมนิทานชุดที่สองของผู้เขียน ประกอบด้วยนิทานหลายเรื่อง สั้นบ้าง ยาวบ้าง ง่าย ๆ บ้าง ซับซ้อนบ้าง บางเรื่องผู้เขียนแต่งเอง บางเรื่องเอามาจากวรรณกรรมพื้นบ้านล้านนา การเอามาใช้นั้น ดัดแปลงแต่งเติมก็มี เอามาแต่โครงเรื่องแล้วแต่งใหม่ก็มี ได้แรงบันดาลใจมากก็มี ไม่ได้เล่าตามเดิมทั้งหมดเพราะเห็นว่าบางอย่างในองค์ประกอบของเรื่องนั้น ๆ ไม่เหมาะจะสื่อกับเด็ก ไม่อยากเขียนคำนำยาว ๆ งานชุดนี้มีความมุ่งหมายจะสื่อกับเด็ก เด็ก ๆ อยากอ่านนิทาน ไม่ใช่อยากอ่านคำนำ” (มาลา คำจันทร์, 2551b, น. (8)-(9))

ส่วน “ผมอยากสื่อกับเด็ก” เป็นเสมือนคำนำของหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันทมาหน้แต่งหอม” (2551) เนื้อความข้างต้นจึงช่วยแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์นิทานทั้ง 19 เรื่อง ของมาลา คำจันทร์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งน่าจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มาลา คำจันทร์เลือกใช้ลักษณะภาษาด้านต่าง ๆ ดังที่กล่าวไปข้างต้นในการสร้างสรรค์วรรณกรรมนิทาน

นอกจากนี้ แม้นิทานแต่ละเรื่องจะมีความแตกต่างกันด้านต่าง ๆ เช่น ที่มาของเรื่อง ขนาดเรื่อง การผูกเรื่อง ดังปรากฏในข้อความข้างต้น แต่สามารถสังเกตได้ว่า นิทานทุกเรื่องมีลักษณะประการหนึ่งเหมือนกัน คือ การดำเนินเรื่องแบบเรื่องเล่า โดยมีตัวละครแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันไปตามลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ อีกทั้งนิทานส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเหนือวิสัย (Fantasy) ซึ่งเป็นลักษณะเหนือจริงต่าง ๆ เช่น อำนาจเหนือธรรมชาติ (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2543, น. 104) สอดแทรกภายในเนื้อเรื่อง ทำให้นิทานในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันทมาหน้แต่งหอม” (2551) ของมาลา คำจันทร์ เกิดสัมพันธ์ภาพร่วมกันอย่างกลมกลืน

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ เก็บข้อมูลจากนิทาน 19 เรื่อง ในหนังสือ “นิทานมาลา 1 เหยี่ยวเวทมนตร์” (2551) และหนังสือ “นิทานมาลา 2 คันทมาหน้แต่งหอม” (2551) และวิเคราะห์ลีลาภาษาตามแนวคิดของ Geoffrey Leech และ Mick Short (2007)

ผลการศึกษาพบว่า นิทานของมาลา คำจันทร์ จำนวน 19 เรื่อง ปรากฏลักษณะการใช้ภาษาส่วนหนึ่งค่อนข้างมากและสม่ำเสมอ จึงพิจารณาเป็นลีลาภาษาในวรรณกรรมนิทานของมาลา คำจันทร์ โดยจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้คำ ปรากฏคำอ้างอิงถึงตัวละคร คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ คำบอกสี คำภาษาไทยถิ่นเหนือ คำซ้อน และคำซ้ำ ด้านการใช้ประโยค ปรากฏประโยคขยายความ ด้านวรรณศิลป์ ปรากฏความเปรียบ สัมผัส และการใช้ระดับภาษาเหมาะสมกับตัวละคร สำหรับด้านบริบทและสัมพันธ์ภาพนั้น นิทานทั้ง 19 เรื่อง เป็นนิทานที่ มาลา คำจันทร์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสื่อสารกับเด็ก นิทานทุกเรื่องมีลักษณะการดำเนินเรื่องแบบเรื่อง

เล่าเหมือนกัน และนิทานส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเหนือวิสัยหรือเหนือจริงสอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่อง ทำให้นิทานเรื่องต่าง ๆ เกิดสัมพันธ์ภาพร่วมกันอย่างกลมกลืน

ลีลาภาษาดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวหรือทราบรายละเอียดต่าง ๆ เช่น การใช้คำอ้างอิงตัวละคร การใช้คำบอกสี การใช้คำซ้อน การใช้ประโยคขยายความ ทำให้เรื่องราวสนุกสนาน น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม เช่น การใช้คำศัพท์ที่สื่อความถึงอิทธิฤทธิ์หรืออำนาจพิเศษเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งเหนือจริงและมีความมหัศจรรย์ ช่วยสร้างจินตภาพให้แก่ผู้อ่าน เช่น การใช้คำพรรณนาจินตภาพทางประสาทสัมผัส การใช้ความเปรียบ ซึ่งทำให้เข้าใจหรือเห็นภาพของสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสิ่งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนชัดเจนยิ่งขึ้น ผ่านทางสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ทำให้เนื้อความสละสลวย เช่น การใช้สัมผัส อีกทั้งยังช่วยสอดแทรกความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่พึงปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น การใช้คำศัพท์ที่สื่อความถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเด็กได้เรียนรู้ในทางอ้อมอีกด้วย

อนึ่ง ลีลาภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการใช้ภาษาของมาลา คำจันทร์ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับลักษณะของวรรณกรรมประเภทนิทาน ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อจำลองชีวิต หรือพฤติกรรมของมนุษย์ด้านต่าง ๆ อย่างมีวรรณศิลป์ มีเนื้อเรื่อง มีตัวละคร มีการดำเนินเรื่องที่เหมือนจริงหรืออาจโลกเอนเกินความจริง (สุกัญญา สุฉฉายา, 2555, น. 7) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก (พัชรีย์ จำปา, 2539; สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ, 2559) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า ใช้คำง่าย ดึงดูดความสนใจ ก่อให้เกิดภาพและความรู้สึก สละสลวย สื่อความหมายเชิงคุณธรรม รวมถึงใช้ความเปรียบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราว รู้สึกสนุกสนาน รวมถึงสามารถจินตนาการเห็นภาพตามได้ง่าย ความสอดคล้องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการใช้ภาษาของมาลา คำจันทร์ ยังมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ช่วยให้เข้าใจเรื่องราว เกิดความบันเทิง รวมถึงเอื้อให้สามารถตีความสาระสำคัญของนิทานได้ ดังนั้น การศึกษาลีลาภาษาในวรรณกรรมของมาลา คำจันทร์ จึงไม่เพียงแต่จะทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาที่มาลา คำจันทร์ เลือกใช้สร้างสรรค์วรรณกรรมนิทานเท่านั้น ยังช่วยให้ทราบถึงบทบาทของลักษณะการใช้ภาษา และทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างลีลาภาษากับประเภทผลงานและกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาวชิการ กระทรวงธรรมการ. (2475). *อภิธานภาษาพื้นเมือง มณฑลพายัพ*. พระนคร:
โรงพิมพ์กรมวิชาวชิการ กระทรวงธรรมการ.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- จันทนา อินทร์ดี. (2536). *การวิเคราะห์นวนิยายของมาลา คำจันทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และวีรวัฒน์ อินทรพร. (2548). *ภาษากับการสื่อสาร*. นครปฐม: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาภาษาไทย.
- เจือ สตะเวทิน. (2518). *วิชาประพันธศาสตร์ ว่าด้วยร้อยแก้ว ลีลาและทำนองเขียน* (เฉพาะบุคคล).
ในชุมนุมภาษาไทยของครูสภา (บรรณาธิการ), *คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง*, (น. 71-131).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธนาพันธ์ ตรงดี. (2558). *แนวทางการวิเคราะห์คำอิดีโอโฟนในภาษาลาวถิ่น*. *วารสารศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 11(2), 181-207.
- นิภาภัทร เทศหมวก. (2549). *ภาพสะท้อนวิถีชีวิตชาวเหนือในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- พัชรีย์ จำปา. (2539). *วัจนลีลาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ภัทรลักษณ์ ชินประภาพ. (2558). *เจ้าจันทร์หม่อมของ มาลา คำจันทร์: การวิเคราะห์วิธีการซ้อน
คำและความหมายหลักความหมายรอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
นเรศวร, พิษณุโลก.
- มาลา คำจันทร์. (2551a). *นิทานมาลา 1 เกร็ดถ้อยมนตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เคล็ดไทย.
- มาลา คำจันทร์. (2551b). *นิทานมาลา 2 คันธมาทน์แต่งหอม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เคล็ดไทย.
- รุ่งอรุณ ทิมชุนหเถียร. (2551). *ลีลาภาษาในเรื่องสั้นของ วัฒน์ วรรลยางกูร*. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาภาษาไทย.

- วัลยา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2553). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำ และการยืมคำ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สถาบันภาษาไทย.
- สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ. (2559). วจนลีลาในเรื่องเล่าสำหรับเด็กไทย: นัยสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา. *วารสารนิิตำภาษาและการสื่อสาร*, 21(29), 92-109.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. สืบค้นจาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- สุกัญญา สุขฉายา. (2555). *วรรณคดีนิทานไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, ภาควิชาภาษาไทย.
- อุตม รุ่งเรืองศรี. (2547). *พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง*. เชียงใหม่: มิ่งเมือง.
- Leech, G. N., & Short, M. (2007). *Style in fiction: A linguistic introduction to English fictional prose* (2nd ed). Harlow: Pearson Longman.

การศึกษาลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่ง

ร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราช

A Study of Characteristics of the Art of Decorating

Chinese-style Cafe in Yaowarat

อาทิตยา แสงสินชัย¹, อภิขญา สกุลอุดมกาญจน์² และจตุวิทย์ แก้วสุวรรณ³

Atitaya Saengsinchai, Apichaya Sakuludomkan and Chatuwit Keawsuwan*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาร้านคาเฟ่สไตล์จีนในเขตพื้นที่เยาวราช เนื่องจากสไตล์การตกแต่งร้านแบบจีนเป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น อีกทั้งย่านเยาวราชยังเป็นย่านชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่มีชื่อเสียง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราชและนำเสนอศิลปะและวัฒนธรรมความเป็นจีนที่นำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจคาเฟ่ โดยวิธีการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลเฉพาะด้านศิลปะที่สามารถรับรู้ได้ผ่านสายตาเท่านั้น ตามขอบเขตที่กำหนดไว้มีร้านทั้งหมด 3 ร้าน ได้แก่ ร้านหลงโถว ร้านเอ็กเค็งผู้กิ๊ และร้านจิงจิง ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 3 ร้าน มีองค์ประกอบการตกแต่งร้านแบบจีนร่วมกันดังนี้ 1) การใช้ตัวอักษรจีนกำกับชื่อร้าน 2) สีผนังภายในร้าน คือ สีเขียวเข้มและสีขาว 3) กระจกเงาตกแต่งภายในร้าน 4) เพอร์นิเจอร์แบบจีน ประกอบไปด้วยโต๊ะไม้ โต๊ะลายหินอ่อนและเก้าอี้ไม้รูปทรงต่าง ๆ แบบ

¹ นักศึกษาด้านภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² นักศึกษาด้านภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ e-mail: chatuwit.k@ku.th
ผู้ประสานงานหลัก : จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ

Student of Eastern Language Department, Faculty of Humanities, Kasetsart University Thailand,
e-mail: atitaya.sae@ku.th

Student of Eastern Language Department, Faculty of Humanities, Kasetsart University Thailand,
e-mail: apichaya.sak@ku.th

Assistant Professor of Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University.
e-mail: chatuwit.k@ku.th

*Corresponding author : Chatuwit Keawsuwan

จีน 5) การใช้แจกันตกแต่งร้าน 6) การใช้ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลายคราม แบบจีน นอกจากนี้ แต่ละร้านก็ยังมี การตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและยังสามารถวิเคราะห์ออกเป็นหลักขงจู้ยในการตกแต่งร้านได้ กล่าวได้ว่า ปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีร่วมกันเหล่านี้ ถือเป็นลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีนย่านเยาวราช และยังถือเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมจีนที่สามารถถ่ายทอดและเรียนรู้ได้ผ่านการออกแบบและตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีน

คำสำคัญ: คาเฟ่ คาเฟ่สไตล์จีน คาเฟ่ในเยาวราช ศิลปะการตกแต่ง

Abstract

This research aims to study the Chinese-style cafe in Yaowarat due to its decoration in a unique style. In addition, Yaowarat is also a famous overseas Chinese community. The research objectives are to study the characteristics of the art of decorating Chinese-style cafes in Yaowarat and presenting the Characters of Chinese art and culture in cafe business. The ways to gather information are to survey and collect information about the art of a Chinese-style café at Yaowarat that can only be perceived through the eyes. According to the scope, there are three cafes named Longtou, Ektengphuki, and Jingjing. The findings revealed that all three cafes have the same component of a Chinese-style decoration : 1) Using the Chinese letters to name the cafe. 2) The cafe's wall color is dark green and white. 3) Decorate the cafe by using a mirror 4) Types of Chinese furniture are wooden tables, marble tables, and Chinese-style chairs. 5) Using vases to decorate the cafe. 6) Use the cups, plates, and bowls with Chinese porcelain styles. Moreover, each cafe has its unique decoration and also analysis into Chinese belief of how to decorate. Finally, these components have been considered as a characteristic of the art of decorating a Chinese-style cafe in Yaowarat. It also represents the image of Chinese art and culture, which can be conveyed and learned through the design and decoration of Chinese-style cafe.

Keywords: Cafe, Chinese-style Cafe, Cafe at Yaowarat, Arts of decoration

1. บทนำ

ธุรกิจร้านกาแฟเป็นธุรกิจที่กำลังเติบโตในประเทศไทย โดยในปัจจุบันร้านกาแฟในอุดมคติของผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่ง ธนพล ตั้งสิริสฤษีกุล (2562, น.3) ได้ให้นิยามคำว่ากาแฟไว้ว่า ร้านกาแฟ (Cafe) นั้นหมายถึง ร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ โดยเน้นจำหน่ายเครื่องดื่มทั้งร้อนและเย็น ประเภทกาแฟ ชา หรือ ช็อกโกแลต และอาจมีอาหารว่าง ขนมหวานและเบเกอรี่ ที่เสิร์ฟเคียงกับเครื่องดื่มไว้ให้บริการ ส่วนลักษณะร้านกาแฟเป็นการผสมรูปแบบระหว่างภัตตาคารและบาร์เข้าด้วยกัน

จากคำนิยามข้างต้น ร้านกาแฟจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่สถานที่จำหน่ายกาแฟ เครื่องดื่มต่าง ๆ และอาหารเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ที่มีการจัดตกแต่งให้สวยงามและมีเอกลักษณ์ ซึ่งปัจจัยนี้สอดคล้องกับกระแสความนิยมของผู้คนในการถ่ายรูปลงในสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้การตกแต่งร้านกาแฟกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดผู้บริโภคให้มาเข้าใช้บริการ ถ่ายรูป พบปะสังสรรค์หรือทำงาน ซึ่งรูปแบบการตกแต่งร้านมีหลากหลาย รูปแบบ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในด้านการตกแต่งร้านกาแฟสไตล์จีน เนื่องจากการตกแต่งร้านแบบจีนเป็นรูปแบบการตกแต่งที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่แสวงหาร้านกาแฟที่มีความเป็นจีนได้ ดังนั้นจึงเกิดเป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ด้านศิลปะที่ใช้ในการตกแต่งร้าน เพื่อระบุและสามารถสื่อให้เห็นจนเป็นที่ยอมรับได้ว่าร้านนั้น ๆ เป็นร้านกาแฟสไตล์จีน

ศิลปะและวัฒนธรรมจีนนั้นมีอิทธิพลอย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะในย่านเยาวราชที่มีความโดดเด่นด้านศิลปะจีน เนื่องจากชุมชนเยาวราชเป็นชุมชนชาวจีนที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ถือเป็นสถานที่สำคัญต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมจีนต่อมุมมองของผู้คนได้เป็นอย่างมาก (ชนาธิป แห่งกระโทก, 2559, น.2) ดังนั้นการทำธุรกิจย่านนี้จึงอาศัยจุดแข็งของพื้นที่และความเข้มข้นของวัฒนธรรมจีนมาเป็นแนวคิดหลักของการก่อตั้งร้าน เมื่อผู้คนเดินทางหรือท่องเที่ยวที่เยาวราชก็จะนึกถึงความเป็นจีนและแสวงหาร้านที่มีการตกแต่งแบบจีน นี่จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เจ้าของกิจการร้านกาแฟที่ตั้งอยู่ในย่านนี้นำศิลปะจีนมาใช้ออกแบบจนกลายเป็นร้านกาแฟสไตล์จีนที่โดดเด่น

อนึ่ง การศึกษาเรื่องลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านกาแฟสไตล์จีนในย่านเยาวราชครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ประเด็นเฉพาะด้านศิลปะจีนที่รับรู้ได้ผ่านสายตาในการนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจกาแฟสไตล์จีน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษารั้งนี้จะสามารถ

ถ่ายทอดมุมมองใหม่ของผู้คนที่มีความคิดต่อย่านเยาวราชได้ว่า ย่านเยาวราชไม่เพียงแต่มีร้านอาหารริมทางหรือภัตตาคารจีน แต่ยังมีธุรกิจร้านค้าเฟื่องฟูแบบใหม่ที่มีการนำเสนอภาพลักษณ์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจีนผ่านการตกแต่งร้านที่มีใช้การตกแต่งเพียงเพื่อความสวยงามเท่านั้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยทั้งหมดผู้วิจัยสามารถพบเพียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคาเฟ่สไตล์จีน

花帅 (ฮวาไชว), 赵静 (เจ้าจิ้ง) (2017) ได้ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องการตกแต่งภายในร้านค้าแบบจีนสมัยใหม่โดยมีผลการศึกษาดังนี้ 1) ในช่วงปลายราชวงศ์ชิง กิจการร้านค้าเฟื่องฟูส่วนใหญ่บริหารโดยชาวต่างชาติ ดังนั้นการตกแต่งภายในร้านค้าเฟื่องฟูจึงมีกลิ่นอายของสไตล์ตะวันตก เช่น การตกแต่งในร้านอย่างแจกันและที่เขี่ยบุหรี่ก็เป็นของตกแต่งที่นำเข้ามาจากประเทศตะวันตก 2) การออกแบบและการตกแต่งภายในร้านรวมถึงภายนอกของร้านค้ามีความสำคัญมากกว่ากิจการประเภทอื่น ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกใช้บริการของลูกค้า และยังต้องสะท้อนถึงระดับทางวัฒนธรรมและความหมายแฝงของร้านค้าเหล่านั้น ๆ ด้วยสไตล์การตกแต่งของร้าน โดยควรให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างความทันสมัยและความคลาสสิก รวมถึงการตกแต่งของสไตล์จีนและตะวันตก สำหรับร้านค้าสไตล์จีนแบบใหม่ การประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนถือเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการนำองค์ประกอบของศิลปะจีนที่พบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น ลวดลายดอกไม้ ภาพนก ตัวอักษรจีน เครื่องลายครามจีน เป็นต้น นอกจากนี้สไตล์การตกแต่งด้วยอิฐโบราณช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นจีนคลาสสิกให้แก่ร้านค้าอีกด้วย 3) การเลือกใช้สีภายในร้านค้าสไตล์จีนแบบใหม่ยังได้มีการเลือกใช้สีที่มีลักษณะเป็นโทนสีสุภาพ เช่น สีน้ำตาล สีเทา รวมไปถึง สีดำ สีขาว และสีเขียวเข้ม เป็นต้น

จากงานวิจัยข้างต้น ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องคาเฟ่สไตล์จีนแบบใหม่ภายในประเทศจีนมีการกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของคาเฟ่สไตล์จีน ลักษณะการออกแบบตกแต่งร้านต่าง ๆ และการเลือกใช้สีภายในร้านค้าเฟื่องฟู โดยมีองค์ประกอบของการผสมผสานระหว่างจีนดั้งเดิมเข้ากับจีนสมัยใหม่และลักษณะการตกแต่งแบบตะวันตก

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสถานที่ตั้ง

โพลิน สำเภา (2562, น.6) ได้เขียนงานวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ทางสถานที่ของเขาวราช และผลกระทบจากรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีน้ำเงิน ผลการศึกษาคือ เขาวราช คือ ย่านเมืองเก่าของชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งมีอาณาเขตไม่ชัดเจน ประมาณเขตสัมพันธวงศ์ และบางส่วนของเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เป็นเขตพาณิชย์กรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีถนนเขาวราชตอนกลางเป็นสถานที่ที่คนรู้จักมากที่สุด

ชนาธิป แห่งกระโทก (2559, น.2) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเขาวราช สรุปผลการศึกษาได้ว่า เขาวราชเป็นย่านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งมีชื่อเสียงมายาวนาน เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องมาเยือน จนได้ถูกขนานนามว่าเป็นไข่น้ำทาวนของเมืองไทย เนื่องจากเป็นแหล่งทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีน นับได้ว่าเป็นชุมชนชาวจีนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องร้านค้าเฟสไต้ลจิ้นในย่านเขาวราช ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นในด้านสถานที่ตั้งมาศึกษาด้วย เนื่องจากร้านค้าเฟสไต้ลจิ้นในประเทศไทยนั้นก็ให้เห็นเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ถนนเขาวราชเป็นชุมชนเก่าแก่ของชาวจีนโพ้นทะเลและคนไทยเชื้อสายจีน เป็นสถานที่ที่สำคัญต่อการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปะและวัฒนธรรมจีนต่อมุมมองของผู้คนได้เป็นอย่างมาก อันมีผลให้ร้านค้าเฟสไต้ลจิ้นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ใช้การตกแต่งและแนวคิดการออกแบบร้านสไต้ลจิ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยในด้านสถานที่ตั้ง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องชื่อร้าน

Pikulthong.S (2554, น.67) ได้ศึกษาเรื่องป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทยในเขตชุมชนเขาวราช พบว่า เกิดกลุ่มธุรกิจร้านอาหารแนวใหม่ๆ อย่างร้านค้าเฟสไต้ลจิ้น โดยใช้ชื่อร้านที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทยกำกับเฉพาะย่านเขาวราช ตัวอย่างเช่น ร้านหลงโถว (龙头) ร้านจิงจิง (真真) ซึ่งในพื้นที่อื่นอาจปรากฏเพียงภาษาเดียว คือ ภาษาไทย แต่สำหรับพื้นที่เขาวราชนี้ นิยมเขียนชื่อร้านภาษาจีนกำกับคู่กับภาษาไทย (อ้างถึงในสุภัทรา โยธินศิริกุล, 2563, น. 71)

จากงานวิจัยข้างต้น กล่าวถึงประเด็นของชื่อร้านในเขตชุมชนเยาวราช กล่าวคือ ร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราชที่ใช้ชื่อร้านเป็นภาษาจีนและภาษาไทยกำกับ คือ ร้านหลงโถวและร้านจิงจิง ซึ่งทั้ง 2 ร้าน เป็นร้านคาเฟ่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดูด้วย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการตกแต่ง

ปัจจัยด้านการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีนที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวม พบว่า

2.4.1 เฟอร์นิเจอร์แบบจีน ปัจจุบันมีการยืมมาจากในยุคราชวงศ์หมิงและชิง ซึ่งในสมัยโบราณวัสดุที่ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์มักเป็นหินอ่อนหรือไม้โดยเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้ผู้คนมีทางเลือกในการใช้วัสดุมากขึ้น ดังนั้นเมื่อต้องออกแบบเฟอร์นิเจอร์ให้เป็นสไตล์จีน เราสามารถผสมผสานเส้นที่ดั้งเดิมแบบจีน สะท้อนกลิ่นอายความเป็นจีน ในขณะที่เดียวกันก็มีความทันสมัยกลายเป็นสไตล์จีนสมัยใหม่อย่างแท้จริง (龙小刚) (หลงเสี่ยวกัง), 2021, น.67)

2.4.2 ภาพมงคล การสื่อความหมายของภาพมงคลจีนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาพ ซึ่งองค์ประกอบของภาพ คือ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพ ฉะนั้นภาพมงคลจีนสื่อความหมายอะไรนั้นขึ้นอยู่กับข้อกำหนดขึ้นตามความคิดและความเชื่อของชาวจีน (กนกพร ศรีญาณลักษณ์, 2554, น.36)

2.4.3 แจกัน ในภาษาจีน แจกันออกเสียงว่า ผิง (瓶) ซึ่งพ้องกับคำว่า ผิงอัน (平安) ที่แปลว่า สันติสุข เป็นสิริมงคลจีนประเภทเปรียบเทียบจากคำพ้องเสียง (谐音) โดยชาวจีนในย่านเยาวราชนิยมตั้งแจกันในบริษัทหรือร้านค้า (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2561, น.137)

2.4.4 ลวดลายจีน ได้แก่ ลวดลายพรรณพฤกษา นกและแมลง เป็นลวดลายประดับจีนตามชนบทที่มีความหมายในเชิงสิริมงคล โดยมีการผสมกันระหว่างลายดอกไม้ แมลงและลายนก เพื่อใช้ประดับข้าวของเครื่องใช้ ซึ่งลวดลายนกที่มักนำมาใช้ประดับ ได้แก่ นกกระจอก นกนางแอ่น นกกระสาและอื่น ๆ ลวดลายผลไม้และดอกไม้ ได้แก่ ดอกบัวหรือดอกเหมย ดอกบัว ดอกเบญจมาศ ดอกโบทัน กล้วยไม้ ไม้ไผ่สน เห็ดหลังจื่อ ลูกท้อ เป็นต้น (ชาติ ภาสกร, 2558, น.67)

2.4.5 กระแจก เป็นอุปกรณ์ช่วยดึงดูดพลังงานชี่ (气) เข้ามาในบริเวณนั้น ซึ่งการดึงดูดพลังงานดังกล่าวทำได้หลายวิธี แต่หลักการสำคัญ คือ ควรเพิ่มปริมาณแสงในพื้นที่ส่วนนั้น เช่น กระแจก โคมระย้าหรือการแขวนคริสตัล จะช่วยส่งเสริมพลังงานชี่ได้มากขึ้น เพราะธาตุน้ำในฮวงจุ้ยหมายถึง ความมั่งคั่ง Richard (ริชาร์ด) (2008, น.24) อีกทั้ง Rossbach (รอสส์บาช) (1983) ยัง

กล่าวไว้ว่า กระจกจะช่วยดึงพลังงานซีเพื่อสะท้อนลูกศรพิษหรือทางผีผ่านให้ออกไปจากบริเวณนั้น (อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์, 1999, น.20)

2.4.6 เครื่องลายครามจีน ถือเป็นหนึ่งในเครื่องเคลือบอันมีเอกลักษณ์ที่ยังคงเหลืออยู่ในประวัติศาสตร์จีนเนื่องจากองค์ประกอบของเครื่องลายครามมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ตัวอย่างเช่น เทคนิคการทำ การเพ้นท์ลวดลาย รวมถึงการถ่ายทอดเรื่องราวบนลายคราม เป็นต้น (徐铮铮 (สวีเจิงเจิง) (2006, น.1) ซึ่งวีระจักร์ สุเอียนทรเมธิ (2557, น.58) ให้ความหมายของเครื่องลายครามไว้ว่า เครื่องลายคราม (สีขาวกับสีน้ำเงิน) คือ ภาชนะเครื่องกระเบื้องเนื้อขาวที่เขียนสีน้ำเงินและเคลือบใสทับ จากนั้นจึงนำไปเผาในอุณหภูมิสูง

2.4.7 สี มีผลต่อความคิดทางปัจเจกบุคคล อีกทั้งสีตามฮวงจุ้ยยังช่วยปรับสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นได้อีกด้วย Lagatree (ลากาที) (1996, น.19) กล่าวว่า เนื่องจากสีมีผลต่อสภาพความรู้สึกและภาพลักษณ์ของห้อง (อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter (ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์), 1999, น.17) ดังนั้นสีจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของฮวงจุ้ยในห้องโดย Rossbach (รอสส์บาซ) (1983) ยังกล่าวไว้ว่า สีเขียวเป็นสีที่แสดงถึงความสงบและการเริ่มต้นใหม่ (อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter (ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์), 1999, น.18)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องฮวงจุ้ยในการตกแต่งร้าน

ฮวงจุ้ย ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกแต่งร้านคาเฟ่ในย่านเยาวราช เนื่องจากฮวงจุ้ยเป็นความเชื่อของจีนที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างกว้างขวางในไทย โดย จันทนา บานแย้ม (2547, น.4) ให้ความหมายของคำว่าฮวงจุ้ยไว้ว่า ฮวงจุ้ยหมายถึง ความเชื่อที่ตั้งอยู่บนฐานทฤษฎีดุลยภาพระหว่างหยินหยางและความสมดุลของเบญจธาตุ ประกอบไปด้วย ธาตุน้ำ ธาตุไม้ ธาตุไฟ ธาตุดิน ธาตุทอง ซึ่งธาตุทั้ง 5 ต้องพึ่งพากันจึงเกิดความสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับ Terah Kathryn Collins เทอราห์ แคทริน คอลลินส์ (2011, น.22) ที่กล่าวไว้ว่า หลังจากเกิดการเผาไหม้ของไม้ (ธาตุไม้) จะเกิดไฟลุกกลาม (ธาตุไฟ) เมื่อไฟดับก็จะกำเนิดดิน (ธาตุดิน) และข้างในดินนั้นมีทอง (ธาตุทอง) และเมื่อทองละลายก็จะกลายเป็นน้ำ (ธาตุน้ำ) สุดท้ายน้ำก็กลายเป็นสารอาหารให้แก่ต้นไม้ ดังนั้นพลังงานขององค์ประกอบทั้ง 5 นี้ มักจะหมุนเวียนกันเป็นวัฏจักรเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสมดุล และเพื่อส่งเสริมความเป็นสิริมงคลในชีวิต ชาวจีนจึงนำสิ่งของสำหรับการตกแต่งมาเป็นตัวแทนขององค์ประกอบทั้ง 5

องค์ประกอบทั้ง 5 สามารถจำแนกเป็นสิ่งที่ได้ดังนี้ 1) ชาติไม้ เช่น เฟอร์นิเจอร์หรือของตกแต่งที่ทำด้วยไม้ ดอกไม้หรือต้นไม้ที่ตกแต่งภายในห้อง สีเขียวหรือสีฟ้า 2) ชาติไฟ เช่น แสงที่มาจากหลอดไฟหรือปล่องไฟ รูปภาพคนหรือสัตว์ สีแดง 3) ชาติดิน เช่น อิฐหรือกระเบื้อง ของตกแต่งจำพวกกระเบื้องหรือเครื่องปั้นดินเผา รูปภาพเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างวิวทิวทัศน์ สีเหลือง 4) ชาติทอง เช่น รูปปั้นที่ทำจากทองหรือหิน สิ่งที่มีรูปทรงวงกลม วงรีหรือความโค้งอย่างซุ้มประตูสีขาวยหรือสีโทนม่วง 5) ชาติน้ำ เช่น ของตกแต่งอย่างน้ำพุ สิ่งของที่มีเงาสท้อนอย่างกระจก สีดำหรือสีโทนมืด

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ในร้านค้าเฟสสไตล์จีน ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์แบบจีน ภาพมงคล แจกัน ลวดลายจีน กระจก เครื่องลายครามจีน สีและปัจจัยทางด้านฮวงจุ้ยนั้น ผู้วิจัยสามารถใช้ศึกษาภายในร้านค้าเฟสสไตล์จีนว่ามีความเป็นจีนหรือเกี่ยวข้องกับความเป็นจีนอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านค้าเฟสสไตล์จีนในย่านเยาวราช

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาและพื้นที่ที่จะศึกษา ดังนี้

4.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: ศึกษาและสำรวจร้านค้าเฟสสไตล์จีนทั้งภายในและภายนอกร้านค้าในย่านเยาวราชตามขอบเขตที่กำหนดไว้ โดยศึกษาเฉพาะด้านศิลปะที่ผ่านการรับรู้ด้วยสายตา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะการตกแต่งร้านที่มีนัยสื่อถึงความเป็นจีน หรือมีความหมายด้านความเชื่อของคนจีน

4.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่: ศึกษาและสำรวจร้านค้าเฟสสไตล์จีนในย่านพื้นที่บริเวณถนนเยาวราช ถนนพาดสาย ถนนอิสราณภาพ และสิ้นสุดที่ซอยเจริญกรุง 14

4.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างร้านค้าที่ต้องการศึกษา โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

4.2.1 เลือกลักษณะร้านที่เป็นร้านค้าเฟส โดยอ้างอิงจาก ธนพล ตั้งสิริสุขกุล (2562, น.3) ที่ให้คำนิยามคำว่าร้านค้าเฟสไว้ว่า ร้านคาเฟ่ (Cafe) หมายถึง ร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ โดยเน้นจำหน่ายเครื่องดื่มทั้งร้อนและเย็น ประเภทกาแฟ ชา หรือ ช็อกโกแลต และ

อาจมีอาหารว่าง ขนมหวานและเบเกอรี่ที่เสิร์ฟเคียงกับเครื่องดื่มไว้ให้บริการ ส่วนลักษณะร้านค้าเฟเป็น การผสมรูปแบบระหว่างภัตตาคารและบาร์เข้าด้วยกัน

4.2.2 เป็นร้านค้าเฟที่มีลักษณะการตกแต่งแบบจีน และตั้งอยู่ในย่านเยาวราช ตามขอบเขตที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

4.2.3 เป็นร้านที่เปิดให้บริการอยู่ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยศึกษา คือ ตั้งแต่เดือนเมษายนจนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564

จากผลการสำรวจพบว่า ร้านคาเฟที่สอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่างร้านของผู้วิจัยมีทั้งหมด 3 ร้าน ได้แก่ 1) ร้านหลงโลว 2) ร้านเอ็กเต็งผู้เกี 3) ร้านจิงจิง

4.3 ลงพื้นที่และเก็บข้อมูลโดยการถ่ายภาพรายละเอียดการตกแต่งร้านทั้ง 3 ร้าน จากนั้นนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับบทความวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของการตกแต่งร้าน และลักษณะที่มีร่วมกันของร้านค้าเฟสไตล์จีนในย่านเยาวราช

4.4 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ จากนั้นนำมาสรุปและเขียนเนื้อหาบทความวิจัย

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ได้รับความรู้และสามารถจำแนกลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านค้าเฟสไตล์จีนในย่านเยาวราช

6. ผลการวิจัย

6.1 ลักษณะเด่นของศิลปะในการตกแต่งร้านค้าเฟสไตล์จีนในย่านเยาวราช

องค์ประกอบต่าง ๆ ในร้านค้าเฟสไตล์จีนที่มีร่วมกันทั้ง 3 ร้าน ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์แบบจีน ภาพมงคล แจกัน ลวดลายจีน กระฉก เครื่องลายครามจีน สีและปัจจัยทางด้านฮวงจุ้ยนั้น ผู้วิจัยพบดังนี้

6.1.1 การมีภาษาจีนกำกับบนชื่อร้าน: การตั้งชื่อร้านเป็นชื่อภาษาจีนจะทำให้ผู้คนรับรู้ได้ว่า ร้านดังกล่าวเป็นร้านที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นจีนในด้านใดด้านหนึ่ง โดยร้านค้าเฟในย่านเยาวราชจะมีชื่อภาษาจีนกำกับไว้ทุกร้าน คือ 龙头 (หลงโลว) 真真 (จิงจิง) 记南生

益 (เอ็กเต็งฝู่กี) ส่วนการใช้ชื่อภาษาไทยกำกับนั้น จากการสำรวจพบว่า ร้านจิงจิงมีการติดป้ายหน้าร้านเป็นเพียงตัวอักษรจีนเท่านั้น ไม่พบการเขียนป้ายหน้าร้านเป็นชื่อภาษาไทยกำกับ

6.1.2 สีผนังภายในร้าน: โดยพื้นฐานสีผนังของร้านค้าย่านเยาวราชเป็นสีครีม แต่เนื่องจากเยาวราชเป็นชุมชนเก่าแก่ ดังนั้นเพื่อปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัย ทั้ง 3 ร้านจึงเลือกใช้สีเขียวเข้มและสีขาวเป็นสีหลักในการตกแต่งร้าน โดยร้านหลงโถวใช้การทาสีผนังเป็นสีเขียวเข้มและผนังอีกด้านเป็นสีขาว ร้านจิงจิงใช้สีเขียวที่ค่อนข้างเข้มมาก สลับกับการใช้อูฐสีขาวครีม ร้านเอ็กเต็งฝู่กีใช้วิธีการติดกระเบื้องสีเขียวเข้มที่ผนังด้านล่างส่วนผนังด้านบนทาสีขาว นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สีเขียวเข้มและสีขาวเป็นคู่สีที่เข้ากันมากที่สุด อีกทั้งนอกจากเรื่องความสบายตาและทำให้บรรยากาศไม่เคร่งเครียดแล้ว สีเขียวยังแฝงถึงความเป็นสิริมงคลของวัฒนธรรมจีนอีกด้วย ซึ่งหมายถึง ความเป็นธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น (Rossbach (รอสส์บาช), 1983 อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์, 1999, น.18)

6.1.3 กระจกเงาตกแต่งภายในร้าน: ร้านหลงโถวใช้กระจกเงาทรงครึ่งวงรีขนาดใหญ่มากติดผนังด้านที่ทาสีขาว จำนวน 2 บาน และระหว่างกระจกเงา 2 บานนี้ ยังมีกระจกเงารูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดเล็กรองลงมาติดไว้ตรงกลางอีกด้วย ร้านจิงจิงติดกระจกเงาทรงกลมขนาดกลางไว้บนผนัง 2 ด้านตรงข้ามกัน จำนวนทั้งหมด 6 บาน โดยแบ่งเป็นผนังด้านละ 3 บาน ร้านเอ็กเต็งฝู่กีใช้กระจกเงารูปทรงสี่เหลี่ยมขนาดกลางติดไว้ที่บริเวณ ชั้น 2 ของร้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การนำกระจกไปตกแต่งร้านตรงกับความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยของชาวจีน ที่จะทำให้ค้าขายดีขึ้นและขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกไป

6.1.4 เฟอร์นิเจอร์แบบจีน: ร้านหลงโถวแบ่งลักษณะการตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นโต๊ะไม้และเก้าอี้ไม้ที่มีลักษณะเป็น 2 ชั้นเชื่อมต่อกัน และอีกส่วนคือ ส่วนที่ใช้โต๊ะทรงกลมลายหินอ่อนแบบจีน และเก้าอี้ไม้กลมด้านบนสลักลวดลายแบบจีน ร้านจิงจิงมีเฟอร์นิเจอร์ที่เป็นโต๊ะลายหินอ่อนแบบจีนซึ่งมีทั้งทรงสี่เหลี่ยมและทรงกลม ส่วนเก้าอี้มีทั้งเก้าอี้ไม้กลมแบบจีน เก้าอี้ไม้เท้าแขนโค้งแบบจีน และเก้าอี้ไม้ทรงสูงแบบจีน ร้านเอ็กเต็งฝู่กีมีโต๊ะลายหินอ่อนแบบจีนรูปทรงสี่เหลี่ยม แปดเหลี่ยมและครึ่งวงกลมโดยภายในร้านยังมีการนำโต๊ะครึ่งวงกลมเชื่อมต่อกันจนกลายเป็นโต๊ะรูปทรงกลมขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีเก้าอี้ไม้กลมแบบจีน และเก้าอี้ไม้ทรงสูงแบบจีน

6.1.5 แจกกัน: มีการนำแจกันวางประดับตกแต่งไว้ในร้าน โดยร้านหลงโถวใช้แจกันสีแดงด้านในประดับด้วยดอกไม้แห้ง ร้านจิงจิงใช้แจกันที่มีลักษณะเป็นขวดแก้วใส ด้านในประดับด้วยไม้ดอกและไม้ประดับ ร้านเอ็กเต็งผู้ที่ใช้แจกันลวดลายจีน ด้านในประดับด้วยไม้ดอกต่าง ๆ

6.1.6 ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามจีน: ภาชนะในร้านหลงโถวส่วนใหญ่เป็นสีขาวและมีลวดลายสีน้ำเงิน ลวดลายเหล่านี้อาจไม่ใช่ลวดลายที่ประณีตเหมือนบนเครื่องลายครามจีน แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เจ้าของร้านต้องการให้ภาชนะเหล่านี้มีลักษณะเด่นของเครื่องลายครามจีน คือการใช้โทนสีขาวและโทนสีน้ำเงินเป็นหลัก ร้านจิงจิงมีการใช้ถ้วย จาน ชาม และโคมไฟรูปแจกันสลักลายและมีลวดลายของเครื่องลายครามแบบจีน ร้านเอ็กเต็งผู้ก็มีการใช้ถ้วยชามเป็นกระเบื้องเครื่องลายครามจีน

6.2 ลักษณะการตกแต่งของศิลปะแบบจีนอื่น ๆ

นอกจากนี้ในบางร้านยังมีการใช้ศิลปะแบบจีนตกแต่งร้านอย่างเป็นทางการเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวหรืออาจมีร่วมกันไม่เกิน 2 ร้าน ดังนี้

6.2.1 ป้ายร้านเป็นป้ายไม้แบบจีนโบราณ: ร้านหลงโถวและร้านเอ็กเต็งผู้ก็มีการใช้ป้ายชื่อร้านเป็นป้ายไม้แบบจีนโบราณ โดยบนป้ายร้านทั้ง 2 มีตัวอักษรไทยและตามด้วยอักษรจีนกำกับ ร้านหลงโถวใช้ป้ายไม้และตัวอักษรสีเหลือง ร้านเอ็กเต็งผู้ใช้ป้ายไม้สีแดง ตัวอักษรสีเหลือง และด้านล่างปรากฏปีที่ก่อตั้งร้าน คือ พ.ศ. 2462 นอกจากนี้ยังมีการประดับป้ายร้านด้วยผ้าสีแดง

6.2.2 โคมแดงและป้ายอักษรมงคล: ร้านเอ็กเต็งผู้ก็มีการนำโคมแดงรูปทรงยาวริจำนวน 2 โคม มาตกแต่งบริเวณหน้าร้าน เพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมจีนอันโดดเด่น ซึ่งชาวจีนเชื่อว่าการแขวนโคมแดงนั้นเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยโคมจีนเป็นเครื่องขึ้นนำสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อของคนจีน และช่วยให้คนในบ้านมีความสุข ความเจริญ ความร่ำรวย อีกทั้งยังหมายถึง แสงสว่างที่โชติช่วง ชัชวาล ช่วยขับไล่สิ่งชั่วร้าย นอกจากนี้ยังติดป้ายอักษรมงคลขนาดเล็กไว้ทั่วทั้งภายนอกและภายในร้าน เช่น 生意兴隆 (เฮงอิซิงหลง) (กิจการรุ่งเรือง) 恭喜发财 (กงสีฟาไฉ) (ขอให้ร่ำรวย) 春 (ชุน) หรือ 福 (ฝู) (ความผาสุกและโชคดีสิริมงคล) เป็นต้น

6.2.3 ประติมากรรมแบบจีน: จากการสำรวจพบว่า มีเพียงประติมากรรมของร้านจิงจิงที่มีการใช้ประติมากรรมแบบจีนและมีอัญมณีประดับประติมากรรม ซึ่งเป็นลักษณะประติมากรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ

6.2.4 ภาพมงคล: ร้านหลงโถวมีการนำภาพต่าง ๆ มาประดับตกแต่งภายในร้าน โดยจากการศึกษาข้อมูลในหนังสือที่เขียนโดย ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2552) และ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล (2553) พบว่าภาพต่าง ๆ เหล่านี้สามารถสื่อความหมายอันเป็นมงคลแบบจีนดังนี้ 1) รูปภาพแจกัน แจกันตามความเชื่อชาวจีนในเรื่องสิริมงคลหมายถึง ความสงบสุข 2) นกยูง ชาวจีนเชื่อว่า หางนกยูง เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูงศักดิ์สง่างาม 3) กระจ่าง กระจ่างถือเป็นสัตว์มงคลที่ใช้เสริมดวงของชาวจีน อีกทั้งกระจ่างหมายถึง ความโชคดี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ 4) นกกระเรียน ชาวจีนเชื่อกันว่านกกระเรียนเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน ดังนั้น ภาพนกกระเรียนจึงหมายถึง ความมีอายุยืนยาว 长寿(ฉังโซ่ว) ความสามัคคีและความสุข ทั้งนี้ นกกระเรียน ในภาษาจีนยังออกเสียงเหมือนคำว่า 贺 (賀) ที่แปลว่า อวยพร ซึ่งส่วนใหญ่มักเห็นภาพนกกระเรียนคู่กับผลลูกท้อ หมายถึง ขออวยพรให้ท่านมีอายุวัฒนะ 5) ไก่ เป็นสัตว์มงคลในปีนักษัตรเดือนสิบของจีน นอกจากนี้ ชาวจีนยังใช้ภาพลักษณะไก่ตัวผู้เป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมมงคลแบบจีนหลายประการ เช่น ขอให้บ้านของท่านมีโชคมีลาภ 石上大吉 (สื่อซ่งต้าจี) หรือขอให้ท่านร่ำรวยในทรัพย์และรุ่งเรืองในตำแหน่งราชการ 功名富贵(กงหมิงฟู่กุ้ย) 6) นกนางแอ่น ในวัฒนธรรมมงคลจีน นกนางแอ่นเป็นสัญลักษณ์ของความพากเพียรพยายาม และเป็นแบบอย่างของความมานะต่อสู้เพื่อบรรลุถึงความสำเร็จ ความร่ำรวยและความรักในอิสระ 7) ดอกเหมย ร้านหลงโถวมีการติดภาพดอกเหมยขนาดใหญ่ไว้ที่ผนังด้านที่ติดกระจกในร้าน ซึ่งภาพดอกเหมยนี้ถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของร้านหลงโถว โดยดอกเหมยนั้นถือเป็น 1 ในสามสหยาแห่งหมันต์ เป็นดอกไม้สิริมงคล อีกทั้งมีความหมายสื่อถึงความงามอันสดใส บริสุทธิ์และชีวิตใหม่ของวัยสาว

6.2.5 รูปภาพวิถีชีวิตชาวจีนโพ้นทะเล: ภายในร้านเอ็กเต็งผู้มีการติดรูปภาพขนาดใหญ่อันเป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตชาวจีนไต้หวัน ซึ่งรูปภาพดังกล่าวได้เล่าถึงเรื่องราวเมื่ออดีตกาลชาวจีนโพ้นทะเลเดินทางข้ามสะพานมาที่ประเทศไทย แต่เมื่อเดินทางข้ามสะพานมาแล้วก็ยังมี การพบปะพูดคุยกัน ซึ่งเปรียบเสมือนร้านเอ็กเต็งผู้ที่เป็นสถานที่ที่ชาวจีนในชุมชนเยาวราชมานั่งพบปะพูดคุยกัน

6.2.6 รูปปั้นสัตว์มงคล: ภายในร้านหลงโถวมีรูปปั้นสิงโตทองคำ ซึ่งสิงโตเป็นสัตว์สัญลักษณ์มงคลที่เป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจบารมี รวมถึงการคุ้มครองปกป้องไม่ให้อันตรายมากล้ำกราย (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, 2552, น.185) ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื่องจากการเชิดสิงโต

ในช่วงเทศกาลตรุษจีนเป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของถนนเยาวราช ด้วยเหตุนี้ร้านหลงโถวจึงนำเอกลักษณ์นี้มาประดับตกแต่งไว้ภายในร้าน

6.2.7 ประตวงเดือน: ร้านเอ็กเต็งผู้ตกแต่งหน้าต่างบริเวณชั้นลอยให้มีรูปแบบคล้ายกับประตวงเดือนหรือประตูจันทร์กระจ่าง 月亮门 (เยว่เลียงเหมิน) แล้วฉลุลวดลายแบบจีน ซึ่งถือเป็นสถาปัตยกรรมจีนที่มีความหมายอันเป็นสิริมงคล เนื่องจากชาวจีนมักสร้างประตวงเดือนไว้ในการออกแบบสวนแบบจีนทั้งในพระราชอุทยานหลวงและตามสวนสาธารณะหลายแห่ง อีกทั้งในบทกวีจีนยังมีการเปรียบเทียบช่องประตวงเดือนประหนึ่งดวงตาของหญิงงาม เมื่อเงาสะท้อนของประตูทาบลงบนสายน้ำจะคล้ายดังดวงจันทร์บนผิวน้ำที่งดงาม (ปิยะแสง จันทวงศ์ไพศาล, 2553, น.149-151)

6.2.8 พื้นกระเบื้องลวดลายแบบจีน: ร้านเอ็กเต็งผู้ตกแต่งและร้านจิงจิงใช้พื้นกระเบื้องลวดลายแบบจีนโดยพื้นกระเบื้องดังกล่าวนี้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ซึ่งเป็นลวดลายแบบจีนที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว

6.2.9 ผนังอิฐ: ภายในร้านจิงจิงออกแบบผนังครึ่งบนด้วยวัสดุที่เป็นอิฐสีขาวครีม เพื่อเพิ่มกลิ่นอายความเป็นจีนคลาสสิกมากขึ้น

6.2.10 ชุดถ้วยน้ำชาจีน: ร้านหลงโถวนำชุดถ้วยน้ำชาจีนที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์มาประยุกต์เป็นภาชนะใส่อาหาร เช่น นำจานรองถ้วยน้ำชามาใส่อาหารต่าง ๆ นำถ้วยน้ำชามาใส่น้ำจิ้ม เป็นต้น

8. สรุปผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่สำรวจ ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะเด่นของศิลปะการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราช โดยสามารถสรุปออกมาเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการตกแต่งแบบจีนของร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราช

การตกแต่ง	ชื่อร้าน		
	หลงโถว	เอ็กเต็งผู้กี่	จิงจิง
1. การตกแต่งหน้าร้านและการตั้งชื่อร้าน			
1.1 ป้ายชื่อร้านมีภาษาจีนกำกับ	/	/	/
1.2 ป้ายไม้จีนโบราณ	/	/	

การตกแต่ง	ชื่อร้าน		
	หลงโถว	เอ็กเต็งผู้กิ	จิงจิง
1.3 โคมแดง		/	
1.4 ป้ายอักษรมงคล		/	
1.5 ประตูไม้บานคู่แบบจีน			/
2. การตกแต่งภายในร้านแบบจีน			
2.1 ผนัง			
2.1.1 ผนังอิฐ			/
2.1.2 ผนังสีเขียวเข้ม	/	/	/
2.1.3 ผนังสีขาว	/	/	/
2.2 พื้น			
2.2.1 พื้นกระเบื้องลวดลายแบบจีน		/	/
3 การใช้เฟอร์นิเจอร์แบบจีน			
3.1 โต๊ะ			
3.1.1 โต๊ะลายหินอ่อน	/	/	/
3.1.2 โต๊ะไม้	/	/	/
3.2 เก้าอี้			
3.2.1 เก้าอี้ไม้กลมแบบจีน	/		/
3.2.2 เก้าอี้เท้าแขนโค้งแบบจีน		/	/
3.2.3 เก้าอี้ไม้ทรงสูงแบบจีน		/	/
4. เครื่องใช้ เครื่องประดับ ตามความเชื่อแบบจีน			
4.1 กระจกเงา	/	/	/
4.2 โคมไฟ	/	/	/
4.3 รูปภาพมงคล	/		
4.4 รูปภาพวิถีชีวิตชาวจีนโพ้นทะเล		/	
4.5 แจกัน	/	/	/

การตกแต่ง	ชื่อร้าน		
	หลงโถว	เอ็กเต็งผู้ก็	จิงจิง
4.6 รูปปั้นสัตว์มงคล	/		
4.7 ใช้ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลายครามจีน	/	/	/
4.8 ชุดน้ำชาจีน	/		
4.9 ตัวอักษรจีนใต้ภาชนะ	/		/
4.10 ประติมากรรม		/	
รวม	15/24	17/24	16/24

จากตารางพบว่า ร้านกาแฟที่นำศิลปะและวัฒนธรรมจีนมาใช้ตกแต่งร้านมากที่สุดตามตารางที่ได้เปรียบเทียบไว้ คือ 1) ร้านเอ็กเต็งผู้ก็ มีทั้งหมด 17 จุด 2) ร้านจิงจิง มีทั้งหมด 16 จุด 3) ร้านหลงโถว มีทั้งหมด 15 จุด ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ร้านมีลักษณะองค์ประกอบร่วมกันทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1. การใช้ตัวอักษรจีนกำกับชื่อร้าน 2. สีนั่งภายในร้าน คือ สีเขียวเข้มและสีขาว 3. กระจกเงาที่ตกแต่งภายในร้าน 4. เพอร์นิเจอร์แบบจีน ประกอบไปด้วย โต๊ะไม้ โต๊ะลายหินอ่อนและเก้าอี้ไม้รูปทรงต่าง ๆ แบบจีน 5. การใช้แจกันตกแต่งร้าน 6. ใช้ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามจีน ทั้งนี้ปัจจัยด้านสถานที่ตั้งก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตกแต่งร้านกาแฟสไตล์จีนอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดที่สามารถจำแนกการตกแต่งร้านกาแฟสไตล์จีนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 องค์ประกอบที่มีร่วมกันทั้ง 3 ร้าน ใน 6 ประเด็นแรก เป็นสิ่งที่สามารถแสดงจุดเด่นและบ่งชี้ลักษณะความเป็นร้านกาแฟสไตล์จีนในย่านเยาวราชได้ ระดับที่ 2 คือ องค์ประกอบที่มีร่วมกัน 2 ร้าน ถือเป็นจุดสิ่งที่น่าสนใจและเป็นประเด็นในการพิจารณา รองลงมา ระดับที่ 3 คือองค์ประกอบที่ไม่มีร่วมกัน ถือเป็นารสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละร้านที่แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 ร้านนำองค์ประกอบทั้ง 5 ที่เป็นฮวงจุ้ยสำคัญสำหรับการตกแต่งสถานที่ธุรกิจตามความเชื่อชาวจีนมาประยุกต์ใช้ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1) ร้านหลงโถว มีธาตุไม้ คือ ผนังสีเขียวเข้ม ชุดเพอร์นิเจอร์ไม้ พื้นไม้ ดอกไม้แห้งในแจกัน ธาตุไฟ คือ โคมไฟ ภาพสัตว์มงคลจีน ธาตุดิน คือ ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลายครามจีน ชุดน้ำชาจีน ธาตุทอง คือ ผนังสีขาว รูปปั้นสิงโตทองคำ ธาตุน้ำ คือ กระจก

2) ร้านเอ็กเต็งผู้ก็ มีชาตู่ไม้ คือ ผนังสีเขียวเข้ม ชุดเฟอร์นิเจอร์ไม้ ไม้ดอกในแจกัน ชาตู่ไฟ คือ รูปภาพวิถีชีวิตชาวจีนโพ้นทะเล ชาตูดิน คือ ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลายครามจีน พื้นกระเบื้อง ลวดลายแบบจีน ชาตู่ทอง คือ ผนังสีขาว ประตูดวงเดือน ชาตู่หน้า คือ กระจก

3) ร้านจิงจิง มีชาตู่ไม้ คือ ผนังสีเขียวเข้ม ไม้ดอกและไม้ประดับในแจกัน ชาตู่ไฟ คือ โคมไฟ ชาตูดิน คือ ผนังอิฐ ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามจีน พื้นกระเบื้องลวดลายแบบจีน ชาตู่ทอง คือ ผนังสีขาว ชาตู่หน้า คือ กระจก

ตารางที่ 2 สรุปการจำแนกองค์ประกอบการตกแต่งร้านค้าเฟสโตลส์จีนในย่านเยาวราชโดยใช้หลักอ วงจู้ตามชาตู่ทั้ง 5

ชาตู่	ร้านหลงโถว	ร้านเอ็กเต็งผู้ก็	ร้านจิงจิง
ชาตู่ไม้	ผนังสีเขียวเข้ม ชุดเฟอร์นิเจอร์ไม้ พื้นไม้ ดอกไม้แห้งในแจกัน	ผนังสีเขียวเข้ม ชุดเฟอร์นิเจอร์ไม้ - ไม้ดอกในแจกัน	ผนังสีเขียวเข้ม - - ไม้ดอกและไม้ประดับใน แจกัน
ชาตู่ไฟ	ภาพสัตว์มงคลจีน โคมไฟ	รูปภาพวิถีชีวิตชาวจีนโพ้นทะเล -	- โคมไฟ
ชาตูดิน	ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลาย ครามจีน - ชุดน้ำชาจีน	ถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลาย ครามจีน พื้นกระเบื้องลวดลายแบบจีน -	ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลาย ครามจีน พื้นกระเบื้องลวดลายแบบ จีน ผนังอิฐ
ชาตู่หน้า	กระจก	กระจก	กระจก
ชาตู่ทอง	ผนังสีขาว รูปปั้นสิงโตทองคำ	ผนังสีขาว ประตูดวงเดือน	ผนังสีขาว -

9. การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า มีประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องและขัดแย้ง ดังนี้

9.1 ด้านศิลปะการตกแต่งร้านคาเฟ่สไตล์จีน

9.1.1 จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ร้านมีการนำแจกันลักษณะต่าง ๆ ประดับวางไว้ในร้าน ซึ่งร้านทั้งหมดล้วนตั้งอยู่ในย่านเยาวราช เพราะฉะนั้น สิริมงคลเรื่องแจกันจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา โยธินศิริกุล (2561, น.137) กล่าวว่า ชาวจีนในย่านเยาวราชนิยมตั้งแจกันในบริษัทหรือร้านค้า โดยสื่อถึงความเป็นสิริมงคลจีน จากคำพ้องเสียงคำว่าแจกันในภาษาจีน ที่อ่านออกเสียงว่า ผิง (瓶) กับคำว่า ผิงอัน ที่แปลว่า สันติสุข (平安) และขัดแย้งกับข้อมูลจากงานวิจัยของ 花帅 (ฮวาไชว), 赵静 (เจ้าจิ่ง) (2017) ที่กล่าวว่า ในอดีตการตกแต่งภายในร้านคาเฟ่สไตล์จีนในประเทศจีนมีต้นแบบมาจากสไตล์ตะวันตก ของตกแต่งภายในร้าน เช่น แจกันและที่เขี่ยบุหรี่ก็นำเข้าจากประเทศตะวันตก แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมตะวันตกในทุก ๆ ที่

9.1.2 การตกแต่งภายในร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราชตกแต่งร้านเพื่อดึงดูดลูกค้า โดยใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจีนและแฝงความหมายอันเป็นสิริมงคลตามความเชื่อของชาวจีนไว้ กล่าวคือ ร้านหลงโลวประดับตกแต่งด้วยรูปภาพมงคลต่าง ๆ เช่น สัตว์มงคลและดอกไม้ ร้านจิงจิงออกแบบผนังร้านโดยใช้ลักษณะวัสดุที่เป็นอิฐ นอกจากนี้ทั้ง 3 ร้านยังมีตัวอักษรจีน เช่น ป้ายร้าน ป้ายอักษรมงคล อีกทั้งยังใช้ภาชนะถ้วย จาน ชาม กระเบื้องลายครามจีน จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ 花帅 (ฮวาไชว), 赵静 (เจ้าจิ่ง) (2017) ที่กล่าวว่า การออกแบบและการตกแต่งภายในร้านรวมถึงภายนอกของร้านคาเฟ่มีความสำคัญมากกว่ากิจการประเภทอื่น ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเลือกใช้บริการของลูกค้า และยังต้องสะท้อนถึงระดับทางวัฒนธรรมและความหมายแฝงของร้านคาเฟ่ นั้น ๆ ด้วยสไตล์การตกแต่งของร้าน อีกทั้งการประยุกต์ใช้องค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการนำองค์ประกอบของศิลปะจีนที่พบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น การประดับตกแต่งด้วยดอกไม้ นก ลวดลายมังกร นกฟีนิกซ์ อักษรจีน เครื่องลายครามจีน และการตกแต่งอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงลักษณะการตกแต่งอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศจีน นอกจากนี้สไตล์การตกแต่งด้วยอิฐโบราณช่วยสร้างบรรยากาศความเป็นจีนคลาสสิกให้กับร้านคาเฟ่

9.1.3 จากการศึกษาพบว่า ร้านคาเฟ่ในย่านเยาวราชทุกร้านจะมีชื่อภาษาจีนกำกับไว้ คือ 龙头 (หลงโลว) 真真 (จิงจิง) 记南生益 (เอ็กเต็งผู่เกี) ส่วนการใช้ชื่อ

ภาษาไทยกำกับ จากการสำรวจพบว่าร้านจึงมีการติดป้ายหน้าร้านเป็นเพียงตัวอักษรจีนเท่านั้น ไม่พบการเขียนป้ายหน้าร้านเป็นชื่อภาษาไทยกำกับ ซึ่งข้อมูลจากการสำรวจนี้ได้ขัดแย้งกับข้อมูลจากงานวิจัยของ Pikulthong, S. (2554, น.67) ที่กล่าวว่า ร้านค้าในพื้นที่เยาวราชนิยมเขียนชื่อร้านภาษาจีนกำกับคู่กับภาษาไทย ซึ่งการเกิดกลุ่มธุรกิจร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราช จะมีการใช้ชื่อร้านที่เป็นภาษาจีนและภาษาไทยกำกับ (อ้างอิงใน สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2563, น.71)

9.1.4 เพอร์นิเจอร์ที่ใช้ในการตกแต่งตามวัฒนธรรมจีนในงานวิจัยของ 龙小刚 (หลงเสี่ยวกั๋ง)(2021, น.67) กล่าวว่า เพอร์นิเจอร์แบบจีนดั้งเดิมส่วนใหญ่จะใช้หินอ่อนและไม้เป็นวัสดุหลัก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่ว่า ทั้ง 3 ร้านใช้เพอร์นิเจอร์โต๊ะและเก้าอี้ที่เป็นหินอ่อนและไม้ เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ในการตกแต่งร้านโดยใช้รูปแบบเพอร์นิเจอร์แบบจีน เช่น โต๊ะไม้ โต๊ะลายหินอ่อนและเก้าอี้ไม้รูปทรงต่าง ๆ แบบจีน โดยรูปทรงและลักษณะของเพอร์นิเจอร์จะแตกต่างกันไปตามสไตล์การตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละร้าน

9.1.5 จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ร้าน มีเพียงร้านหลงโถวเท่านั้น ที่นำภาพมงคลมาใช้ตกแต่งร้าน เพื่อสื่อความหมายแฝงเกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางศิลปะจีนและความเชื่อเรื่องสิริมงคลของชาวจีน เช่น นกกระเรียน ซึ่ง ชาวจีนเชื่อถือกันว่านกกระเรียนเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน ดังนั้น ภาพของนกกระเรียนจึงหมายถึงความมีอายุยืนยาว 长寿 (ฉังโซ่ว) ความสามัคคีและความสุข ส่วนภาพดอกเหมย เป็นดอกไม้สิริมงคล และมีความหมายสื่อถึงความงามอันสดใส บริสุทธิ์และชีวิตใหม่ของวัยสาว เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร ศรีญาณลักษณ์ (2553, น.36) ที่กล่าวว่า การสื่อความหมายของภาพมงคลจีนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาพ ซึ่งองค์ประกอบของภาพคือ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพ ฉะนั้นภาพมงคลจีนสื่อความหมายอะไรนั้นขึ้นอยู่กับข้อกำหนดขึ้นตามความคิดและความเชื่อของชาวจีน และงานวิจัยของ ชาติ ภาสว (2558, น.67) ที่กล่าวถึง ลวดลายต่าง ๆ ของจีนที่ใช้ในการประดับสถาปัตยกรรมต่าง ๆ โดยมีการผสมผสานกันระหว่างดอกไม้และนก เช่น นกกระเรียน ดอกเหมย เป็นต้น

9.1.6 จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ร้านใช้กระจกตกแต่งร้าน เนื่องจากตามความเชื่อของชาวจีนในเรื่องฮวงจุ้ยที่เชื่อว่า หากอยากให้อายุยืนหรือสุขภาพดีควรติดกระจกภายในบริเวณที่ทำการค้าและเพื่อขจัดสิ่งไม่ดีออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ Richard (ริชาร์ด) (2008, น.24) ที่กล่าวว่า ถ้าอยากร่ำรวยมากขึ้นต้องดึงดูดพลังงานชี่ (气) เข้ามาในบริเวณนั้น โดยหลักสำคัญในการดึงดูดพลังงานดังกล่าวคือ ควรเพิ่มปริมาณแสงในพื้นที่ส่วนนั้น เช่น กระจก ดังนั้นการติดกระจกภายใน

ร้านค้าจะช่วยส่งเสริมพลังงานซึ่งได้มากขึ้น และกระจกยังเป็นหนึ่งในตัวแทนของชาตุน้ำในความเชื่อเรื่ององค์ประกอบทั้ง 5 ของฮวงจุ้ย ซึ่งชาตุน้ำในฮวงจุ้ยหมายถึง ความมั่งคั่ง และ Rossbach (รอสส์บาช) (1983) กล่าวไว้ว่า กระจกจะช่วยดึงพลังงานซึ่งเพื่อสะท้อนลูกศรพิษหรือทางผีผ่านให้ออกไปจากบริเวณนั้น (อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter (ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์), 1999, น.20)

9.1.7 จากการศึกษาพบว่า ทั้ง 3 ร้านใช้ภาชนะถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามเงินร่วมกัน เนื่องจาก ลายครามเงินเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีต้นกำเนิดจากจีน ซึ่งสอดคล้องกับ 徐铮铮 (ซีวเจิงเจิง) (2006, น.1) กล่าวว่า เครื่องลายครามถือเป็นหนึ่งในเครื่องเคลือบอันมีเอกลักษณ์ที่ยัง คงเหลืออยู่ในประวัติศาสตร์จีน อีกทั้ง ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามเงินที่พบ ล้วนมีลักษณะเป็นภาชนะสีขาวและพื้นทึบลวดลายสีน้ำเงิน ข้อมูลนี้จึงสอดคล้องกับ วีระจักร์ สุเอียนทรเมธิ (2557, น.58) ที่กล่าวไว้ว่า เครื่องลายคราม (สีขาวกับสีน้ำเงิน) คือ ภาชนะเครื่องกระเบื้องเนื้อขาวที่เขียนสีน้ำเงิน

9.1.8 จากการศึกษาพบว่า ร้านคาเฟ่สไตล์จีนทั้ง 3 ร้านใช้สีเขียวเข้มและสีขาวเป็นสีหลักของร้าน เนื่องจากเพื่อความสบายตาและทำให้บรรยากาศไม่เคร่งเครียดเหมาะกับสไตล์ของร้านคาเฟ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ 花帅 (ฮวาไซว), 赵静 (เจ้าจิง)(2017) ที่กล่าวว่า การเลือกใช้สีภายในร้านคาเฟ่สไตล์จีนรูปแบบใหม่ยังได้มีการเลือกใช้สีที่มีลักษณะเป็นโทนสีสุภาพ เช่น สีน้ำตาล สีกาแฟ รวมไปถึงสีดำ สีขาวและสีเขียวเข้ม เป็นต้น นอกจากเรื่องความทันสมัยและความสบายตาแล้ว สีเขียวยังแฝงถึงความเป็นสิริมงคลของวัฒนธรรมจีนอีกด้วย ซึ่งหมายถึง ความเป็นธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น จากข้อมูลนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rossbach (รอสส์บาช)(1983) ที่กล่าวว่า สีเขียวเป็นสีแห่งความสงบและการเริ่มต้นใหม่ (อ้างถึงใน Sarah Kathleen Wolter (ซาร่าห์ แคทลีน โวลเตอร์), 1999, น.18)

9.2 ด้านสถานที่ตั้ง

9.2.1 จากข้อมูลการสำรวจพบว่า สถานที่ตั้งของร้านคาเฟ่สไตล์จีนในย่านเยาวราชถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตกแต่งร้าน ด้วยเหตุที่เยาวราชเป็นชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลและชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีชื่อเสียงที่สุดในไทย จึงทำให้เยาวราชเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงในด้านความโดดเด่นทางวัฒนธรรมจีน เป็นเหตุให้ การประกอบธุรกิจในย่านนี้จึงมักมีแนวคิดเกี่ยวกับ

ความเป็นจีน รวมไปถึงร้านคาเฟ่สไตล์จีนที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียงในด้านการตกแต่งแบบจีนมากกว่าร้านคาเฟ่ในย่านอื่น ข้อมูลนี้พบว่าสอดคล้องกับ ชนาธิป แห่งกระโทก (2559, น. 2) ที่กล่าวว่า เยาวราชถูกขนานนามว่าเป็นไชน่าทาวน์ของเมืองไทย เนื่องจากเป็นแหล่งทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีน และโพลิน สำภา (2562, น.6) กล่าวว่า เยาวราช คือ ย่านเมืองเก่าของชุมชนชาวจีนโพ้นทะเล มีอาณาเขตไม่ชัดเจน ประมาณเขตสัมพันธวงศ์ และบางส่วนของเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เป็นเขตพาณิชย์กรรมตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน และเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีถนนเยาวราชตอนกลางซึ่งเป็นสถานที่ที่คนรู้จักมากที่สุด

9.3 ด้านฮวงจุ้ย

9.3.1 จากการศึกษาพบว่า ร้านคาเฟ่สไตล์จีนย่านเยาวราชทั้ง 3 ร้านนำความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยมาประยุกต์ใช้ในการตกแต่งร้านคือเรื่ององค์ประกอบทั้ง 5 มีดังนี้ 1) ธาตุไม้ ได้แก่ ผนังสีเขียวเข้ม ชุดเฟอร์นิเจอร์ไม้ พื้นไม้ ดอกไม้แห้ง ไม้ดอกและไม้ประดับในแจกัน 2) ธาตุไฟ ได้แก่ โคมไฟ ภาพสัตว์มงคลจีน รูปภาพวิถีชีวิตชาวจีนโพ้นทะเล 3) ธาตุดิน ได้แก่ ถ้วย จาน ชามกระเบื้องลายครามจีน ชุดน้ำชาจีน ผนังอิฐ ผนังกระเบื้องลวดลายแบบจีน 4) ธาตุทอง ได้แก่ ผนังสีขาว ประติมากรรมรูปปั้นสิงโตทองคำ 5) ธาตุน้ำ ได้แก่ กระจก

ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับ Terah Kathryn Collins (เทอร์ราห์ แคทริน คอลลินส์) (2011, น.22) ที่กล่าวไว้ว่า พลังงานขององค์ประกอบทั้ง 5 ประกอบด้วย 1) ธาตุไม้ เช่น เฟอร์นิเจอร์หรือของตกแต่งที่ทำด้วยไม้ ดอกไม้หรือต้นไม้ที่ตกแต่งภายในห้อง สีเขียวหรือสีฟ้า 2) ธาตุไฟ เช่น แสงที่มาจากหลอดไฟหรือปล่องไฟ รูปภาพคนหรือสัตว์ สีแดง 3) ธาตุดิน เช่น อิฐหรือกระเบื้อง ของตกแต่งจำพวกกระเบื้องหรือเครื่องปั้นดินเผา รูปภาพเกี่ยวกับธรรมชาติอย่างวิวทิวทัศน์ สีเหลือง 4) ธาตุทอง เช่น รูปปั้นที่ทำจากทองหรือหิน สิ่งที่มีรูปทรงวงกลม วงรีหรือความโค้งอย่างซุ้มประตู สีขาวหรือสีโทนมัว 5) ธาตุน้ำ เช่น ของตกแต่งอย่างน้ำพุ สิ่งของที่มีเงาสะท้อนอย่างกระจก สีดำหรือสีโทนมืด

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2554). การสื่อความหมายภาพมงคลจีน. *วารสารจีนศึกษา*, 4(4), 22-43.
- จันทนา บานแย้ม. (2547). *การศึกษาแนวทางการออกแบบสัญลักษณ์ภายใต้เงื่อนไขของศาสตร์ฮวงจุ้ย*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/3247>.
- ชนาธิป แห่งกระโทก. (2559) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเยาวราช. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม.
- ชาติ ภาสวร. (2558). การศึกษาวิวัฒนาการเชิงสัญลักษณ์และความหมายของลวดลายประดับเงินตามชนบ. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง*, 20(1), 63-71.
- ธนพล ตั้งสิริสุธิกุล. (2562). *การศึกษารูปแบบการนำเสนอข้อมูลร้านค้ากาแฟของผู้ประกอบการในประเทศไทยบนสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม. สืบค้นจาก <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3735>
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2552). 108 สัญลักษณ์จีน. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2553). 108 สิ่ง มิ่งมงคลจีน. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ไพลิน สำเภา. (2562). *การศึกษ้อัตลักษณ์ทางสถานที่ของเยาวราชและผลกระทบจากรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีน้ำเงิน*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2517/1/58060206.pdf>.
- วีระจักร์ สุเอียนทรเมธี. (2557). แบบลักษณ์เครื่องกระเบื้องจิ่งเต๋อเจิ้น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(2), 38-66.
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2563). ภาษาบนป้ายชื่อร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตชุมชนเยาวราช: กรณีศึกษาชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 21(1), 55-74.
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2561). สิริมงคลจีนกับความเชื่อตามศาสตร์ฮวงจุ้ยของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราช. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 38(5), 119-143.

- Richard Webster. (2008). *101 Feng Shui Tips for Your Home* 12. Minnesota: Llewellyn publications.
- Sarah Kathleen Wolther. (1999). *Feng Shui: Chinese Principles Of Interior Arranging*. (Bachelor Dissertation University of Texas Tech). Retrieved from <https://ttu-ir.tdl.org/bitstream/handle/2346/23166/31295013628689.pdf?sequence=1>
- Terah Kathryn Collins. (2011). *The Western Guide to Feng Shui* 41. Carlsbad: Hay House Inc.
- 花帅,赵静. (2017). 新中式咖啡店室内设计的研究与探讨. *艺术品鉴*, 6(4), 459.
- 龙小刚. (2021). 传统中式家具在现代室内装饰设计中的应用研究. *绿色环保建材*, 7(1), 67-68.
- 徐铮铮. (2006). *元代青花瓷器绘画风格及其原因* (硕士学位). 重庆大学, 重庆.

มโนทัศน์“สตรี”ในวรรณกรรมจีนสมัย ค.ศ.1912 – ปัจจุบัน The concept of “women” in Chinese Literature in Modern China 1912-present.

Peng Leshan¹ ขนิษฐา ใจมโน^{2*} บุญเหลือ ใจมโน³ และสนิท สัตโยภาส⁴

Peng Leshan¹, Kanita Chaimano², Boonlue Chaimano³ and Sanit Satayophat⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบมโนทัศน์ “สตรีจีน” ต่อความเข้าใจวิถีชีวิตตามบทบาทหน้าที่ลูกสาว แม่ และภรรยา สถานภาพสตรีจีนในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เป็นวรรณกรรมจีนที่มีการแปลเป็นภาษาไทยเท่านั้น แบ่งการเก็บข้อมูลวรรณกรรมเป็น 2 ยุค คือ ยุคสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1912 - 1989) และยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน (ค.ศ.2002 – ปัจจุบัน) วรรณกรรมเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” เป็นตัวแทนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของสตรีจีนในยุคสาธารณรัฐจีน ทั้งนี้เพราะเป็นสมัยสิ้นสุดของราชวงศ์ชิง สังคมจีนยังคงยึดระบบสังคมแบบศักดินา และวรรณกรรมเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” เป็นตัวแทนมโนทัศน์ของสตรีจีนในยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะหลังจากการปฏิรูปการปกครอง สังคมจีนมีการเรียกร้องและสนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างสตรีกับบุรุษ ผู้วิจัยนำแนวคิดของ เบอร์โล (Berlo. 1996: 29) มาใช้ในการวิเคราะห์บทบาทสตรีจีน 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role

¹นักศึกษานิพนธ์เอกหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง e-mail: 564388012@qq.com

²ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

(กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

³อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

(กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

⁴อาจารย์พิเศษหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

(กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

*ผู้ประสานงานหลัก: ชื่อผู้แต่ง

Prescriptions) 2) บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) และ 3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations)

ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมจีนทั้งสองเรื่องปรากฏให้เห็นชัดเจนถึงมโนทัศน์ “สตรีจีน” ตามบทบาทหน้าที่ 3 ลักษณะ กล่าวคือ เมื่อเป็น “ลูกสาว” ต้องเชื่อฟังบิดารมารดาและปฏิบัติตนตามคำสั่งหรือความต้องการของบิดามารดา เมื่อเป็น “แม่” จะต้องพยายามดูแลลูกทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและปกป้องลูกจากภัยอันตราย และเมื่อเป็น “ภรรยา” ต้องดูแลสามี พยายามรักษาปกป้องครอบครัวของตนเอง อีกทั้งต้องอดทนต่อทุกการกระทำของสามี ปราศจากการเรียกร้องใดๆ สตรีจีนที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามจารีตที่ถูกขีดไว้และกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามกับบทบาทหน้าที่ที่แยกตาม 3 ลักษณะไว้จะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี

คำสำคัญ: มโนทัศน์ สตรีจีน วรรณกรรมจีน

Abstract

This research aimed to study and compared the concepts of Chinese women in understanding the way of life of daughters, mothers, and wives which reflected in Chinese literatures that were; “Red Sorghum” and “the Good Women of China.” The researcher collected the Chinese literature that was translated into Thai and divided the data collection by 2 eras; Republic of China (1912 – 1989 AD) and People’s Republic of China (2002 AD – till present). The “Red Sorghum” represented the concepts of Chinese women of the Republic of China era which was the end of the Qing Dynasty, the country was governed using the feudalism. “The Good Women of China” represented the concepts of Chinese women of the People’s Republic of China, this period the country was appealed and supported the equality of men and women. For analyzed this study, the researcher used Berlo’s 3 roles; 1) Role Prescriptions, 2) Role Descriptions, and 3) Role Expectations.

The results showed that the “Red Sorghum” and “The Good Women of China” reflected the concepts of Chinese women in the 3 roles. Being a “daughter”, the women of China was to respect and to help in everything their parent demands. Being a “mother”, the women of China were to put effort to raise a good child and

to protect her child from danger. Being a “wife”, the women of China were to care for their husbands, to protect her family, and to tolerant of negative treatment from their husbands. The Chinese women who denied or disobey the tradition will be blamed as a bad woman.

Keywords: Concept, Chinese women, Chinese literatures

1. บทนำ

ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์มายาวนานกว่าห้าพันปี ซึ่งหากแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ กว้าง ๆ แล้ว จะสามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสิ้นสุดยุคชิงปีค.ศ. 1912 และตั้งแต่ ค.ศ.2002 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสมัยที่เกิดเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ และเหตุการณ์ครั้งนี้ได้พลิกประวัติศาสตร์ชาวจีนไปอย่างสิ้นเชิง นั่นคือการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นการปกครองแบบคอมมิวนิสต์

กล่าวกันว่าประวัติศาสตร์เป็นอดีตของปัจจุบัน ในขณะที่ปัจจุบันเป็นความก้าวหน้าของประวัติศาสตร์ บุคคลทั้งหลายตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน ในทางสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์หรือลักษณะนิสัยของบุคคลต่างมีความคล้ายคลึงกัน ที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศจีนจะมีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเพียงใดก็ตาม แต่จากเอกสารหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ดี หลักฐานที่เป็นมุขปาฐะก็ดี เป็นเครื่องมือบันทึกและถ่ายทอดสภาพสังคม วิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนจีน นอกจากนี้ในเรื่องเล่าต่างก็สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพ และบทบาทของสตรีจีนว่าตกอยู่ในสภาพที่ถูกกระทำ ถูกดูถูก ถูกเหยียดหยามไม่ว่าเวลาจะผ่านมาก็ยุคก็สมัยก็ตาม อาจเป็นด้วยความคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมของคนจีนที่ฝังรากลึกในจิตวิญญาณว่า สตรีจีน “เป็นสิ่งของ” และ “เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินสมบัติ” ของบุรุษ

เดิมทีเดียวสังคมจีนเป็นสังคมเพศแม่ ผู้หญิงมีหน้าที่ มีบทบาทอย่างสำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้หญิงต้องสืบตระกูล สืบเชื้อสายให้แก่ผู้ชาย แต่ต่อมาการสืบตระกูล การสืบเชื้อสายกลับกลายเป็นกฎข้อบังคับของผู้ชาย และการมีลูกชายเพื่อสืบทอดทายาทกลายเป็นค่านิยมของสังคม ผู้หญิงจึงตกอยู่ในตำแหน่งที่เสียเปรียบในทันที จะเห็นได้ว่าผู้ชายนั้นสามารถดูถูกหรือรังแกผู้หญิงโดยไม่ขัดต่อหลักกติกาสังคมจีน เมื่อผู้ชายกลายเป็นเสาหลักของครอบครัว มีส่วนสำคัญในด้านแรงงาน เช่นผู้ชายต้องไปไล่ล่าสัตว์หาอาหารมาเลี้ยงดูครอบครัว กฎเกณฑ์กติกาสังคมจึงเริ่มปรากฏชัดเจน

กล่าวคือผู้หญิงและผู้ชายมีหน้าที่ มีบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ผู้ชายมีหน้าที่หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่ในการสืบตระกูลให้แก่ผู้ชาย ดูแลเด็ก และคนชราในบ้าน ด้วยเหตุผลที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายในการเลี้ยงดูนี้เอง สถานภาพของผู้หญิงจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

คนจีนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือขงจื้อ (孔子 kǒng zǐ) สังคมจีนจึงมีระเบียบแบบแผนการปฏิบัติตนตามแนวทางของขงจื้อ ส่งผลให้สถานภาพของผู้หญิงจีนถูกกดทับให้ด้อยถอยลงไป ในคัมภีร์หลุน อวี่ (论语 lún yǔ) ซึ่งเป็นคัมภีร์พื้นฐานของสำนักปรัชญาขงจื้อ เล่มที่ 16 บทที่ 14 กล่าวว่า “ในบรรดาผู้คนทั้งหลายผู้หญิงกับคนรับใช้วางตัวด้วยลำบากที่สุดหากท่านให้ความใกล้ชิด พวกเธอก็จะหมดความอ่อนน้อมถ่อมตน หากท่านไว้ตัวกับพวกเธอ พวกเธอก็จะรู้สึกไม่พอใจ” เป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่งที่พิจารณาว่า ขงจื้อเป็นปรมาจารย์แห่งการกำหนดจารีตควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ ในชุดความสัมพันธ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ผู้ใต้ปกครอง บิดา มารดา บุตร พี่ชาย น้องชาย กลับกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า ผู้หญิงกับคนรับใช้เป็นกลุ่มคนที่วางตัวลำบากที่สุด เพราะ “ความพอดี” เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากที่สุด คำว่า “ยากที่สุด” เป็นที่น่าสังเกตว่า ประการแรกของขงจื้อ กล่าวรวมผู้หญิงเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกับคนรับใช้ หรือ “ผู้น้อย” (小人 xiǎo rén อีกความหมายหนึ่ง หมายถึงการดูถูกดูแคลน) ซึ่งอาจรวมถึงสาวใช้เป็นส่วนใหญ่ ประการที่สองขงจื้อมีความคาดหวังอยู่แล้วว่า คนกลุ่มนี้ควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นคุณสมบัติประการสำคัญ

อดุลย์ รัตนมันเกษม (2548) เขียนหนังสือเรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน 4,000 ปี ในหัวข้อพรรณนาเรื่องเพศของลัทธิขงจื้อว่า คำสอนของขงจื้อตรงข้ามอย่างสิ้นเชิงกับคำสอนของลัทธิเต๋า (道家 dào jiā) ที่ยึดระบบอำนาจแม่เป็นใหญ่ เพราะโดยเนื้อหาแล้ว คำสอนของขงจื้อ คือ ปรัชญาที่สอดคล้องกับระบบอำนาจพ่อเป็นใหญ่โดยขงจื้อไม่สนใจความลึกลับศักดิ์สิทธิ์ และปัญหาทางศาสนา ในคัมภีร์ “หลุนอวี่” ของขงจื้อมีคำพูดตอนหนึ่งว่า “ผู้หญิงและบ่าวไพร่นั้นเลี้ยงยาก ทำตัวใกล้ชิดไปก็มักไร้มารยาท ทำตัวเหินห่างไปก็มักขุ่นเคือง” คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงสถานะที่ต่ำต้อยมากของผู้หญิงจีน ยิ่งไปกว่านั้น กลุ่มคนที่เลื่อมใสลัทธิขงจื้อ อ้างว่า สตรีจะต้องต่ำต้อยกว่าบุรุษโดยสิ้นเชิง หน้าที่สำคัญของสตรีคือ ดูแลปรนนิบัติ และเชื่อฟังสามี พ่อแม่ของสามี ทำงานบ้านให้เรียบร้อย และเลี้ยงดูลูก โดยเฉพาะลูกชายให้แข็งแรงเติบโตด้วยดี ทั้งนี้เพราะพวกเขาคำนึงถึงสมรรถนะทางกายภาพของสตรีก่อน แล้วจึงค่อยพิจารณาเรื่องอารมณ์ความรู้สึกของพวกเธอ พรหมจารี (ความบริสุทธิ์ทางเพศ) จึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะประคับประคองครอบครัวให้เป็นปกติ และมีสายเลือดสืบวงศ์สกุลต่อไป โดยเน้นเป็นพิเศษว่าสตรีจะต้องอยู่ในกรอบประเพณีโดยเคร่งครัด สตรีในอุดมคติของลัทธิขงจื้อ คือ เอาใจใส่เรื่องงานบ้าน และเรียกสตรีว่า “เน่ยเหียน (内人 nèi

rén)” แปลว่าคนในเรือน หรือในภาษาไทยคือ แม่ศรีเรือน และสตรีที่เข้าไปมีส่วนกิจกรรมนอกบ้าน โดยเฉพาะกิจกรรมสาธารณะจะเป็นที่รังเกียจเดียดฉันท์ ร้ายแรงถึงขั้นที่ถูกมองว่าเป็นต้นตอของความชั่วร้ายทั้งปวง และเป็นต้นเหตุแห่งการล่มสลายของราชวงศ์

จนกระทั่งเมื่อจีนก้าวเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ คือ ยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทหน้าที่และสถานภาพที่ดีขึ้น สังคมเริ่มอนุญาตให้สตรีได้รับการศึกษาเฉกเช่นเดียวกับบุรุษ สตรีมีความสามารถที่จะทำงานและเลี้ยงดูตนเองตามลำพังได้ ค.ศ.1968-1978 หรือที่เรียกว่า ทศวรรษแห่งการปฏิวัติวัฒนธรรมใช้ระยะเวลา 10 ปี และตลอดระยะเวลา 10 ปีนี้เองที่ประเทศจีนตกอยู่ในสภาพที่แร้นแค้นและต้องเผชิญกับความยากลำบากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์ การแพทย์ และอื่น ๆ ซึ่งถูกทำลายไปจนหมดสิ้น บุคคลที่มีการศึกษา มีความรู้ และกลุ่มคนที่เป็นนายทุน หรือคนที่เคยมีประสบการณ์ที่มีโอกาสได้ไปทำงานหรือไปเรียนต่อต่างประเทศ ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏต่อประเทศ จุดจบของคนเหล่านี้ถ้าไม่ถูกจองจำก็ถูกส่งไปชายแดนส่งไปชนบทที่ทุรกันดารเพื่อไปเป็นชาวนา ไปช่วยเลี้ยงสัตว์ในทุ่งนา ในขณะที่สตรีในยุคสมัยนี้ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เลวร้าย และมีสตรีจำนวนไม่น้อยที่กลายเป็นคนวิกลจริต ทั้งนี้เพราะโดนทำร้ายทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ สตรีถูกล่วงละเมิดทางเพศ สถานภาพของสตรีจีนในสมัยนี้ถูกผลักให้จมดิ่งถึงจุดตกต่ำที่สุดปราศจากทางเลือกอื่นใด ต้องอดทน และอยู่อย่างเงียบ ๆ จนมีคำกล่าวเกี่ยวกับสตรีว่าประโยชน์ของผู้หญิงมีอยู่ 2 ประการ คือ หนึ่งเพื่อสืบทอดตระกูล และสองเพื่อเป็นเครื่องรองรับการระบายอารมณ์ของบุรุษ

หลังจากการเสียชีวิตของเหมาเจ๋อตง (毛泽东 máo zé dōng) ประธานพรรคคอมมิวนิสต์ ปี ค.ศ.1976 ส่งผลต่อการล่มสลายของการปฏิวัติวัฒนธรรม ผู้ที่สืบอำนาจต่อมาก็คือ เติ้งเสี่ยวผิง (邓小平 dèng xiǎo píng) ได้ผ่อนคลายนโยบายต่าง ๆ ลง ทำให้สภาพการณ์คลี่คลาย มีการจับกุมกลุ่มผู้นำการปฏิวัติ การปฏิวัติทางวัฒนธรรมจึงได้สิ้นสุดลง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเติ้งเสี่ยวผิงจะได้เคยกล่าวไว้ว่า สตรีและบุรุษมีความเท่าเทียมกันและถึงแม้ว่าสตรีจะมีสิทธิได้รับการศึกษา หรือมีสิทธิทำงานนอกบ้าน แต่ความคิด ความเชื่อที่มีต่อสตรีก็มีได้ดีขึ้นไปจากเดิมมากนัก ดังในวรรณคดีสามก๊ก (三国 sān guó) ตอนหนึ่งบรรยายไว้ว่า ผู้ล่าสัตว์หลิวอัน (刘安 liú ān) เชิญหลิวฮวงซู (刘备 liúbèi) ทานข้าวเย็นที่บ้านแต่ที่บ้านไม่มีเนื้อสัตว์เหลืออยู่ ตัวเขาไปล่าสัตว์ก็กลับมาเมื่อเปล่า เขาจึงตัดสินใจฆ่าภรรยาของตนเอง และสับเนื้อจากตัวภรรยาเพื่อมาทำเป็นอาหารให้หลิวฮวงซูทาน นอกจากนั้น ยังมีคำพังเพยบทหนึ่งกล่าวถึงประโยชน์ของสตรีว่า ผู้หญิงเหมือนเสื้อผ้า ส่วนผู้ชาย

เหมือนพี่น้อง เหมือนแขน เหมือนเท้าส่วนหนึ่งของร่างกาย เสื้อผ้าขาดยังมีเครื่องเย็บผ้าเย็บซ่อมได้ แต่ถ้าขาดแขนขาดเท้าแล้วจะไปหาหมอฟันตัดที่ไหนได้ ซึ่งคำกล่าวนี้ได้สืบทอดจนถึงปัจจุบัน

การแต่งวรรณกรรมเป็นวิธีหนึ่งในอันที่จะสะท้อนความเท็จจริงของสังคม และการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคแต่ละสมัย วรรณกรรมจีน “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” เป็นนวนิยายขนาดยาวที่ประพันธ์โดยนักเขียนชาวจีน มั่ว เหยียน (莫言 mò yán) ซึ่งเป็นนักเขียนคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมใน พ.ศ. 2555 ซึ่งต่อมาจางอี้โหมว (张艺谋 zhāng yì móu) ได้นำไปทำเป็นภาพยนตร์รู้จักกันในชื่อว่า “ข้าวฟ่างสีเพลิง” ฉบับนวนิยายที่แปลเป็นภาษาไทยใช้ชื่อว่า “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” เป็นเรื่องราวบอกเล่าผ่านลูกหลานรุ่นที่สามของวีรชนคนเถื่อนแห่งเกามี่ชานตง (高密 gāo mì shān dòng) ดินแดนบ้านเกิดที่มีทุ่งข้าวฟ่างสีเพลิง ถ่ายทอดวีรกรรมของทั้งปู่และพ่อในยุคสงครามต่อต้านญี่ปุ่น พิสูจน์ความรัก และจิตวิญญาณของผู้คน และหนุ่มสาว ในขณะที่วรรณกรรมจีนอีกเรื่องหนึ่งซึ่งแต่งขึ้นในยุคเดียวกันคือ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” แต่งโดยนักเขียนสตรีชาวจีนชื่อ ซินหฺรัน (欣然 xīn rán) ซึ่งเป็นนักจัดรายการวิทยุทำงานในสถานีวิทยุของรัฐบาลที่ออกอากาศในเมืองหนันจิง (南京 nán jīng) มณฑลเจียงซู (江苏 jiāng sū) ในประเทศจีนช่วงกลางทศวรรษที่ 70-80 ทำรายการวิทยุ “ถ้อยคำในสายลมแห่งราตรี” เมื่อปี ค.ศ 1999 ซินหฺรันเดินทางไปอังกฤษซึ่งเป็นอาจารย์สอนที่สถาบันตะวันออก และแอฟริกาศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน หนังสือ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” ถูกแปลเป็นภาษาต่างๆ มากถึง 27 ภาษา เผยแพร่ไปกว่า 50 ประเทศ และเป็นหนังสือที่ขายดี เป็นหนังสือที่นิยมโดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ออสเตรเลีย สวีเดน และบราซิล เป็นต้น เรื่องราวในวรรณกรรมเรื่องนี้เป็นโศกนาฏกรรมที่เกิดจากสังคม สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและความไม่มั่นคงทางการเมือง ผ่านเรื่องราว และคำบอกเล่าจากสตรีจีน 15 คน ซึ่งจำต้องดำเนินชีวิตตามค่านิยม และวัฒนธรรมโดยไม่มีทางเลือก วรรณกรรมสองเล่มนี้ นอกจากจะมีคุณค่าทางวรรณกรรมแล้วยังเป็นเครื่องบันทึก เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศจีนที่ควรค่าแก่การรับรู้ ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่ตีแผ่ความโหดร้ายที่สตรีจีนต้องเผชิญและดำเนินตามรอยของประเพณีดั้งเดิม ความเชื่อ ความศรัทธา และค่านิยม บทบาทในครอบครัวที่ต้องเคารพผู้อาวุโส สภาพที่อยู่อาศัย สภาวะทางเศรษฐกิจตลอดจนสังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เป็นเงื่อนไขและกำหนดให้ชีวิตของสตรีจีนแตกต่างและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยสนใจศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมทั้งสองเล่มเป็นวรรณกรรมที่อยู่ในยุคของการเปลี่ยนผ่านจาก

ระบบศักดินาเป็นระบอบสังคมนิยม การปฏิวัติล้มล้างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ การเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์จีน หรือแม้แต่การปฏิวัติวัฒนธรรมเพื่อต้องการปฏิรูปประเทศไปสู่ประเทศ “ประชาธิปไตยแผนใหม่” ของจีนล้วนแล้วแต่ถูกเชื่อมโยงด้วยวัฒนธรรมจารีตประเพณี ค่านิยม และความเชื่อต่างๆที่ถูกกำหนดโดยผู้ชายซึ่งทำให้สถานภาพของสตรีจมดิ่งและถูกมองข้าม ดังนั้น มโนทัศน์เกี่ยวกับสตรีจีนที่สะท้อนจากวรรณกรรมดังกล่าวจึงอยู่ในกรอบโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ช่วง ค.ศ.1912 จนถึงปัจจุบัน และด้วยการใช้กรอบแนวคิดของเบอร์โล (1996) จะทำให้เห็นสถานภาพ และบทบาทของสตรีจีนยุคสาธารณรัฐประชาชนจีนและยุคสาธารณรัฐประชาชนจีนปฏิรูป

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีในวรรณกรรม ได้แก่ งานวิจัยของสุมณฑา บุญวัฒน์กุล (2550) ปิ่นหล้า ศิลาบุตร (2551) ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย (2554) ทศนีย์ ฉ่ำพิรุณ (2555) และเจตนิพิฐ ท้าวแก้วและคณะ (2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย งานวิจัยเหล่านี้ต่างเน้นไปที่การศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีเป็นหลักโดยงานของสุมณฑา บุญวัฒน์กุล (2550) สะท้อนให้เห็นสถานภาพและบทบาทของสตรีชนบทและเมืองหลวงที่มีความแตกต่างกัน ในขณะที่งานวิจัยของปิ่นหล้า ศิลาบุตร (2551) และงานวิจัยของทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย (2554) มุ่งสะท้อนสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของสตรีภายในครอบครัว โดยงานวิจัยของทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย มีจุดเด่นที่การเรียกร้องเพื่อปลดปล่อยสตรีจากอำนาจปิตาธิปไตย แตกต่างจากงานวิจัยของทศนีย์ ฉ่ำพิรุณ ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาวิเคราะห้บทบาทหน้าที่ของสตรี และงานวิจัยของเจตนิพิฐ ท้าวแก้ว และคณะ (2559) นอกจากจะสะท้อนให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของสตรีแล้ว ยังสะท้อนภาพชีวิตของสตรีในสังคมไทยปัจจุบัน ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการทำงาน มีความรู้ความสามารถ สามารถทำงานนอกบ้านได้เหมือนผู้ชาย สามารถพึ่งพาและเลี้ยงดูตนเอง ได้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิดกล้าทำ กล้าตัดสินใจ

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบมโนทัศน์ “สตรีจีน” ต่อความเข้าใจวิถีชีวิตตามบทบาทหน้าที่ลูกสาว แม่ และภรรยา สถานภาพสตรีจีนในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่”

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทมาใช้ในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงมโนทัศน์สตรีจีนผ่านวรรณกรรมเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” ในส่วนของการวิเคราะห์สถานภาพของสตรีจีน แบ่งสถานภาพออกเป็น 2 ลักษณะตามแนวคิดของ Ralph Linton คือ สถานภาพที่ได้รับติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือ เพศ อายุ ความสัมพันธ์ในเครือญาติ เป็นต้น ส่วนอีกลักษณะ คือ สถานภาพที่เกิดขึ้นมาภายหลัง เป็นสถานภาพจากการกระทำที่เกิดขึ้นมาภายหลัง เช่น สถานภาพจากการสมรส สถานภาพการเป็นบิดามารดา สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพทางอาชีพ สถานภาพทางการเมือง เป็นต้น

สำหรับการวิเคราะห์ด้านบทบาทของสตรีจีน เป็นที่ทราบกันดีว่าทฤษฎีบทบาทเป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ครอบครัว กลุ่ม หรือชุมชนภายในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม บทบาทเป็นแนวคิดด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา และมานุษยวิทยาสำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์บุคคล ครอบครัว กลุ่มหรือชุมชนเนื่องจากมนุษย์ในสังคมมีการปฏิสัมพันธ์ การกำหนดบทบาทจึงเปรียบเสมือนการจัดระเบียบของบุคคลในสังคมที่จะปฏิบัติต่อกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ เบอร์โล (Berlo. 1996: 29) ที่จำแนกบทบาทไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) บทบาทที่ถูกกำหนดไว้ (Role Prescriptions) คือ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นระเบียบอย่างชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง
- 2) บทบาทที่กระทำจริง (Role Descriptions) คือ บทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงเมื่ออยู่ในบทบาทนั้น ๆ
- 3) บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่ถูกคาดหวังโดยผู้อื่นว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น ๆ ควรกระทำอย่างไร

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เป็นวรรณกรรมจีน และมีการแปลเป็นภาษาไทยเท่านั้น โดยแบ่งการเก็บข้อมูลวรรณกรรมเป็น 2 ยุค คือ ยุคสาธารณรัฐจีน (ค.ศ. 1912 - 1989) และยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน (ค.ศ. 2002 – ปัจจุบัน)

ผู้วิจัยเลือกวรรณกรรมเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” แต่งขึ้นในปี ค.ศ. 1986 เพื่อเป็นตัวแทนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของสตรีจีนในยุคสาธารณรัฐจีน ทั้งนี้เพราะเป็นสมัยสิ้นสุดของราชวงศ์ชิง สังคมประเทศจีนยังคงยึดระบบสังคมแบบศักดินา และเลือกวรรณกรรมเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” แต่งขึ้นในปี ค.ศ. 2002 เพื่อเป็นตัวแทนมโนทัศน์ของสตรีจีนในยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะหลังจากการปฏิรูปการปกครอง สังคมจีนมีการเรียกร้องและสนับสนุนความเท่าเทียมกันระหว่างสตรีกับบุรุษ

5. ผลการวิจัย

“ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” เป็นเรื่องราวของตัวละครเอกหญิงชื่อ “จิวอ้อ” ชื่อจริงคือ ฟ่งเหลียน (凤莲 fènglián) นามสกุลไต่ (戴 dài) เป็นผู้หญิงที่มีใบหน้าสะสวยงดงาม เท้าของเธอถูกรัดตั้งแต่เป็นสาว มีลักษณะเป็นรูปดอกบัว จิวอ้อถูกเจ้าของร้านสุราร้านหนึ่งชื่อชานถึงซิว (单廷秀 shàntíngxiù) หมายตาไว้นานแล้ว บิดาของนางจึงได้นำมาขายให้ชานเปี่ยนหลง (单扁郎 shànbiǎnláng) ลูกชายของชานถึงซิว ซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อน ตั้งแต่จิวอ้ออายุได้เพียง 16 ปี จิวอ้อเหมือนเด็กสาวทั่วไปที่คาดหวังอยากจะได้แต่งงานกับชายที่มีหน้าตาหล่อเหลา มีความรู้อ่านออกเขียนได้ และรู้อกรู้ใจเธอ แต่เมื่อความฝันสวนทางกับความจริง นางกลับได้สามีเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อน หน้าตาน่าขยะแขยง เธอจึงเตรียมกรรไกรปลายแหลมไว้หนึ่งเล่มตอนเข้าห้องหอเพื่อจบชีวิตไม่ชานเปี่ยนหลงก็ตัวเธอเอง จิวอ้อถือได้ว่าเป็นวีรสตรีคนหนึ่ง เพราะเมื่อครั้งเกิดสงครามระหว่างจีนและญี่ปุ่น เธอให้สามีและลูกชายของเธอไปร่วมการต่อสู้ในแนวหน้า ตัวเธอเองโดนยิงจากทหารญี่ปุ่นเสียชีวิตท่ามกลางสมรภูมิมิรบ ขณะที่กำลังแอบซ่อนอยู่ใต้เขื่อนเพื่อที่จะส่งเสบียง (拈饼 qiānbǐng) อาหารภาคเหนือของประเทศจีนอย่างหนึ่งให้กับกองโจรที่ต่อสู้กับข้าศึกญี่ปุ่น

ในขณะที่ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” เป็นเรื่องราวของหญิงสาวชาวจีนที่เกิดขึ้นจริง 15 คน 15 เรื่อง เปรียบเสมือนบันทึกอัตชีวประวัติของหญิงสาวชาวจีน วรรณกรรมเรื่องนี้มีตัวละครเอก คือ “ซินหราน” ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญและถือเป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่องราว เป็นผู้บอกเล่าชะตากรรมชีวิตของหญิงสาวชาวจีนแผ่นดินใหญ่ 15 ชีวิต โดยแบ่งเป็นเรื่องสั้น 15 เรื่อง แต่ละเรื่องมีตัวละครเอกหญิง 1 ตัว เรื่องสั้น จำนวน 15 เรื่อง มีดังนี้

1. เส้นทางของฉันสู่เรื่องราวของผู้หญิงจีน

ในชนบทบางหมู่บ้านที่ยากจนและทุรกันดาร อยู่ไกลจากในเมืองเป็นแหล่งที่บุคคลชอบกล่าวกันว่า สวรรค์อยู่สูงลิบและจักรพรรดิก็ห่างไกลเหลือเกิน ยิ่งเป็นแหล่งที่กันดารยากจน การที่ซื้อขายผู้หญิงหรือลักพาตัวผู้หญิงไว้บังคับให้เป็นภรรยาก็เป็นเรื่องที่เกิดบ่อยมาก บ่อยจนกลายเป็นเรื่องธรรมดา และการสืบทอดตระกูลถือว่าสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด เหนือกว่าชีวิต เหนือกว่ากฎหมาย เหนือกว่าสิทธิมนุษยชนและเหนือกว่าศีลธรรมจรรยา

2. เด็กผู้หญิงที่เลี้ยงแมลงวัน

“หงเซวีย” เป็นเด็กผู้หญิงอายุประมาณ 14 ปี ตอนหงเซวียอายุ 11 ปี เธอเริ่มมีประจำเดือนหงเซวียดีใจที่ตนเองเป็นผู้หญิงเต็มตัว แต่กลับสับสนว่าตนเองต้องปฏิบัติตัวอย่างไร แม่ไม่ได้อธิบาย แต่สอนให้รู้จักการดูแลตนเอง เมื่อพ่อกลับมาจากค่ายแม่ได้บอกพ่อเรื่องหงเซวียเริ่มมีประจำเดือน เธอเริ่มถูกพ่อลวนลามทางเพศจึงไปเล่าให้แม่ฟัง แต่แม่บอกให้เธอยอมพ่อเพื่อความสงบสุขของครอบครัว เพื่อหลบเลี่ยงการล่วงละเมิดจากพ่อ หงเซวียจึงใช้วิธีฆ่าตัวตายนับครั้งไม่ถ้วน หงเซวียแอบเลี้ยงแมลงวันตอนรักษาตนเองที่โรงพยาบาลจนติดเชื้อและป่วยหนัก สุดท้ายหงเซวียเสียชีวิตที่โรงพยาบาล

3. นักศึกษามหาวิทยาลัย

“จินชวย” เป็นนักศึกษาหญิงคนดังของมหาวิทยาลัย แต่งกายเรียบหรูมีฐานะ บุคลิกภาพคล้ายเป็นเลขาฯ และเป็นคนที่มีความคิดริเริ่ม มีความเห็นและความคิดอ่านทันสมัย ตลอดจนมีความมั่นใจในตัวเองอย่างมาก กล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็น และการกระทำ จินชวยเป็นหนึ่งในผู้หญิงจีนที่เติบโตในช่วง “การปฏิรูปและการเปิดประเทศ” จึงมีทัศนคติและการดำเนินชีวิตต่างจากผู้หญิงจีนรุ่นพ่อแม่ เติบโตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ไม่อบอุ่น หญิงสาวจีนรุ่นใหม่เริ่มจะทำทนาย ออกมาทำงานนอกบ้าน ต้องการมีรายได้สำหรับเลี้ยงตนเองไม่ต้องพึ่งผู้ชาย

4. เรื่องหญิงเก็บขยะ

ผู้หญิงเก็บขยะคนหนึ่ง อายุห้าสิบกว่าปี แต่งตัวไม่ได้สดใสหรือหรูหรา แต่สวมเสื้อผ้าสะอาด แต่งกายเรียบร้อยและใช้คำพูดสุภาพ อาศัยอยู่ในเพิงที่ผนังทำจากเศษเหล็ก เลี้ยงชีพด้วยการหาขยะขายและเป็นคนที่มีความระมัดระวังในตัว และหญิงเก็บขยะทำหน้าที่ของแม่อย่างดี มีสัญชาตญาณของความเป็นแม่และความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อลูกได้เสมอและเมื่อสามีของเธอเสียชีวิตกะทันหันด้วยโรคหัวใจวายปีต่อมาลูกคนที่สองของเธอก็เสียชีวิตด้วยโรคอีดำอีแดง เธอรู้สึกหมดหวังในชีวิตจนคิดจะฆ่าตัวตายด้วยการเดินลงแม่น้ำ แต่เมื่อเจอคำถามที่ลูกคนเล็กถามเธอว่า เราจะไปหา

พ่อใช้ไหม เธอก็เลือกตัดสินใจต้องก้าวต่อไป หลังจากลูกโตขึ้นมีการทำงานทำ เธอได้แต่แอบมองลูกชายเดินไปทำงานในแต่ละวัน หัวใจเธอก็สุขล้นแล้ว เมื่อลูกชายมีภรรยา มีครอบครัวของตนเอง เธอก็ได้ตัดสินใจกลับไปทำหน้าที่สอนภาษาให้กับเด็กๆ ซึ่งทำให้ชีวิตตนเองมีค่า มีความหมาย และหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเจอกับลูกสะใภ้ เพราะอาจนำมาซึ่งปัญหาที่ทำให้ลูกชายลำบากใจ อย่างเช่นครอบครัวอื่น หญิงเก็บขยะเต็มใจเลือกที่จะอยู่แบบเงิบๆ เพื่อไม่ให้ลูกชายและลูกสะใภ้เดือดร้อน

5. แม่ที่ต้องทุกข์ระทมจากแผ่นดินไหว

ในปี ค.ศ. 1967 เกิดแผ่นดินไหวครั้งรุนแรงที่สุดที่เมืองทังชาน ประเทศจีน ซึ่งคร่าชีวิตพลเรือนไปมากกว่าสามแสนคน และในสถานการณ์ความโกลาหลนั้น เด็กหญิงวัยเพียง 14 ปี ซึ่งผลัดหลงกับพ่อและแม่ ถูกชายฉกรรจ์กลุ่มหนึ่งกระทำการชำเรา และทิ้งไว้ในท่อระบายน้ำ กว่าที่ใครจะมาพบและช่วยไว้ได้ก็ทำให้เธอตกอยู่ในสภาพอ่อนแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ความบอบช้ำเกินเด็กในวัยนี้จะรับไว้ เธอได้ตัดสินใจฆ่าตัวตายในวันที่พ่อและแม่จะมารับเธอเพื่อกลับบ้าน

6. เรื่องผู้หญิงเงินกับความเชื่อ

ยุคที่ความภักดีต่อพรการเมืองในประเทศจีนอยู่เหนือสิ่งอื่นใด การรับนับถือศาสนาจึงเป็นเรื่องต้องห้าม และหากใครจะนับถือศาสนาจึงต้องปิดบัง ซ่อนเร้น ไม่สามารถนับถือศาสนาใด ๆ ได้ อย่างเปิดเผย ดังนั้น หลักปฏิบัติและความเชื่อในศาสนาจึงถูกถ่ายทอดผิดบ้าง ถูกบ้าง ในกลุ่มสตรีจีน เมื่อความหวัง ความฝันไม่อาจคาดหวังหรือพึ่งพาได้ สตรีจีนจึงหันไปรับนับถือศาสนาด้วยหวังว่าจะสามารถคุ้มครองและนำพาให้ชีวิตประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้า และสมปรารถนาด้วยแรงอธิษฐานต่าง ๆ จนทำให้ห่างไกลจากหลักคำสอนที่แท้จริงของศาสนา

7. เรื่องหญิงรักหญิง

“เตาหง” ถูกพ่อบังคับให้แต่งกายเป็นเด็กผู้ชายตั้งแต่เด็ก หลังจากแม่ป่วยด้วยโรคมะเร็ง และเสียชีวิตไป ความเห็นแก่ตัวของพ่อทำให้เตาหงสับสนกับเพศของตนเอง บ่อยครั้งที่เตาหงตัดสินใจไม่ได้ว่าจะต้องเข้าห้องน้ำผู้ชาย หรือห้องน้ำผู้หญิง มากกว่านั้นคือ ความไม่ชัดเจนในการแต่งตัวของเตาหงซึ่งนำอันตรายมาสู่ตนเอง ครั้งหนึ่งมีกลุ่มผู้ชายที่อยากพิสูจน์ว่าเตาหงเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชายกันแน่ จึงวางแผนลักพาตัวเธอ และรุมข่มขืนเธอ จากเหตุการณ์ครั้งนั้น ทำให้เธอเปลี่ยนความนิยมไปชอบเพศเดียวกัน และเกลียดชังเพศชายมาก แม้กระทั่งพ่อซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดเธอก็ตาม

8. เรื่องหญิงสาวที่นักปฏิบัติจัดการแต่งงานให้

ผู้หญิงคนหนึ่งได้เล่าเรื่องราวของตัวเองให้ชินทรานฟัง ผ่านโทรศัพท์ที่สามารถฝากข้อความได้ เธอได้ฟังรายการวิทยุของชินทรานไม่นาน โดยเพื่อนร่วมงานของเธอพูดถึงชินทราน และได้รู้ว่า รายการนี้ให้ผู้หญิงทุกคนสามารถเล่าเรื่องราวของตัวเองโดยไม่ต้องระบุชื่อ และชินทรานจะนำไปออกอากาศในวันรุ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังได้ถกประเด็นกันอย่างอิสระ ซึ่งเธอหวังว่าผู้หญิงจะเข้าใจกันและกัน ช่วยให้ผู้ชายเข้าใจผู้หญิง และช่วยให้ครอบครัวใกล้ชิดกันมากขึ้น เธอทำงานสำนักงานปกครองของเมือง สามมีมีตำแหน่งสำคัญในสภาปกครองท้องถิ่น ลูกชายเป็นผู้จัดการของธนาคารระดับประเทศ ลูกสาวทำงานบริษัทประกันภัยแห่งชาติ ผู้หญิงคนนี้ไม่มีความกล้าที่จะแสดงตัวตนที่แท้จริง ถึงแม้ว่าจะเป็นการใช้โทรศัพท์ฝากข้อความเท่านั้น เธอหมดสิ้นความศรัทธา และไม่มีสิทธิแม้ในฐานะภรรยาหรือแม่ก็ตาม

9. เรื่องแม่ของฉัน (ชินทราน)

กลุ่มบุคคลที่แต่งงานในช่วงทศวรรษ 50 (ปี ค.ศ. 1950) ส่วนมากถูกจัดแต่งงานด้วยความต้องการจากทางการเมือง ทว่าแต่งงานเพื่อความรักแทบเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ยิ่งเป็นข้าราชการทำงานในรัฐยิ่งต้องทำตามอย่างที่รัฐต้องการ หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ครอบครองประเทศจีนไว้ได้เกือบทั้งหมด รัฐบาลใหม่จึงต้องคัดเลือกสตรีที่ดี มีภูมิหลังที่ดี และมีการศึกษาที่ดี เพื่อเป็นภรรยาใหม่ให้แก่ผู้ชายจำนวนมากที่เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ ชายเหล่านั้นต้องละทิ้งภรรยาเก่า และลูกไว้เบื้องหลัง และเมื่อพวกเขาได้รับตำแหน่งสูงขึ้นพรรคก็จะจับคู่ให้กับภรรยาใหม่ เพื่อเกิดความเหมาะสมกับสถานภาพ ในช่วงแรก บรรดาภรรยาใหม่ก็อาจจะนำสิ่งใหม่ๆ และความสดชื่นให้แก่ชายเหล่านั้น แต่เมื่อเวลาผ่านไป สตรีเหล่านั้นก็กลับถูกมองเป็นเพียงเครื่องมือและเครื่องรองรับอารมณ์ต่าง ๆ

10. เรื่องผู้หญิงที่เฝ้ารอสี่สิบห้าปี

การรอคอยสี่สิบห้าปีใครทำได้บ้างและการคบหากันต้องรอตรวจสอบและขออนุญาตก่อน สิ่งสารพัดอย่างต้องทำตามคำสั่งจากพรรค ในช่วงที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม เหล่าบรรดาปัญญาชนหนุ่ม ๆ สาว ๆ ถูกบังคับส่งกระจายไปทุกมุมทุกที่ที่เป็นดินแดนยากจนห่างไกลจากเมือง คู่รักหลายคู่ถูกพรากจากกันเพราะปัจจัยต่างๆจากทางการเมือง ผลัดถิ่นที่ต่างจังหวัดและขาดการติดต่อกันไป ผู้หญิงเหล่านี้ต่างหาวิธีที่จะได้กลับมาเจอคนรักของเธอซึ่งเมื่อเจอกันกลับได้รับรู้ว่าเขาก็ได้แต่งงานมีครอบครัวใหม่แล้ว จึงทำให้เธอเสียใจ หมดหวังกับทุกอย่าง ถึงแม้พวกเขาคบหากันแค่สมัยเรียนไม่ได้แต่งงานก็ตาม แต่เธอก็รอคอยตลอดไม่ได้สร้างครอบครัวของตนเองขึ้นมา เพราะเธอ

อยากรักษาใจตนเองและความบริสุทธิ์ของความรัก ก็เหมือนภรรยาคนหนึ่งที่รอคอยสามีกลับมาตลอดเวลา และเมื่อเขารู้ว่าผู้หญิงคนชราที่ผมหมอกเต็มศีรษะเป็นคนรักของเขาที่ถูกแจ้งว่าเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุรถชนตั้งหลายสิบปีที่แล้วขณะนี้กำลังยืนอยู่ตรงหน้าเขา เขาต้องมีความรู้สึกแบบใด

11. ลูกสาวนายพลของพรรคกั๋วหมินตั้ง

“ชื่อหลิน” เป็นลูกสาวของนายพลกั๋วหมินตั้งท่านหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นด้วยท่ามกลางสงครามทางการเมืองอย่างรุนแรงระหว่างพรรคกั๋วหมินตั้งกับพรรคคอมมิวนิสต์ สังคมจีนวุ่นวายอย่างหนักและประชาชนจีนร้อยล้ากั๋วลิวแปดทั่วประเทศจีนสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้มีอำนาจควบคุมประเทศ พรรคกั๋วหมินตั้งฝ่ายแพ้ในสงครามครั้งนี้ จำต้องถอยร่นไปอยู่เกาะไต้หวัน แม่และพ่อของชื่อหลินต่างมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบ ฉะนั้น หลิวหวางอวี ผู้เป็นน้ำสาวเลยเป็นผู้ดูแลชื่อหลิน แต่ด้วยความที่ชื่อหลินซึ่งเป็นลูกสาวของนายพลพรรคของพรรคกั๋วหมินตั้ง จึงทำให้ชื่อหลินและครอบครัวของหวางอวีต้องเผชิญกับหายนะครั้งใหญ่ในชีวิต เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้คุมประเทศจีนในช่วงที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม ชื่อหลินจึงเกิดความผิดปกติทางจิต และเจ็บปวดสาหัสทั้งกายและจิตในช่วงที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม

12. ชีวิตวัยเยาว์ที่ฉันไม่อาจลืม

นักโทษหญิง “ฮัวเอ๋อ” ที่เรือนจำหญิงมณฑลหูหนาน เธอถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ แม้ว่าฮัวเอ๋อกับซินหฺรานจะมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นจากสิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิต หรือการทำตลอดจนอาชีพแล้ว แต่เธอทั้งสองมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความเป็นผู้หญิง ทั้งฮัวเอ๋อและซินหฺรานมีภูมิหลังที่คล้ายกันคือผ่านประสบการณ์ที่เลวร้าย โหดเหี้ยมในช่วงที่ประเทศจีนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมทางการเมืองตอนที่พวกเธอยังเป็นเด็ก ซินหฺรานนอกจากต้องเผชิญการสูญเสียครอบครัวที่บอบอันแล้ว ยังต้องทนทุกข์ทรมานจากบาดแผลในจิตใจ ยิ่งไปกว่านั้นซินหฺรานยังต้องดูแลน้องชายของเธออีกหนึ่งชีวิต ชีวิตที่เต็มไปด้วยความยากลำบากเฉกเช่นเดียวกับฮัวเอ๋อ

13. หญิงที่ตายจากความทรงจำของผู้เป็นพ่อ

ในช่วงระยะเวลาของประเทศจีนที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรม พวกเหล่าทหารแดงซึ่งไร้ความเป็นมนุษย์ โดยชอบใช้ข้ออ้างว่าเป็นลูกดำ ต้องเข้าชั้นเรียนเพื่อที่จะได้รับการศึกษาใหม่ ซึ่งในการเข้าชั้นเรียนนี้มีการฉวยโอกาสสุ่มกระทำชำเราเด็กผู้หญิง หนึ่งในนั้นคือ “ซู” ขณะนั้นอายุได้เพียง 16 ปี จนตั้งครุฑ เด็กหญิงที่น่าสงสาร ที่มีความหวังว่าคุณพ่อจะได้ถูกปล่อยตัวจากคอกวัว และจะได้กลับบ้านในเร็ววัน หลังจากซูตั้งครุฑ เธอถูกพวกทหารแดงนำส่งกลับมาที่บ้าน และด้วยปัจจัยหลายอย่างที่แม่ของซูไม่อาจส่งซูไปทำแท้งที่โรงพยาบาลได้ คุณแม่จึงจำต้องตามหายาเพื่อมาทำแท้ง

ให้ลูกสาวด้วยตนเอง แต่แล้วความว้าวัยยังไม่ทันหาย ความความก็เข้ามาแทรก ลูกสาวคนเล็กที่ชื่อ “ฮัวเอ๋อ” ก็ประสบชะตากรรมเดียวกับพี่สาว มันเป็นเรื่องที่โหดเหี้ยมเหลือที่จะรับได้ ผู้เป็นแม่จึงเลือกจบปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย เหตุการณ์นี้ทำให้พ่อเสียใจจนสูญเสียความทรงจำ และจำลูกๆไม่ได้อีกต่อไปการตั้งชื่อลูกๆสะท้อนให้เห็นความมุ่งหวังที่อยากจะให้ลูกๆของเขามีชีวิตอยู่รอด ต่อสู้ดิ้นรนท่ามกลางความเข้มแข็ง

14. สาวทันสมัย

“โจวถึง” เคยแต่งงานมาก่อนครั้งหนึ่ง และเมื่อก่อนเธอเคยมีความสุขกับการแต่งงานกับสามีที่เป็นคนพิการ แต่หลังจากได้แต่งงานแล้ว เธอเพิ่งได้รู้จักสามีอย่างแท้จริง และนอกจากสามีไม่สามารถทำงานได้เหมือนคนอื่นๆ ซึ่งโจวถึงต้องทำงานอย่างหนักเพื่อเลี้ยงตนเองและสามี ยิ่งไปกว่านั้น สามีเป็นคนเจ้าชู้และมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับผู้หญิงอีกหลายคน ซึ่งทำให้โจวถึงลำบากใจและทุกข์ใจอย่างมาก และสามีของเธอยังใช้ความรุนแรงทำร้ายร่างกายโจวถึงด้วย เพราะเขาโกรธที่โจวถึงตามหาที่บ้านของผู้หญิงที่เขาไปมีความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งเขาคิดว่าโจวถึงต้องเป็นภรรยาที่สามารถยอมรับในชนบประเพณีที่ชาวจีนปฏิบัติกันมายาวนานซึ่งไม่ยุติธรรมกับเธอเลย หลังจากโจวถึงได้หย่าร้างกับสามี เธอก็หันมาทุ่มเทกับการงานอย่างเต็มที่จนประสบความสำเร็จทางธุรกิจ เธอได้เป็นนักธุรกิจหญิงที่โด่งดัง และเป็นผู้นำกระแส มีชื่อเสียง มักได้ขึ้นหน้าหนังสือพิมพ์บ่อยๆ และเป็นผู้หญิงที่กล้าแสดงความคิดเห็นและมีความเชื่อมั่นในความรัก

15. เรื่องผู้หญิงแห่งหุบเขากู๋ร้อง

หมู่บ้านหุบเขากู๋ร้อง อยู่ที่เขตตะวันตกของมณฑลซีอานที่อยู่ทางตอนกลางของประเทศจีน ผู้หญิงในหมู่บ้านหุบเขากู๋ร้องมีชีวิตแร้นแค้นอย่างยิ่ง พวกเขาต้องยอมรับประเพณีต่างๆที่กดขี่กันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ภรรยาของคนในหมู่บ้านถูกแลกกับผู้หญิงในสายเลือดของครอบครัวเพราะพวกเขาต้องการภรรยามาทำงานในบ้านและมีลูก พวกเขาต้องทนรับความรังเกียจเหยียดหยามจากสมาชิกในครอบครัวที่คิดถึงลูกสาว พี่สาว หรือน้องสาวของตนเองที่พวกเขาไปแลกมา พวกเขาจะมีหน้าที่ต้องทำงานหนักทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อจัดการอาหาร น้ำดื่ม และสิ่งจำเป็นในแต่ละวันให้แก่ทุกคนในครอบครัว ต้องหาอาหารให้สัตว์เลี้ยงกวาดสวน ฆ่า และซ่อมเครื่องมือเก่าที่ซื้อสนิมของสามี ต้องแบกน้ำจากลำธารเพื่อเอามาใช้ในบ้าน ชูตราหญ้าโคกอนเพื่อทำเป็นฟืน เอาอาหารไปส่งให้ผู้ชาย ปั่นด้าย ทอผ้า และเย็บเสื้อผ้า รองเท้า และหมวกสำหรับคนในครอบครัว พวกเขาจะทำงานจนตึกจึงจะได้พักผ่อน และตื่นแต่เช้าเพื่อเตรียมอาหารให้ผู้ชายที่ต้องไปทำงานในไร่ หรือทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงจีนในท้องถิ่นที่ห่างไกลจากเมืองทำให้ข่าวสารต่างๆเข้าถึงได้ยากจึงทำให้พวกเขาไม่รับรู้

ในเรื่องสิทธิของผู้หญิงหรือความเสมอภาคทางเพศ ทำให้ผู้ชายยังปฏิบัติต่อผู้หญิงเหมือนเดิม ผู้หญิงต้องทำงานบ้านทุกอย่าง ผู้ชายออกไปทำงานนอกบ้าน และผู้ชายยังเป็นใหญ่ในครอบครัว

จากเรื่องย่อ 2 เรื่องดังกล่าวมา แม้ว่า วรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และ “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” จะถูกประพันธ์ขึ้นโดยนักเขียนหญิงทั้งสองเรื่อง แต่ วรรณกรรม 2 เรื่องนี้ ถูกแต่งขึ้นต่างยุคต่างสมัยกัน กล่าวคือ วรรณกรรมเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” แต่งขึ้นในสมัยสาธารณรัฐจีนและวรรณกรรมเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” แต่งขึ้นในสมัยสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความเป็นจริงในวรรณกรรม เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนภาพทางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนคุณค่าต่างๆของคนในแต่ละยุค แต่ละสมัยความเป็นไปทางการเมือง ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา หรือแม้แต่ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งต่างๆเหล่านี้จะถูกสะท้อนออกมาผ่านผู้เขียนและผู้อ่าน ดังนั้น วรรณกรรมมิใช่เป็นเพียงแต่เรื่องราวที่ถูกแต่งขึ้นเพื่อความบันเทิง หากแต่มุ่งสะท้อนความเป็นจริงของคนในชาติ

บทบาทหน้าที่สตรีจีนในฐานะลูกสาวที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่ลูกสาว จำนวน 1 ตัว คือ “จิวอ้อ” และวรรณกรรมจีนเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่ลูกสาว จำนวน 4 ตัว คือ “หงเซวีย” “เตาหง” “ซู” และ “ฮัวเฮ้อ”

จิวอ้อ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งบิดาอย่างเคร่งครัด โดยยอมแต่งงานกับ ชานเปียนหลง ชายผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อน เพื่อแลกกับเงินให้บิดา มารดาอยู่อย่างสุขสบาย

หงเซวีย เชื่อฟังและปฏิบัติตามความต้องการของบิดามารดา แม้จะถูกบิดาล่วงละเมิดทางเพศแต่ก็ต้องจำยอมเพราะเห็นแก่หน้าตาของครอบครัว

เตาหง เชื่อฟังและปฏิบัติตามความต้องการของบิดาที่อยากได้บุตรชาย จึงต้องแต่งกายและมีอุปนิสัยเหมือนผู้ชายตั้งแต่เล็ก

ซู และ **ฮัวเฮ้อ** ดูแลปรนนิบัติมารดา ทั้งนี้เพื่อหวังอยากให้บิดาได้กลับบ้านเร็วๆ แลกกับการต้องยอมเสียสละความสาวให้กับทหารในกองทัพและเมื่อบิดาสัญญเสียความทรงจำ ทั้งซูและฮัวเฮ้อต่างดูแล ปรนนิบัติบิดา

จากบทบาทหน้าที่ของตัวละครสตรีข้างต้นสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในฐานะลูกสาวที่ดี สตรีจีนต้องมีความกตัญญู เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดาอย่างเคร่งครัด แม้ความต้องการนั้นจะไม่ถูกต้อง หรือไม่เต็มใจก็ตาม สตรีจีนไม่ว่าจะผ่านมาก็ยุคก็สมัย ความรักที่มีต่อบิดา

มารดาจึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งสูงสุดที่ลูกสาวที่ดีจะตอบแทนผู้ให้กำเนิด เป็นการตอบแทนพระคุณของบิดามารดาที่เลี้ยงดูตนเองจนเติบโตใหญ่

บทบาทหน้าที่สตรีจีนในฐานะแม่ที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่แม่ จำนวน 2 ตัว คือ “จิวอ้อ” และ “เสียนอ้อ” และวรรณกรรมจีนเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่แม่ จำนวน 2 ตัว คือ “หญิงเก็บขยะ” และ “มารดาของซูและฮัวเอ้อ”

จิวอ้อ เมื่อเป็นแม่ เธอต้องดูแลและอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ปกป้องลูก ดูแลและอบรมลูกให้มีความอดทน มีจิตใจที่เข้มแข็ง และมีความรักเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

เสียนอ้อ เมื่อเป็นแม่ เธอทำทุกวิถีทางเพื่อปกป้องลูกให้พ้นจากภัยอันตราย แม่ต้องแลกด้วยชีวิต

หญิงเก็บขยะ ยอมแอบเฝ้ามองลูกชายทุกวันเมื่อลูกชายไปทำงานและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแม่สามีกับลูกสะใภ้ยอมไปอาศัยที่ชนบทที่ห่างไกลจากลูกชายเพราะไม่อยากเป็นภาระให้ลูก

มารดาของซูและฮัวเอ้อ เมื่อเป็นแม่ เธอยื่นเฝ้ารอลูกสาวหน้าประตูบ้านจนค่ำทุกวัน และเมื่อลูกสาวตั้งครรภ์เพราะถูกทหารแดงข่มขืน ได้พยายามไปหาสมุนไพรเพื่อทำแท้งให้กับลูกสาว เพราะไม่สามารถพาไปโรงพยาบาลได้

จากบทบาทหน้าที่ของตัวละครสตรีข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ในฐานะแม่ สตรีจีนที่ดีต้องมีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตเป็นคนดี และคอยปกป้องลูกให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆ แม่ต้องแลกด้วยชีวิตของตนเองก็ตาม

บทบาทหน้าที่สตรีจีนในฐานะภรรยาที่ปรากฏในวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่ภรรยา จำนวน 1 ตัว คือ “จิวอ้อ” และวรรณกรรมจีนเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” พบตัวละครสตรีที่มีบทบาทหน้าที่ภรรยา จำนวน 1 ตัว คือ “ผู้หญิงแห่งหุบเขาถูกร้อง”

จิวอ้อ ในฐานะภรรยา ได้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลสามี ดูแลคนในครอบครัวของสามี เชื้อฟงและเคารพสามีแม้จะถูกสามีทำร้ายร่างกายและจิตใจก็ต้องอดทน เช่นเดียวกับ **ผู้หญิงแห่งหุบเขาถูกร้อง** เมื่อเป็นภรรยา พวกเขาต้องทำงานบ้านตั้งแต่เช้าจนถึงดึก เก็บบ้านทำอาหารเย็บผ้า เป็น “ของใช้” รวมของผู้ชายที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน เป็นคนตื่นเช้าสุดและเข้านอนดึกสุดในบ้าน

จากบทบาทหน้าที่ของตัวละครสตรีข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ในฐานะภรรยา สตรีจีนต้อง
เคารพและปฏิบัติหน้าที่ภรรยาที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการดูแลสามี การดูแลครอบครัว ทำงานบ้าน
ทำอาหาร ต้องตื่นก่อนและนอนทีหลังสุด ไม่มีปากเสียง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด และไม่ว่าการปกครองของจีนจะมีการ
เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ยังคงเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชจนกระทั่งเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน
แม้ว่าสังคมจะเปิดโอกาสให้สตรีจีนได้มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมบุรุษ สตรีจีนมีการศึกษามากขึ้น
เพียงใด แต่ขนบธรรมเนียมก็ดี ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนความเชื่อ หรือแบบแผนปฏิบัติที่มีมา
อย่างยาวนานและหยั่งรากลึกก็ยังยังคงตอกย้ำ และกดทับให้สตรีจีนเป็นเสมือนข้างเท้าหลัง
บทบาทหน้าที่ของสตรีที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย คือการดูแล ปรนนิบัติบิดา มารดา สามี และบุตร
หรือก็คือการดูแลครอบครัวให้สมบูรณ์

จากวรรณกรรมจีนเรื่อง “ตำนานรักทุ่งสีเพลิง” และเรื่อง “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจาก
แผ่นดินใหญ่” ทั้งสองเรื่องปรากฏให้เห็นชัดเจนในทัศน “สตรีจีน” ตามบทบาทหน้าที่ 3 ลักษณะ
เมื่อเป็น “ลูกสาว” ต้องเชื่อฟังบิดามารดาและปฏิบัติตามคำสั่งหรือความต้องการของบิดา
มารดาถึงจะเป็นสิ่งที่ทำให้ระทมทุกข์ใจหรือไม่ถูกต้อง ผิดศีลธรรม หรือต้องมาถึงขั้นตอนที่ต้อง
เสียสละชีวิตตนเอง เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวและแบ่งรับภารกิจต่างๆ เมื่อเป็น “แม่”
จะต้องพยายามดูแลลูก ทำทุกอย่างเพื่อให้ลูกได้ใช้ชีวิตมีความสุขและปกป้องลูกจากภัยอันตราย
ถึงแม้ต้องแลกด้วยชีวิตที่ยอม และเมื่อเป็น “ภรรยา” ต้องดูแลสามี พยายามรักษาปกป้องครอบครัว
ของตนเองต้องทนต่อการกระทำที่สามีของตนเอง และปฏิบัติโดยไม่สามารถที่จะร้องเรียกหรือ
ปฏิเสธได้ ยิ่งไปกว่านั้น “เสียงเพรียกที่กลบเร้นจากแผ่นดินใหญ่” ผู้หญิงที่มี “มโนทัศน์” กล้าทำ
กล้าทำทนายและปล่อยใจตามหาสิ่งที่ตนเองคาดหวังและต้องการ ก็จะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีและ
โดนสังคมประจาน จะถูกกล่าวว่าเป็นผู้หญิงไม่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและเป็นผู้หญิงไม่มีจริยธรรม

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นับตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยใหม่ของจีน ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกเหยียดหยาม ถูกกดตลอด
มา และไม่มีฐานะ ไม่มีสิทธิ์ใดที่เท่าเทียมกันกับผู้ชาย จีนมีสุภาษิต ว่า ถ้าได้เกิดเป็นผู้ชายก็เรียก
กันว่า “nongzhangzhi xi” (弄璋之喜 nòngzhāngzhīxǐ) “璋 zhāng” แปลว่า หยก ก
ความหมายคือ บ้านมีโชคลาภ มีความสุข แต่ถ้าเกิดเป็นผู้หญิงก็เรียกกันว่า “nongwazhi xi”

(弄瓦之喜 nòngwǎzhīxǐ) “瓦 wǎ” แปลว่า กระเบื้องเป็นคำเปรียบเทียบกับ และสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม การเหยียดเพศอย่างชัดเจน “nongwa”(弄瓦 nòngwǎ) หมายถึง รั้งผู้หญิงให้อยู่ในขอบเขตของกิจกรรมในบ้าน นอกจากนี้ยังได้กำหนดขอบเขตของผู้หญิงว่าต้องอยู่แต่ในบ้าน และยังเป็นการควบคุมผู้หญิงได้สะดวกยิ่งขึ้น และการที่ผู้หญิงถูกมองเป็นเพศที่ต่ำต้อยไร้ค่าก็ไม่ได้เป็นเรื่องน่าแปลกใจ ทั้งนี้เพราะเป็นวิธีการของผู้ชายที่นำมาใช้ควบคุมความคิด จิตใจ และร่างกายของผู้หญิง

หนังสือที่บันทึกไว้อีกเล่มหนึ่งมองผู้หญิงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มองผู้หญิงเป็นสินทรัพย์ส่วนตัวของผู้ชาย และหนังสือเล่มนี้ถือเป็นหลักฐานที่สามารถยืนยันได้ว่า ผู้หญิงตกอยู่ในสภาพที่เป็นสินทรัพย์ส่วนตัวของผู้ชาย ขงจื้อ กล่าวไว้ในหนังสือหลุนหฺยู่ (论语, เล่มที่ 16, บทที่ 14) ว่า มีแต่พวกเจ้าเล่ห์กับบรรดาผู้หญิงที่เลี้ยงดูเอาใจยาก คำกล่าวนี้ตอกย้ำให้เห็นว่า ผู้หญิงจีนต้องพึ่งผู้ชาย หรือก็คือ ผู้หญิงเป็นสินทรัพย์ส่วนตัวของผู้ชายในกฎหมายของราชวงศ์หมิงมีบทบัญญัติว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วถ้ามีชู้ ผู้ชายสามารถนำผู้หญิงไปขายได้

ในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ผู้หญิงที่เคยแต่งงานมาก่อนแล้ว ถ้าหย่าร้างกับสามี ผู้หญิงจะไม่สามารถแต่งงานใหม่ได้อีกต่อไป แม้ม่ายที่แต่งงานใหม่จะถูกมองว่าเป็นเรื่องแปลกและน่าอับยศอดสูเหมือนเช่นนักวิชาการยุคหนานซ่ง กล่าวว่า “อดตายเป็นแค่เรื่องเล็กน้อย แต่การเสียความบริสุทธิ์เป็นเรื่องใหญ่”

นอกจากนั้นแล้ว ผู้หญิงยังไม่มีสิทธิ์ได้รับการศึกษา ยกเว้นบุตรหลานขุนนางและข้าราชการในสังคมของผู้หญิงกลุ่มนี้ มีผู้หญิงที่โดดเด่น และมีความสามารถเป็นจำนวนมาก นอกจากต้องทำงานในบ้าน เช่น ดูแลผู้ใหญ่ เลี้ยงดูลูก ทำความสะอาดบ้านเรือน ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมยังได้ตอกย้ำว่า ผู้หญิงที่ไม่มีการศึกษา ไร้ความรู้ ถือเป็นผู้หญิงที่มีจริยธรรมดี Ru Jia (儒家 rújiā ลัทธิขงจื้อ)

เมิ่งจื้อ กล่าวไว้ว่า ผู้หญิงที่ไม่มีความสามารถดูแลครอบครัว ผู้หญิงที่ไม่มีความสามารถดูแลสามีและผู้หญิงที่ไม่มีลูกผู้ชายสืบตระกูล การวัดความกตัญญูของผู้หญิงอยู่ที่สามารถมีลูกชายสืบตระกูลหรือไม่เน้นแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงคือผู้ที่ต้องรับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว

หลังจากพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาเป็นผู้นำของประเทศจีน ได้ก่อตั้งประเทศใหม่ (ปี ค.ศ. 1949) ประชาชนได้ปลดปล่อยทั้งจิตและกายจากการกดขี่ทั้งหลายของระบบสังคมศักดินา โดยเฉพาะผู้หญิงได้รับการปลดปล่อยทั้งกายและจิตจากขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมที่ทับถมมา

หลายพันปี และได้ยกฐานะผู้หญิงให้สูงขึ้นถึงระดับที่ไม่เคยมีมาก่อนในหน้าประวัติศาสตร์จีน โอกาสที่ผู้หญิงได้เข้าร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง หรือทางเศรษฐกิจก็มีมากขึ้น ยกเว้นในชนบทอันห่างไกล และผู้หญิงส่วนมากก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้ชายได้ ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว ผู้หญิงจะไม่ต้องตกเป็นทาส หรือเป็นทรัพย์สินของผู้ชายอีกต่อไป

ในช่วงระยะที่ประเทศจีนเกิดการปฏิวัติรัฐประหาร ปี ค.ศ. 1966-1976 ที่เริ่มต้นจากผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์เหมาเจ๋อตง (毛泽东 máozédōng) ผู้หญิงได้ใช้สิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ และพวกเธอก็เข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่าง การยกฐานะผู้หญิงให้สูงขึ้นไม่ได้หมายความว่าจะทำให้ความเป็นธรรมสูญเสียไประหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ถ้าสังคมสามารถมองเห็นและแยกแยะความต่างกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายได้ ก็สามารถแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมเชิงสังคมได้เช่นเดียวกัน ถ้าสังคมไม่มีการเคารพและการนับถือในทางความแตกต่างกันระหว่างความเป็นเพศ และกิจกรรมที่ปลดปล่อยให้ผู้หญิงเข้าร่วมกันเพื่อแค่ให้เห็นถึงผู้หญิงได้รับความเท่าเทียมเท่ากับผู้ชายแล้ว แบบนี้จากเรียกว่าการปลดปล่อยผู้หญิงคงไม่ได้ กลับเรียกได้ว่าทำลายผู้หญิงมากกว่าจริงจ้อ เคยกล่าวว่าเรื่องใดสิ่งใดถ้าปล่อยให้มันเกินขอบเขตหรือขีดจำกัดที่พอสมควร มันก็จะแย่งด้วยนั่นเอง

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธธา บุญวัฒน์กุล (2550) ว่าสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิง ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านครอบครัวและด้านสังคม ด้านครอบครัว ได้แก่ สถานภาพและบทบาทของลูกสาว สะใภ้ ภรรยา และมารดา ส่วนด้านสังคม ได้แก่ หน้าที่การงาน และการเป็นผู้นำ นอกจากนี้ สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงยังสะท้อนลักษณะเฉพาะด้านครอบครัวของแต่ละประเทศและสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นหล้า ศิลบุตร (2551) ที่ว่า สถานภาพของลูกสาวมีบทบาทในการเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และบทบาทในการตอบแทนบุญคุณบิดามารดา สถานภาพของภรรยามีบทบาทในการดูแลเอาใจใส่ และให้เกียรติสามี บทบาทในการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ และบทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ สถานภาพของแม่ มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทในการสนับสนุนลูก บทบาทในการให้คำแนะนำแก่ลูกในการเลือกคู่และบทบาท ในการเสียสละเพื่อลูก สถานภาพของญาติผู้ใหญ่ที่มีบทบาทในการเลี้ยงดูและบทบาทในการอบรมสั่งสอน และให้คำปรึกษา เป็นต้น แม้ว่าวรรณกรรมจีนทั้ง 2 เรื่องนี้ จะสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพและบทบาทของสตรีจีนที่อยู่ในกรอบจารีตประเพณีและมายาคติที่สังคมได้วางไว้ โดยไม่ได้รู้สึกว่ามันอยู่ในสถานะที่ตกเป็นรองอยู่ ได้อำนาจปิตาธิปไตยของพ่อและลูกชายและในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะต่อสู้และต่อต้านอำนาจปิตาธิปไตยนั้นด้วยกลวิธีตอบโต้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่นเดียวกับผลการวิจัยของทัตจันท์ เกตุ

สิงห์สร้อย (2554) ที่วิเคราะห์กลวิธีต่อรองเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากอำนาจบิดาธิปไตยและการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครแม่ที่ถูกนำเสนอในบทบาทที่จำกัดอยู่ที่ความเป็นเมียและแม่ตามกรอบจารีตประเพณีและมายาคติที่สังคมกำหนด

เอกสารอ้างอิง

- เจตนิพิฐ ท้าวแก้วและคณะ (2559). *สถานภาพและบทบาทตัวละครหญิงในนวนิยายของพงศกร.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทัตจันท์ เกตุสิงห์สร้อย. (2554). *การวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยาย "ลับแล แก่งคอย".* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ทัศนีย์ ฉ่ำพิรุณ (2555). *บทบาทและหน้าที่ของสตรีในฐานะผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของครอบครัวตามแนวพุทธศาสนา: ศึกษากรณีแม่บ้านทหารอากาศ.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, อยุธยา.
- ปิ่นหล้า ศิลาบุตร. (2551). *สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สุมนทนา บุญวิวัฒนะกุล. (2550). *ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ.* (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อดุลย์ รัตนมันเกษม. (2548). *รากเหง้าเผ่าจีน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม่โพสพ.
- Berlo, Leonard, K. (1996). *The Process of Communication.* New York: Holt Rinchart and Winston

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง¹

A Study of Philosophical Concepts in The King Ramkhamhaeng Inscription

ไม้ สงวนสกุล²
Mai Sa-nguansakul

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง และ 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2562 และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ทั้งหมดจำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติไทยเป็นของตนเอง ประกอบด้วยเอกลักษณ์ เอกภาพ เอกราชและอธิปไตย เป็นการปลดแอกจากอิทธิพลขอมสวดโขลญล้าพวงโดยสิ้นเชิง โดยผ่านการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล จากพระจริยวัตรที่ได้ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการ

¹ บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย (ประเภทคณะ) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีงบประมาณ 2563
This article is part of a research project titled “A Study of Philosophical Concepts in The King Ramkhamhaeng Inscription”, funded as Faculty Grant by Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Fiscal year 2020.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
e-mail: mai22032508@gmail.com

Assistant Professor, Philosophy Section, Department of Philosophy, Faculty of Humanities,
Ramkhamhaeng University, e-mail: mai22032508@gmail.com

ดำรงชีวิตแก่บุคคลทั่วไป มีความกตัญญูกตเวที มีความกล้าหาญในการปกป้องราชอาณาจักร ทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก (2) ด้านสังคม สังคมสุขุขทัยผู้คนล้วนเป็นคนใจบุญชอบทำทาน ให้ความสำคัญต่อกาลพรรษา ยึดถือความสันโดษ ศรัทธาในพระชะงูงผี (3) ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า มีกฎหมายมรดก มีการตัดสินข้อพิพาทด้วยความเที่ยงธรรม มีการเปิดโอกาสให้ร้องทุกข์โดยตรงด้วยการแขวนกระดิ่งไว้หน้าประตูราชวัง มีการปกครองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก” (4) ด้านเศรษฐกิจ อาณาจักรสุขุขทัยมีความอุดมสมบูรณ์ ผู้ปกครองไม่เก็บภาษี (จังกอบ) เน้นการค้าเสรี (5) ด้านการศึกษา พบว่า พ่อขุนเป็นทั้งครูและนักปกครอง ให้กำเนิดลายสือไท ให้กำเนิดสถานที่อบรม สั่งสอน และ 2) วิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศึลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักศึลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 56.17 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน (post-test) ทำได้ร้อยละ 72.22 (2) ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ ร้อยละ 27.16 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 69.14 (3) ด้านสังคม จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนกลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 54.63 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 79.63 (4) ด้านการเมืองการปกครอง จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 67.90 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 88.89 (5) ด้านเศรษฐกิจ จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ ร้อยละ 85.19 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 91.36 และ (6) ด้านการศึกษา จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 76.54 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 81.48

คำสำคัญ : แนวคิดเชิงปรัชญา หลักศึลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ปรัชญาไทย (PHI4204)

ABSTRACT

In this research articles, the researcher (1) examines philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription, and (2) analyzes the levels of perception and understanding of philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription. The sample group consisted of twenty-seven students enrolled in Thai Philosophy (PHI 4204) and who are interested in Thai Philosophy (PHI 4204) in the first and second sessions of the academic year 2019. The research instrument was a questionnaire. Quantitative data were analyzed using a statistical program. Qualitative data were analyzed using the technique of analytic induction.

Findings are as follows.

1) The philosophical concepts found in the King Ramkhamhaeng Inscription were the instruments to form the Thai nation by fostering identity, unity, independence, and sovereignty. It was liberation from the influence of Khom Sabat Khlon Lamphong completely through five aspects of philosophical concepts. (1) The aspect of principles of personal living: His proper behavior was a good model for members of the general public for living life. He had gratefulness and courage to protect the kingdom and was the Royal Patron of Buddhism. (2) The social aspect: In Sukhothai society, people were philanthropists who liked making merit and giving charity. They paid attention to Buddhist Lent, held on to solitude, and had faith in Phra Khaphung Phi. (3) The aspect of politics and government: It was found that there was an inheritance law. The judgment of disputes was conducted with fairness. Opportunities were provided for complaints to be made by hanging a bell in front of the palace gate. The government was in the form of “paternalism”. (4) The aspect of economy: The Sukhothai Kingdom had abundancy. The ruler did not collect taxes (duty) by having an emphasis on free trade. (5) The aspect of education: The King

was found to be both a teacher and a ruler. He originated the Thai alphabets (Lai Sue Thai) and provided places for training and teaching.

2) With regard to the analysis of the levels of perception and understanding of the philosophical concepts in the King Ramkhamhaeng Inscription by the members of the sample population, it was found that the average score after the study was higher than the average score before the study of all aspects, as follows:

(1) The aspect of general knowledge about the King Ramkhamhaeng Inscription: The pre-test average score of the sample group was 56.17 percent and the post-test was 72.22 percent. (2) The aspect of principles for personal living: The pre-test average score of the sample group was 27.16 percent and the post-test was 69.14 percent. (3) The social aspect: The pre-test average score of the sample group was 54.63 percent and the post-test was 79.63 percent. (4) The aspect of politics and government: The pre-test average score of the sample group was 67.90 percent, and the post-test was 88.89 percent. (5) The aspect of economy: The pre-test average score of the sample group was 85.19 percent and the post-test was 91.36 percent and (6) The aspect of education: The pre-test average score of the sample group was 76.54 percent and the post-test was 81.48 percent.

Keywords : Philosophical Concepts, The King Ramkhamhaeng Inscription, Thai Philosophy (PHI 4204)

1. บทนำ

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง มีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน เพราะเนื้อความและความหมายของภาษาที่ซ่อนอยู่ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นมรดกของชาติที่ทรงคุณค่าที่ได้จารึกด้วยภาษาไทยเอง ซึ่งเป็นบ่อเกิดและเป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมประเพณีในรูปแบบสังคมไทย พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายแนวคิด (Concept) คือ ความคิดที่มีแนวทางปฏิบัติ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 599) ในความหมายนี้อาจต้องอาศัยศาสตร์เฉพาะด้านร่วมด้วย จึงจะเป็นแนวคิดที่มีแนวทางปฏิบัติเป็นการเฉพาะตามแนวทางของศาสตร์นั้น ๆ ประกอบกับรายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย (รายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย, 2018) ได้มีข้อสรุปถึงลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญา มี 2 ลักษณะ คือ (1) ลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญาที่ไม่เป็นระบบ ได้แก่ แนวความคิดของคนใดคนหนึ่งที่เกิดเกี่ยวกับปัญหาหรือสภาพแวดล้อมเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง เพื่อต้องการคำตอบหรือหาทางออกต่อปัญหาที่ดีที่สุด แนวคิดนี้เกิดมาพร้อมกับมนุษย์ เพราะแนวคิดเชิงปรัชญาเป็นกิจกรรมของการโต้แย้งถกเถียง การคิดเชิงวิจารณ์และการอ้างเหตุผล แต่ต้องสนใจการหาความเข้าใจด้วยการให้เหตุผลและต้องมีความเคารพในความคิดของผู้อื่นที่สนทนาด้วย คำตอบที่ได้มีลักษณะเป็นแนวคิดเชิงปรัชญาที่ยังไม่เป็นระบบ สามารถเรียกบุคคลเหล่านั้นว่าเป็น “นักปรัชญา” ได้ด้วยเช่นกัน การที่พ่อขุนรามคำแหงมีวิธีคิดและวิธีแก้ปัญหาที่บันทึกไว้ในหลักศิลาจารึก ก็จัดว่าเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา หากแต่ยังไม่เป็นระบบ การจะทำให้แนวคิดดังกล่าวพัฒนากลายเป็นปรัชญาที่เป็นระบบตามที่โลกนิยมนั้น คงต้องอาศัยการคิดตามอย่างต่อเนื่องและใช้ระยะเวลาก่อตัวอีกยาวนาน (2) ลักษณะแนวคิดเชิงปรัชญาที่เป็นระบบ ได้แก่ แนวความคิดที่จะต้องประกอบด้วยพื้นฐานปรัชญา และตัวปรัชญา คือจะต้องประกอบด้วยญาณวิทยาและอภิปรัชญาเป็นอย่างน้อย อาจจะมีความคิดเกี่ยวกับจริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ด้วยก็ได้ ลักษณะปรัชญาที่เป็นระบบนี้ ทางตะวันตก เริ่มต้นตั้งแต่สมัยของธาลีส (Thales, BC 623-545) เป็นต้นมา เพราะถือว่าในระยะนั้นได้มีการก่อตั้งสำนักต่าง ๆ ขึ้นสั่งสอนปรัชญา โดยแบ่งเป็นแนวคิดทางอภิปรัชญาและญาณวิทยาอย่างเด่นชัด ทางตะวันออก เริ่มต้นตั้งแต่สมัยพระเวทของอินเดียโบราณ เป็นต้นมา

จากความพยายามของมนุษย์ต่อการจัดความคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับชีวิต โลกและจักรวาล ด้วยวิธีการกำหนดปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือในการศึกษาจัดเป็นแนวคิดเชิงปรัชญา (Philosophical Concepts) ทั้งสิ้น จุดมุ่งหมายของแนวคิด

เชิงปรัชญาเพื่อศึกษาให้เข้าถึงความจริง (Reality) ซึ่งความจริงดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นถึงความน่าจะเป็น ความเป็นไปได้หรือความที่อาจเป็นไปได้ ไม่สามารถเข้าถึงด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์ให้ผู้ศึกษาเข้าถึงความจริงได้เพียงระดับข้อเท็จจริง (Fact) เท่านั้น ส่วนศาสนาให้ผู้ศึกษาเข้าถึงความจริงได้ในระดับสัจธรรม (Truth) คำว่าปรัชญามาจากรากศัพท์ภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ คำว่า “ปร (प्र)” หมายถึง ประเสริฐ และคำว่า “ชญา (ज्ञा)” หมายถึง ความรู้, รู้, เข้าใจ เมื่อรวมกันแล้วเป็น “ปรชญา (प्रज्ञा)” ภาษาไทยใช้ “ปรัชญา” หมายถึง ความรู้อันประเสริฐ เป็นคำศัพท์ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร) ทรงบัญญัติขึ้นเพื่อใช้คู่กับคำภาษาอังกฤษว่า “Philosophy” ซึ่งคำว่า “Philosophy” มาจากคำภาษากรีกว่า “Philosophia” ซึ่งมาจากรากศัพท์ 2 คำ คือ คำว่า “Philos : Love of หรือ Loving of (ความรัก)” กับคำว่า “Sophia : Wisdom หรือ Knowledge (ความปราดเปรื่อง, ปัญญา, ความฉลาด)” เมื่อรวมกันแล้วเป็น “Philosophia” หรือ “Philosophy” จึงหมายถึง “Loving of Wisdom” ความรักในความปราดเปรื่อง, ความรักในปัญญา, ความรักในความรู้, ความรักในการแสวงหาความรู้ หรือการใฝ่ใจในการแสวงหาความรู้ (วิโรจ นาคชาติ, 2560 หน้า 1) เมื่อพิจารณาคำแปลระหว่าง คำว่า “Philosophia หรือ Philosophy” ที่มาจากภาษากรีกกับคำว่า “ปรัชญา” ที่มาจากภาษาสันสกฤตจะเห็นว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “Philosophia หรือ Philosophy” ที่แปลจากภาษากรีก หมายถึงความรักในความรู้หรือความรักปัญญา เพราะความรู้หรือปัญญาเป็นของพระเจ้าแต่ผู้เดียว มนุษย์มีสิทธิ์เพียงสามารถที่จะรักหรือสนใจที่จะแสวงหาเท่านั้น ไม่สามารถเป็นเจ้าของได้ ส่วนคำว่า “ปรัชญา” ที่แปลจากภาษาสันสกฤต หมายถึงความรู้อันประเสริฐหรือความรู้รอบรู้ มนุษย์ทุกคนสามารถมีความรอบรู้หรือมีความรู้อันประเสริฐได้ อันเนื่องมาจากความรู้ที่สมบูรณ์สูงสุดสิ้นความสงสัย จากทั้ง 2 ความหมายที่มีความแตกต่างกัน นักปรัชญาเชื่อว่าล้วนต้องอาศัยเหตุผลประการเดียวเท่านั้นเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้หรือความจริงดังกล่าว

หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นสิ่งที่ให้ความรู้ในด้านนิติศาสตร์ ด้านภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ และนิรุกติศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของจารึก ว่ามีความเป็นมาอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดในเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

- 1) แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง โดยวิจัยผ่านแนวคิดเชิงปรัชญาใน 5 ด้าน คือ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) ด้านสังคม (3) ด้านการเมืองการปกครอง (4) ด้านเศรษฐกิจ (5) ด้านการศึกษา

2) วิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาหลงทะเลเบียนเรียน กระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมีผู้ค้นคว้าไว้น้อยมาก ที่มีความเกี่ยวข้องบ้างพอเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่อง แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ได้แก่

แน่น้อย บุญญวิจิตรและมังกร ทองสุคติ (2560) ศึกษาเรื่อง วิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย พบว่า รูปแบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธจากศิลาจารึกสุโขทัย สู่สังคมจังหวัดสุโขทัยในปัจจุบัน มี 4 ด้าน ที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย คือ แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านสภาพครอบครัว แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านความเป็นอยู่และสภาพสังคม แบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านวัฒนธรรมและศาสนาแบบจำลองวิถีวัฒนธรรมแบบพุทธด้านการปกครอง

พระมหาตัง มหิสุโร (2554) ศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ด้านการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า หลักจริยศาสตร์การปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นการสะท้อนให้เห็นคุณค่า อันเกิดจากพุทธปรัชญา ที่ทำให้เกิดความสงบสุขต่อการอยู่ร่วมกัน เพราะการปกครองที่ประกอบด้วยคุณธรรมย่อมจะส่งผลให้เกิดสันติภาพปราศจากความขัดแย้งทางสังคม และเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติภาพและสันติสุขตลอดไป

วิราวรรณ สมพงศ์เจริญ (2550) ศึกษาเรื่อง คติความเชื่อของคนสุโขทัยสมัย พ.ศ. 1726 – 2006 พบว่า การผสมผสานความเชื่อในราชอาณาจักรสุโขทัยเป็นไปอย่างราบรื่น ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์มีระบบความเชื่อที่ซับซ้อน นำมาใช้เพื่อสนับสนุนสิทธิธรรมทางการเมืองและทิวภาวะของกษัตริย์

พระมหาสนิท อนุจारी (2546) ศึกษาเรื่อง พระพุทธศาสนากับวรรณคดีไทยสมัยสุโขทัย : ศึกษาเฉพาะกรณีศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและสุภาวดีพระร่วง พบว่า พระพุทธศาสนาในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองมาก ทรงปกครองบ้านเมืองโดยธรรม ทรงเป็นครูอบรมสั่งสอนประชาชนให้มี

ความรู้คู่คุณธรรม ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน ส่วนชาวสุโขทัยก็เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาจะสมาทานรักษาศีลกันทุกคน และยังสามารถประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องเข้ากับวิถีชีวิตประจำวันได้อย่างดี

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง
- 3.2 เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นการวิจัยแบบผสม (mixed research) ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ดังนี้

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือนักศึกษาลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) และผู้สนใจในวิชาปรัชญาไทย (PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 และภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 27 คน ในการวิจัยนี้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้มีโอกาสแสดงวิธีการกำหนดปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือในการอภิปรายเพื่อศึกษาถึงแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง รวมถึงสามารถใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนและแบบฝึกหัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวน 27 คน ซึ่งสามารถจำแนกคุณลักษณะตามรายละเอียด ดังนี้

- 1) เพศ: - ชาย จำนวน 21 คน - หญิง จำนวน 5 คน - ไม่ตรงเพศสภาพ จำนวน 1 คน
- 2) อายุ: - อายุเฉลี่ย 24.5 ปี - น้อยสุด 17 ปี - มากสุด 66 ปี
- 3) ระดับการศึกษา: - กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 20 คน
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน
- สูงกว่าระดับปริญญาตรี 2 คน
- 4) แหล่งทุนที่ใช้ในการศึกษา: - พ่อ-แม่ จำนวน 6 คน
- พ่อ-แม่และทำงาน จำนวน 6 คน
- อื่น ๆ (พระภิกษุและข้าราชการบำนาญ) จำนวน 2 รูป/คน

5) ได้ศึกษากระบวนการวิชาปรัชญามาแล้วประมาณกี่หน่วยกิต:

- เฉลี่ย 54 หน่วยกิต - ต่ำสุด 9 หน่วยกิต - สูงสุด 139 หน่วยกิต

เพื่อเป็นการรักษาจริยธรรมในการวิจัยต่อข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ จึงไม่มีการระบุตัวตนผู้เข้าร่วมวิจัยทั้ง 27 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดรหัสแทนตัวในการทำวิจัยการศึกษา แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง โดยรหัสนี้จะสร้างจากอักษร 3 ตัวแรกของชื่อ ที่เป็นภาษาอังกฤษและรหัสนักศึกษา 3 ตัวสุดท้าย ส่วนผู้สนใจที่ไม่ได้เป็นนักศึกษา ผู้วิจัยกำหนด รหัสจากอักษร 3 ตัวแรกของชื่อที่เป็นภาษาอังกฤษและกำหนดเลขตามลำดับที่สมัครเข้าร่วม โครงการวิจัยในครั้งนี้

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา เอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยและสื่ออื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาที่ ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการเรียบเรียง วิเคราะห์ สรุปความและจัดกลุ่มผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้แบ่งเป็น ประเด็นต่าง ๆ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงนำผลการวิจัยในเชิง คุณภาพที่ได้รับไปสรุปและอภิปรายผลร่วมกับผลการวิจัยในเชิงปริมาณ ในการทำวิจัยได้แยก ขั้นตอนเพื่อศึกษาถึงแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อประเมินความระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อ

การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของผู้ร่วมโครงการวิจัย รวมถึงการอภิปรายแนวคิดเชิงปรัชญาด้วยวิธีการกำหนด ปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือเพื่อได้ คำตอบต่อปัญหาร่วมกับผู้ทำการวิจัยครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 แบบเนื้อหาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากการรวบรวมจาก ตำรา เอกสารประวัติศาสตร์ เอกสารทาง วิชาการ งานวิจัยและสื่ออื่น ๆ เกี่ยวข้องกับแนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏ ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

โดยการเรียบเรียง วิเคราะห์ สรุปความและจัดกลุ่มผลการวิเคราะห์ข้อมูล
ที่ได้ แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการวิจัย
และมีความครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการ
ดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3) แนวคิดเชิง
ปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ
(5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบเนื้อหาใน
การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง รวมถึงใบ
งานหรือแบบฝึกหัด นำมาทำการอภิปรายร่วมกับนักศึกษาผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ระดับการรับรู้
และความเข้าใจต่อการศึกษานโยบายปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุน
รามคำแหง หลังผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ศึกษาแบบเนื้อหาการศึกษา
แนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
และได้ทำชุดใบงานหรือแบบฝึกหัดและการอภิปราย ด้วยวิธีการกำหนด
ปัญหาแล้วพยายามให้ได้คำตอบโดยอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องมือใน
การศึกษาเพื่อดำเนินการวิจัย ครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา
ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3)
แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้าน
เศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา

การวิจัยนี้ได้ใช้ทั้งแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test)
เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้นมีขั้นตอน ดังนี้ (1)
ศึกษาและทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ
สร้างแบบทดสอบ (2) รวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้าง
แบบทดสอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย (3) นำแบบทดสอบฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษา
โครงการวิจัยพร้อมทั้งปรับปรุงและแก้ไขตามที่ที่ปรึกษาโครงการวิจัยให้ข้อเสนอแนะ (4) นำ
แบบทดสอบที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content
validity) และความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้โดยวิธีการค่าความสอดคล้องหรือดัชนี
ของความสอดคล้องกันระหว่างข้อความแต่ละข้อกับจุดประสงค์ของ IOC (IOC: Index of Item-

Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์พิจารณาให้ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีบางข้อที่ผู้เชี่ยวชาญให้ปรับแก้เล็กน้อย ซึ่งมีความครอบคลุมครบทั้ง 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงคะแนนจากใบงานหรือแบบฝึกหัด และรวมถึงคะแนนจากการอภิปรายในเชิงปรัชญารวมกันทั้ง 2 ส่วนเสร็จสิ้นแล้ว จึงดำเนินการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบหาระดับการรับรู้และความเข้าใจในแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เพื่อการประเมินระดับคะแนนวิเคราะห์โดยใช้การให้คะแนนวิธี 0-3 (Zero-three-method) กำหนดเกณฑ์ให้คะแนนการประเมิน ดังนี้

ระดับคะแนน	คำอธิบาย
0 คะแนน (ระดับอ่อน)	กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ระดับคะแนนร้อยละ 0 - 25
1 คะแนน (ระดับปานกลาง)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 26 - 50
2 คะแนน (ระดับดี)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 51 - 75
3 คะแนน (ระดับดีมาก)	กลุ่มตัวอย่างแสดงแนวคิดเชิงปรัชญา ได้ร้อยละ 76 - 100

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1) วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติไทยเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ(จวน อุฏฐายี)(2505, หน้า 9-20) กล่าวว่า วัฒนธรรมและประเพณีถือเป็นรากฐานสำคัญที่แสดงให้ความเป็นชาติไทยให้ปรากฏอย่างชัดเจนและทำให้คนในชาติรู้จักสามัคคี มีความกลมเกลียวกัน ประกอบด้วยรากฐานสำคัญของความเป็นชาติ คือ เอกลักษณ์ เอกภาพ เอกราช และอธิปไตย เป็นการปลดแอกจากอิทธิพลขอมสพาดโหลญล้าพวงให้สิ้นซากโดยสิ้นเชิง ซึ่งขอมสพาดโหลญล้าพวง หมายถึงนายทหารขอมที่ได้นำกำลังเข้ามายึดเมืองสุโขทัยภายหลังพ่อขุนศรี

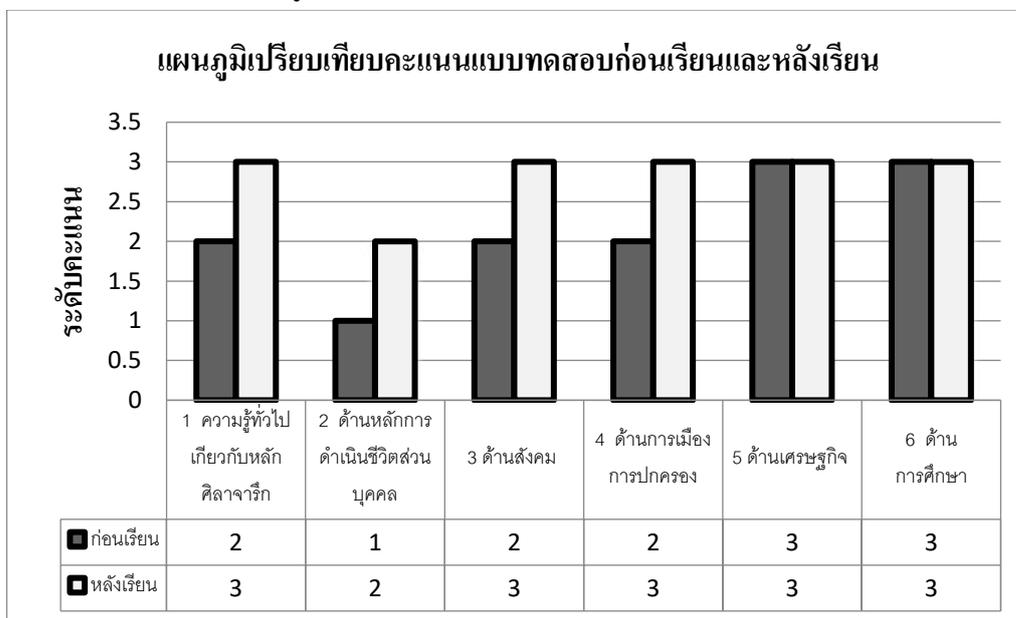

นาวาถมสินพระชนม์ ส่วนระยะเวลาการยึดครองและเมืองสุโขทัยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลขอมสบาดโขยญลำพงนั้นในปัจจุบันยังไม่ทราบชัดเจน โดยผ่านการศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล จากพระจริยวัตรที่ได้ทรงประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแก่บุคคลทั่วไป มีความกตัญญูกตเวทิตะที่มีความกล้าหาญในการปกป้องราชอาณาจักร เป็นพุทธศาสนูปถัมภก (2) ด้านสังคม สังคมสุโขทัยผู้คนล้วนเป็นคนใจบุญชอบทำทาน ให้ความสำคัญต่อกาลพรรษา ยึดถือความสันโดษ ศรัทธาในพระชะพุทไฟ (3) ด้านการเมืองการปกครอง พบว่า มีกฎหมายมรดก มีการตัดสินข้อพิพาทด้วยความเที่ยงธรรม มีการเปิดโอกาสให้ร้องทุกข์โดยตรงด้วยการแขวนกระดิ่งไว้หน้าประตูราชวัง มีการปกครองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก” (4) ด้านเศรษฐกิจ อาณาจักรสุโขทัยมีความอุดมสมบูรณ์ ผู้ปกครองไม่เก็บภาษี (จังกอบ) เน้นการค้าเสรี (5) ด้านการศึกษา พบว่า พ่อขุนรามคำแหงเป็นทั้งครูและนักปกครอง ให้กำเนิดลายสือไท ให้กำเนิดสถานที่อบรมสั่งสอนประชาชน

2) วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : เพื่อวิเคราะห์ระดับการรับรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คะแนนเฉลี่ยผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนทุกด้าน ได้แก่ (1) ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน(pre-test) กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 27.16 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน(post-test) ทำได้ร้อยละ 69.14 (2) ด้านสังคม จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนกลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 54.63 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 79.63 (3) ด้านการเมืองการปกครอง จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 67.90 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 88.89 (4) ด้านเศรษฐกิจ จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 85.19 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนทำได้ร้อยละ 91.36 และ (5) ด้านการศึกษา จากคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน กลุ่มตัวอย่างทำได้ร้อยละ 76.54 ส่วนคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน ทำได้ร้อยละ 81.48

ตารางที่ 1: แผนภูมิเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการการวิจัย พบว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ คือ

1. แนวคิดเชิงปรัชญาของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง สรุปผลการวิจัยเป็นด้าน ๆ ดังนี้

1.1 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล ได้แก่ แบบอย่างพระจริยวัตรของพ่อขุนรามคำแหง ประกอบด้วย ความกตัญญูทวดเวที่ต่อผู้มีพระคุณ ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 403) กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานบำรุง และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยพระองค์ได้ปรนนิบัติรับใช้อย่างจงรักภักดีต่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และนางเสือง ผู้เป็นพระบิดาและพระมารดาของพระองค์ เมื่อทั้งสองพระองค์สวรรคต ก็รับใช้ปรนนิบัติพระเชษฐาต่อจนพระเชษฐาสวรรคต จึงได้สถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ผู้ครองเมืองต่อไป และรวมทั้งพระองค์เป็นผู้มีความกล้าหาญ ในการปกป้องอธิปไตยแผ่นดิน ไม่ยอมอพยพแพ้อำนาจ อาณาจักรสุโขทัยจึงสามารถแผ่ขยายไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล ทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก อุปถัมภ์สนับสนุนการศึกษา พระปรีชาธรรมในเมืองสุโขทัยกระทั่งเจริญรุ่งเรือง

1.2 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านสังคม ได้แก่ แนวคิดหรือหลักการดำรงชีวิตร่วมกันในหมู่คณะของบุคคลในสังคม สังคมเมืองสุขุขทัยประชาชนมีอุปนิสัยชอบทำทาน ถวายสังฆทาน ทั้งพ่อขุนรามคำแหง หลุยงชาววัง และราษฎรทั้งหลายต่างก็มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จะถือศีลกันเมื่อถึงวันเข้าพรรษา และเมื่อออกพรรษาก็จะมีการทอดกฐิน ถวายสังฆทาน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 403) กล่าวว่า ประชาชนชาวสุโขทัยเป็นพุทธมามกะ เป็นผู้มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ใจบุญ ชอบให้ทาน สมาทานรักษาศีล และรักษาอุบาสกเป็นปกติ และมีการจัดพานดอกไม้ พานเงิน พานทอง หมอน และเงินอีกสองล้านเบี้ย เพื่อถวายกฐินและสังฆทานที่วัดในป่า ตลอดเมืองจะมีการตีกลอง มีการละเล่นดนตรี ขับร้องเพลง ขับทำนองเสนาะ กันอย่างสนุกสนาน ผู้คนต่างเบียดเสียดกันเข้ามาชมการเล่นเผาเทียน และการเล่นไฟ ทางประตูใหญ่ทั้งสี่ประตู

1.3 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ แนวคิดในการปกครองด้วยความยุติธรรม ทรงถือหลักทศพิธราชธรรม ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก ทำการได้สวนก่อนตัดสินคดีความและข้อพิพาทต่าง ๆ ด้วยความเที่ยงธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ใต้ปกครองที่ถูกเอาผิดเอาเปรียบหรือมีความทุกข์ยากเข็ญในเรื่องต่าง ๆ มาร้องเรียนกับผู้ปกครองโดยตรง โดยแขวนกระดิ่งเพื่อร้องทุกข์ไว้หน้าประตูราชวัง ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 387) กล่าวว่า พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองรูปแบบ “พ่อปกครองลูก” ไม่ได้ทรงใช้อำนาจเด็ดขาด แตกต่างจากระบบการปกครองของขอมแห่งนครวัด ซึ่งเจริญรุ่งเรืองในสมัยเดียวกันนั้น กษัตริย์ขอมมักจะใช้อำนาจบีบบังคับราษฎรของตน เช่น เกณฑ์คนมาสร้างปราสาทและสร้างเมืองบ่อยครั้ง เป็นต้น วิธีกดขี่บังคับนี้กษัตริย์สุโขทัยไม่นิยมใช้

1.4 แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แนวคิดในการสร้างความมั่งคั่งแก่ชาติบ้านเมือง ได้แก่ การให้เสรีภาพในด้านการค้าขาย ประชาชนทำมาหากินตามอิสระสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 388) กล่าวว่า ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจ การค้าขายแบบเสรี เปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการและมีใจอยากทำการค้า หากไม่มีทุนพ่อขุนรามคำแหงก็สนับสนุน มอบทุนให้ และปราศจากการเก็บค่าผ่านทาง (จังกอบ) เพราะรากฐานสำคัญของชาติอีกประการหนึ่งคือสร้างความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ หากเศรษฐกิจในชาติบ้านเมืองดี ก็จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชาติเองและได้รับความเชื่อถือจากมิตรประเทศด้วย สอดคล้องกับที่พระมหาสนิท อนุจारी (2546, หน้า 388) กล่าวว่า กฎหมายการปกครองประเทศราช และการปฏิบัติต่อเชลยศึก ใช้วิธีช่วยตั้งบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นและใช้เมตตากรุณาต่อเชลย

1.5 แนวคิดเชิงปรัชญาทางการศึกษา ได้แก่ แนวคิดในการการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากการมุ่งมั่นในการประดิษฐ์อักษรไทย ตามที่ปรากฏในศิลาจารึก “ลายสือไทย” นอกจากนี้พ่อขุนรามคำแหงไม่เพียงแต่เป็นกษัตริย์ผู้มีแนวคิดกว้างไกลแล้วพระองค์ยังเป็น “ครู” สั่งสอนให้ประชาชนดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดีและประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยังมีการให้ประชาชนฟังเทศนาธรรมจากพระมหาเถระด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสนิท อนุจารี (2546, หน้า 403) ที่กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำนุบำรุงและปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ก็ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและประชาชนก็เช่นกันพ่อขุนรามคำแหงทรงเป็นแบบอย่างที่ดีและสั่งสอนให้ประชาชนปฏิบัติตามส่งผลให้พระองค์ทรงเป็นมหาราชผู้ที่เปี่ยมด้วยทศพิธราชธรรม

2. วิเคราะห์แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง จากแบบทดสอบของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 24.5 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ระหว่างกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีแหล่งทุนสนับสนุนการศึกษามาจากได้จากการทำงานด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาได้ศึกษาวิชาปรัชญามาแล้วจำนวนเฉลี่ย 45 หน่วยกิต ส่วนใหญ่เลือกเรียนวิชาปรัชญาเป็นวิชาเอก นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนวิชาปรัชญาไทย

(PHI 4204) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษาศึกษา 2562 และ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และมีผู้ที่มีความสนใจวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ที่ไม่ได้เป็นนักศึกษาจำนวน 2 คน รวมแบบทดสอบของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 27 คน

2.2 ระดับความรู้และความเข้าใจต่อแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงของผู้สนใจเรียนในรายวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ใน 5 ด้าน คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านหลักการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านเศรษฐกิจ และ (5) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการศึกษา แล้วนำเนื้อหาที่ค้นพบมาบรรจุไว้ในกระบวนวิชาปรัชญาไทย (PHI4204) ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนใน 5 ด้าน โดยเรียงค่าคะแนนจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด คือ (1) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการดำเนินชีวิตส่วนบุคคล (2) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านสังคม (3) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการเมืองการปกครอง (4) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านเศรษฐกิจ และ (5) แนวคิดเชิงปรัชญา ด้านการศึกษา ตามลำดับ

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลการวิจัยแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ดังนี้ (1) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านหลักการดำรงชีวิตส่วนบุคคล พระองค์เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิต พระองค์มีความกตัญญูแก่ผู้ที่ต่อผู้มีพระคุณ ซึ่งพระองค์ได้ปรนนิบัติรับใช้พ่อขุนศรีอินทราทิตย์และนางเสืองอย่างจงรักภักดี มีความกล้าหาญในการปกป้องอธิปไตยแผ่นดิน ไม่ยอมพ่ายแพ้แก่ข้าศึกจนอาณาจักรสุโขทัยจึงสามารถแผ่ขยายไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล เป็นพุทธศาสนูปถัมภก ทรงอุปถัมภ์สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมในเมืองสุโขทัยเจริญรุ่งเรือง (2) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านปรัชญาสังคม คนในเมืองสุโขทัยมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาในพระพุทธรูปอย่างเคร่งครัด ถือศีลตลอดฤดูกาลเข้าพรรษา และเมื่อออกพรรษาก็จะมีการทอดกฐิน ถวายสังฆทาน มีการจัดพานดอกไม้ พานเงิน พานทอง หมอน และเงินอีกสองล้านเบี้ยเพื่อถวายกฐินและสังฆทานที่วัดในป่า ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างปกติสุข มีการตีกลอง มีการละเล่นดนตรี ขับร้องเพลง ขับทำนองเสนาะ กันอย่างสนุกสนาน และยังมีศูนย์รวมศรัทธา คือ พระชะงูผืน โดยทั่วไปเชื่อว่า เป็นเทวดาที่มีอำนาจสูงสุดที่คนในเมืองสุโขทัยเชื่อและศรัทธา หากไหว้ดีพลีถูก จะนำมาแต่ความสุขความเจริญมาให้และหากไหว้ไม่ดีพลีไม่ถูก จะนำความเสื่อมถอยต่อชาวสุโขทัย ซึ่งสอดคล้องกับ อโนทัย อาตมา (2547, หน้า 9-110) กล่าวว่า พระองค์ยังทรงให้ความสำคัญของเทพารักษ์ผู้พิทักษ์รักษาบ้านเมือง เช่น การนับถือพระสยามเทวาธิราชซึ่งทรงสถาปนาขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษากรุงสยามในลักษณะเดียวกัน และเมื่อพ่อขุนรามคำแหงทรงอนุญาตให้ราษฎรมาเฝ้าชมพระบารมีในการเสด็จพระราชดำเนินต่าง ๆ ก็ได้มีมาแล้วในจารึกหลักที่ 1 ที่กล่าวว่า ชาวเมืองสุโขทัยมาดูพ่อขุนรามคำแหงท่านเผาเทียนเล่นไฟ (3) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การปกครองด้วยความยุติธรรม ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก ปราศจากอคติในการตัดสินคดีความใด ๆ แขนงกระดิ่งร้องทุกข์ไว้หน้าประตูราชวัง เห็นได้จากทรงเป็นกษัตริย์ในฐานะผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม พ่อขุนรามคำแหงได้สวนคดีความในกรณีไพร่ร้องเรียนด้วยการตีกระดิ่งหน้าประตู ทรงตรากฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระมหาตั้ง มหาสุโร (2554, หน้า 2) กล่าวว่า สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระองค์ได้ทรงใช้พุทธศาสนาเป็นเครื่องช่วยในการปกครอง หลักการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ปรากฏในหลักศิลาจารึก มีทั้งหมด 4 ด้าน ซึ่งได้แสดงเรื่องราวที่อุดมด้วยคุณค่าทางด้านการปกครอง ทั้งในด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาวรรณคดี ศาสนา และจารีตประเพณี รายละเอียดในด้านที่ 1 กล่าวถึงการปกครองในการช่วยเหลือชาวสุโขทัยให้อยู่เย็นเป็นสุขด้วยการให้มีอิสระในการค้าขาย ด้านที่ 2 กล่าวถึงการให้ทาน รักษาศีล ด้านที่ 3 กล่าวถึงความเชื่อทางศาสนาความตั้งตนยึดมั่นในพระราชศรัทธาต่อศาสนาพุทธ และด้าน

ที่ 4 ทรงใช้สติปัญญาในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้กับประชาชนชาวสุโขทัยทุกหมู่ (พระมหาดิ่งมหัสสโร (2554,บทคัดย่อ)) (4) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้สิทธิเสรีภาพประชาชนทำมาหากินตามอิสระ การให้ความเสรีในด้านการค้า “ใครจักใครค้าม้า ค้า ใครจักใครค้าเงือนค้าทอง ค้า” เห็นได้ว่าทรงเป็นกษัตริย์ในฐานะผู้ส่งเสริมเกษตรและการค้า พ่อขุนรามคำแหงส่งเสริมการค้าไม่ขูดรีดประชาชน ให้สิทธิในถือครองที่ดิน เปิดเสรีภาพทางการค้า (5) แนวคิดเชิงปรัชญาด้านการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากความมุ่งมั่นในการประดิษฐ์อักษรไทย และหนังสือไทย ตามที่ปรากฏในศิลาจารึกชื่อ “ลายสือไทย” นอกจากนี้ยังมีการให้ประชาชนพึ่งพาตนเองอันเป็นการจัดระเบียบสังคมให้อยู่อย่างปกติสุขโดยไม่ต้องมีการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ วิจารณ์ สมพงษ์เจริญ(2550, หน้า 111-119) กล่าวว่า สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อแผ่นดินไทยตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงปัจจุบัน โดยกษัตริย์ในฐานะนักรบเพื่อป้องกันและขยายอาณาจักรให้รุ่งเรือง กษัตริย์ในฐานะพ่อขุน เป็นพ่อขุนของประชาชนและขุนนาง ในการปกครองระบบพ่อปกครองลูก แม้ในรัชสมัยของรัชกาลที่ 9 ประชาชนเรียกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า “เจ้าพ่อหลวง” เนื่องจากสถานะพระมหากษัตริย์ของรัชกาลที่ 9 มีหลากหลายสถานะ คือเป็นครูผู้ทำหน้าที่สอนให้ประชาชนรู้บุญรู้ธรรม เป็นผู้นำทางปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ฯลฯ จึงได้ชื่อว่า “เจ้าพ่อหลวง” โดยทั่วไปเรียกว่า “พ่อหลวง” ซึ่งหลายภาคส่วนเห็นว่าไม่ตรงกับความหมายเดิม

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:

1.1 ควรมีการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง นำไปเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาพัฒนาหลักสูตรรายวิชาอื่นๆ

1.2 ควรนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงประกอบในแผนพัฒนากิจกรรมนักศึกษา

1.3 ควรนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงไปพัฒนาการเรียนรู้อะเอียดและประชาชนทั่วไป

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป:

2.1 ควรพัฒนารูปแบบการสอนที่บูรณาการระหว่างแนวคิดเชิงปรัชญาของพ่อขุนรามคำแหงและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9

2.2 ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษา หน่วยงานด้านวัฒนธรรม หน่วยงานด้านศาสนา เพื่อสร้างหลักสูตรเฉพาะที่มีลักษณะเนื้อหาแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

กับไม่มีการนำแนวคิดเชิงปรัชญาในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง บรรจุในวิชาวิชาปรัชญาไทย ((PHI4204) ว่าส่งผลต่อพฤติกรรมนักศึกษาหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- แน่น้อย บุญญวิจิตร และมังกร ทองสุคดี. (2560). วิถีวัฒนธรรมแบบพุทธที่ปรากฏในศิลาจารึกสุโขทัย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(ฉบับพิเศษ), 187-198 .
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- พระมหาตัง มหิสุโสโร. (2554). *การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ด้านการปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาสนิท อนุจारी (สุขหิรัญย์). (2546). *พระพุทธศาสนากับวรรณคดีไทยสมัยสุโขทัย : ศึกษาเฉพาะกรณี ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงและสุภาพิตพระร่วง*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- วิราวรรณ สมพงศ์เจริญ. (2550). *คติความเชื่อของคนสุโขทัยสมัย พ.ศ. 1726 – 2006*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม
- วิโรจ นาคชาติและคณะ. (2560). *ปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ, สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายี). (2505). *หลักแห่งความเป็นชาติ*. พระนคร : ประชาชน.
- อินทัย อาตมา. (2547). *วิพากษ์คดี “ศิลาจารึกพ่อขุนรามฯ บ้างว่าปลอม บ้างว่าจริง”*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- สมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย. (2018). *รายงานจากการประชุมวิชาการของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://philoflanguage.wordpress.com/tag/สมภาร-พรมทา>

การวิเคราะห์การถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัล
โนเบลเป็นภาษาไทย: กรณีศึกษา การแปลนวนิยายภาษาเยอรมันเรื่อง
ลมหายใจที่ขาดห้วง ของแฮร์ทา มีลเลอร์¹

An Analysis of Figurative Language in the Literary Work
Awarded with the Nobel Prize and Translated into Thai: A Case
Study on the German Novel *Atemschaukel* by Herta Müller

อัญชลี โตพึงพงศ์²

Anchalee Topeongpong

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ในนวนิยายเรื่อง ลมหายใจที่ขาดห้วง (2557) แปลจากต้นฉบับภาษาเยอรมันเรื่อง *Atemschaukel* (2009) ของนักประพันธ์ผู้ได้รับรางวัลโนเบล แฮร์ทา มีลเลอร์ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาพพจน์ 7 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ สัทพจน์ ปฏิพจน์ และ ปฏิทรรศน์ ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาวรรณศิลป์ โดยประยุกต์แนวคิดและกลวิธีการแปลภาพพจน์ของเบเคอร์ (Baker, 2011) นิวมาร์ค (Newmark, 1988) สัจฉวี (2550) และ เลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ นอกจากนั้น ยังอาศัยศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics) เพื่ออธิบายกระบวนการตัดสินใจในการแปลและการตีความภาษาวรรณศิลป์

ผลการวิจัยพบว่ามีกลวิธีในการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์จำนวนทั้งสิ้น 1,312 แห่ง โดยผู้แปลใช้กลวิธีการแปล 10 กลวิธี ได้แก่ (1) การแปลแบบตรงตัว (2) การแปลแบบเปลี่ยนรูป (3) การแปลแบบยืมคำ (4) การแปลแบบถอดความ (5) การแปลแบบตีความ (6) การแปลแบบเทียบเคียง (7) การแปลแบบอธิบาย (8) การแปลแบบปรับ (9) การแปลแบบละ (ไม่แปล) และ (10)

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

e-mail: anchalee@ru.ac.th

การแปลแบบตรงตัว โดยจากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว (Literal translation) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.98 รองลงมาคือกลวิธีการแปลแบบตีความ คิดเป็นร้อยละ 12.96 โดยกลวิธีการแปลแบบตรงตัว นับเป็นกลวิธีที่พบบ่อยที่สุดในการถ่ายทอดภาพพจน์ทุกประเภท ยกเว้นในการแปลสัทพจน์ ที่พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงมากที่สุด (กลวิธีที่ 6) คิดเป็นร้อยละ 55.03 ในขณะที่กลวิธีการแปลแบบตรงตัว มีเพียงร้อยละ 15.38 ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยเสียง หรือเสียงมีความเกี่ยวข้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรมอย่างแน่นแฟ้น จึงไม่อาจแปลแบบตรงตัวได้

คำสำคัญ: ภาษาวรรณศิลป์ กลวิธีการแปล รางวัลโนเบล นวนิยายภาษาเยอรมัน ลมหายใจที่ขาดห้วง แฮร์ทา มิลเลอร์

Abstract

This research aims to study and analyze strategies for translating the figurative language in the novel ลมหายใจที่ขาดห้วง (2557), which translated from “Atemschaukel” (2009) by the Nobel-Prize awarded author, Herta Müller. The researcher analyzed translation strategies of seven kinds of figurative language: simile, metaphor, personification, hyperbole, onomatopoeia, oxymoron and paradox. The research method applied translation concept and strategies suggested by Baker (2011), Newmark (1988) Sanchawee (2550) and Lefevere (1992) as a conceptual framework. Moreover, the concept of hermeneutics is used to explain the decision process in translating and interpreting the figurative language.

The research results found the frequency of translational strategies at the total amount of 1,312, in which ten strategies used as followed; (1) Using a figurative language of similar meaning and form (2) Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form (3) Borrowing the figurative language from source text (4) Paraphrase (5) Interpreting a figurative language (6) Using another figurative language with similar meaning (7) Using a figurative language with explanation (8) Creating a figurative language (9) Omission of a figurative language and (10) Partial omission of a figurative language. The results revealed that using literal translation is mostly

founded at 51.98%, followed by the interpreting strategy (12.96%). Literal translation is the most frequently strategy found in almost every kind of figurative language, except for the onomatopoeia. For this, the translator used another figurative language with similar meaning (strategy 6) at the highest frequency of 55.03%, while literal translation is found at only 15.38%. The reason for this lies in the fact that phonemic elements or sounds are deeply involved into the living context of each culture and therefore the literal translation cannot be applied.

Keywords: Figurative Language, Translation Strategy, Nobel Prize, German Novel, Atemschaukel, Herta Müller

1. บทนำ

ในปี 2009 แอร์ทา มิลเลอร์ นักเขียนหญิงชาวโรมาเนียเชื้อสายเยอรมัน ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม โดยนวนิยายของมิลเลอร์ เรื่อง Atemschaukel ได้รับคำชมจากนักวิจารณ์ Neal Ascherson จาก The New York Reviews of Books ว่าเป็น “ผลงานวรรณกรรมที่ยอดเยี่ยมและลึกซึ้ง แอร์ทา มิลเลอร์ เป็นนักเขียนที่ปลดปล่อยพลังของอารมณ์ผ่านร้อยแก้วที่ซับซ้อน ทำให้เห็นภาพและแสดงความรู้สึกให้เห็นบ่อยครั้ง” (มิลเลอร์, 2557, ปกหลัง) คอลัมน์วิจารณ์วรรณกรรมใน Financial Times ยกย่องว่า “หนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่แค่หนังสือที่ดี แต่เป็นหนังสือที่ยอดเยี่ยม มิลเลอร์เป็นนักออกแบบผู้ถนัด เธอเขียนนวนิยายโดยใช้ภาษาเยอรมันที่สละสลวย งดงาม ซึ่งแบ่งเป็นย่อหน้าที่เข้มข้น...ถือเป็นผลงานชิ้นเอกทีเดียว” (อั้งแล้ว) นวนิยายเรื่อง Atemschaukel ยังได้รับการถ่ายทอดเป็นภาษาต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งได้รับการแปลเป็นภาษาไทยชื่อเรื่อง “ลมหายใจที่ขาดห้วง” (2557)

นวนิยายเรื่อง Atemschaukel เผยให้เห็นชะตากรรมของชนกลุ่มน้อยเชื้อสายเยอรมันในโรมาเนียหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านมุมมองการเล่าเรื่องของตัวเอก เลโอพอลด์ เออแบร์ก ้วยสิบเจ็ดปี ซึ่งถูกเกณฑ์ไปยังค่ายกักกันแรงงานในสหภาพโซเวียตและต้องใช้ชีวิตในฐานะเชลยนานถึงห้าปี มิลเลอร์ได้เลือกใช้วิธีการทางวรรณศิลป์ที่มีความแยบยล เช่น คัดค้านคำประสมคำใหม่ขึ้นมาขัดเซยสิ่งที่ขาดหายไป หรือเพื่อปลอบใจตนเอง คำว่า Herzschaufel (พลั่วหัวใจ) Hungerengel (ทูตแห่งความหิวโหย) และ Atemschaukel (ลมหายใจที่ขาดห้วง) คำใหม่เหล่านี้ได้กลายมาเป็นอุป

ลักษณะนำ (leading metaphor) ของเรื่อง หรือการใช้คำอื่นที่มีความหมายในด้านดี มาทดแทนคำเดิมที่ชวนให้รู้สึกหดหู่ เช่น ใช้คำว่า “โรงแรม” แทน “ค่ายแรงงาน” หรือเรียกถิ่นของสารเคมีที่น่าับชนิดด้วยกลิ่นหอมของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ตลอดจนจนถึงการเลือกใช้ภาษาวรรณศิลป์อันหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะตัว ไม่ว่าจะ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษากลวิธีกรถ่ายทอดวรรณศิลป์ในรูปแบบของภาพพจน์ จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย

ภาพพจน์ (Figures of Speech) ถือเป็นวรรณศิลป์ระดับความรูปแบบหนึ่ง โดยนำคำหรือกลุ่มคำมาสร้างเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจของผู้อ่านและผู้ฟัง และเป็นกลวิธีกรเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการใช้คำอย่างมีศิลปะ (สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, 2558, น.37) ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาภาพพจน์ทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) บุคลาธิษฐาน (personfication) อติพจน์ (hyperbole) สัทพจน์ (onomatopoeia) ปฏิพจน์ (oxymoron) และปฏิทรรศน์ (paradox) เนื่องจากเป็นภาพพจน์ที่พบบ่อยและมีการใช้ที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น โดยจะกล่าวถึงลักษณะของภาพพจน์แต่ละประเภท³ โดยย่อ ดังนี้

อุปมา (Simile) คือ ภาพพจน์ที่นำเอาสิ่งต่างกัน 2 สิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อมโยงที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่นคำว่า เหมือน กล ดุจ ประดุจ ดัง เช่น ปาน ราว ประหนึ่ง เพียง เทียม ละม้าย แม่น เฉก ฯลฯ ในวรรณกรรมพบว่า ผู้ประพันธ์นิยมใช้ภาพพจน์อุปมาในทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อเน้นความหมายของข้อความให้คมชัดยิ่งขึ้น เช่น *Mir klopfte das Herz wie nach einem Zweikampf.* (p.81) *ใจผมเต้นตุ้มตามเหมือนเพิ่งดวลกับคู่ต่อสู้เสร็จ* (น.76)⁴

อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการอุปมาอุปไมยที่ถูกย่อให้สั้นลง (Verkürzter Vergleich) เนื่องจากมีการตัดคำที่ใช้ในการเชื่อมโยงออก และเปรียบเทียบว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งนั้นโดยตรง ความพิเศษอยู่ที่การนำเสนอภาพพจน์ทางภาษา ควบคู่ไปกับการสื่อถึงสภาวะกำกวม นำไปสู่เนื้อหาที่มี

³ คำอธิบายลักษณะของภาพพจน์ ประมวลจากเอกสารอ้างอิงหลายแหล่ง ได้แก่ พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมเรื่อง ภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ ของราชบัณฑิตยสถาน (2539) พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย ของราชบัณฑิตยสถาน (2552) เจิมจันทร์ กังสตาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย ของสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2558) และสารานุกรมออนไลน์เพื่อการค้นคว้าด้านวรรณคดีและเยอรมันศึกษา (Literaturlexikon und Nachschlagewerk für Deutsch- und Germanistikfragen)

⁴ ตัวอย่างของภาพพจน์ภาษาเยอรมันและภาษาไทย อ้างอิงจาก Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser และ แฮร์ทา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดหวัง*. แปลโดย อัญชลี โตพึ่งพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอนโวล

ความหมายหลายนัย อุปลักษณ์จึงไม่ได้มีความหมายที่แน่นอนชัดเจนความหมายเดียว ผู้อ่านต้องอาศัยการตีความร่วมด้วย เพราะการเปรียบเทียบสิ่งที่โดยปกติไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกัน ย่อมมีมิติแห่งความแปลกแยกทางภาพและความหมายผสมผสานอยู่ด้วย เช่น *Wir waren eine Meute. (p. 113) พวกเราทุกคนคือฝูงสัตว์ที่คอยขย้ำกินเหยื่อ (น.107)*

บุคลาธิษฐาน (Personification) ในภาษาโรมัน Persona หมายถึง หน้ากาก ภาพพจน์ บุคลาธิษฐานมีความใกล้เคียงกับอุปลักษณ์ และอุปมานิทัศน์ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตของบุคลาธิษฐานอยู่ที่การทำให้สิ่งไม่มีชีวิต ทำกิริยาอาการเยี่ยงมนุษย์ หรือมีคุณสมบัติของมนุษย์ โดยการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานจะช่วยให้ภาษามีความเด่นชัดและมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น เช่น *Oft zerbiss die Frost mir die Eingeweide (p.27) บ่อยครั้งที่ความหนาวเหน็บกัดแทะตับไตไส้พุงในตัวผม (น.25)*

อติพจน์ (Hyperbole) เป็นการกล่าวเกินจริงอย่างจงใจ เพื่อเน้นข้อความให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีเค้าแห่งความจริงปนอยู่ ไม่ใช่เรื่องกุขึ้นล้วน ๆ ในร้อยแก้วจะมีลี หรือสำนวนพูดในชีวิตประจำวันจำนวนมากที่เป็นอติพจน์ ในภาษาเยอรมัน เรียกอติพจน์อีกชื่อหนึ่งว่า *Übertreibung* หมายถึง การกล่าวเกินความจริง โดยเป็นการเปิดเผยให้เห็นอีกมิติหนึ่งของความจริง ซึ่งผู้รับสารไม่จำเป็นต้องเชื่อตามนั้น เช่น *todmüde (p.88) เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าแทบขาดใจ (น.82)*

สัทพจน์ (Onomatopoeia) ภาษาเยอรมันเรียกว่า *Onomatopoesie* หรือ *Klangmalerei, Lautmalerei* ซึ่งถ้าแปลตรงตัวจะหมายถึง “จิตรกรรมทางเสียง” (ความไพเราะของเสียง) ในแง่ของประสาทสัมผัส สัทพจน์ยังสามารถเชื่อมโยงการมองเห็นและการได้ยินเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้อ่าน/ผู้ฟังรับรู้ถึงสิ่งที่กวีต้องการสื่อได้อย่างชัดเจน เช่น *Mir pochten die Schläfen. (p.10) ผมรู้สึกปวดขมับขึ้นมาตุบ ๆ (น.9)*

ปฏิพจน์ หรือ วิภาษ (Oxymoron) หมายถึง ความขัดแย้งในตัวเอง (Widerspruch in sich) ภาพพจน์นี้มักพบในงานเขียนแทบทุกประเภทไม่ว่าร้อยกรองหรือร้อยแก้ว และใช้เพื่อแสดงสิ่งหรือสถานการณ์ที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย หรือมีความหมายหลายนัย (Mehrdeutigkeit) เช่น *makellos hässlich (p.110) อปลักษณ์ไร้ที่ติ (น.104)*

ปฏิทรรศน์ หรือ อรรถวิภาษ (Paradox) คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการแสดงความหมายที่ดูเหมือนขัดแย้งกันหรือเป็นไปไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาให้ดี จะเห็นว่าเป็นคำกล่าวที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นไปได้ การใช้ปฏิทรรศน์มักปรากฏในวรรณกรรม สุภาษิต และวาทะสำคัญ ๆ เป็นการแสดง

ถึงปฏิภาณไหวพริบ ความสามารถในการใช้ภาษา การใช้ความคิดอย่างรอบคอบ ลึกซึ้ง ซึ่งต้องอาศัย การตีความ นอกจากนั้น ปฏิทรรศน์ยังมีความคล้ายคลึงกับปฏิพจน์ เพียงแต่ปฏิพจน์เป็นภาพพจน์ที่ แสดงด้วยคำหรือวลี ขณะที่ปฏิทรรศน์เป็นภาพพจน์ที่แสดงด้วยข้อความ เช่น *Je kleiner die Scheu vor den Toten wird, umso mehr hängt man am Leben.* (pp.148-149) ยิ่งเรารู้สึก ละเอียดต่อคนตายน้อยลงเท่าไร ก็ยิ่งอยากมีชีวิตอยู่มากขึ้นเท่านั้น (น.143)

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์แห่งการตีความ (Hermeneutics)

นักทฤษฎีชาวเช็ก จิรี เลฟวิ (Jiří Levý) เลฟวิ อธิบายว่า เนื่องจากการแปลคือกระบวนการ ตัดสินใจอันซับซ้อน การใช้ศาสตร์แห่งการตีความจะช่วยให้สามารถเข้าใจตัวบทต้นฉบับได้อย่าง เหมาะสม ในขณะที่สำนวนโวหาร (rhetoric) หรือลีลาและท่วงทำนองการเขียน (stylistic) เกี่ยวข้องกับการผลิตตัวบทแปลมากกว่า นักแปลที่ดีตามแนวคิดของเลฟวิ คือ นักแปลที่ทำงานแปล พร้อมกับคิดถึงผู้อ่านไปด้วย นั่นหมายความว่า นักแปลที่ดีจะต้องมีจุดยืนในการแปลงาน ใส่ใจผู้อ่าน ตลอดจนถึงไตร่ตรองเพื่อการตัดสินใจแปลงานอย่างเหมาะสม (Siever, 2015)

ชโทลเซ (Stolze) นักทฤษฎีศาสตร์แห่งการตีความ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแบ่งประเด็น ในการแปลเป็นสองทาง คือ นักแปลในฐานะผู้รับสาร กับนักแปลในฐานะผู้ผลิตสาร และทฤษฎีการ แปลคือการปฏิบัติที่การแปลในเชิงสะท้อนกลับ (Übersetzungstheorie als reflektierte Praxis des Übersetzens) (Stolze, 1992) การอธิบายกระบวนการแปล ตามนัยของชโทลเซ จึงไม่ได้ ตั้งอยู่บนการนำต้นฉบับและบทแปลมาเปรียบเทียบกัน แต่เป็นการบรรยายกิจกรรมและการกระทำ ของนักแปลอย่างเป็นระบบจากสายตาของนักแปลเอง ไม่ใช่อธิบายจากโครงสร้างของตัวบท การ จำแนกงานของนักแปลออกเป็น 2 ประเภท ตามทฤษฎีการตีความของชโทลเซ (1986) ช่วยให้เห็น ขั้นตอนการค้นหาและตัดสินใจของนักแปลได้ชัดเจนขึ้น คือสะท้อนให้เห็น 1) กระบวนการทำความเข้าใจในการรับสาร และ 2) กระบวนการถ่ายทอดให้เป็นภาษาปลายทางอย่างสร้างสรรค์ของนัก แปล โดยความหมายที่นักแปลเข้าใจจะได้รับการถ่ายทอดในฐานะองค์รวม เพื่อให้บทแปลทั้งหมดมีความ สอดคล้องเชื่อมโยงกัน (Stolze, 1992)

ชโทลเซ (1986) ยังให้คำจำกัดความของ ต้นฉบับแปล ว่าเป็น “การตีความ” (Interpretation) ซึ่งนักแปลจะต้องสามารถให้เหตุผลได้ โดยอาศัยกรณีแวดล้อมบนระดับของตัว

บทเป็นเครื่องช่วยอธิบาย เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการแปลนั้น ตั้งอยู่บนความสอดคล้อง สมเหตุสมผลเชิงความหมายในต้นฉบับและโครงร่างของตัวบทแปล

ในยุคต่อมา ลาริสซา แซร์เซล (Cercel, 2013) ได้พัฒนาศาสตร์แห่งการตีความให้อยู่ในรูป ของทฤษฎีการแปลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการตีความหมายแบบ Hermeneutics แซร์เซล (2013) ต้องการทำให้กระบวนการตัดสินใจเพื่อการแปล เป็นสิ่งที่จับต้องได้ อธิบายเชิงวิชาการได้ และทำให้ เข้าใจถึงภาวะอติวิสัยร่วมได้ ซึ่งก็คือ จะต้องอธิบายวิธีดำเนินการทางความคิดและการตีความในการ ถ่ายทอดงานแปล เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจการตัดสินใจของนักแปลอย่างเป็นระบบได้นั่นเอง

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลภาพพจน์

หัวใจหลักของการแปลสำนวนและภาษาภาพพจน์ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการถ่ายทอดความหมายที่ ตรงกันภาษาปลายทางเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ เช่น การคำนึงถึงสิ่งที่หยาบยก มาเปรียบในภาพพจน์ ความเหมาะสมในการใช้ภาษาภาพพจน์ บริบททางสถานการณ์ เบเคอร์ (Baker, 2011, p.77) สรุปว่า แม้การแปลที่ใช้รูปแบบและความหมายแบบตรงตัวจะเป็นวิธีการใน อุดมคติ แต่ก็ไม่ใช่วิธีเดียวสำหรับการแก้ปัญหา เพราะผู้แปลยังต้องคำนึงลีลาการเขียนของ ผู้ประพันธ์ ระดับภาษาที่เลือกใช้ และผลกระทบทางสุนทรียะ เพราะบางครั้งการหาสำนวนหรือ ภาพพจน์ที่นำมาใช้แทนได้อย่างตรงตัว เป็นเรื่องยากสำหรับนักแปล ในการแปลสำนวนและ ภาพพจน์ เบเคอร์ (2011) จึงเสนอกลวิธีการแปล 6 วิธี ได้แก่ 1) ใช้รูปแบบและความหมายตรง ตัว (Using an idiom of similar meaning and form) 2) ใช้รูปแบบต่างกัน แต่ความหมาย เหมือนกัน (Using an idiom of similar meaning but dissimilar form) 3) ยืมสำนวนจากภาษา ต้นทาง (Borrowing the source language idiom) 4) ถอดความ (Translation by paraphrase) 5) ละการเล่นสำนวน (Omission of a play on idiom) 6) ละสำนวน (Omission of entire idiom) (Baker, 2011, pp.79-83)

นิวมาร์ค (1981, pp. 88-91) เสนอเรื่องการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ไว้ 7 กลวิธี ได้แก่ 1) แปลด้วยภาพพจน์เดียวกับภาษาต้นทาง (Reproducing the same image in the TL) 2) แปลด้วยภาพพจน์ที่เทียบเคียงกันได้ภาษาปลายทาง (Replacing the image in the SL with a standard TL image) 3) แปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยอุปมา (Translating metaphor by simile) 4) แปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยอุปมา แล้วอธิบายความหมายเพิ่มเติม (Translating metaphor by simile plus sense) 5) แปลโดยอธิบายความหมายของภาพพจน์ (Converting

metaphor to sense) 6) ตัดภาพพจน์ออก (Deletion) 7) แปลโดยคงภาพพจน์เดิมแล้วอธิบายความหมายเพิ่มเติม (Combining the same methaphor with sense) ซึ่งคล้ายคลึงกับกลวิธีที่ 4

ส่วนกลวิธีการแปลแบบ phonemic translation ของเลอเฟอแวย์ (อ้างถึงใน Shuttleworth, 2014) ที่เป็นกลวิธีการแปลด้วยเสียง มักใช้เพื่อแปลถ้อยคำที่เลียนเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ เสียงดนตรี เสียงร้องของสัตว์ เสียงที่เกิดจากอากัปกริยาหรือความเคลื่อนไหวของมนุษย์ โดยอาจแปลเป็นเสียงนั้น ๆ โดยตรง หรือแปลโดยการถอดความ (paraphrase) ก็ได้ กลวิธีนี้ใกล้เคียงกับกลวิธีที่เรียกว่า phonological translation ของแคทฟอร์ด (1965) ซึ่งอธิบายว่า หน่วยเสียงในภาษาต้นทางของตัวบทจะถูกแทนที่ด้วยหน่วยเสียงของภาษาปลายทางที่เท่าตรง หรือมีสมมูลภาพ (Shuttleworth, 2014, pp.125-132) ซึ่งหมายความว่า ในการถ่ายทอดภาษา ภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ ซึ่งเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติ ผู้แปลจะถอดเสียงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมหนึ่งให้ผู้อ่านในอีกวัฒนธรรมหนึ่งสามารถรับรู้ ได้ยิน และนึกภาพตาม ตัวอย่างเช่น การแปลเสียงร้องของวัวในภาษาอังกฤษ moo (มู) เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาไทย จะแปลว่า มอ เป็นต้น

อเมียร์โชจาย และคาลิลีซาเดห์ กัจจาลิขนิ (Amirshojai & Khalilizadeh Ganjalikhani, 2017, pp.93-115) ทำการวิเคราะห์การแปลกวีนิพนธ์เปอร์เซียเป็นภาษาอังกฤษในบริบทที่มีความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม โดยอาศัยกลวิธีของเลอเฟอแวย์ พบว่า กลวิธีการถ่ายเสียงจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่งของเลอเฟอแวย์ สามารถทำได้ดีหากเป็นวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกัน หรือหากคู่ภาษามีหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกัน เช่น ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส และหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกันย่อมสื่อถึงความสัมพันธ์เชิงความหมาย ผู้วิจัยทั้งสองเห็นว่า เลอเฟอแวย์ให้ความสำคัญกับบรรณรสหรือสุนทรียภาพ มากกว่าความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม จึงเสนอว่า ในการแปลควรคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมด้วย โดยอาจถ่ายทอดคำในวัฒนธรรมนั้น ๆ พร้อมกับอธิบายเพิ่มเติม (translate cultural concepts literally, supported by explanatory notes)

ในการแปลอุปมาอุปไมย สัจฉวี (2550, น. 98-102) ได้เสนอกลวิธี 4 กลวิธี ได้แก่ 1) แปลแบบตรงตัว 2) แปลแบบตีความ โดยผู้แปลนำความหมายที่ตีความแล้ว มาถ่ายทอดให้เป็นภาษาปลายทาง ซึ่งการตีความมักใช้เมื่อถ้อยคำสำนวนในต้นฉบับเป็นสิ่งที่ผู้อ่านไม่เข้าใจ ไม่รู้จัก หรือใช้กับสำนวนใหม่ ๆ ที่ยังหาสำนวนเทียบเคียงในฉบับแปลไม่ได้ 3) แปลตรงตัวประกอบการตีความ คือการนำคำ หรือสำนวนจากต้นฉบับมาใช้ พร้อมกับตีความหมาย 4) แปลด้วยโวหารเทียบเคียง ใช้เมื่อโวหารเดิมในต้นฉบับไม่สื่อความหมาย ผู้อ่านไม่เข้าใจ ซึ่งหากถ่ายทอดด้วยวิธีตีความ จะทำให้

รสชาติและบรรยากาศของต้นฉบับเสียไป ข้อสำคัญคือ โวหารใหม่ที่นำมาใช้ จะต้องเทียบเคียงกับ โวหารเดิมในต้นฉบับได้ ทั้งด้านความหมาย บรรยากาศ รสชาติ และประการสำคัญคือ ผู้อ่านจะต้องสามารถเข้าใจได้

นอกจากนั้น งานวิจัยของ Kawee (2017) ได้วิเคราะห์กลวิธีที่ใช้ในการแปลอุปมาและอุปลักษณ์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในพระราชนิพนธ์แปลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องเวนิสวานิช แปลจาก *The Merchant of Venice* ของวิลเลียม เชกสเปียร์ โดยอาศัยกลวิธีการแปลอุปมาของเพียรินี (2007) และกลวิธีการแปลอุปลักษณ์ของนิวมาร์ค (1981) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ตลอดจนกลวิธีการแปลเพื่อรับมือกับความไม่เท่าเทียมระดับคำของเบเคอร์ (2007) ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการแปลภาพพจน์อุปมาที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้มีดังนี้ (1) การแปลแบบตรงตัว (2) การแปลโดยแทนที่ด้วยสิ่งเปรียบอื่น (3) การแปลโดยอธิบายความหมาย (4) การแปลโดยใช้ภาพพจน์เดิมแล้วอธิบายเพิ่มเติม (5) การละไม่แปล (6) การแปลอุปมาด้วยอุปลักษณ์ ส่วนกลวิธีการแปลภาพพจน์อุปลักษณ์ที่ทรงใช้ มีดังนี้ (1) การแปลโดยรักษาภาพพจน์เดิมไว้ (2) การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง (3) การแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมา (4) การแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมาและอธิบายเพิ่มเติม (5) การแปลโดยอธิบายความหมาย (6) การละไม่แปล (7) การแปลตรงตัวพร้อมอธิบายความหมาย โดยพบว่า กลวิธีที่ใช้มากที่สุดในการแปลอุปมา คือการแปลแบบตรงตัว ส่วนกลวิธีที่ใช้มากที่สุดในการแปลอุปลักษณ์ คือการแปลอุปลักษณ์ด้วยอุปมา โดยพบว่าสิ่งที่นำมาเปรียบโดยมากมีความไม่เท่าเทียมกับต้นฉบับ เนื่องจากเป็นคำทางวัฒนธรรม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้กลวิธีที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถสื่อความหมายเป็นภาษาไทยได้อย่างสมบูรณ์ เช่น การละไม่แปล การแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม การแปลด้วยคำที่มีความหมายแคบหรือกว้างกว่า เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย จากวรรณกรรมแปล ภาษาไทย เรื่อง ลมหายใจที่ขาดหวัง (2557) ที่แปลจากนวนิยายภาษาเยอรมัน เรื่อง *Atemschaukel* (2009) ของแฮร์ทา มิลเลอร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีขั้นตอนคือ จำแนกประเภทของภาพพจน์และกลวิธีการแปล นำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ นับจำนวนโดยแสดงเป็นค่าความถี่ (ร้อยละ) วิเคราะห์ค่าความถี่ (ร้อยละ) นำเสนอผลการวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ จากนั้นสรุปผลการศึกษาในภาพรวม

สำหรับตัวบทที่นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ประกอบด้วยตัวบทที่เป็นต้นฉบับภาษาเยอรมัน และตัวบทแปลฉบับภาษาไทย ได้แก่ 1) วรรณกรรมต้นฉบับภาษาเยอรมัน เรื่อง Atemschaudel ของแฮร์ท มึลเลอร์ นักประพันธ์รางวัลโนเบล ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. 2009 จำนวน 303 หน้า และ 2) วรรณกรรมแปลฉบับภาษาไทย เรื่อง ลมหายใจที่ขาดหวัง แปลโดย อัญชลี โตฟังพงศ์ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2557 จำนวน 295 หน้า และได้รับรางวัลวรรณกรรมพระยาอนูมานราชชน ประเภทหนังสือแปลดีเด่น (รางวัลพิเศษ) ประจำปี พ.ศ. 2558

5. กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาพพจน์ในงานวิจัยนี้ ประยุกต์จากกลวิธีหลักในการแปลสำนวนและภาพพจน์ของเบเคอร์ (Baker, 2011) นิวมาร์ค (Newmark, 1988) ตลอดจนแนวคิดของนักวิชาการท่านอื่น ๆ อาทิ สัจฉวี (2550) และ เลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) นำมาประมวลเข้าด้วยกัน ดังนี้

1) กลวิธีการแปลโดยใช้ภาพพจน์และความหมายเดียวกับภาษาต้นทาง (Using a figurative language of similar meaning and form) คือการคงรูปแบบและความหมายเดิมตามต้นฉบับไว้ เรียกโดยย่อว่า ตรงตัว

2) กลวิธีการแปลโดยคงความหมายเดิม แต่เปลี่ยนประเภทของภาพพจน์ (Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form) เช่น การแปลอุปสรรคด้วยอุปมา แปลอุปมาด้วยอุปสรรค ฯลฯ เป็นการใช้สำนวนเทียบเคียง หรือภาพพจน์ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังคงความหมายเดิมตามต้นฉบับ แต่นำเสนอเป็นภาพพจน์อื่นในฉบับแปล เรียกโดยย่อว่า เปลี่ยนรูป

3) กลวิธีการแปลโดยยืมภาพพจน์ (Borrowing the figurative language from source text) เป็นการหยิบยืมคำในภาษาต้นทางมาใช้ในภาษาปลายทาง โดยไม่มีคำอธิบาย เรียกโดยย่อว่า ยืมคำ

4) กลวิธีการแปลโดยถอดความ (Paraphrase) เป็นกลวิธีที่ใช้เมื่อไม่สามารถหาถ้อยคำหรือภาพพจน์ที่สามารถถ่ายทอดออกมาตรงตามต้นฉบับได้ ซึ่งคล้ายคลึงกับกลวิธีการแปลโดยใช้ความหมายอธิบายภาพพจน์ตามที่นิวมาร์ค (Newmark,1988) เสนอไว้ เรียกโดยย่อว่า ถอดความ

5) กลวิธีการแปลโดยตีความภาพพจน์ (Interpreting a figurative language) โดยผู้แปลจะตีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ จากนั้นจึงถ่ายทอดความหมายที่ได้จากการตีความออกมาเป็นภาษาแปล วิธีนี้ควรใช้กับภาพพจน์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งหากแปลตรงตัวจะทำให้เข้าใจยาก เนื่องจากคำ สำนวน หรือสิ่งเปรียบในต้นฉบับมีแนวโน้มที่จะสร้างความไม่เข้าใจ ความสับสนแก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางได้ (สัจฉวี, 2550) เรียกโดยย่อว่า ตีความ

6) กลวิธีการแปลโดยใช้ภาพพจน์อื่นที่เทียบเคียงได้ (Using another figurative language with similar meaning) นิยมใช้กลวิธีนี้กับสุภาษิต คำพังเพย เนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรม นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับกลวิธีการแปลด้วยเสียง (Phonemic translation) ตามแนวคิดของเลอเฟอแวร์ (Lefevere,1992) ซึ่งเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมในการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ เนื่องจากเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมีความเข้าใจเรื่องเสียงแตกต่างกัน เรียกโดยย่อว่า เทียบเคียง

7) กลวิธีการแปลโดยคงภาพพจน์ในต้นฉบับ แต่เพิ่มคำอธิบาย (Using a figurative language with explanation) กลวิธีนี้เป็นการแปลที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมาย พร้อมกับยังคงรักษารูปแบบของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับไว้ เรียกโดยย่อว่า อธิบาย

8) กลวิธีการแปลโดยปรับภาษาธรรมดาให้เป็นภาษาภาพพจน์ (Creating a figurative language) หมายถึงผู้แปลปรับการใช้ภาษาในต้นฉบับให้เป็นภาษาภาพพจน์ เป็นกลวิธีหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เพื่อแปลเรื่อง The Merchant of Venice ซึ่งประพันธ์โดย William Shakespeare และพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้กับภาพพจน์ประเภทสัทพจน์เป็นส่วนใหญ่ (ศิริพรรณ, 2546) เรียกโดยย่อว่า ปรับ

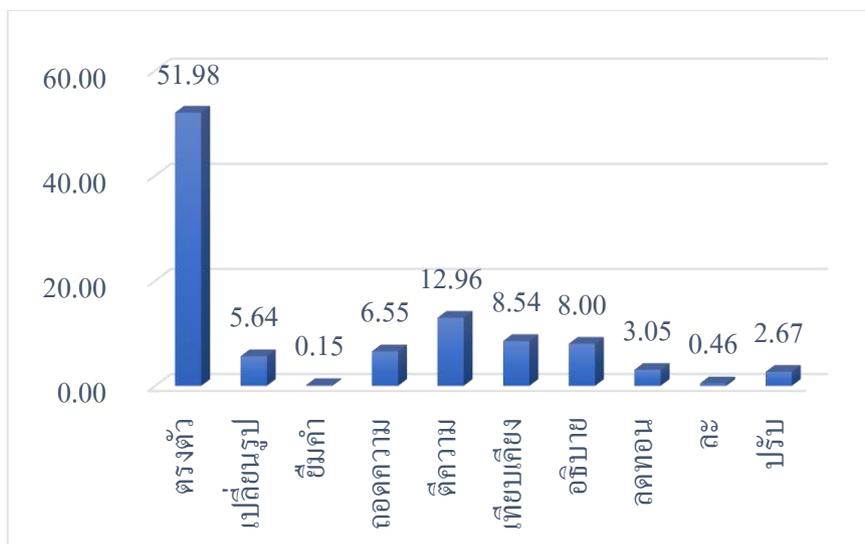
9) กลวิธีการแปลโดยละภาพพจน์ (Omission of a figurative language) หมายถึงผู้แปลตัดการใช้ภาพพจน์ออกไป โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายหลักในตัวบท หรือเพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจตัวบทได้ดีขึ้น เรียกโดยย่อว่า ละ

6. ผลการวิจัย

จากการรวบรวมและวิเคราะห์กลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ที่ปรากฏในนวนิยาย “ลมหายใจที่ขาดห้วง” (2557) ซึ่งแปลจากภาษาเยอรมันเรื่อง Atemschaukel (2009) พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 1,312 ครั้ง แบ่งเป็น 10 กลวิธี โดยนอกจากกลวิธีที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 9 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการแปลแบบตรงตัว กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป กลวิธีการแปลแบบยืมคำ กลวิธีการแปลแบบถอดความ กลวิธีการแปลแบบตีความ กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง กลวิธีการแปลแบบอธิบาย กลวิธีการแปลแบบปรับ และ กลวิธีการแปลแบบละ (ไม่แปล) แล้ว ยังพบว่า ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลเพิ่มอีก 1 กลวิธี คือ กลวิธีการแปลแบบลดทอน

สำหรับกลวิธีการแปลที่พบบ่อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลแบบตรงตัว โดยพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้รวมทั้งสิ้น 682 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 51.98 และพบว่ามีการใช้กับภาพพจน์ทุกประเภท รองลงมา คือการใช้กลวิธีการแปลแบบตีความ มีความถี่ที่ 170 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.96 กลวิธีการแปลที่ใช้มากรองลงมา คือกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง มีความถี่ที่ 112 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.54 ลำดับถัดมาเป็นกลวิธีการแปลแบบอธิบาย มีความถี่ที่ 105 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.00 ถัดมาเป็นการใช้กลวิธีการแปลแบบถอดความ มีความถี่ที่ 86 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.55 ส่วนการใช้กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป พบว่ามีความถี่ที่ 74 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.64 การใช้กลวิธีการแปลแบบลดทอน มีความถี่ที่ 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.05 การใช้กลวิธีการแปลแบบปรับ มีความถี่ที่ 35 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.67 การใช้กลวิธีการแปลแบบละ(ไม่แปล) มีความถี่ที่ 6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.46 และลำดับสุดท้าย การใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำ พบความถี่น้อยที่สุด เพียง 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.15 ดังตาราง 1 และแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ค่าร้อยละของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์

ตาราง 1 จำนวนและค่าร้อยละของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์

ลำดับที่	กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์	จำนวน (ครั้ง/แห่ง)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
1	ตรงตัว	682	51.98
2	ดีความ	170	12.96
3	เทียบเคียง	112	8.54
4	อธิบาย	105	8.00
5	ถอดความ	86	6.55
6	เปลี่ยนรูป	74	5.64
7	ลดทอน	40	3.05
8	ปรับ	35	2.67
9	ละ	6	0.46
10	ยืมคำ	2	0.15
	รวม	1,312	100

6.1 กลวิธีการแปลแบบตรงตัว

จากแผนภูมิ 1 และตาราง 1 พบว่า กลวิธีการแปลแบบตรงตัว (Literal translation) ซึ่งพยายามคงโครงสร้างและความหมายของต้นฉบับให้มากที่สุดนั้น เป็นกลวิธีที่นำมาใช้มากที่สุดในการถ่ายทอดภาพพจน์ทุกประเภท และพบในสัดส่วนที่มากกว่ากลวิธีอื่นๆ ยกเว้นในการแปลศัพท์พจน์ หรือภาพพจน์เลียนเสียง ที่พบกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงมากกว่ากลวิธีการแปลตรงตัว เนื่องจากสัมผัสเสียงที่มนุษย์ได้ยิน มีความเกี่ยวข้องกับบริบทการดำเนินชีวิตของแต่ละวัฒนธรรมอย่างไม่อาจแยกออกจากกัน จึงไม่อาจแปลตรงตัวได้ อย่างไรก็ดี การแปลตรงตัวยังคงเป็นกลวิธีที่พบมากเป็นอันดับหนึ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 682 แห่ง จากกลวิธีทั้งหมดที่ใช้ 1,312 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 51.98 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรองค์ (2560, น.107) ที่สรุปว่า กลวิธีที่ใช้ในการแปลโวหารภาพพจน์ส่วนใหญ่นิยมรักษาโวหารไว้ให้คล้ายคลึงกับต้นฉบับมากที่สุด

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์บุคลาธิษฐานด้วยกลวิธีแบบตรงตัว

ต้นฉบับ: Der Hungerengel schaut auf seine Waage und sagt: Du bist mir noch immer nicht leicht genug, wieso lässt du nicht locker. (p.87)⁵

คำแปล: ทูตแห่งความหิวโหยมองตาชั่งของมัน และกล่าวว่า ตัวแก้งเบาไม่พอสำหรับข้า ทำไม่ไม่ยอมเสียแต่โดยดี (น.81)⁶

คำอธิบาย: ในที่นี้ ผู้ประพันธ์ได้ทำให้ความหิวโหยกลับมีชีวิตเสมือนเป็นบุคคลคนหนึ่ง สามารถแสดงออกกับปฏิกิริยาต่าง ๆ ได้ ซึ่งจากตัวอย่าง มีการใช้คำกริยา schauen (มอง/ดู) sagen (กล่าว/เอ่ย) โดยผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัว เพื่อถ่ายทอดภาพพจน์บุคลาธิษฐานดังกล่าว

6.2 กลวิธีการแปลแบบตีความ

กลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสองคือ กลวิธีการแปลแบบตีความ (Interpreting a figurative language) พบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ถึง 170 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.96 และพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้กับการแปลภาพพจน์ทั้ง 7 ประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องถ่ายทอดภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ภาพพจน์อุปลักษณ์ ภาพพจน์ปฏิเสธ และภาพพจน์ปฏิเสธ เนื่องจากเป็นภาพพจน์ที่ซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจ หรือมีโครงสร้างประโยคที่เข้าใจได้ยาก ผู้แปลจึงต้อง

⁵ ภาพพจน์ภาษาเยอรมันในตัวอย่างของบทความนี้ อ้างอิงจาก Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser

⁶ คำแปลภาษาไทยในตัวอย่างของบทความนี้ อ้างอิงจาก แสร้งหา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดหวัง*. แปลโดย อัญชลี โด่พิงพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอโนเวล

ตีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบ จากนั้นจึงถ่ายทอดความหมายที่ได้จากการตีความออกมาเป็นภาษาแปล ซึ่งสอดคล้องกับที่สัญญาวิ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การตีความเป็นกลวิธีที่ใช้กับภาพพจน์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะหากแปลตรงตัวจะทำให้เข้าใจยาก เนื่องจากคำ สำนวน หรือสิ่งเปรียบในต้นฉบับมีแนวโน้มที่จะสร้างความไม่เข้าใจ ความสับสน แก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางได้

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปลักษณ์ด้วยกลวิธีแบบตีความ

ต้นฉบับ: (...) ,im Kopf das starre Nest, im Atem die schwindlige Schaukel, in der Brust die taktversessene Pumpe, im Bauch der leere Wartesaal... (p.247)

คำแปล: ความคิดยุ่งเหยิงในสมอง ลมหายใจรวยรินผะแผ่ว หัวใจที่เต้นไม่เป็นสำในอก หรือ กระเพาะว่างเปล่าหิวโหย (น.241)

คำอธิบาย: ประโยคข้างต้นประกอบไปด้วยภาพพจน์อุปลักษณ์ถึง 4 แห่ง แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวทางวรรณศิลป์ของมิลเลอร์ในการใช้ภาพพจน์โวหาร นอกจากนี้ยังแสดงถึงลักษณะของภาษาเยอรมันที่นิยมใช้คำนาม และมีแนวโน้มในการสร้างคำนามจากคำประเภทอื่น (nominalization tendency) เนื้อเรื่องในตอนนี้อยู่เกี่ยวข้องกับโซคลาโมในค้าย การได้กินอิ่ม ความรู้สึกหิวโหยและการจัดการกับความตาย เลโอพูดถึงโซคลาโมสุดท้ายในชีวิตของมนุษย์ทุกคน นั่นคือ โซคลาโมที่ไม่ต้องทรมานอีก เพราะเมื่อวาระสุดท้ายมาถึง มนุษย์เราก็ต้องส่งมอบทุกอย่างคืนให้แก่ความตายในที่สุด ในการพิจารณาถ่ายทอดอุปลักษณ์ดังกล่าว หากเลือกถ่ายทอดด้วยกลวิธีแบบตรงตัว จะได้ความดังนี้

- Im Kopf das starre Nest (ในหัวมีรังนกที่ค้ำแข็ง)
- Im Atem die schwindlige Schaukel (ในลมหายใจมีการกวัดแกว่งที่ชวนเวียนหัว)
- In der Brust die taktversessene Pumpe (ในอกมีเครื่องสูบที่เร่งจังหวะคลุ้มคลั่ง)
- Im Bauch der leere Wartesaal (ในท้องมีห้องโถงที่ว่างเปล่า)

เมื่อพิจารณาความหมายตรงตัวข้างต้นแล้ว เห็นว่าในที่นี้กลวิธีการแปลแบบตีความน่าจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ผู้แปลจึงได้ตีความจากภาพที่สื่อในอุปลักษณ์ทั้งหมดข้างต้น ว่าเป็นการบรรยายสภาพของเชลยแรงงานที่ต้องทนหิวตลอดเวลา โดยเรียงตามลำดับดังนี้ รังนกที่ค้ำแข็งในหัว หมายถึง ความคิดที่สับสนยุ่งเหยิง การกวัดแกว่งที่ชวนเวียนหัวในลมหายใจ หมายถึง ลมหายใจรวยรินผะแผ่ว เครื่องสูบที่เร่งจังหวะคลุ้มคลั่งในอก หมายถึง หัวใจที่เต้นไม่เป็นสำในอก และสุดท้ายห้องโถงที่ว่างเปล่าในท้อง หมายถึง กระเพาะว่างเปล่าหิวโหย

6.3 กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง

กลวิธีการแปลที่พบมากเป็นอันดับสาม คือกลวิธีการแปลแบบเทียบเคียง โดยเป็นการนำภาพพจน์อื่นที่มีความหมายเทียบเคียงได้มาใช้แทน (Using another figurative language with similar meaning) ซึ่งในที่นี้พบมากถึง 112 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8.54 นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ในภาพพจน์ 4 ประเภท ได้แก่ ภาพพจน์อุปมา ภาพพจน์อุปลักษณ์ ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน และภาพพจน์สัทพจน์ โดยพบมากที่สุดในการแปลภาพพจน์สัทพจน์ถึง 93 แห่ง คิดเป็นค่าร้อยละ 83.04 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับกลวิธีการแปลด้วยเสียง (Phonemic translation) ตามแนวคิดของเลอเฟอแวร์ (Lefevere, 1992) ซึ่งเห็นว่ากลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงนี้ เหมาะสมกับการแปลภาษาภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ เนื่องจากเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติในแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งมีความเข้าใจเรื่องเสียงแตกต่างกัน

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์สัทพจน์ด้วยกลวิธีแบบเทียบเคียง

ต้นฉบับ: Ich dachte mir, zwischen den Bergkämmen im Tal werde ich herumlaufen als

Heimgekehrter, mir vorausgehen TSCH-TSCH-TSCH wie die Eisenbahn. (p.260)

คำแปล: ผมเผ้าคิดกับตัวเองว่า บนเส้นทางระหว่างช่องเขาในหุบผา ผมคงจะวิ่งวนไปรอบ ๆ ใน

ฐานะผู้รอดชีวิตกลับมา ทำเสียงฉีกฉีก ฉีกฉีก เหมือนเสียงหัวรถจักร (น.252)

คำอธิบาย: อีกตัวอย่างของกลวิธีการแปลสัทพจน์แบบเทียบเคียง คือการแปลเสียงของรถไฟขณะกำลังวิ่ง เสียงนี้ในภาษาเยอรมัน แทนด้วย TSCH-TSCH-TSCH (อ่านว่า ทซี-ทซี-ทซี) แต่ในภาษาไทยเสียงของรถไฟที่กำลังวิ่ง จะแทนด้วย ฉีกฉีก ฉีกฉีก ผู้แปลจึงเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบเทียบเคียงเพื่อให้เสียงในคำแปล สอดคล้องตรงกันกับวัฒนธรรมปลายทางของผู้อ่าน

6.4 กลวิธีการแปลแบบอธิบาย

กลวิธีการแปลที่พบว่ามีการใช้มากรองจากกลวิธีเทียบเคียง คือ กลวิธีการแปลแบบอธิบาย (Using a figurative language with explanation) เป็นการถ่ายทอดภาพพจน์โดยเพิ่มคำอธิบายลงไป กลวิธีนี้ถือเป็นการแปลที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมาย พร้อมกับยังคงรักษารูปแบบของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับไว้ จากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าว จำนวน 105 แห่ง คิดเป็นค่าร้อยละ 8.00 และพบว่ามีการใช้ในภาพพจน์ทุกประเภท

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบอธิบาย

ต้นฉบับ: Es schlenkerte mit dem Kopf wie ein Mensch ohne Hände. (p. 76)

คำแปล: มันเออแต่สะบัดหัวไปมา ทำเหมือนคนที่ผมหล่นมาบังหน้าแต่ไม่มีมือปิดออก (หน้า 71-72)

คำอธิบาย: ในภาพพจน์อุปมานี้ กล่าวถึงแม่ไก่ที่มีหงอนห้อยปิดลูกตา หากแปลตรงตัวจะได้ใจความว่า เหมือนคนที่ไม่มิมือ ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจยาก ผู้แปลจึงเพิ่มคำอธิบายที่ช่วยเสริมบริบทลงไป เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ คนที่ผมหล่นมาบังหน้า และไม่มีมือปิดออก

6.5 กลวิธีการแปลแบบถอดความ

นอกจากนั้น ยังมีกลวิธีการแปลแบบถอดความ (Paraphrase) ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้เมื่อไม่สามารถหาถ้อยคำหรือภาพพจน์ที่สามารถถ่ายทอดออกมาตรงตามต้นฉบับได้ จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลแบบถอดความจำนวน 86 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.55 (ตาราง 1) และพบในการถ่ายทอดภาพพจน์ 6 ประเภท โดยพบมากที่สุดในการพจน์บุคลาธิษฐาน จำนวน 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.88 พบในการพจน์อุปมาจำนวน 23 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.74 และพบในการพจน์สัทพจน์ จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.58

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์บุคลาธิษฐานด้วยกลวิธีแบบถอดความ

ต้นฉบับ: Und die Erde ist so groß wegen der ganzen Entfernungen bis zu den Zehen der Welt. Bis dorthin ist er aber so weit, dass man mit dem Denken aufhören muss, weil man die Entfernungen wie eine leere Übelkeit im Magen spürt. (pp.200-201)

คำแปล: แผ่นดินช่างกว้างใหญ่ก็เพราะทั้งหมดทอดไกลไปถึงสุดปลายเท้าของโลก โกลแสนไกลจนเราต้องหยุดคิดเสียก่อน เพราะระยะไกลขนาดนั้นก็เหมือนกระเพาะที่ว่างเปล่าน่าคลื่นเหียน (น.193)

คำอธิบาย: ตัวอย่างข้างต้นมาจากฉากที่เลโอนีกย้อนกลับไปถึงบ้านพักตากอากาศในเมืองเวนซ์ ขณะอยู่ในค่ายกักกันแรงงาน เลโอเปรียบเทียบระยะทางที่ไกลนั้นว่าเป็นเหมือน eine leere Übelkeit im Magen แปลตรงตัวได้ว่า เหมือนความน่าคลื่นเหียนว่างเปล่าในกระเพาะ ซึ่งฟังดูไม่เป็นธรรมชาติในโครงสร้างภาษาไทย แตกต่างจากชนบในภาษาเยอรมันที่นิยมการใช้คำนาม ผู้แปลจึงเลือกกลวิธีการถอดความ เพื่อให้บทแปลมีความราบรื่นว่า “เหมือนกระเพาะที่ว่างเปล่า น่าคลื่นเหียน”

6.6 กลวิธีการแปลแบบเปลี่ยนรูป

การแปลแบบเปลี่ยนรูป หมายความว่า เป็นการแปลโดยคงความหมายตามเดิม แต่มีการเปลี่ยนประเภทของภาพพจน์ (Using a figurative language of similar meaning but dissimilar form) เช่น แปลอุปมาด้วยอุปมา แปลอุปมาด้วยอุปสรรค ฯลฯ หรือเป็นการใช้สำนวนเทียบเคียง หรือภาพพจน์ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ยังคงความหมายเดิมตามต้นฉบับ แต่นำเสนอเป็นภาพพจน์อื่นในฉบับแปล จากการวิเคราะห์พบว่า มีการแปลด้วยกลวิธีเปลี่ยนรูป จำนวน 74 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 5.64 โดยพบว่ามีใช้มากในการแปลภาพพจน์อุปสรรค จำนวน 46 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.16 และภาพพจน์บุคลาธิษฐาน จำนวน 19 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.68

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบเปลี่ยนรูป

ต้นฉบับ: Der Zement und der Hungerengel sind Komplizen. (p.39)

คำแปล: ซีเมนต์กับทูตแห่งความหิวโหยสมรู้ร่วมคิดกัน (น.36)

คำอธิบาย: ภาพพจน์อุปสรรคด้านบนเป็นการเปรียบเทียบ ซีเมนต์และทูตแห่งความหิวโหย เป็นผู้สมรู้ร่วมคิด/ผู้ร่วมก่อการ (Komplizen) เนื่องจากผู้แปลคำนึงถึงลักษณะทางภาษาไทยที่นิยมใช้คำกริยามากกว่าคำนาม จึงเลือกถ่ายถอดคำดังกล่าวในรูปคำกริยา “สมรู้ร่วมคิด” ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปจากโวหารภาพพจน์อุปสรรคเป็นบุคลาธิษฐาน ทั้งนี้ ยังสามารถรักษาความหมายเดิมไว้ได้อย่างครบถ้วน

6.7 กลวิธีการแปลแบบลดทอน

กลวิธีที่ผู้วิจัยพบเพิ่มเติมจากการศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ กลวิธีการแปลแบบลดทอน ซึ่งหมายถึงการแปลเพียงบางส่วน หรือการละไม่แปลบางส่วน (partial omission of a figurative language) โดยพบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าวค่อนข้างน้อย เพียง 40 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.05 และยังพบว่ามีการใช้กลวิธีดังกล่าวมากที่สุดในการถ่ายถอดภาพพจน์อุปมา จำนวน 27 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 67.50 ทั้งนี้พบว่า ผู้แปลมักใช้กลวิธีลดทอนเมื่อคำหรือข้อความในต้นฉบับมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน และการลดทอนไม่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของผู้อ่าน

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบลดทอน

ต้นฉบับ: Er schlief mit dem Kinn auf der Brust wie ein Reisender, der am letzten Bahnhof im Zugabteil vergessen wird. (p.73)

คำแปล: เขานอนคอพิงคางจดอก ดูคล้ายนักเดินทางที่ถูกลืมไว้ในตู้รถไฟ (น.69)

คำอธิบาย: ตัวอย่างภาพพจน์อุปมาในฉบับแปลมีการละไม่แปลข้อความ am letzten Bahnhof (ณ สถานีรถไฟแห่งสุดท้าย) เนื่องจากผู้แปลเห็นว่า เหตุการณ์ที่ผู้โดยสารถูกลืม/ถูกทิ้งไว้ในตู้รถไฟ เป็นเหตุการณ์ที่มักเกิดขึ้นเมื่อรถไฟมาถึงสถานีสุดท้ายแล้ว การลดทอนข้อความในส่วนนี้จึงเป็นเรื่องที่ทำได้ โดยไม่กระทบต่อบริบททางเนื้อหา

6.8 กลวิธีการแปลแบบปรับ

กลวิธีการแปลแบบปรับ หมายถึงการปรับภาษาธรรมดาให้เป็นภาษาภาพพจน์ (Creating a figurative language) จากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้แปลได้ปรับการใช้ภาษาในต้นฉบับให้เป็นภาษาภาพพจน์ จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.67 โดยพบว่าเป็นการปรับให้เป็นภาพพจน์อุปมามากที่สุด จำนวน 22 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 62.86 รองลงมาคือปรับให้เป็นภาพพจน์สัทพจน์ จำนวน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.71 สอดคล้องกับข้อค้นพบของศิริพรรณ (2546) ที่ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงใช้กลวิธีการแปลแบบปรับกับภาพพจน์ประเภทสัทพจน์ ในการแปลเรื่อง The Merchant of Venice เช่นกัน

- ตัวอย่างการแปลด้วยกลวิธีแบบปรับจากภาษาธรรมดาเป็นภาพพจน์อุปมา

ต้นฉบับ: Meine Knochen waren bleischwer (p.180)

คำแปล: กระดูกในร่างผมหนักอึ้งราวกับแท่งตะกั่ว (น.173)

คำอธิบาย: ความเฉพาะตัวประการหนึ่งของภาษาเยอรมันที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในงาน คือการสร้างคำใหม่ ในตัวอย่างนี้ เป็นคำประสมระหว่างคำนาม Blei (ตะกั่ว) และคำคุณศัพท์ schwer (หนัก) ซึ่งในภาษาไทยไม่สามารถนำคำมาเรียงต่อกันเพื่อสร้างเป็นคำใหม่ได้ เนื่องจากคำว่า “ตะกั่วหนัก” หรือ “หนักตะกั่ว” หมายถึง “ตะกั่วมีน้ำหนักมาก” ผู้แปลจึงปรับข้อความดังกล่าวให้เป็นภาพพจน์อุปมา เพื่อให้สามารถสื่อถึงความรู้สึกของเลโอที่ว่า “กระดูกในร่างผมหนักอึ้งราวกับแท่งตะกั่ว”

6.9 กลวิธีการแปลแบบละ

กลวิธีการแปลที่พบน้อยมาก คือกลวิธีการแปลแบบละ (Omission of a figurative language) สำหรับกลวิธีการแปลแบบละ พบว่ามีการใช้เพียง 6 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 0.46) ในภาพพจน์อุปมา 3 แห่ง และภาพพจน์สัทพจน์ 3 แห่ง เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ต้องตัดการใช้ภาพพจน์ออกไป โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความหมายหลักในตัวบท หรือเป็นการละภาพพจน์เพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจตัวบทได้ดีขึ้น

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบละ

ต้นฉบับ: In manchen wuchsen hüfthohe Brennesseln, und darin standen Bettgestelle aus Eisen, auf denen weiße Hühner saßen, mager wie Wolkenfetzen. (p.60)

คำแปล: ลานบ้านบางหลังมีต้นตำแยขึ้นสูงถึงเอว พร้อมแม่ไก่สีขาวพอมกะหรือวงเกาเบนโครงเตียงเหล็ก (น.56)

คำอธิบาย: กลวิธีการละภาพพจน์อุปมาในต้นฉบับ wie Wolkenfetzen (เหมือนเศษเสี้ยวของก้อนเมฆ) เนื่องจากคำแปล แม่ไก่พอมกะหรือวง มีความชัดเจนพอแล้ว

6.10 กลวิธีการแปลแบบยืมคำ

กลวิธีที่พบน้อยที่สุด คือ กลวิธีการแปลแบบยืมคำ (Borrowing the figurative language from source text) ซึ่งเป็นวิธีที่ผู้แปลใช้น้อยมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลวิธีที่ผู้แปลยืมคำในภาษาต้นทางมาใช้ในภาษาปลายทาง โดยไม่อธิบายเพิ่มเติม ซึ่งพบในภาพพจน์อุปมาจำนวน 1 แห่ง และภาพพจน์อุปลักษณ์จำนวน 1 แห่ง รวม 2 แห่ง (คิดเป็นร้อยละ 0.15)

- ตัวอย่างการแปลภาพพจน์อุปมาด้วยกลวิธีแบบยืมคำ

ต้นฉบับ: Du bist wie aus einem Stummfilm, du gleichst dem Valentino. (p. 177)

คำแปล: เธอดูเหมือนหลุดออกมาจากหนังใบ้ยังงั้น เหมือนวาเลนติโนนะ (หน้า 171)

คำอธิบาย: ตัวอย่างข้างต้นเป็นคำพูดที่เบอา ซาเคิล กล่าวกับเลโอ เนื่องจากสงครามที่เห็นเขาต้องลงไปทำงานขนถ่ายกากถ่านหินในห้องใต้ดิน และเนื้อตัวสกปรกเป็นสีเทา “วาเลนติโน” คือนักแสดงหนุ่มชื่อดังในยุคภาพยนตร์เงียบช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1920 ชื่อเต็มของเขาคือ รูดอล์ฟ วาเลนติโน เขาเป็นนักรักรูปหล่อของวงการที่เสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 1926 ด้วยวัยเพียง 31 ในที่นี้ ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลแบบยืมคำโดยไม่อธิบายเพิ่มเติม เพราะเห็นว่า “วาเลนติโน” เป็นชื่อเฉพาะที่มีการกล่าวถึงในแวดวงของผู้อ่านชาวไทย สังเกตจากเมื่อค้นหาคำนี้ในสื่อออนไลน์ ก็จะพบข้อเขียนเกี่ยวกับวาเลนติโนพระเอกชื่อดังแห่งยุคหนังเงียบ อยู่จำนวนไม่น้อย และเหตุผลอีกประการหนึ่งเนื่องจากในวลีก่อนหน้า ผู้ประพันธ์ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับชื่อ “วาเลนติโน” ไว้แล้ว โดยกล่าวเป็นภาพพจน์อุปมาว่า “เหมือนหลุดมาจากหนังใบ้” (wie aus einem Stummfilm)

7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นวนิยายภาษาเยอรมันเรื่อง *Atemschaukel* (2009) มีการใช้ภาพพจน์มากมาย หลากหลายประเภทเป็นเครื่องมือในการประพันธ์ พร้อมทั้งได้ผสมผสานโวหารภาพพจน์เข้าด้วยกัน อย่างลงตัว เช่น การใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ร่วมกับภาพพจน์อติพจน์ ดังตัวอย่าง “Es war die Hautundknochenzeit, die Ewigkeit der Krautsuppe”. (p.157) “ตอนนั้นเป็นช่วงเวลาที่เรา ผอมแห้งเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก ต้องกินแต่ซूपะเกลือไม่มีวันจบสิ้น” (น.152) มีลเลอร์เข้าใจถึงความสำคัญของภาษาวรรณศิลป์เป็นอย่างดี และจงใจเลือกใช้ภาษาภาพพจน์ที่ช่วยเสริมเนื้อหาให้มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ซึ่งพบว่ามีมากที่สุด ถึงหนึ่งในสามของภาษาภาพพจน์ทั้งหมด อาจเพราะข้อจำกัดด้านฉากที่เต็มไปด้วยสิ่งไม่มีชีวิต หรือไม่อาจสื่อสารเป็นภาษามนุษย์ได้ เช่น ต้นไม้ใบหญ้า ท้องฟ้า พื้นดิน ข้าวของเครื่องใช้ สัตว์ การใช้บุคลาธิษฐานจึงทำให้สิ่งไร้ชีวิตกลับมามีชีวิตจิตใจ มีประสบการณ์ทุกข์สุขรวมไปกับตัวละครเอกในเรื่อง

ในแง่ของกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ พบว่ามีการใช้กลวิธีการแปลตรงตัวมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทางสังคม วัฒนธรรม และข้อจำกัดทางภาษาแล้ว การแปลตรงตัวไม่ใช่คำตอบเดียวที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดภาษาภาพพจน์ ยังมีการใช้กลวิธีการแปลอื่นๆ ร่วมด้วย อาทิ การแปลตรงตัว ควบคู่กับอธิบายความหมาย การแปลแบบเทียบเคียง การละไม่แปล ฯลฯ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้แปลในการเลือกใช้กลวิธีการแปล เพื่อช่วยให้ภาษาในบทแปลมีความ สละสลวย ผู้อ่านได้รับบรรณรสใกล้เคียงกับต้นฉบับ และสร้างความเข้าใจทางความหมายใน วัฒนธรรมปลายทางได้ดีกว่า

กล่าวโดยสรุป กลวิธีการถ่ายทอดภาษาวรรณศิลป์ เป็นกระบวนการแปลที่ไม่เพียงแต่ต้อง อาศัยการวิเคราะห์ตีความบนพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภาษาศาสตร์ เพื่อ ถ่ายทอดวรรณศิลป์ที่สามารถสื่อความเข้าใจให้แก่ผู้อ่านในวัฒนธรรมปลายทางเท่านั้น แต่เป็น กระบวนการที่ต้องอาศัยการตัดสินใจและวิจารณ์ญาณเป็นสำคัญ ผู้แปลจำเป็นต้องพิจารณาอย่างถี่ ถ้วนว่าจะนำเสนอด้วยบทในภาษาปลายทางอย่างไร ด้วยกลวิธีใด ซึ่งสอดคล้องกับถนอมนวล (2548,น.356) ที่สรุปว่า การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลนั้น “ยอมแล้วแต่ประสบการณ์และการ ใช้วิจารณ์ญาณในการตัดสินใจของผู้แปลแต่ละคน” แม้ว่าปัจจุบันนักแปล และบรรณาธิการจำนวนมาก มักให้ความสำคัญกับกลวิธีการแปลตรงตัว เพราะเป็นเครื่องแสดงความซื่อสัตย์ต่อบทแปลได้ ชัดเจนยิ่งกว่ากลวิธีการแปลแบบอื่นๆ แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การแสดงความซื่อสัตย์ต่อบทแปล ไม่ควรมา

จากการถ่ายทอดบทแปลตรงตัวตามต้นฉบับเท่านั้น แต่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานทางความคิดที่ว่า ผู้แปลได้พยายามถ่ายทอดความหมายตามต้นฉบับเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและเห็นตามกับผู้ประพันธ์ต้องการสื่อต่างหาก จึงจะถือเป็นความซื่อสัตย์ต่อตัวบทอย่างแท้จริง

8. ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย

เนื่องจากตัวบทที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นี้ เป็นผลงานแปลของผู้วิจัยเอง จึงอาจเกิดประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับอคติ ภาวะอัตวิสัย หรือความไม่เป็นกลางของผู้วิจัยได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า การวิจัยจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษ เนื่องจากผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สอนในรายวิชาการแปล จึงตระหนักว่า การเรียนการสอนโดยอ้างอิงแต่เพียงหลักแนวคิดทฤษฎี ย่อมไม่เพียงพอ ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนควรมีประสบการณ์ด้านการแปล และการทำวิจัยด้านการแปล เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ หยิบยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม และชี้ให้ผู้เรียนเห็นปัญหาในการแปลอย่างลึกซึ้งได้ นอกจากนี้ “การวิจัยด้านการแปลวรรณกรรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับการแปลงานวรรณกรรมและการวิจารณ์กระบวนการแปล ตลอด จนรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้มาจากประสบการณ์ของผู้ทำวิจัย” (ถนอมนวล, 2548, น.4-5) ยังเป็นเรื่องน่าส่งเสริม และในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มักเน้นวิเคราะห์หรือเปรียบเทียบผลงานแปลของผู้อื่น ในขณะที่งานวิจัยซึ่งกลั่นกรองจากประสบการณ์ตรงของผู้ทำวิจัย จะมีส่วนช่วยในการขยายขอบเขต และต่อยอดองค์ความรู้ในศาสตร์การแปล ตามแนวทางศาสตร์แห่งการตีความ (hermeneutics) ได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมนวล โอเจริญ. (2548). *การแปลนวนิยายเรื่อง “แวร์เธอร์ระทม” เป็นไทย: กรณีศึกษากระบวนการแปลและปัญหาในการแปลงานร้อยแก้วเยอรมันเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรว จิตติพลังศรี. (2560). *วรรณกรรมกับการแปล*. ใน: *วรรณคดีที่ศนา 2 วรรณกรรมข้ามศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2560, 65-94.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม: ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์*
อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2557). *การแปลวรรณกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญาวี สายบัว. (2550). *หลักการแปล (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา. (2558). *เจมจันท์กังสดาล ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพรรณ สุวรรณาลัย. (2546). *กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง*
เวนิสวานิช. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, บัณฑิตวิทยาลัย,
สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา.
- อรองค์ ชาคร. (2560). กลวิธีการแปลวรรณกรรม. *วารสารห้องสมุด*, 61(2), 93-109.
- อรองค์ ชาคร. (2560). *พระอัจฉริยภาพด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการแปลวรรณกรรมใน*
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. บทความนำเสนอในงานประชุมวิชาการ
ระดับชาติเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ครบรอบ 51 ปี
ภายใต้หัวข้อ ศาสตร์และศิลป์ในการใช้ภาษาเพื่อการพัฒนา เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2560.
กรุงเทพฯ, 738-766.
- แฮร์ทา มิลเลอร์. (2557). *ลมหายใจที่ขาดห้วง*. แปลโดย อัญชลี โตพึงพงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เอโนเวล.
- "About Nobelprize.org". (2014). *Nobelprize.org*. Retrieved November 30, 2014, from
http://www.nobelprize.org/nobel_organizations/nobelmedia/nobelprize_org/
- Amirshojai, A., Khalilizadeh Ganjalikhani, M. (2017). Applicability of Lefevere's
strategies in Poetry translation regarding socio-cultural variations. *Review of*
Applied Linguistics Research, 3(3), 93-115.
- Baker, M. (2011). *In other words: A course book on translation* (2nd Ed.). New York:
Routledge Taylor & Francis Group.

- Catford, J.C. (1965). *A linguistic theory of translation. An essay in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Cercel, L. (2013). *Übersetzungshermeneutik. Historische und systematische Grundlegung*. St. Ingbert: Röhrig.
- Lackner, E. (2009). Herta Müller. Aus: Deutschland 6/2009, 16-19.
- Lefevere, A. (1992). *Translating literature: Practice and theory in a comparative literature Context*. New York: Modern Language Association of America.
- Literaturlexikon und Nachschlagewerk für Deutsch- und Germanistikfragen (สารานุกรมออนไลน์เพื่อการค้นคว้าด้านวรรณคดีและเยอรมันศึกษา)
Retrieved January 10, 2019, from <https://wortwuchsnet/impressum/>.
- Müller, H. (2009). *Atemschaukel*. München: Carl Hanser.
- Newmark, P. (1981). *Approaches to Translation*. Cambridge: Prentice Hall.
- Nord, C. (1991). *Textanalyse und Übersetzen*. Tübingen: Julius Groos.
- Shuttleworth, M. (2014). *Dictionary of Translation Studies*. New York: Routledge.
- Siever, H. (2015). *Übersetzungswissenschaft. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (1986). Zur Bedeutung von Hermeneutik und Textlinguistik beim Übersetzen. In: Snell-Hornby, M. (Hrsg.). 1986. *Übersetzungswissenschaft – Eine Neuorientierung*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (1992). *Hermeneutisches Übersetzen. Linguistische Kategorien des Verstehens und Formulierens beim Übersetzen*. Tübingen: Narr.
- Stolze, R. (2008). *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Suksalee, K. (2017). *English-Thai Translation Strategies of Similes and Metaphors in The Merchant of Venice*. (Thesis: English for Professional Development). National Institute of Development Administration, School of Language and Communication.

การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้ง เป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง¹

Practice of critical thinking for improving Ramkhamhaeng University students' speaking skill in presenting arguments in German

พัชรินทร์ ชัยวรรณ²

Patcharin Chaiwan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาปัญหาในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันและศึกษาหาแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีความรู้ระดับ A2 เป็นต้นไปข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการฝึกฝนทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้ง โดยใช้ Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค) ของนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค) สามารถพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งได้ โดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการประเมินแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งวิเคราะห์จากพัฒนาการในการทำแบบฝึกฝน

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย (ประเภทคณะ) จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปีงบประมาณ 2563

This article is part of a research project titled “Practice of critical thinking for improving Ramkhamhaeng University students' speaking skill in presenting arguments in German”, funded as Faculty Grant by Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, Fiscal year 2020.

² อาจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง e-mail: patcharinchaiwan2929@gmail.com
Lecturer, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, e-mail: patcharinchaiwan2929@gmail.com

ทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งโดยใช้วิธี Fünf-Satz-Methode (วิธี 5 ประโยค) 10 ครั้ง จากการวิจัยยังพบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยมีปัญหาในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) โครงสร้างในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง 2) การหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้ง 3) การหาตัวอย่างหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ และ 4) โครงสร้างไวยากรณ์ภาษาเยอรมันที่ไม่ถูกต้องทำให้สื่อความหมายได้ไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยต่อไป

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน วิธีการห้าประโยค

Abstract

This research aims to study problems of expressing arguments in German and to explore a suitable approach or pattern to improve the speaking skills in presenting arguments in German. The purpose is to develop critical thinking skills and the ability to present arguments in German for students with language competence of A2 level onwards from the German Section, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University. The data used in this study were obtained from the practice of speaking skills in presenting arguments in German using Fünf-Satz-Methode (5-sentence method) of 8 students. The results of the study found that the Fünf-Satz-Methode (5-sentence method) was able to improve the speaking skills by analyzing and comparing the results of the pre-test and post-test assessments including analysis of improvements in 10 student works from an experiment to practice speaking skills in presenting arguments by using the Fünf-Satz-Methode (5-sentence method). The research also found that the participants had problems in expressing arguments in German in four scopes, listed in descending order as follows 1) the structure of arguments 2) finding reasons to support opinions or arguments 3) giving examples or citing reliable evidence and 4) incorrect German grammatical structures resulting in incomplete communication. It is hoped that the findings will be useful for further learning and teaching German in Thailand.

Keywords: Critical Thinking, Arguments in German, 5-sentence method

1. บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย มนุษย์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ การทำงาน และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้ ข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงควรมีพินิจพิจารณาและไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ก่อนที่จะเชื่อ หรือตัดสินใจใด ๆ ดังนั้น จึงควรมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับมนุษย์ในโลกปัจจุบันนั่นเอง องค์กร Battelle for Kids (BFK) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาและองค์กรเครือข่ายได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน และสำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศไทย ได้นำมาประยุกต์และวางแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ให้แก่ผู้เรียนชาวไทย โดยกำหนดให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) และทักษะการสื่อสาร (Communication) อยู่ในกลุ่มทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ซึ่งผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Bishop, 2010) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนในทุกระดับชั้น

การพูดเสนอข้อโต้แย้ง เป็นทักษะการสื่อสารในระดับสูง ซึ่งต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปด้วยเสมอ เนื่องจากในการพูดเสนอข้อโต้แย้งนั้น ผู้พูดจำเป็นต้องให้เหตุผลและเสนอข้อสนับสนุนหรือข้อคัดค้านที่สมเหตุสมผล พร้อมกับสามารถแสดงหลักฐานที่น่าเชื่อถือมาประกอบข้อสนับสนุนหรือข้อคัดค้านของผู้พูดได้ จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัยพบว่านักศึกษาชาวไทยที่เรียนภาษาเยอรมันส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นชินกับการพูดเสนอข้อโต้แย้ง และไม่สามารถพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ดีเท่าที่ควร ถึงแม้ว่านักศึกษาจะได้เรียนรู้วลีหรือสำนวนภาษาเยอรมันที่ใช้ในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง อีกทั้งยังได้เรียนรู้จักประเภทของสมมติฐาน รวมถึงประเภทของข้อโต้แย้งในการเรียนภาษาเยอรมันไปแล้ว

ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาเยอรมัน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน
3. จัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน แบบฝึกหัดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งให้แก่นักศึกษาและผู้เรียนภาษาเยอรมันชาวไทยต่อไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งซึ่งเป็นทักษะการสื่อสารในระดับสูงและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมาก เนื่องจากทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้ง จำเป็นที่ต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ด้วยเสมอ เพราะการพูดเสนอข้อโต้แย้งที่ดีนั้น ควรมีการให้เหตุผล นำเสนอข้อสนับสนุนหรือข้อคัดค้านที่สมเหตุสมผล พร้อมกับมีหลักฐานที่น่าเชื่อถือมาประกอบ เพื่อสนับสนุนข้อโต้แย้งของผู้พูดด้วย ตัวอย่างเช่น การโต้วาที ซึ่งเป็นการพูดโต้แย้งในลักษณะที่ไม่เห็นด้วย โดยใช้เหตุผล ศิลปะการพูด เพื่อสนับสนุนเหตุผลหรือหักล้างความคิดเห็นและเหตุผลของฝ่ายตรงข้าม โดยมุ่งหวังว่าต้องชนะฝ่ายตรงข้ามด้วยเหตุผลและวาทศิลป์ของผู้พูด (เสนาะ ผดุงฉัตร, 2540, น. 115) ในสังคมโลกย่อมมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือแตกต่างกันได้ตลอดเวลา แต่เมื่อเกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันแล้ว ก็ควรหาทางปรับความเห็นต่างนั้น โดยการแสดงเหตุผลหรือเสนอข้อโต้แย้งที่มีเหตุมีผล (ลัดดา แพรภทพิศุทธิ์, 2552, น. 130)

ในภาษาเยอรมัน คำว่า “Argumentieren” (การโต้แย้ง) เป็นรูปแบบในการจัดการทางภาษาในสถานการณ์การพูดที่หลากหลาย เช่น การพูดปาฐกถา การพูดเพื่อนำเสนองาน การสนทนา การปรึกษาหารือ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสถานการณ์การพูดที่ต้องมีการแสดงความคิดเห็นของผู้พูด พร้อมกับแสดงเหตุผล และหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นนั้น (Händel, Kresimon & Schneider, 2007, p. 56) นอกจากนี้ การเสนอข้อโต้แย้งยังสามารถใช้เพื่อการแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Miller, 2011) ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ Dewey (1933, p. 9) ที่อธิบายไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณคือการคิดเพื่อแก้ปัญหา เป็น

การพิจารณาไตร่ตรองอย่างกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลาและมีความรอบคอบระมัดระวังต่อความเชื่อหรือความรู้ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักฐานมาสนับสนุนความเชื่อหรือความรู้นั้น ๆ รวมถึงข้อสรุปอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ ดังที่ Facione (1990, p. 2) ได้ให้นิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นการตัดสินใจต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมายและมีการกำกับควบคุมตนเองซึ่งเป็นผลมาจากการตีความ วิเคราะห์ ประเมินผล สรุปผลและการให้เหตุผลอย่างละเอียดรอบคอบ เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการก่อนที่จะแก้ไขปัญหาหรือตัดสินใจอย่างถูกต้องเหมาะสม

รูปแบบการสอนหรือการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น สามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้สอนว่าต้องการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบใด ได้แก่

1. การแยกฝึกฝนเฉพาะทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพียงอย่างเดียว เช่น Richard W. Paul (1992) หรือ Robert H. Ennis (1996)

2. การนำทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน ทักษะหรือรายวิชาปกติอื่น ๆ เช่น Gottfried Petri (2000) นักการศึกษาชาวออสเตรเลียได้บูรณาการการสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ในรายวิชาด้านมนุษยศาสตร์ อาทิ วิชาภาษาเยอรมัน วิชาสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ หรือ Patcharin Chaiwan (2016) ได้บูรณาการและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับทักษะการอ่านภาษาเยอรมันอย่างมีวิจารณญาณ

ดังนั้น ทักษะการเสนอข้อโต้แย้งที่สมเหตุสมผลและทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนร่วมกันได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนควรฝึกฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ หรือเมื่อความถูกต้องและความเป็นจริงของคำกล่าวใดคำกล่าวหนึ่งของผู้พูดเองหรือผู้อื่นนั้น ยังไม่สามารถแสดงหลักฐานประกอบได้อย่างชัดเจน (Walter & Wenzl, 2016, p. 3) จึงเห็นได้ชัดว่าทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กันและสามารถเกื้อหนุนซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

รูปแบบหรือแนวทางในการฝึกฝนการพูดเสนอข้อโต้แย้งมีหลากหลายวิธี ได้แก่ *Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค)* (Thaler, Sturm, Steurer, Martin, Deutschmann & Ludescher 2012, p. 24) *Deduktives Argumentieren (การโต้แย้งแบบนิรนัย)* (Walter & Wenzl 2016, p. 7-55) *Induktives Argumentieren (การโต้แย้งแบบอุปนัย)* (Walter & Wenzl 2016, p. 57-80)

หรือ *Argumentationsschema nach Toulmin (แผนผังการโต้แย้ง ของ Toulmin)* (Brinker, 1997, p. 73) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบหรือแนวทางในการพูดเสนอข้อโต้แย้งที่กล่าวมาข้างต้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน และตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เรียกว่า *Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค)* มาใช้ทดลองฝึกฝนทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันในงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนชัดเจน ไม่ซับซ้อน และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากการที่สถาบันการศึกษาทั้งระดับโรงเรียนและระดับอุดมศึกษาของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมันได้นำ *Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค)* มาจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เช่น คณะกรรมการด้านการศึกษาในโรงเรียนของแคว้นฟอรัลเบิร์ก (Landesschulrat für Vorarlberg) ประเทศสาธารณรัฐออสเตรีย โดย Thaler และคณะ (2012) ได้จัดทำเอกสารประกอบการเรียนหัวข้อ “การพูดเสนอข้อโต้แย้ง” วิชาภาษาเยอรมัน เพื่อใช้สอนนักเรียนในระดับ Sekundarstufe 1 ซึ่งเทียบได้กับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของไทย หรือ Glaser (2021) จากมหาวิทยาลัยแห่งเมืองมาร์บวร์ก (Philipps University of Marburg) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ออกแบบบทเรียนโมดูล หัวข้อ “Argumentieren in 5 Sätzen” (การเสนอข้อโต้แย้งใน 5 ประโยค) โดยใช้ทฤษฎี *5-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค)* ของ Hellmut Geißner (1968) เป็นรูปแบบในการเรียนรู้และฝึกฝนการเสนอข้อโต้แย้งทั้งทักษะการพูดและทักษะการเขียนภาษาเยอรมันให้แก่นักศึกษา

นอกจากนี้ *Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค)* ยังมีความเหมาะสมที่จะนำมาทดลองฝึกฝนให้กับนักศึกษาผู้เข้าร่วมวิจัย ที่มีความรู้ภาษาเยอรมันในระดับพื้นฐาน A 2 เป็นต้นไป ตามกรอบมาตรฐานร่วมของยุโรปเพื่อใช้ประเมินความสามารถทางภาษา หรือ CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) ด้วยเหตุผลที่ว่า การพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นการสื่อสารในระดับสูง ซึ่งต้องใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณมาประกอบ หากในขั้นเริ่มต้นได้ฝึกฝนจากรูปแบบที่มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อนมากนัก จะช่วยให้นักศึกษาผู้ร่วมวิจัยสามารถพัฒนาตนเองในทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่กันได้ดียิ่งขึ้น

Fünf-Satz-Methode (วิธีการ 5 ประโยค) (Thaler, Sturm, Steurer, Martin, Deutschmann & Ludescher, 2012, p. 24) เป็นวิธีการทางวาทวิทยาของกรีกและได้นำมาประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยมากขึ้น โดยมีการเรียกขานที่แตกต่างกันไปบ้าง อาทิ *5-Satz-Methode*

(วิธีการ 5 ประโยค) (Geißner, 1968, pp. 258-278) *Fünfsatz-Plan* (แผนห้าประโยค) (Händel, Kresimon & Schneider, 2007, p. 58) หรือ *Fünfsatztechniken* (เทคนิคห้าประโยค) (Gansel & Jürgens, 2009, p. 159) เป็นรูปแบบหรือโมเดลในการพูดเสนอข้อโต้แย้งที่เกิดจากการดำเนินตามขั้นตอน 5 ขั้น อย่างเป็นระบบ คำว่า “Satz” (ประโยค) ในที่นี้ไม่จำกัดว่าต้องเป็น “ประโยค” เท่านั้น แต่อาจจะหมายถึง “ส่วน” หรือ “องค์ประกอบ” ของการนำเสนอข้อโต้แย้งทั้งหมด โดยมุ่งเน้นให้ผลิตประโยค หรือข้อความตามลำดับขั้นตอน 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 Einleitung	บทนำ/ประโยคนำที่ใช้พูดเป็นประโยคแรก เพื่อแสดงประเด็นปัญหา ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น
ขั้นที่ 2 Argument 1	ข้อโต้แย้ง 1/ประโยคลำดับที่ 2 เป็นประโยครอง เพื่อใช้พูดในการเสนอความคิดเห็นสนับสนุนหรือโต้แย้ง พร้อมให้เหตุผล และอ้างอิงหลักฐานที่เชื่อถือได้มาประกอบ โดยข้อโต้แย้ง 1 ควรเป็นข้อโต้แย้งที่มีความน่าเชื่อถือหรือสามารถโน้มน้าวผู้ฟังให้เชื่อตามได้ในระดับปานกลาง
ขั้นที่ 3 Argument 2	ข้อโต้แย้ง 2/ประโยคลำดับที่ 3 เป็นประโยครอง เพื่อใช้พูดในการเสนอความคิดเห็นสนับสนุนหรือโต้แย้ง พร้อมให้เหตุผล และอ้างอิงหลักฐานที่เชื่อถือได้มาประกอบ โดยข้อโต้แย้ง 2 ควรเป็นข้อโต้แย้งที่มีความน่าเชื่อถือหรือสามารถโน้มน้าวผู้ฟังให้เชื่อตามได้ในระดับต่ำ
ขั้นที่ 4 Argument 3	ข้อโต้แย้ง 3/ประโยคลำดับที่ 4 เป็นประโยครอง เพื่อใช้พูดในการเสนอความคิดเห็นสนับสนุนหรือโต้แย้ง พร้อมให้เหตุผลและอ้างอิงหลักฐานที่เชื่อถือได้มาประกอบ โดยข้อโต้แย้ง 3 ควรเป็นข้อโต้แย้งที่มีความน่าเชื่อถือหรือสามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อตามได้ในระดับสูง
ขั้นที่ 5 Zielsatz	ประโยคเป้าหมาย เป็นประโยคสรุปส่งท้าย เกี่ยวกับความคิดเห็นข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้ง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและพัฒนาการในทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของผู้เข้าร่วมการวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาผู้เรียนภาษาเยอรมันที่มีความรู้ภาษาเยอรมันระดับ A2 เป็นต้นไป ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 8 คน ในการวิจัยผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจะมีโอกาสในการทดลองฝึกฝนทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน โดยใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) รวมถึงสื่อประกอบการเรียนการสอน ใบงานและแบบฝึกหัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น

นักศึกษาทั้ง 8 คน เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งสามารถจำแนกคุณลักษณะตามรายละเอียด ดังนี้

1) เพศ:	ชาย	จำนวน 5 คน	หญิง	จำนวน 3 คน
2) อายุ:	20-30 ปี	จำนวน 5 คน		
	30-40 ปี	จำนวน 2 คน		
	41 ปีขึ้นไป	จำนวน 1 คน		
3) ชั้นปี:	ปี 2	จำนวน 2 คน	ปี 3	จำนวน 6 คน
4) ระดับความรู้ภาษาเยอรมัน:	A2	จำนวน 2 คน	B1	จำนวน 6 คน

เพื่อเป็นการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมการวิจัย ในระหว่างดำเนินการวิจัยจะไม่มีกระบวนการตัวตนที่ชัดเจน ผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้ง 8 คน จึงใช้รหัสแทนตัว โดยรหัสนี้จะสร้างจากอักษรตัวแรกของชื่อและนามสกุลภาษาอังกฤษ บวกกับปี ค.ศ. เกิดของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ในการทำวิจัยได้แยกขั้นตอนในการฝึกฝนทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เพื่อประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เข้าร่วมการวิจัย ในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันก่อนทำการฝึกฝน ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะพูดแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน ในหัวข้อ „Die Maßnahme zum Bußgeld bei Missachtung der Maskenpflicht sollte durchgeführt werden.“

ขั้นตอนที่ 2

(“มาตรการปรับเงินในกรณีทีละเลยข้อบังคับการสวมใส่หน้ากากควรจะได้ดำเนินการ”)

ฝึกฝน *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) เพื่อการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันจากสื่อประกอบการเรียนการสอน ใบงานและแบบฝึกหัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น โดยทำการฝึกฝนทั้งหมด จำนวน 12 ครั้ง รวม 32 ชั่วโมง (พฤศจิกายน 2563 ถึง มีนาคม 2564) ดังนี้

- ครั้งที่ 1 จำนวน 1 ชั่วโมง ทฤษฎี “Argumentieren”
 - ครั้งที่ 2 จำนวน 1 ชั่วโมง ทฤษฎี “Fünf-Satz-Methode”
 - ครั้งที่ 3 ถึง ครั้งที่ 12 จำนวนครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 30 ชั่วโมง
- ฝึกพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน โดยผู้ร่วมวิจัยจะได้มีโอกาสอ่านและศึกษาตัวบทภาษาเยอรมัน 10 ตัวบท ในประเด็นที่สัมพันธ์กับหัวข้อ ญัตติ คำกล่าว หรือข้อคำถาม จำนวน 10 หัวข้อในใบงานก่อนทำการพูดเสนอข้อโต้แย้ง เพื่อช่วยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้เรียนรู้คำศัพท์ สำนวน ศึกษาประเด็นความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ปรากฏในตัวบท และสามารถนำมาประยุกต์เป็นแนวทางหรือแนวคิดเบื้องต้นในการพูดแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อโต้แย้งของตนเองต่อไปได้ โดยหัวข้อ ญัตติ คำกล่าว หรือข้อคำถาม จำนวน 10 หัวข้อ ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยจะต้องพูดแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อโต้แย้งของตนเองได้แก่

1) „In der Zukunft werden wir viele Roboterkollegen bei der Arbeit haben.

(“ในอนาคตเราจะมีเพื่อนร่วมงานเป็นหุ่นยนต์มากมายในการทำงาน”)

2) „Muss die Presse die Nationalität eines Täters nennen?“

(“สื่อสิ่งพิมพ์ต้องระบุสัญชาติของผู้กระทำความผิดด้วยหรือ?”)

3) „Die Schulden werden zum Problem.“

(“หนี้สินกลายเป็นปัญหา”)

4) „Jeder sollte seinen richtigen Namen nennen, wenn er in sozialen Netzwerken seine Meinungen äußern oder Kommentare geben will.“

(“ทุกคนควรใช้ชื่อจริงของตนเองเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์บนสื่อสังคมออนไลน์”)

5) „Eine Ernährung ohne Fleisch, Eier und Milch gilt als gesund und umweltfreundlich.“

(“อาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์, ไข่และนมถือว่าดีต่อสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม”)

6) „Wir sprechen so gern über andere Personen, die nicht anwesend sind, obwohl wir dieses Verhalten selbst eigentlich gar nicht mögen.“

(“เราชอบพูดเกี่ยวกับบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ ณ ที่นั้น แม้ว่าจริง ๆ แล้วเราเองก็ไม่ได้ชอบพฤติกรรมนี้เลย”)

7) „Wir sollten YouTube-Videos zum Lernen nutzen.“

(“เราควรใช้วิดีโอของยูทูปเพื่อการเรียนรู้”)

8) „Viele Menschen möchten aus vielfältigen Gründen ihr Leben in ihrem jeweiligen Heimatland aufgeben und nach Deutschland kommen.“

(“ด้วยเหตุผลหลายประการ ผู้คนมากมายจึงอยากสละชีวิตในประเทศบ้านเกิดของตนและมาประเทศเยอรมนี”)

9) „Langweile kann krank machen.“

(“ความเบื่อหน่ายอาจทำให้ป่วยได้”)

10) „Man sollte sich gegen Corona impfen lassen.“

(“คนเราควรได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา”)

ขั้นตอนที่ 3

แบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบพัฒนาการหลังการฝึกฝนทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้ง โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยจะพูด

แสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน ในหัวข้อ „Die Maßnahme zum Bußgeld bei Missachtung der Maskenpflicht sollte durchgeführt werden.“

(“มาตรการปรับเงินในกรณีที่ละเลยข้อบังคับการสวมใส่หน้ากากควรจะ
ได้ดำเนินการ”)

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน โดยรวบรวมข้อมูลจากคลิปเสียงที่บันทึกไว้ขณะนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัยพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันเพื่อนำมาตรวจสอบและทำการประเมินเปรียบเทียบการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันก่อนเรียนและหลังเรียน การประเมินให้คะแนนจะพิจารณาจาก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง โดยพิจารณาว่ามีรูปแบบหรือโครงสร้างอย่างไร 2) การใช้ภาษาเพื่อนำเสนอความคิดเห็น โดยพิจารณาว่า มีการใช้คำศัพท์/สำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้งหรือไม่ หากมี คือ คำศัพท์/สำนวนใดบ้าง และมีความเหมาะสมหรือไม่ และ 3) ตัวอย่างหรือหลักฐานที่นำมาสนับสนุนความคิดเห็นและข้อโต้แย้ง โดยพิจารณาว่ามีการยกตัวอย่างหรือแสดงหลักฐานที่สนับสนุนความคิดเห็นและข้อโต้แย้งนั้นหรือไม่ หากมี จะพิจารณาต่อว่าตัวอย่างหรือหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีเหตุมีผลหรือไม่ สามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งนั้นได้มากน้อยเพียงใด
2. ใบงานหรือแบบฝึกหัดของนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยรวบรวมข้อมูลจากคลิปเสียงที่บันทึกไว้ขณะนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัยพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันเพื่อนำมาตรวจสอบ วิเคราะห์และทำการประเมินการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน การประเมินให้คะแนนจะพิจารณาจาก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง โดยพิจารณาว่ามีการใช้รูปแบบ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ตามที่ได้เรียนในภาคทฤษฎีไปหรือไม่ และถ้ามีการใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) จะพิจารณาต่อไปว่ามีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร 2) การใช้ภาษาเพื่อนำเสนอความคิดเห็น โดยพิจารณา

ว่ามีการใช้คำศัพท์/สำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้งหรือไม่ หากมีคือคำศัพท์/สำนวนใดบ้าง และ 3) ตัวอย่างหรือหลักฐานที่นำมาสนับสนุนความคิดเห็นและข้อโต้แย้ง โดยพิจารณาว่ามีการยกตัวอย่างหรือแสดงหลักฐานที่สนับสนุนความคิดเห็นและข้อโต้แย้งนั้นหรือไม่ หากมี จะพิจารณาต่อว่าตัวอย่างหรือหลักฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด มีเหตุมีผลหรือไม่ สามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งนั้นได้มากน้อยเพียงใด

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก 2 กลุ่มดังกล่าวเสร็จสิ้น จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินเปรียบเทียบผลแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน และประเมินจากใบงานหรือแบบฝึกหัดของนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยใช้การตรวจประเมินให้คะแนนวิธี 0-3 (Zero-three method) ที่มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับคะแนน

คำอธิบาย

0 คะแนน (ระดับอ่อน)	นักศึกษาไม่สามารถพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ โดยมีที่ผิดด้านการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ รูปประโยคหรือมีความไม่เหมาะสมในด้านความหมาย การให้เหตุผลหรือการอ้างอิงหลักฐานประกอบ จำนวนมากกว่า 5 จุดขึ้นไป
1 คะแนน (ระดับปานกลาง)	นักศึกษาสามารถพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ในระดับปานกลาง โดยมีที่ผิดด้านการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ รูปประโยคหรือมีความไม่เหมาะสมในด้านความหมาย การให้เหตุผลหรือการอ้างอิงหลักฐานประกอบ จำนวน 3-4 จุด
2 คะแนน (ระดับดี)	นักศึกษาสามารถพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ในระดับดี โดยมีที่ผิดด้านการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ รูปประโยคหรือมีความไม่เหมาะสมในด้านความหมาย การให้เหตุผลหรือการอ้างอิงหลักฐานประกอบ จำนวน 1-2 จุด
3 คะแนน (ระดับดีมาก)	นักศึกษาสามารถพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ในระดับดีมาก โดยไม่มีที่ผิดด้านการใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ รูปประโยคหรือมีความถูกต้องเหมาะสมในด้านความหมาย การให้เหตุผลหรือการอ้างอิงหลักฐานประกอบทุกประการ

4. ผลการวิจัย

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยละเอียด สามารถจำแนกสรุปผลการวิจัย ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. แบบทดสอบก่อนเรียน ผลสรุปคะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้ทำคะแนนได้ 1 คะแนน (ระดับปานกลาง) มีจำนวน 5 คน คือ AT1977

PJ1991 SA1989 SR1997 และ SV1993

1.2 กลุ่มผู้ทำคะแนนได้ 0 คะแนน (ระดับอ่อน) มีจำนวน 3 คน คือ NI1997 NK1999 และ

SN2001

ปัญหาที่เป็นข้อผิดพลาดทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันที่พบในแบบทดสอบก่อนเรียน สรุปได้ 7 ข้อ ดังนี้

1) ผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้ง 8 คน ไม่มีโครงสร้างหรือรูปแบบที่ชัดเจนในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง

2) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 4 คน พูดข้อความสั้นเกินไป ขาดรายละเอียดการพูดแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อโต้แย้ง

3) ปัญหาการใช้คำศัพท์/สำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้ง แบ่งได้ 4 กรณี คือ

3.1) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน ใช้คำศัพท์/สำนวนภาษาได้ไม่เหมาะสม กับความต้องการสื่อ มีความหมายที่ซ้ำซ้อนกัน

3.2) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 4 คน ใช้โครงสร้างไวยากรณ์ผิด ทำให้ยากต่อความเข้าใจในความหมายที่ต้องการสื่อ

3.3) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 3 คน ใช้คำศัพท์/สำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งน้อยเกินไป

3.4) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน ไม่ใช้คำศัพท์ สำนวนที่สื่อความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเลย

4) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน ไม่ให้เหตุผลประกอบความคิดเห็นของตนเอง

5) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน มีปัญหาในการออกเสียงภาษาเยอรมัน จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการจับใจความที่พูด ทำให้ยากต่อการประเมินว่าความหมายเหมาะสมกับประโยคหรือไม่

- 6) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 7 คน ยกตัวอย่างหรือหลักฐานที่เป็นการกล่าวอ้างของตนเอง มาจากประสบการณ์หรือความรู้ที่ตนเองมีอยู่ ขาดการอ้างอิงแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมาประกอบ
- 7) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน ไม่มีตัวอย่างหรือหลักฐานที่นำมาสนับสนุนความคิดเห็น และข้อโต้แย้ง

2. ใบงานหรือแบบฝึกหัดของนักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัย ผลสรุปคะแนนเฉลี่ยผลงาน 10 ครั้ง จากการทดลองฝึกฝน *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ผู้ทำคะแนนเฉลี่ยได้ในระดับดี มีจำนวน 2 คน คือ AT1977 และ SV1993
 - 2.2 ผู้ทำคะแนนเฉลี่ยได้ในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 คน คือ NI1997 SA1989 และ SR1997
 - 2.3 ผู้ทำคะแนนเฉลี่ยได้ในระดับอ่อนมีจำนวน 3 คน คือ NK1999 PJ1991 และ SN2001
- ปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันที่พบใน

ผลงานการทดลองฝึกฝนทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้ง โดยใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ของผู้เข้าร่วมการวิจัย ที่รวบรวมวิเคราะห์จากทั้ง 10 ผลงาน สรุปอย่างละเอียดได้ 13 ข้อ ได้แก่

- 1) ไม่ใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ในการพูดเสนอข้อโต้แย้ง
- 2) มีการนำ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) มาประยุกต์ใช้แต่ยังไม่เด่นชัดหรือตรงตามลำดับขั้นตอนที่ควรจะเป็น
- 3) ประโยคนำ (Einleitung) และ ประโยคสรุป (Schluss) ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน
- 4) มีการเสนอความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้ง ไม่ครบ 3 ประเด็นตามรูปแบบที่ควรจะเป็นของ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค)
- 5) ไม่มีการใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้งเลย
- 6) มีการใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้งเพียงเล็กน้อย
- 7) มีการใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้ง แต่ใช้สำนวนเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ไม่มีความหลากหลาย
- 8) การพูดไม่มีโครงสร้างที่เป็นระเบียบ มีการพูดเรื่องเดิมซ้ำ ๆ วกวนไปมา

9) รูปประโยคและรูปแบบทางไวยากรณ์ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร ทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจ
ความหมายที่ต้องการสื่อได้

10) มีปัญหาในการออกเสียงคำหรือประโยคภาษาเยอรมัน จึงทำให้ผู้ฟังไม่สามารถ
จับใจความที่ต้องการสื่อสารได้

11) การให้เหตุผลไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรือข้อโต้แย้งที่ต้องการสื่อ

12) เหตุผลที่มาสนับสนุนไม่ใช่เหตุผลของตนเอง แต่เป็นการนำมาจากตัวบทที่ได้อ่าน หรือ
เป็นเหตุผลของบุคคลอื่นที่ยกมาเป็นตัวอย่างหรือใช้อ้างอิง

13) ยกตัวอย่างหรือหลักฐานจากสิ่งที่เห็นในสถานการณ์จริง เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันและ
จากประสบการณ์ของตนเอง เป็นความเห็นส่วนตัว ขาดการนำแหล่งข้อมูลอื่นที่
น่าเชื่อถือมาสนับสนุน

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบลักษณะพิเศษที่น่าสนใจจากผลงานการทดลองฝึกฝนทักษะการพูด
เสนอข้อโต้แย้ง โดยใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ของนักศึกษาผู้ร่วมการวิจัย
ได้แก่

1) มีการใช้คำวิเศษณ์บอกเวลา (Zeitadverbien) อาทิ zuerst (ก่อนอื่น/ลำดับแรก) dann
(แล้ว) danach (หลังจากนั้น) anschließend (ต่อจากนั้น/ต่อมา) später (หลังจาก
นั้น/ภายหลัง/ต่อมา) zum Schluss (ในที่สุด/ตอนจบ/สุดท้าย) ในการเรียงลำดับข้อมูล
หรือเหตุการณ์ ทำให้การพูดเสนอความคิดเห็น/เสนอข้อโต้แย้งเป็นขั้นเป็นตอนชัดเจน

2) มีการพูดทักทายก่อนการพูดแสดงความคิดเห็นหรือเสนอข้อโต้แย้งและตอนจบมีการ
กล่าวขอบคุณผู้ฟัง ซึ่งเป็นลักษณะที่ใช้ในการโต้วาที และมีการใช้คำถามถามผู้ฟังว่า “...
Was denken Sie darüber?” (คุณคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้) ซึ่งประโยคลักษณะนี้
มักใช้ในการกระตุ้นให้ผู้ฟังคิดตามหรือเพื่อให้เกิดการพูดคุยนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้

3) มีการใช้ประโยคเกริ่นนำก่อนที่จะเสนอความคิดเห็นของตนเอง โดยการยกวลีชวนคิด
หรือเป็นคำกล่าวของบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง

3. ผลสรุปคะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ผู้ทำคะแนนได้ 3 คะแนน (ระดับดีมาก) มีจำนวน 1 คน คือ AT1977

3.2 ผู้ทำคะแนนได้ 2 คะแนน (ระดับดี) มีจำนวน 5 คน คือ NI1997 PJ1991 SA1989
SR1997 และ SV1993

3.3 ผู้ทำคะแนนได้ 1 คะแนน (ระดับปานกลาง) มีจำนวน 2 คน คือ NK1999 และ SN2001

ประเด็นปัญหาที่เป็นข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันที่พบในแบบทดสอบหลังเรียน แบ่งได้เป็น 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 6 คน ยกตัวอย่างหรือหลักฐานที่เป็นการกล่าวอ้างของตนเอง นั้น มาจากประสบการณ์หรือความรู้ที่ตนเองมี ขาดการอ้างอิงแหล่งข้อมูลหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือมาประกอบหรือสนับสนุนข้อโต้แย้งของตน
- 2) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คนมีปัญหาในการพูดสื่อความ มีการสื่อเนื้อหาซ้ำ ๆ พูดวกวนไปมา
- 3) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 2 คน ใช้โครงสร้างในการพูดเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งไม่ชัดเจนเท่าที่ควร
- 4) ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน มีการเสนอข้อโต้แย้งเพียงประเด็นเดียว จึงขาดน้ำหนักในการเสนอข้อโต้แย้ง
- 5) ปัญหาการใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้ง แบ่งได้ 2 กรณี คือ ผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 2 คน ใช้รูปแบบทางไวยากรณ์ผิด ทำให้ยากต่อความเข้าใจในความหมายที่ต้องการสื่อ หรือทำให้ประโยคสื่อความได้ไม่สมบูรณ์ และผู้เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 1 คน ใช้คำศัพท์และสำนวนภาษาที่สื่อความคิดเห็นหรือสื่อข้อโต้แย้งน้อยเกินไป

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) สามารถช่วยพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งของผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ โดยเปรียบเทียบกับจากการประเมินแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้ง 8 คนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ตารางที่ 1: แผนภูมิเปรียบเทียบผลการประเมินแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยสามารถใช้คำศัพท์/สำนวนที่ใช้ในการพูดแสดงความคิดเห็นหรือเพื่อเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ โดยแบ่งรูปแบบการใช้คำศัพท์/สำนวน ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1 Argumente mit Konjunktionen und Adverbien (เสนอข้อโต้แย้งโดยการใช้คำสันธานและคำวิเศษณ์) ได้แก่

- denn, weil, da (เพราะว่า) ใช้บอกเหตุผล
- deshalb, darum, deswegen (ดังนั้น ด้วยเหตุเช่นนั้น) ใช้บอกผลสืบเนื่องหรือผลที่ตามมา
- wenn (ถ้า) ใช้บอกเงื่อนไข
- obwohl (ถึงแม้ว่า) trotzdem (อย่างไรก็ตาม) ใช้บอกการยอมรับสภาพ การยินยอม
- damit, um...zu (เพื่อที่ว่า) ใช้บอกเป้าหมาย ความตั้งใจ
- aber, jedoch (แต่ว่า/ แต่ทว่า) ใช้บอกการคัดค้าน การแย้ง ต่อด้านไม่เห็นด้วย

2.2 Redemittel für Meinungsäußerung und Argumentieren (สำนวนหรือวลีที่ใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อโต้แย้ง) ได้แก่

- Ich finde/ denke/ bin davon überzeugt, dass...
(ฉันเห็นว่า/ คิดว่า/ เชื่อว่า...)
- Ich bin der Meinung/ der Ansicht/ der Auffassung, dass...
(ฉันมีความคิดเห็นว่า...)
- Meiner Meinung/ Ansicht nach ... (ตามความคิดเห็นของฉัน...)
- Ich vertrete den Standpunkt/ stehe auf dem Standpunkt, dass... (ฉันมีจุดยืนว่า...)
- Ich bin für ... (ฉันเห็นด้วยกับ...)
- Ich bin dafür, dass... (ฉันเห็นด้วยที่ว่า...)
- Dafür spricht, dass... (เห็นด้วยว่า...)
- Ein Vorteil ist, dass... (ข้อดีคือว่า...)
- Das Hauptargument für ... ist ...
(ข้อโต้แย้งหลักที่เห็นด้วยกับ...คือ...)
- Das Hauptargument dafür, dass..., ist ...
(ข้อโต้แย้งหลักที่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นที่ว่า...คือ...)
- Ich bin gegen ... (ฉันไม่เห็นด้วย/ คัดค้านกับ...)
- Ich bin dagegen, dass... (ฉันไม่เห็นด้วย/ คัดค้านที่ว่า...)
- Dagegen spricht, dass... (ไม่เห็นด้วยว่า...)
- Ein Nachteil ist, dass... (ข้อเสียคือว่า...)
- Das Hauptargument gegen ... ist ...
(ข้อโต้แย้งหลักที่คัดค้าน...คือ...)
- Das Hauptargument dagegen, dass..., ist ...
(ข้อโต้แย้งหลักที่คัดค้านสิ่งนั้นที่ว่า...คือ...)
- Einerseits ..., andererseits ... (ด้านหนึ่ง...อีกด้านหนึ่ง...)

3. ปัญหาหรืออุปสรรคในการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของผู้เข้าร่วมการวิจัย ได้แก่

- 3.1 ไม่สามารถจัดรูปแบบโครงสร้างในการพูดเสนอข้อโต้แย้งของตนได้อย่างเป็นระบบ ทำให้การพูดเสนอข้อโต้แย้งไม่มีประสิทธิภาพในการโน้มน้าวผู้ฟังให้เชื่อและคล้อยตามได้
- 3.2 ไม่สามารถหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งของตนได้
- 3.3 ไม่สามารถยกตัวอย่างหรืออ้างอิงหลักฐานต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลอื่นที่มีความน่าเชื่อถือมาสนับสนุนได้ ผู้เข้าร่วมการวิจัยส่วนใหญ่จะใช้อ้างอิงหรือยกตัวอย่างจากประสบการณ์หรือความรู้ที่ตนเองมีอยู่เท่านั้น
- 3.4 มีการใช้รูปประโยคและโครงสร้างไวยากรณ์ผิดพลาด จึงทำให้ประโยคสื่อความได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจของผู้ฟัง

นอกจากนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ความสำเร็จของการพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมัน โดยใช้ *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ของผู้เข้าร่วมการวิจัย เกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1. *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) เป็นรูปแบบที่มีการจัดเรียงตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน จึงทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีความเข้าใจต่อขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ และสามารถฝึกฝนตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

2. ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีโอกาสได้ฝึกฝน *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) ซ้ำหลายครั้ง และฝึกฝนติดต่อกันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 30 ชั่วโมง จึงทำให้เกิดความชำนาญ และสามารถพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้ดียิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อผลงานที่ผู้เข้าร่วมวิจัยได้ทำอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถประเมินจุดแข็งของตนเอง และนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการพูดเสนอข้อโต้แย้งของตนเองต่อไป รวมทั้งผู้เข้าร่วมวิจัยได้ตระหนักรู้ถึงจุดอ่อน หรือประเด็นปัญหาของตนเอง จึงสามารถนำไปแก้ไขปรับปรุงผลงานในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า *Fünf-Satz-Methode* (วิธีการ 5 ประโยค) สามารถช่วยพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปฝึกฝนในกระบวนวิชา GER 3101 (การฟังและการพูดภาษาเยอรมัน 2) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปปรับ

ใช้ในกระบวนการวิชาภาษาเยอรมันในระดับสูงอื่น ๆ อาทิ กระบวนวิชา GER 4103 (การอ่านภาษาเยอรมันอย่างมีวิจารณญาณ) กระบวนวิชา GER 4104 (ภาษาเยอรมันเพื่อการนำเสนองาน) หรือสามารถนำไปประยุกต์กับทักษะการเขียนเพื่อนำเสนอความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งเชิงวิชาการในกระบวนวิชา GER 4102 (การเขียนภาษาเยอรมันเชิงวิชาการ) เพื่อพัฒนาทักษะภาษาเยอรมันของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาเยอรมัน มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รอบด้านมากยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะ 3 ประการ ดังนี้

1. ควรมีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันต่อไป เนื่องจากเป็นทักษะการสื่อสารทางภาษาที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปพร้อมกันได้ และทั้งสองทักษะนี้ถือว่ามีคามสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ผู้สอนภาษาเยอรมันไม่ว่าในระดับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ควรศึกษาอุปสรรคปัญหา รวมถึงสาเหตุของปัญหาด้านทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นและพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันของผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถกำหนดแนวทางในการเรียนการสอนที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นและพูดเสนอข้อโต้แย้งเป็นภาษาเยอรมันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. วิธีการสอนภาษาเยอรมันสามารถจะพัฒนาได้ด้วยการดำเนินการวิจัยทางด้านกระบวนการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน ดังนั้น นักวิจัยที่ประสงค์จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในอนาคต สามารถนำผลงานวิจัยนี้เป็นพื้นฐานในการต่อยอดงานวิจัยอื่น ๆ ต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ลัดดา แพร่ภัทรพิศุทธิ์. (2552). *การพูด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เสนาะ ผดุงฉัตร. (2540). *วาทศาสตร์. ศิลปะเพื่อการพูด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. New York: D.C.HEATH & CO.,PUBLISHERS.
- Ennis, R. H. (1996). *Critical Thinking*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Facione, P. A. (1990). *The California Thinking Skills Test: College Level Technical Report 1 – Experimental Validation and Content Validity*. Millbrae, CA: The California Academic Press.
- Paul, R. W. (1992). *Critical thinking: What, why, and how?* New Directions for Community Colleges, 1992 (77), 3–24.
- Brinker, K. (1997). *Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden*. 4.,durchges. und erg. Auflage. Berlin: Erich Schmidt.
- Gansel, C., & Jürgens, F. (2009). *Textlinguistik und Textgrammatik*. 3., unveränd. Auflage. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Geißner, H. (1968). Der Fünfsatz. Ein Kapitel Redetheorie und Redepädagogik. In: *Wirkendes Wort 18, H. 4, S. 258-278*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag Trier.
- Händel, D., Kresimon, A., & Schneider, J. (2007). *Schlüsselkompetenzen: Reden – Argumentieren – Überzeugen*. Stuttgart: J.B. Metzler.
- Petri, G. (2000). *Wie kann kritisches Denken wirksam geschult werden? Ein Modellprojekt praxisorientiert-wissenschaftlicher Schulentwicklung* (Bd. 30). Innsbruck: StudienVerlag.
- Thaler, A., Sturm, E., Steurer, M., Martin, B., Deutschmann, I., & Ludescher, C. (2012). *Fach Deutsch. Sekundarstufe I. Argumentieren*. Bregenz: Landesschulrat für Vorarlberg.

Walter, P., & Wenzl, P. (2016). *Kritisch denken – treffend argumentieren. Ein Übungsbuch*. Wiesbaden: Springer VS.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.(ม.ป.ป.). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก
https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf

Battelle for Kids (BFK). (2007). *Framework for 21st Century Learning*. Retrieved from
http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_framework_0816_2pgs.pdf

Bishop, J. (2010). *Partnership for 21st Century Skills (P21)*. Retrieved from
<https://www.imls.gov/assets/1/AssetManager/Bishop%20Pre-Con%20202.pdf>

Chaiwan, P. (2016). *Förderung des kritischen Denkens thailändischer Deutschlernender durch Training des kritischen Lesens im Deutschunterricht: Entwicklung und Erprobung eines Lesekonzepts auf der Basis des MURDER-Schemas*. (Doctoral Dissertation University of Kassel). Retrieved from <https://kobra.bibliothek.uni-kassel.de/handle/urn:nbn:de:hebis:34-2016052550338>

Glaser, T. (2021). *Argumentieren in 5 Sätzen. Ein Selbstlernmodul zur 5-Satz-Methode von Hellmut Geißner*. Retrieved from
https://ilias.uni-marburg.de/goto.php?target=lm_2273275

Miller, J. (2011). *12 DEVELOPING STRONG ARGUMENTS*. Retrieved from
<http://press.rebus.community/uwmpublicsspeaking/chapter/chapter-12-developing-strong-arguments/>

China und das Chinesische als doppeltes Fiktives in Tilman Rammstedts *Der Kaiser von China* (2008)

China and the Chinese as a double fictive in Tilman Rammstedt's *Der Kaiser von China* (2008)

กฤษฏี ชัยรัตน์

Krisdi Chairatana¹

Abstract

Der hier vorliegende Forschungsbeitrag schließt sich dem aktuellen literaturwissenschaftlichen Forschungsthema zur Fiktionalität an, die zur Darstellung des literarischen Fremden beiträgt. Im Roman, Tilmann Rammstedts *Der Kaiser von China* (2008), kommt China bzw. das Chinesische als das Fiktive in einer fiktiven Handlung vor, welches an dieser Stelle dahingehend als ‚das doppelte Fiktive‘ bezeichnet wird. Das doppelte Fiktive unterscheidet sich von der in der aktuellen literaturwissenschaftlichen Forschung gängigen Metafiktionalität darin, dass das Erstere sich zwar ebenso auf außertextuelle Elemente bezieht, doch dass es keine Intention verfolgt, den empirischen Leser zum durch das literarische Metafiktive animierten Nachdenken über assoziierte empirische Begebenheiten zu motivieren. Vielmehr handelt das doppelte Fiktive um innertextuelles Bindeglied zwischen zwei oder mehreren Erzählebenen. Untersucht werden soll vor diesem Hintergrund, welche Funktionen dieses doppelt fiktive China oder Chinesische im obigen Roman besitzt und wie diese Funktionen sich mit den in älteren Forschungen herauskristallisierten Rollen des fiktiven Chinas oder Chinesischen in anderen literarischen Werken im ontologischen Sinne vergleichen lassen.

Schlüsselwörter: Das doppelte Fiktive, Alterität, deutsche Gegenwartsliteratur

¹ Lecturer, German Section, Faculty of Humanities, Kasetsart University (krisdi.chairatana@hotmail.com)

Abstract

This research article connects to the current research topic of fictionality, which contributes to represent the literary foreign. In the selected novel Tilmann Rammstedt's *Der Kaiser von China* (2008) appears China or the Chinese as the fictitious entity in a fictitious plot. Therefore this should be called, 'the double fictional'. The double fictional differs from the metafictional, which is well known in actual research on the field of Literature Studies, whilst the first one also refers to the elements outside of the fictional text, but it doesn't intend to animate the empirical readers to think about the associated empirical incidents, but to link two or many narrative levels. In this regard, the article should analyze the functions of this double fictive China or Chinese in the mentioned novel and investigate, whether these functions are able to be compared with the roles of the fictive China or Chinese in other literary works, in the ontological sense.

Keywords: the double fictional, Alterity, Contemporary German literature

Einleitung

In der im Jahre 1966 veröffentlichten, in den Forschungen, sei es philosophisch, soziologisch, kulturwissenschaftlich und nicht zuletzt literaturwissenschaftlich, meist diskutierten Abhandlung Michel Foucaults, die den Titel *Les mots et les choses. Une archéologie des sciences humaines* (dt. Die Ordnung der Dinge: Eine Archäologie der Humanwissenschaften) trägt, findet sich eine Textstelle, welche die herausragende, aber zugleich angsteinflößende Faszination von China und dessen Kultur aus einer europäischen Perspektive zum Ausdruck bringt:

China ist doch in unserem Traum gerade der privilegierte Ort des Raums. Für unser ima-ginäres System ist die chinesische Kultur die metikuloseste, die am meisten hierarchisierte, die taubste gegenüber den Ereignissen der Zeit, am meisten dem reinen Ablauf der Ausdehnungen verhaftet. [...] Wir sehen China

ausgebreitet und auf die ganze Oberfläche eines mit Mauern umgebenen Kontinents. (Foucault, 1971, S. 21)

An der zitierten Stelle ist klar erkennbar, dass das besagte China nicht von einem Land in der gegebenen Welt handelt. Vielmehr werden China und dessen Kultur hier als ein eurozentrisch imaginiertes Element, das sich durch den divergierenden Superlativ und die intrinsische Widersprüchlichkeit im heterographischen Sinne auszeichnet, genauer gesagt, als Diskurs dargestellt. Diese diskursiven Eigenschaften ermöglichen den „exotische[n] Zauber eines anderen Denkens [...] – die Grenze unseres Denkens: die schiere Un-möglichkeit, *das* zu denken.“ (ebd., S. 17) Die Begegnung mit dem als Diskurs verdichteten China bedeutet Foucault zufolge das Erfahren des nur „in der Ortlosigkeit der Sprache“ (ebd., S. 19) erscheinenden Fremden, das die vertraute intellektuelle Grenze überwindet.

Aus der obigen Ausführung lässt sich legitim interpretieren, dass Literatur bei weitem als passendes elaboriertes Instrument fungiert, mit dem das Fremde, zu dem zweifelsohne das erdachte und erdichtete China zählt, zutage tritt, wobei ihre Kompetenz sich in der modernen, im Sinne von Niklas Luhmann, funktional differenzierten Gesellschaft nicht nur in der reinen Schilderung des Fremden erschöpft. Dort erweist sich Literatur ebenso als „besonders elaboriertes, ja paradigmatisches Selbstbeschreibungsinstrument der modernen Gesellschaft“ (Grizelj, 2010, S. 45), was zu bedeuten hat, dass ein literarisches Werk sich als ein Ort offeriert, an dem die Gesellschaft in der Konfrontation mit dem fiktiven Fremden das eigene ‘Repertoire’ zu beobachten und dahingehend zu beschreiben vermag, (vgl. ebd., S. 44) da Literatur „in der Form [ihrer] Darstellung“ „ihre Selbstbeschreibungstechniken“ (ebd., S. 50) vermittelt. Unter der literarischen Darstellung versteht man laut Grizelj „Fiktionalität, Rhetorizität, Poetizität, Autoreferenzialität, Narrativität, Halluzinatorik, Imaginäres, Repräsentation, Übertragung, Übersetzung [...]“. (ebd.)

Ausgehend davon steht der Begriff der Fiktionalität in der deutschen Gegenwartsliteratur als Dar-stellungsmittel für das Fremde und als (unangenehmer) Spiegel des Eigenen und dessen Problematik im Rah-men der hier vorliegenden Studie im Vordergrund und somit erscheint es an der Stelle sinnvoll, den kaum ein-deutig zu erfassenden Begriff dennoch zu definieren, indem nur eine Definition aus dem vorhandenen defini-torischen Universum ausgewählt wird. Fiktionalität verweist dabei „auf die Aussage in ihrer spezifischen Form“ (Missinne et al., 2020, S. 5) und bezeichnet „das Medium [...], welches eine fiktive Welt hervorbringt“ (ebd., S. 6). Hier ist klar zu erkennen, dass man bei der Beschäftigung mit dem Begriff der Fiktionalität an dem dazugehörigen Begriff der Fiktivität nicht umhinkann. Diese bezieht sich auf das, was im fiktionalen Medium dargestellt wird. Sie bezeichnet damit „den ontologischen Status des Erfundenen“ (ebd.), wobei das im literarischen Text auftretende Erfundene nicht komplett von der Textumwelt losgelöst ist. Vielmehr kön-nen Rezipienten im fiktionalen Text „die Mischungsverhältnisse von Realem und Fiktivem“ erkennen, die „Gegebenes und Hinzugedachtes in eine Beziehung“ bringen. (Iser, 2016, S. 20) Diese Eigenschaft des fiktionalen Textes begründet also den Status der Literatur als Selbst- und Fremdbeschreibungsinstruments, bei dem das reale und fiktive Eigene und das reale und fiktive Fremde bezüglich deren reziproker Beziehungen reflektiert werden.

Vor diesem theoretischen Hintergrund betrachten wir nun den Stand der literaturwissenschaftlichen Forschung, die sich mit dem fiktiven China bzw. dem fiktiven Chinesischen in der deutschen Gegenwartsliteratur² auseinandersetzt.

² Auch wenn der Begriff ‚Gegenwartsliteratur‘ in der literaturwissenschaftlichen Forschung hinsichtlich der zeitlichen Klassifikation der Gegenwart nicht unproblematisch zu verwenden ist, kann die hier vorgelegte Studie auf die Problematik nicht adäquat eingehen. Zur Vertiefung in das Thema lassen sich zwei aktuelle Abhandlungen zur Gegenwartsliteratur empfehlen: Herrmann, Leonhard/ Horstkotte, Silke: Gegenwartsliteratur: Eine Einführung. Stuttgart: J.B. Metzler 2016 und Braun, Michael: Die deutsche Gegenwartsliteratur. Köln/ Weimar/ Wien: Böhlau Verl 2010.

Diesbezüglich sollen zwei Dissertationen: Qixuan Heusers *Das China-Bild in der deutschsprachigen Literatur der achtziger Jahre* (1996) und Yunfei Gaos *China und Europa im deutschen Roman der 80er Jahre* (1997) und eine von Uwe Japp und Aihong Jiang herausgegebene Aufsatzsammlung *China in der deutschen Literatur 1827 – 1988* (2012) in Betracht gezogen werden, bei der der Fokus auf Li Jangs *Warum die Lüge? Gedanken über Michael Krügers chinesische Geschichte Warum Peking?* und Andreas Hirsch-Webers *Humoristische China-Bilder in Erzählungen der 1980er Jahre. Zu Hermann Kinders *Kina Kina* (1988) und Michael Krügers *Warum Peking? Eine chinesische Geschichte* (1984) liegt. Heusers Schwerpunkt liegt auf der Kontextualisierung des Chinabildes bei Günter Grass, Adolf Muschg, Fritz R. Fries, Getrud Leutenegger und Michael Krüger, die China und das Chinesische nicht typisiert literarisieren. Vielmehr geht es dabei um die individuellere Verarbeitung. Gao hingegen distanziert sich von der Deutung durch die kontextuelle, historische Einbettung und radikalisiert Heusers These durch die Subjektivierung der Begegnung mit China in den Werken von Muschg, Leutenegger, Krüger und Hermann Kinder: Bei ihnen erscheint China entweder als Repräsentation des im Eigenen bereits etablierten, vorurteilhaften Fremdbildes oder als Mittel zur Reflexion des Eigenen. Der Aufsatz von Jiang richtet sich auf die ironisierende und somit verstörende Darstellung von China aus der Perspektive des deutschen Protagonisten, während Hirsch-Webers in seinem Artikel einen Vergleich zwischen zwei unterschiedlichen China-Erfahrungen anstellt.*

Die Gemeinsamkeit der in den erwähnten Abhandlungen untersuchten Werken liegt darin, dass dort eine Art fiktional-ethnologische Studie von den Protagonisten betrieben wird, genauer gesagt, die Hauptfiguren erleben das fiktive China als fremden Ort und unternehmen einen Versuch, ihre subjektiven Erfahrungen im fremden Land – je nach Intensität – different zu verarbeiten. Im Gegensatz dazu untersucht dieser Artikel einen ziemlich aktuellen Roman, in dem China zwar

auch als fiktiver Ort, aber nicht als Handlungsort, sondern auf der intradiegetischen Ebene in der Fiktion der Fiktion, genauer gesagt, auf der metadiegetischen Ebene erscheint. Der Schwerpunkt der Untersuchung liegt dabei hauptsächlich auf der *discours*-Ebene, nämlich der Analyse der Wirkung des hybrid dargestellten China-Motivs auf die Handlung und den Gehalt des erwähnten Textes sowie die das fiktive China und das Chinesische evozierenden Schreib- und Erzähltechniken.

China als doppelt fiktiver Ort bei *Der Kaiser von China* (2008): Ethnologisierung des Eigenen oder Subversion der bestehenden Ordnung durch fiktives *othering* (VerAnderung³)?

Auch wenn die Studie keinerlei Intention verfolgt, den oben erwähnten Roman unter dem Aspekt der Autorintentionalität zu untersuchen, erscheint es an dieser Stelle überaus sinnvoll, das auf Youtube veröffentlichte Werbevideo für den Roman zu berücksichtigen. Dort soll Tilman Rammstedt, der 2008 mit Ingeborg-Bachmann-Preis gekrönte Autor des Romans, scheinbar Chinesisch sprechen, das allerdings durch die deutsche Synchronisation unhörbar wird. Dabei stellt er den nie existierenden, ins Chinesische übersetzten Roman vor, der mit einer „viel Zahl überraschenden Wendungen“ und „einem beglückenden Ende“ „optimiert und bearbeitet“ (Lesestoffempfehlung, 2008, 01.09 – 01.28) worden sein will. Dass der fiktionale Roman, der in der empirisch wahrnehmbaren, gegebenen Welt existent ist, in eine als Werbung dargestellten fiktionalen Erzählung eingebettet wird, weist er den

³ Der Begriff 'VerAnderung' wurde von Julia Reuter aus dem Englischen 'Othering' übersetzt und definiert einen Subjektivierungs- bzw. Selbstverwirklichungsprozess durch die semantische Selbstprofilierung gegen andere Entität, die dabei als Objekt bzw. das Fremde angesehen wird. Mehr zum Begriff kann man in: Reuter, Julia: Ordnungen des Anderen. Zum Problem des Eigenen in der Soziologie des Fremden. Bielefeld: Transcript Verlag 2002.

doppelt fiktionalen Status auf. In dieser Doppeltfiktionalität, die zunächst scheinbar mit dem gattungsspezifischen Begriff der Metafiktionalität verwandt ist, wird der bisher allgemeingültige binar aufgebaute Status fiktionaler Texte „wie erfunden/ nicht-erfunden, künstlich/ echt, fiktiv/ real“ (Pichler, 2020, S. 270) hinterfragt bzw. sogar nivelliert, weil die fiktionalen Texte hierdurch aufgrund des Abhandenkommens der empirischen Realität im Akt des fiktionalen Erzählens auf der real gegebenen Ebene auf nichts verweisen können und „als eigenständiges System mit einem selbstständigen Wirklichkeitsstatus“ (ebd., S. 271) angesehen werden. Doch der gravierende Unterschied zwischen der Meta-fiktionalität und der in dieser Arbeit angeführten Doppeltfiktionalität liegt darin, dass es bei dem letzteren nicht vorrangig darum geht, „durch das Spiel mit mehreren Ebenen das Existieren unterschiedlicher Beob-achterpositionen sichtbar“ zu machen „und damit das Existieren von blinden“ zu exemplifizieren „und die Subjektivität [der] Erfahrung und Wahrnehmung“ offenzulegen (ebd., S. 281) Vielmehr handelt es sich bei der Doppeltfiktionalität eher um zwei fiktive Handlungen bzw. Elemente, die im Text auf zwei differenten Diege- sen vorkommen und sich einander bedingen, wobei sie keinerlei Intention verfolgen, den Text poetologisch zu reflektieren oder sich auf das Außerliterarische zu beziehen. Diese jenseits aller Außertextualität liegende intensive Konzentration auf die innertextuelle Entität scheint Tilman zufolge mit Alienität zusammenzuhän- gen, wenn er im Interview auf die Frage nach der China-Motivgeschichte folgendermaßen entgegnet: „Es steht nur für wahnsinnig viel - es steht für das Fremde“ (Oehlen, 2008), das im Roman ‘missbrauchten’ China, an das sich in der außerliterarischen, empirisch wahrnehmbaren Welt nicht das Geringste anschließt:

Ich hatte selbst beim Schreiben nie das Gefühl, dass ich über China, **nicht einmal über ein erfundenes China schreibe** (Hervorhebung v. m., K.Ch.), sondern über ein ganz anderes Land, das nur so heißt und mit ein paar Klischees davon spielt. (ebd.)

Nun stellt sich vor diesem Hintergrund die scheinbar belanglose Frage: Was ist bzw. sind die Funk-tion/-en des doppelt fiktiven Chinas in *Der Kaiser von China*, wenn es als Fremdes weder auf sich selbst noch auf das kollektive Eigene verweist? Um diese auf dem ersten Augenblick scheinbar simple Frage angemessen zu beantworten, sollen nun die figuralen Komponenten des Romans im Hinblick auf die Verzahnung des dop-pelten Fiktiven mit der Alterität untersucht werden.

Keith Stepperpfennig und Großvater: Protagonist vs. Antagonist oder Stationen der selbstbestimmten Selbstverwirklichung?

Um die Frage nach der Funktion des doppelt fiktiven Chinas im Roman angemessen zu beantworten, erscheint es zunächst angebracht, die konzentrierte Konstellation zwischen dem Ich-Erzähler namens Keith Stepperpfennig und seinem einarmigen namenlosen Großvater, bei dem er großgewachsen ist. Dieser zeichnet sich durch skurrile bzw. groteske Eigenschaften aus, welche die Beziehung zwischen den beiden Figuren stören. Eine der prägenden Eigenschaften ist der Hang zur Fiktionalität, der seinen Ausdruck im grotesken Spiel mit der Illusion oder in der Lügengeschichte findet, z.B. wenn der Großvater, der allein nach China zu reisen scheint, dem Protagonisten Ansichtskarten schickt, die „überklebt, manchmal nicht einmal das“ ist: Er streicht nämlich den Aufdruck von „Viele Grüße aus dem Westerwald“ „dem Westerwald“ durch und ersetzt es „handschriftlich durch ein ‘Shanghai’“ (Rammstedt, 2008, S. 10). Oder in der rückblickenden Erzählung vom Großvater durch den Ich-Erzähler behauptet er beim Streit mit einer der vielen Großmütter, er sei „der Kaiser von China“. Und als Keith ihn mit der Frage zur Rede stellt, weil er herausgefunden hat, dass der Großvater kein Chinese sei, antwortet dieser mit „Wie du meinst“ (ebd., S. 18), was der Ich-Erzähler an anderer Stelle so kommentiert: „Überhaupt klang vieles, was mein Großvater über seine Jugend erzählte, übertrieben, verklärend oder wie aus anderen Lebensläufen geplündert“

(ebd., S. 131). Diese Spiele mit der Illusion indizieren, dass der Großvater legitim als ein unzuverlässiger Erzähler im wahrsten Sinne des Wortes zu bezeichnen ist. Dies hebt dahingehend die durch diese Figur verkörperte Doppeltfiktivität hervor, indem sie weitere Wahrscheinlichkeiten in die fiktive Welt als eine wahrscheinliche Parallelwelt zu der empirisch perzipierbaren Welt hineinbringt, was dazu führt, dass für die fiktive Welt in *Der Kaiser von China* Unsicherheit, Unklarheit und Ambiguität konstitutiv sind. Diese der ganzen Handlung immanenten Eigenschaften werden durch einen weiteren Charakter des Großvaters artikuliert, nämlich das mit Anfängen versehene Leben als ein nie abgeschlossener, immer fortwährender Prozess (vgl. ebd., S. 23). Er selbst betrachtet sein Leben als einen nie zu beendenden und durch Unklarheiten oder – mit Recht – Obskürität charakteristischen Vorgang. Dies alles wird ins Licht gebracht, als die Enkel, der Ich-Erzähler und seine Geschwister, in der Bibliothek ihres Großvaters eine Mappe mit der Aufschrift *Autobiographie* gefunden haben, die „nur ein einziges, spärlich mit der Schreibmaschine beschriebenes Blatt“ (ebd., S. 131) enthält. Dieser Fund der geheimnisvollen Mappe im vertrauten Haus, die allerdings die Rätselhaftigkeit der Person des Großvaters nicht zu lösen vermag, erinnert uns an den modernen Begriff des graduellen Fremden, der besagt, „[m]an wächst in eine Welt hinein, die als primär fremde vertraut wird.“, was mit sich bringt, dass „[e]twas [...] nie völlig fremd oder absolut vertraut, sondern immer nur mehr oder weniger“ (Leibfried, 1996, S. 11) ist. Wenn der Großvater hier als Inbegriff des Vertrauten fungiert, dann weist er gleichsam das dem Ich-Erzähler erscheinende Fremde auf.

Dass dieser paradoxe Charakter sowohl die charakteristische Entwicklung des Ich-Erzählers als auch die Beziehung zwischen ihm und dem Großvater negativ beeinflusst, erkennt man an der Unfähigkeit des Ich-Erzählers, seinem Großvater zu schreiben, was sich als die Inkompetenz zur Kommunikation interpretieren lässt (vgl. Rammstedt, S. 35).

Die schwierig einzuordnende Persönlichkeit des Großvaters wirkt indes nicht nur abstoßend, sondern veranlasst ebenso eine große Anziehungskraft, die sich mit den Großmüttern bezeugt, die im Lauf seines Lebens eine Beziehung zu ihm eingehen. Mit der letzten Großmutter, Franziska, führt der Ich-Erzähler eine groteske Affäre. Grotesk, weil diese mit dem Ich-Erzähler bis auf das erste Mal (vgl. ebd., S. 29) ausschließlich in der Anwesenheit des Großvaters zu verkehren sucht. Dem Ich-Erzähler ist dabei diese Groteske auffällig und er bemüht sich vergeblich, die quasi-Normalität zurückzubringen (vgl. ebd., S. 115). Sowohl Franziska als auch Keith sind in Einflüssen des Großvaters, sei es direkt oder indirekt, befangen: Franziska kann augenscheinlich trotz ihres Hasses gegen den Großvater ihn nicht vergessen und bedarf nach wie vor seiner Nähe, nur durch welche sie sexuell befriedigt werden kann. Und auf diese nur dadurch bedingte Lust weiß der Ich-Erzähler nicht zu verzichten. Dieses Liebeskonstrukt ist auf einer Unsicherheit und Unentschiedenheit situiert, was derer Ausdruck beispielsweise im unanständigen, gewalttätigen und nahezu unkontrollierten Verhalten Franziskas (vgl. S. 112f.) sowie in der Illusionsbildung durch den Ich-Erzähler beim Geschlechtsverkehr mit Franziska in der Anwesenheit des anscheinend ohnmächtigen Großvaters (vgl. S. 94f.) findet.

Wenngleich die Beziehung zwischen dem Ich-Erzähler und seinem Großvater seit seiner Kindheit auf inakzeptable Art und Weise abläuft, was zur Konsequenz hat, dass das Ressentiment des Ich-Erzählers gegen seinen eigenen Großvater zwar nicht zu übersehen ist, keimt in dem Moment, in dem die Leiche des Großvaters vor ihm liegt, in ihm das Bedürfnis auf, den abgelebten Großvater noch zum letzten Mal zu berühren (vgl. S. 186f.). Der Höhepunkt dieses unverhofften Wiedersehens wird dadurch erreicht, als die Pathologin dem Ich-Erzähler die von dem Großvater nicht verschickten, allerdings mit dem Namen des Ich-Erzählers im Adressfeld versehenen Ansichtskarten zeigt. Da beginnt der Ich-Erzähler eine alternative Szenerie zu imaginieren, die die verborgene Liebe zu seinem Großvater andeutet:

[U]nd einen Moment lang überlegte ich, jetzt einfach loszulaufen, so schnell zu rennen, wie ich konnte, aus dem Krankenhaus raus, in einen hoffentlich gerade abfahrenden Bus hinein, und aus dem Fenster könnte ich dann sehen, wie die Pathologin stehenbleibt [...], und ich atme schwer und drücke die gerettete Karte an meine Brust und werde sie so schnell nicht loslassen. (ebd., S. 189)

Zu berücksichtigen ist an der zitierten Stelle, dass diese Handlung nur in der Imagination vollzogen wird. In der Tat kann sich der Ich-Erzähler beherrschen und verlässt das Krankenhaus. Dabei verschiebt er die Existenz seines verstorbenen Großvaters in das fiktive China. Somit überschreitet dieser die Grenze, aber nicht die Grenze zwischen dem fiktiven Deutschland und China, sondern die Grenze zwischen der fiktiven Welt der Romanhandlung und der fiktiv fiktiven Welt, in der sich das vom Ich-Erzähler vorgestellte China befindet. Dort verliert der Großvater anscheinend zunächst seinen dichotomen Status des Fremden und Eigenen und avanciert somit zum vollständigen Fremden, und dahingehend seine bestimmende, einflussreiche Macht über den Ich-Erzähler, wie die nachfolgende Stelle zeigt: „Er hatte sich einfach keine endgültige Verabschiedung erlauben dürfen, schließlich war er doch nur auf Reisen, man hatte ihn lediglich aus den Augen verloren.“ (ebd., S.190) Wird es geltend gemacht, dass der letzte Satz auf das gängige Sprichwort „aus dem Auge, aus dem Sinn“ anspielt, dann betont er den Einflussverlust des Großvaters, dessen Existenz nun nur noch in der Imaginationswelt des Ich-Erzählers fortbesteht. In dem Moment, in dem der Ich-Erzähler endgültig von der Prägung durch den Großvater befreit ist, beginnt ebenfalls der von der Fremdbestimmung freie Selbstverwirklichungsprozess, der nicht nur den Ich-Erzähler, sondern auch Franziska betrifft. Das Ende der Handlung auf intradiegetischer Ebene bezeugt die Zentralität dieser Deutung: Sowohl bei Ich-Erzähler als auch bei Franziska entsteht der sog. Bewusstseinsabgleich für das doppelte fiktive China, wo sie sich wie-derfinden (vgl. ebd., S. 201).

Resümierend lässt sich an dieser Stelle festhalten, dass der Großvater zwar als antagonistische Figur dargestellt wird, die dem Protagonisten, Keith Stepperpfennig, als fremde und somit feindliche Entität erscheint, welche deswegen zu überwinden ist. Gleichwohl weist der Großvater indes einen Charakter des Vertrauten auf und damit trägt er die binäre Widersprüchlichkeit in sich, welche, wie oben erwähnt, die (Lebens-) Ordnung des Ich-Erzählers stört und dessen charakteristische Entwicklung verhindert. Betrachtet man nun die beiden Figuren, Keith Stepperpfennig und den Großvater, im ethnologischen Sinne metapho-risch, erkennt man in der Konstellation die gegensätzliche Struktur der chaotisch ablaufenden und durch Kontingenz ausgezeichneten alten Welt, die durch den Großvater verkörpert wird, und der modernen Welt des Ich-Erzählers, in der eine alles geometrisierende und systematisierende totale Ordnung erzielt wird. In dieser absolut zutage tretenden Ordnung wird Ambivalenz, Irrationalität, Chaos, die als Fremdheit erfasst werden, kein Platz eingeräumt. Diese anderen Ordnungen erscheinen der modernen Welt als deren verzerrendes und abirrendes Gegenteil, das um der Verabsolutierung und Vereinheitlichung der modernen Gesellschaft willens exkludiert werden muss. (vgl. Baumann, 2000, S. 220f.) Vor diesem theoretischen Hintergrund vermag der Ich-Erzähler sein Leben auf intradiegetischer Ebene nur wieder ‚in Ordnung‘ zu bringen, wenn der Störfaktor oder die belästigende Fremdheit, der Großvater, von dort abhandenkommt. Da der Fremde sich dort allem Verständnis entzieht und somit unsichtbar bleibt, was im Roman dadurch ausgedrückt wird, dass der Großva-ter erstens im Vergleich zum Ich-Erzähler keinen identifizierenden Namen besitzt, dass sich seine vorange-hende Lebensgeschichte zweitens mosaikartig oder anderen Texten entstammend vorführt und dass er letztens durch Lüge charakterisiert ist, so dass er auf intradiegetischer Ebene im Zwischenzustand zwischen fiktiver Wahrheit und fiktiver Fiktivität verweilt, bleibt dem Ich-Erzähler nichts anderes übrig, als dieses binär aufge-bautes Konglomerat zu einem anderen

Ort zu transferieren, um zersetzte Ordnungen wiederherzustellen, weil der Fremde dort begreifbar gemacht werden könne. (vgl. Waldenfels, 1997, S. 94) Im nachfolgenden Teilkapitel soll es dahingehend um die Fragen gehen, mit welchen Merkmalen dieser Ort, nämlich das vom Ich-Erzähler vorgestellte China, in dem die dichotome Eigenschaft des Großvaters annulliert wird, überstrukturiert umrissen wird, und ob dieses China dem ontologischen Status unterworfen ist und – wenn nicht – welche Veränderungen vorliegen und was sie für die Handlung zu bedeuten haben.

Das verAnderte⁴ China als heterotopischer Ort oder der ordnungsbringende doppelte fiktive Raum

Mithilfe von Literatur kann die Gesellschaft im Zuge ihrer Selbstbeobachtungsprozeduren ihre Gegenstände, Strukturen, Relationen in der Sach-, Sozial- und Zeitdimensionen als Momente der Alterität beobachten. (Grizelj, 2010, S. 54)

Die oben zitierte These von Grizelj lässt sich so interpretieren, dass nicht nur die empirische Leserschaft die gewohnten und vertrauten, aber deshalb übersehenen Lebensbedingungen aus anderen Perspektiven betrachtet, sondern es auch den fiktiven Figuren die Möglichkeit besteht, so wie James Clifford in seiner Abhandlung *Halbe Wahrheiten* thematisiert, „das Vertraute fremd und das Exotische alltäglich“ (Clifford, 2010, S. 223.) zu erkennen. Diese Erkenntnis könnte dadurch erlangt werden, dass eine interkulturelle Grenz-überschreitung vollzogen würde. Und dort, wo das Vertraute, Gewohnte, Selbstverständliche und die Routine außer Kraft gesetzt werden, beginnt wohl das außerstrukturelle Umdenken. In diese Richtung scheint der Ich-Erzähler des Romans zu denken, wenn er meint:

[V]ielleicht war China bei genauer Betrachtung der einzig vernünftig
Vorschlag, weil einem dort wahrscheinlich selbst zweisprachige Speisekarten

⁴ Das Verb verAndern entstammt dem Substantiv VerAnde(r)ung.

wenig halfen, weil man dort abends beim Reiswein wahrscheinlich tatsächlich erschöpft war, weil es dort nicht so schlimm wäre, sich nicht zu verstehen, weil man auch alles andere nicht verstand, und wahrscheinlich gäbe es dort von allem viel zu viel, nur keine Zeit füreinander, und am Ende wüsste man bestenfalls gar nicht mehr, wofür man die auch hätte gebrauchen können, **alles Unausgesprochene zwischen uns hätte sich mit China gefüllt [...]**.

(Rammstedt, 2008, S. 17f., Hervorhebung von mir)

Wenn Foucault bezüglich der Funktion der Sprache folgendermaßen referiert: „Die Sprache ist für das Denken und die Zeichen das, was die Algebra für die Geometrie ist; sie setzt [...] eine Ordnung“ (Foucault, 1971, S. 120), dann ist hier an der zitierten Stelle erkennbar, was die Grenzüberschreitung in einen anderen (fernen) Kulturkreis, in dem die Muttersprache nicht mehr als das Verständigungsmittel dienen und nicht zum Verständnis beitragen kann, ausmacht, nämlich dass die zwischen dem Ich-Erzähler und dem Großvater herrschende Ordnung der Unordnung gestört wird. Auf alle Fälle herrscht nun stattdessen eine andere Ordnung, die von der selbstverständlichen Ordnung, abweicht. Doch die fremde Ordnung soll nicht eliminiert werden, denn der Ich-Erzähler glaubt dort eine Möglichkeit zu finden, Unklarheiten zu beseitigen, die das Verhältnis zwischen ihm und seinem Großvater negativ prägen. Dabei ist Rechnung zu tragen, dass dieses China im konjunktiven Modus auftritt oder genauer gesagt präsentiert wird. In diesem grammatischen Sprechakt ist dieses hier vorgelegte China zwar noch referentiell, weil es sich zweifelsohne auf China als Land bezieht, aber gleichzeitig bringt es dem Ich-Erzähler zufolge eine dezidierte Funktion in Erfüllung. In diesem Sinne kann man mit Waldenfels dieses China als das Fremde umreißen, das sich „niemals vollständig und eindeutig bestimmen“ (Waldenfels, 1997, S. 52) lasse, weil es sich zwischen Referenzialität und Selbst-referenzialität befindet, wobei es sich um eine defektive

Referenzialität handelt, denn China in diesem Roman ist entweder in der Vorstellung der fiktiven Figuren oder in von ihnen erzählten lügenhaften Geschichten eingebettet.

Im vom Ich-Erzähler verschriftlichten und imaginierten China unternimmt dieser anfangs den Versuch, sich selbst als Gegenpart des Großvaters vorzuführen, wobei es anzumerken ist, dass der Ich-Erzähler eine Position einnimmt, in der China aus der eurozentrischen bzw. postkolonialistischen Sicht geschildert wird, was durch seine Wortwahl bezeugt wird:

„**Ein majestätischer Anblick**“, sagte ich, weil ich Großvaters Desinteresse nicht hinnehmen wollte, weil ich ihm auf keinen Fall recht geben wollte, dabei war es tatsächlich ernüchternd. Ein Bauwerk, von dem man jahrzehntelang gedacht hatte, es sei vom Mond aus zu sehen, hatte auch ich mir beeindruckender vorgestellt [...], (Rammstedt, 2008, S. 69, Hervorhebung von mir, K.Ch.)

An der angeführten Stelle findet man erstens einen wertenden, oder genauer gesagt übertreibenden, Begriff, nämlich *majestätisch*, der auf dem ersten Blick die durch die Alienität ausgezeichnete Beziehung zwischen dem Eigenen und Anderen suggeriert. Dieser Begriff ist der überkommenen Konvention der (ethnographischen) Fremdbeschreibung, die bspw. im Reisebericht Georg Forsters mit dem Titel *Reise um die Welt* (1777) zur Anwendung kam⁵, unterlegen. (vgl. Gottowik, 1997, S. 20) Bei genauerer Betrachtung ist allerdings die Karikatur dieser Konvention keineswegs zu verkennen, denn der Ich- Erzähler verfolgt hiermit im Grunde keinerlei Intention, das Chinesische zu beschreiben. Vielmehr geht es ihm eher um die Machtri-valität zwischen dem ihm selbst und dem Großvater, der die chinesische Architektur für

⁵ Vgl. Forster, Georg: *Reise um die Welt*. Hrsg. v. Gerhard Steiner. (11. Aufl.) Frankfurt a. M.: Insel Verlag 2014, S. 241: „Waldgekrönte Berge erhoben ihre stolzen Gipfel in mancherley **majestätischen** Gestalten und glühten bereits im ersten Morgenstrahl der Sonne.“ (Hervorhebung v. mir, K. Ch.).

„ernüchternd“ hält, bezüglich der Bezeichnung der fremden Kultur, die hier nur noch auf das Produkt des subjektiven Eindrucks reduziert wird. Denn diese Gegensätzlichkeit ist lediglich scheinbar existent: Der Ich-Erzähler vertritt eigentlich ebenso den erwähnten Standpunkt des Großvaters, doch er muss sich ihm widersetzen, damit er nicht wieder unter dessen Einfluss gerät, und sich dadurch von ihm divergieren kann. Dabei wird China vom Ich-Erzähler zum emotionalen Mittel zur Bekämpfung der durch den Großvater verkörperten Macht instrumentalisiert bzw. degradiert. Dies wird wiederholt an der anderen Stelle artikuliert:

Warum er [der Großvater] denn unbedingt nach China gewollt habe, warum er von nichts anderem mehr habe sprechen können, China hier, China dort, um nun, wo er seinen Willen bekommen habe, wo wir tatsächlich in China seien, gar kein Interesse an diesem Land zeige, nicht die Spur einer Begeisterung aufbringe [...]. (Rammstedt, 2008, S. 79)

China existiert – natürlich in der Imagination des Ich-Erzählers – nur noch als „Spur einer Begeisterung“, die durch die Besichtigung von unzählbaren Sehenswürdigkeiten evoziert werden soll. Diese führt der Ich-Erzähler wiederum in den ersten Briefen fast reiseführerartig auf. Doch dieses vorgestellte China verliert nach und nach diese objektiven Eigenschaften und verwandelt sich schrittweise in eine unbekannte und fremde Welt, die wiederum im Lauf der Handlung allmählich enthüllt wird, als der Großvater dem Ich-Erzähler von seiner vermeintlich verlorenen Geliebten namens Lian erzählt (vgl. ebd., S. 86). Die weltensensationale chinesische Akrobatin gehört zu einer „chinesische[n] Schaustellergruppe“ (ebd., S. 99). Diese „sei [das] höchst exotisch gewesen, und man habe mit hohen Einnahmen gerechnet, weil viele Menschen schon allein deshalb zu den Auftritten kommen würden, um überhaupt einmal einen lebhaften Chinesen zu sehen“ (ebd.). Hier liegt ein klarer Fall von einer Grenzüberschreitung vor. Denn Lian ist der Eindringling, der das durch den

jungen Großvater vertretene Territorium invadiert und dessen bisher gültige Ordnung verletzt, indem sie ihn – bewusst oder unbewusst – betört (vgl. ebd., S. 101).

Ein weiterer Aspekt, der sich bezüglich der konstruierten Fremdheit in Betracht ziehen lässt, ist die literarische Überstrukturierung der Beziehung zwischen dem Großvater und Lian. Diese bringt eine sonderbare Lebensbedingung mit sich: sie ist nämlich normalerweise schwach und kränklich (vgl. ebd., S. 106f.). Aber ihr Traum, „einmal Seiltänzerin zu werden“ (ebd., S. 167), erinnert an Nietzsches Motiv des Seiltänzers in *Also sprach Zarathustra* (1896), der dem typisierten *letzten Menschen* entgegensteht, weil sich der Seiltänzer im Vergleich zum letzten Menschen (Gumbrecht, 2017) mit dem Risiko bzw. der Lebensgefahr konfrontiert und somit zur „Steigerungsform des Menschen“ (Joisten, 1994, S. 82) avanciert. Gleichzeitig weist diese risikoreiche und lebensgefährliche Tätigkeit auf eine wesentliche Eigenschaft des Fremden nach Simmel hin, nämlich die Bodenlosigkeit:

Der Fremde ist eben seiner Natur nach kein Bodenbesitzer, wobei Boden nicht nur im physischen Sinne verstanden wird, sondern auch im übertragenen einer Lebenssubstanz, die, wenn nicht an einer räumlichen, so an einer ideellen Stelle des gesellschaftlichen Umkreises fixiert ist. (Simmel, 1908, S.510)

Die zitierte Bodenlosigkeit deutet nicht nur an, dass das wacklige China, das mittels der Figur Lian repräsentiert wird, einen Gegensatz zum festen Deutschland, das sich in der Figur des kerngesunden und starken jungen Großvaters (vgl. Rammstedt 2008, S. 98) widerspiegelt, bildet, sondern zeigt auch, dass die Liebesbeziehung zwischen ihm und Lian im Zeichen der Unsicherheit steht. Schon der bizarr dargestellte erotische Liebesakt zwischen den beiden in Anwesenheit vom Sprachmittler namens Hu geschieht am dunklen Meer (ebd., S. 146f.). Somit erweist

sich die so zustande gekommene intime Verbindung als eine transitorische Beziehung, die sich jenseits dauerhafter Alltäglichkeit befindet.

Die vom Ich-Erzähler abendländisch konventionell konstruierte Fremdheit oder das Chinesische, das mit der Groteske einhergeht, verfügt hier noch über eine entscheidende Funktion, nämlich sie deckt die auf intradiegetischer Ebene nie zu enthüllenden Geheimnisse des Großvaters hinsichtlich seiner Einarmigkeit (vgl. ebd., S. 183ff) und seines unabdingbaren Willens zur Reise nach China (vgl. ebd., S. 144) auf stupide Weise auf. Es ist vor diesem Hintergrund ausschlaggebend, die verborgene Absicht des Ich-Erzählers mit dieser Lücken schließenden illusionären Phantasmagorie zu interpretieren: Dabei geht es m.E. erstens um den Versuch des Ich-Erzählers, verlorene Ordnungen wiederherzustellen, was klar erkennbar daran ist, dass der Ich-Erzähler während seiner Reise im imaginierten China seinen unhintergehbaren Wunsch nach Wiederverstehen-und-verstanden-werden-können, das jedoch in China unmöglich ist, mit großem Nachdruck zum Ausdruck bringt:

China setzt einem mehr zu, als man wahrhaben will. Erst fasziniert die Fremdheit noch, dann ermüdet sie, und bald fängt man an, sich nach Dingen zu sehen wie Kastanien, wie Stromkästen, wie Kinderwagen, all das, was es hier nicht gibt, man will „Entschuldigung“ sagen können, man will „Nein, das daneben“ sagen können, man will sich auskennen und Straßenschilder verstehen und Gespräche um einen herum ausblenden können, weil man sofort hört, dass es in ihnen um nichts geht. (ibd., S.118f.)

Die Sprache spielt hier eine unverkennbar wichtige Rolle, die zum Verstehen beiträgt. Damit wird nach Foucault die vollständige Ordnung erzeugt, weil man mit ihr Dinge benennen, definieren, beschreiben, klassifizieren und kategorisieren kann, wie bereits oben erwähnt. Auch wenn er sich im weiteren Handlungsverlauf mit dem Chaos des Chinesischen abfinden – oder besser versöhnen – kann:

„Trink“, sagte er [der Großvater]. „Es ist höchste Zeit, dass du endlich einmal für nichts mehr garan-tierst.“ Und ja, verdammt, er hatte recht, ich wollte für nichts mehr garantieren, streng genommen hatte ich auch nichts mehr, für das ich garantieren konnte, ich war in China, ohne in China sein zu wollen, ich verstand kein Wort, ich verstand auch nichts anderes, die Reiseplanung war mir längst entglitten, ich saß in einer Spelunke irgendwo am Ende der Welt und war auf einmal sehr erleichtert. (ibd., S. 151)

Trotzdem reüssiert der Ich-Erzähler immer noch, in dieser doppeltfiktiven Welt die Macht über seinen Großvater zu erringen, wenn er zu determinieren vermag, was der Großvater zu sagen hat:

All die Jahre, erzählte er, habe er nachts immer wieder von China geträumt, in Kindheitserinnerung sah er sich oft im Gelben Fluss baden oder zu den Füßen der Dorfältesten sitzen, während sie auf ihren unförmigen Gitarren chinesische Volksweisen spielten, manchmal, wenn irgendetwas Schlechtes gewesen war, habe es ihn getröstet, dass er sich schließlich in einem fremden Land befinde, das er wohl nie ganz verstehen werde. **„Das hier ist meine Heimat“, sagte er und breitete die Arme aus, „ob ich will oder nicht.** (ibd., S. 138, Hervorhebung v. mir, K.Ch.)

Hier ist es ersichtlich, dass der Großvater wohl oder übel China als seine Heimat im buchstäblichen Sinne nach dem Willen des Ich-Erzählers betrachten muss. Mit dieser narrativen Praktik kann der Ich-Erzähler seinen Großvater in die fiktive Phantasiewelt rücken und ihn dort sperren, so dass dieser auf intradiegetischer Ebene seine prägende Macht verliert, weil diese nun auf den Ich-Erzähler als bestimmenden Narrator transferiert wird. Zum Schluss eliminiert der Ich-Erzähler sogar die Grenze zwischen der intradiegetischen und der metadiegetischen Welt, indem er den Sinn

des vom Großvater in Anschlag gebrachten, erniedrigen-den Wortes „Ist dir nicht alles viel zu eng?“ (vgl. ebd., S.190 und 203) in der metadiegetischen Welt verdreht, was dazu führt, dass das China zur imaginierten Heterotopie wird, die mehrere Räume, oder genauer gesagt deren semantische Merkmale, in diesem Fall die des intradiegetischen und des metadiegetischen Raums, zusammenbringt (vgl. Foucault, 2014, S. 14f.), wobei das heterotopisierte China diese reziproke Beziehung „suspender[t], neutralisier[t] oder umkehr[t]“ (Foucault, 1992, S. 38), so dass es letztendlich über keine erstarrten Merkmale verfügt, sondern dem ständigen semantischen Wandel unterworfen ist. Dies erkennt man daran, dass China aus der alles andere als statischen Perspektive des erzählenden Protagonisten mannigfaltig dargestellt wird. Das Wichtigste ist dabei, dass der Großvater in diesem China verbleibt bzw. zum Verbleiben gezwungen wird, was dem Ich-Erzähler zur Wiederherstellung der verlorenen Ordnungen verhilft, weil er da-durch sein ersehntes, von der prägenden Macht des Großvaters befreites Leben zu realisieren weiß. In diesem Zusammenhang verändert der Ich-Erzähler jedoch nicht nur China, sondern auch seinen Großvater so sehr, dass dieser vollkommen begreifbar, vertraut und selbstverständlich geworden ist, oder mit einem anderen Wort, in Zusammenhang mit differenten Intertexten, die bezüglich der Fremdheit in abendländischen Ländern omnipräsent sind, objektiviert ist. Dies avanciert zu einer emotionalen Entbindung des Ich-Erzählers von seinem Großvater auf intradiegetischer Ebene, die ihn zum neuen geordneten Lebensabschnitt zulässt.

Schlussbemerkung: Was ist das doppelte Fiktive im Rahmen des literarisierten Chinas in diesem Roman?

Abschließend bleibt an dieser Stelle nun noch zu fragen, was sich im Grunde unter dem doppelten Fiktiven begreifen oder definieren lässt, und in welchem Zusammenhang es mit dem dargestellten China steht. In *Der Kaiser von China* erhält das doppelte Fiktive die doppelten Handlungsstränge aufrecht, die sich parallel auf unterschiedlichen Erzählebenen, nämlich intradiegetischen und metadiegetischen, abspielen. Die Handlung auf der metadiegetischen Ebene, die im fiktiven China vollzogen wird, fungiert als Grundlage für die individuelle Selbstverwirklichung des Ich-Erzählers, die sich dem Einfluss des Großvaters entzieht. Das vom Ich-Erzähler imaginierte und daher ständig wandelnde China bzw. Chinesische dient als Projektions-fläche, auf die sein Wunsch, sich frei zu entfalten und somit seinen neuen Lebensabschnitt zu beginnen, abgebildet wird. Allerdings entspricht diese Imagination vom fiktionalen China nur partiell dem Konzept Gaos bezüglich des Chinabildes als Widerspiegelung des Eigenen. Die analytische Ausführung konnte nämlich zeigen, dass der Protagonist nach und nach die Kontrolle der eigenen Vorstellung verliert, was sich erstens in den semantischen und stilistischen Veränderungen oder in der ‚Veränderung‘ ausdrückt. Dabei korrespondiert diese Wandelbarkeit dieses imaginierten Chinas, die sich der kognitiven Fähigkeit des autodiegetischen Erzählers entzieht, mit dessen nicht abgeschlossenen Entwicklungsprozess auf intradiegetischer Ebene, der sich wiederum mit dem offenen Ende dem Blick des Lesers entzieht.

Abgesehen davon, dass der Autor im Interview mit Nachdruck artikulierte, es handle sich bei seinem China um das rein fiktive Territorium, das durch semantische Offenheit und Unbestimmtheit gekennzeichnet ist und somit auf den unterschiedlichen Textebenen flexibel vorkommt, und nur äußerst bedingt oder geradezu gar nicht verwandt mit dem empirischen China sowie dem in den

ehemaligen Forschungen herausgearbeiteten Chinabild zu tun hat, erscheint es jedoch angebracht, das doppeltfiktive China in anderen gegenwärtigeren Romanen zu untersuchen.

Literaturverzeichnis

Primärliteratur

Rammstedt, T. (2010). Der Kaiser von China. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt.

Sekundärliteratur

Bauman, Z. (2000). Vom Nutzen der Soziologie. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

Braun, M. (2010). Die deutsche Gegenwartsliteratur. Köln/ Weimar/ Wien: Böhlau Verlag.

Clifford, J. (2010). Halbe Wahrheiten (gekürzt). In Roland, B (Hrsg.), Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft (S. 221 – 232). Stuttgart: Reclam.

Forster, G. (2014). Reise um die Welt. Hrsg. v. Gerhard Steiner. (11 Aufl.) Frankfurt a. M.: Insel Verlag.

Foucault, M. (1971). Die Ordnung der Dinge: Eine Archäologie der Humanwissenschaften. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

- (1992). Andere Räume. In Karlheinz, B., et al. (Hrsg.), Aisthesis. Wahrnehmung heute oder Perspektiven einer anderen Ästhetik. Leipzig: Reclam 1992.

- (2014). Die Heterotopien. Der utopische Körper. Zwei Radiovorträge. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

Gottowik, V. (1997). Konstruktionen des Anderen. Clifford Geertz und die Krise der ethnographischen Repräsentation. Berlin: Dietrich Reimar Verlag.

Grizelj, Mario (2010). Zur Theorie der Literatur oder der Schauer(roman) als Phantom. In Grizelj, M. (Hrsg.), Der Schauer(roman). Diskurszusammenhänge

– Funktionen – Formen. (Film – Medium – Diskurs) (S. 43 - 74). Würzburg:
Königshausen & Neumann.

Gumbrecht, H. U. (28. Januar 2017): Nietzsches Zusammenbruch und der
„Übermensch“ – heute. Abgerufen 10. Dezember 2020, von
<https://blogs.faz.net/digital/2017/01/28/nietzsches-zusammenbruch-und-der-uebermensch-heute-1160/>

Herrmann, L. & Horstkotte, S. (2016). Gegenwartsliteratur: Eine Einführung. Stuttgart:
J.B. Metzler.

Joisten, K. (1994). Die Überwindung der Anthropozentrität durch Friedrich
Nietzsche. Würzburg: Königshausen & Neumann.

Iser, W. (2016). Das Fiktive und das Imaginäre. Perspektive literarischer
Anthropologie. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

Leibfried, E. (1996). Was ist und heisst Fremd? Ein Betrag zu einer Phänomenologie
des Fremden. In Jablkowska, J. & Leibfried, E. (Hrsg.), Fremde und Fremdes
in der Literatur. (S. 9 – 22). Frankfurt a. M.: Peter Lang.

Lesestoffempfehlung. (23.06.2008). Tilman Rammstedt, Der Kaiser von China. 2008.
[YouTube] <https://www.youtube.com/watch?v=Mq4h1g5HpVs>

Missinne, L., Schneider, R. & van Dam, B. (2020). Einleitung. In Stierstorfer, K (Hrsg.),
Grundthemen der Literaturwissenschaft: Fiktionalität. (S. 3 - 49). Berlin/
Boston: De Gruyter.

Oehlen, Martin (26.11.2008). Interview – Tilman Rammstedt “Ich kenne mich aus
mit Scheitern.” Abgerufen 20.03.2020, von <https://www.ksta.de/interview---tilman-rammstedt--ich-kenne-mich-aus-mit-scheitern--13537598>

Pichler, D. (2020). Fiktionalität und Metafiktionalität. In: Grundthemen der
Literaturwissenschaft: Fiktionalität. In Stierstorfer, K (Hrsg.), Grundthemen der
Literaturwissenschaft: Fiktionalität. (S. 268 - 296). Berlin/ Boston: De Gruyter.

- Reuter, J. (2002). Ordnungen des Anderen. Zum Problem des Eigenen in der Soziologie des Fremden. Bielefeld: Transcript Verlag.
- Simmel, G. (1908). Exkurs über den Fremden. In: ders.: Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung. (S. 509 - 513). Berlin: Duncker & Humboldt.
- Waldenfels, B. (1997). Topographie des Fremden. Studien zur Phänomenologie des Fremden I. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

เครื่องดนตรีไทยในวรรณกรรมสมัยสุโขทัย

Thai musical instruments in Sukhothai period literature

สิปปวิชญ์ กิ่งแก้ว^{1*}

Sippavich Kingkaew^{2*}

บทคัดย่อ

ในสมัยสุโขทัยปรากฏเครื่องดนตรีไทยในวรรณกรรมลายลักษณ์ดังนี้ ศิลปินรึกพ่อขุนรามคำแหง ศิลปินรึกวัดบางสนุก ศิลปินรึกเขาสุมณภูมิ ศิลปินรึกวัดพระยืน ศิลปินรึกวัดช้างล้อม ศิลปินรึกบ้านางคำเย็บ และเรื่องไตรภูมิกถา เครื่องดนตรีที่พบมีจำนวน 17 ชนิด ได้แก่ สรไน แตรสังข์ กาทล ทะเทียด เสน่ง พิสนธชัย พาทย์ (พาทย์ฆ้อง) ซอพุงตอ พิณ ฆ้อง กังสดาล กระดิ่ง ฉิ่ง ฉ่าง บัณเฑาะว์ มรทงค์ เครื่องดนตรีเหล่านี้ได้มีการนำมาอธิบายความตามรูปศัพท์ที่ปรากฏในหลักฐานลายลักษณ์ โดยนักโบราณคดีและมิ้นกวิชาการดนตรีนำมาอธิบายแต่ก็ยังไม่มีการแสดงหลักฐานที่ทำให้เห็นรูปลักษณะของเครื่องดนตรีและหน้าที่ในการบรรเลงอย่างเป็นรูปธรรม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ชื่อและรูปลักษณะเครื่องดนตรีไทย 2) หน้าที่ในการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทยสมัยสุโขทัย โดยนำศาสตร์แขนงต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมาศึกษาตีความซึ่งจะทำให้ได้รับความรู้เรื่องเครื่องดนตรีไทยสมัยสุโขทัยมากขึ้น อีกทั้งทำให้ทราบว่าเครื่องดนตรีไทยที่ใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า 1) เครื่องดนตรีที่ยังคงรูปลักษณะ ชื่อเรียกและหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม 2) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกเปลี่ยนไปแต่ยังคงรูปลักษณะและหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม 3) เครื่องดนตรีที่รูปลักษณะและชื่อเรียกเปลี่ยนไป แต่ยังคงหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม 4) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกและมีหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม แต่รูปลักษณะเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย 5) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกเดียวกัน แต่มีรูปลักษณะต่างกัน และมีหน้าที่เหมือนหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับนำไปใช้งาน 6) เครื่องดนตรีที่ไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน

คำสำคัญ: เครื่องดนตรีไทยในวรรณกรรมสมัยสุโขทัย ประวัติศาสตร์ดนตรีไทย ดนตรีไทยในศิลปินรึก ดนตรีไทยในไตรภูมิกถา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทยและศิลปวัฒนธรรม คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร e-mail: sippavich@hotmail.com

² Assistant Professor Dr. Department of Dramatic and Thai Music Faculty of Arts Silpakorn University
e-mail: sippavich@hotmail.com

Abstract

Thai musical instruments primarily appeared in the literature during the Sukhothai period, as follows, The King Ramkhamhaeng inscription, The Wat Bang Sanuk inscription, The Khao Sumonkut inscription, The Wat Phra Yuen inscription, The Wat Chang Lom inscription, The Pa Nang Kham Yea inscription, and The Traibhumikatha. There are 17 different types of musical instruments discovered. These included Soranai, Trae, Sang, Kahon, Thatied, Seneng, Phisanenchai, Phat (Phat Gong), Seo Pung Taw, Pin, Gong, Kangsadan, Kla-ding, Ching, Chang, Ban Tho, and Moratong. These instruments have been described with terms present in the written evidence by Archaeologists and Musicologists, but no substantive evidence of their appearance and function has been shown. The objectives of this study were to study 1) names and appearances of Thai musical instruments 2) functions of playing Thai musical instruments during the Sukhothai period. By bringing the sciences of the aforementioned fields to study and interpret, which will allow them to gain more knowledge of Thai musical instruments during the Sukhothai period. It also shows how the Thai musical instruments that have been used since the Sukhothai period have changed today. The results of the study have revealed that 1) The musical instruments that remain their appearance, name, and function of playing. 2) The musical instruments whose name has changed but appearance and playing function have not. 3) The musical instruments whose appearance and name have changed but function remains the same. 4) The musical instruments with the same name and function, but the appearance has slightly changed. 5) The musical instruments with the same name but the appearance is different and could have the same or different function depending on their application. 6) The musical instruments that are not in use presently.

Keywords: Thai musical instruments from the Sukhothai period, Thai music history, Thai music in the inscription, Thai music in the Traibhumikatha

บทนำ

ในพุทธศตวรรษที่ 18 ก่อนหน้าที่จะมีการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้นนั้น ดินแดนในบริเวณลุ่มแม่น้ำปิง ยมและน่านในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศไทยในปัจจุบัน มีชุมชนเมืองเกิดขึ้นแล้วหลายเมือง รวมทั้งเมืองสุโขทัยและเมืองเชลียงในลุ่มแม่น้ำยมด้วย เมืองเหล่านี้อยู่ใต้อาณาจักรขอมหรือเขมรโบราณซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมืองพระนคร (หรือเมืองนครธม) ในประเทศกัมพูชาปัจจุบันและมีศูนย์ควบคุมอำนาจในไทยอยู่ที่เมืองละโว้ (ลพบุรี) ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา อิทธิพลของขอมปรากฏให้เห็นชัดเจนจากศิลปะสถาปัตยกรรมของโบราณสถานหลายแห่งในเมืองสุโขทัยและเมืองเชลียง เช่น ปรากฏที่วัดศรีสวยและวัดพระพายหลวงในสุโขทัย ปรากฏที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเชลียงและวัดเจ้าจันทรในเมืองเชลียง แสดงถึงร่องรอยของศิลปกรรมเขมรโบราณสมัยพุทธศตวรรษที่ 18 ที่เรียกว่า ศิลปะแบบบายูน ต่อมาเมื่อเขมรโบราณเสื่อมอำนาจลง ชุมชนคนไทยจึงได้รวบรวมกำลังกันขับไล่ขอมและก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้น โดยมีพ่อขุนศรีอินทราทิตย์เป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์พระร่วง หรือราชวงศ์สุโขทัยทรงขึ้นครองราชย์เมื่อ พุทธศักราช 1792 ในระยะแรกอาณาจักรสุโขทัยยังมีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก จนเมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์องค์ที่ 3 ทรงขึ้นครองราชย์เมื่อพุทธศักราช 1822 อาณาจักรสุโขทัยจึงแผ่ขยายออกไปโดยรอบ พร้อมกับความเจริญด้านต่าง ๆ ดังปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า ได้มีการประดิษฐ์อักษรไทย การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การสร้างความมั่นคงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง กษัตริย์ในราชวงศ์สุโขทัยปกครองสืบต่อกันมารวมทั้งหมด 9 รัชกาล แต่ใน 3 รัชกาลสุดท้ายอาณาจักรสุโขทัยอ่อนแอลง เมื่อพระมหาธรรมราชาที่ 4 (บรมปาล) กษัตริย์องค์สุดท้ายเสด็จสวรรคตในพุทธศักราช 1981 อาณาจักรสุโขทัยก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอยุธยา หลักฐานต่าง ๆ ในดินแดนที่เป็นอาณาจักรสุโขทัยทั้งที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุ พบว่ามีวัด ศาสนสถาน และพระพุทธรูปจำนวนมากที่แสดงถึงความเชื่อและศรัทธาของผู้คนอย่างสูงต่อพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่องานศิลปวัฒนธรรมในสมัยสุโขทัยมาก มีผู้สร้างงานศิลปกรรมที่มีคุณค่าเป็นอันมาก ทั้งวรรณกรรม นาฏศิลป์และดนตรี นักวิชาการได้นำมาเป็นหลักฐานเพื่อศึกษาพัฒนาการของดนตรีไทยที่ถ่ายทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นรอยเชื่อมต่อของกาลเวลาและพัฒนาการของเครื่องดนตรี การประสมวง และการนำไปปรับใช้สังคม ด้านวรรณกรรม พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์อักษรไทย เมื่อพุทธศักราช 1826 ทำให้มีวรรณกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น ได้แก่ศิลาจารึกซึ่งหลายหลักบันทึกความรู้เรื่องดนตรีไทย และวรรณกรรมสำคัญมีการคัดลอกต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน คือไตรภูมิิกถา หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ไตรภูมิิกถา พระมหา

ธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อพุทธศักราช 1888 ก่อนขึ้นครองราชย์ วรรณกรรมเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและการสร้างงานศิลปกรรมของไทยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ด้านนาฏศิลป์ จากหลักฐานที่กล่าวถึงในวรรณกรรมและงานประติมากรรมประดับตัวอาคารพบว่าในสมัยสุโขทัย นอกจากมีแบบแผนการร้ายรำ และมีท่ารำต่าง ๆ แล้ว ยังมีการรำแบบพื้นบ้านที่ไม่มีแบบแผนตายตัวในโอกาสรื่นเริงต่าง ๆ เช่น การละเล่นหลังจากงานทอดกฐิน ดังในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงกล่าวว่า “ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว” (สินชัย กระบวนแสง, 2551, น. 17797-17799)

ด้านดนตรีในศิลาจารึกและเรื่องไตรภูมิภาพเครื่องดนตรีหลายประเภท ได้แก่ เครื่องลมหรือสุซึระ (aerophones) เครื่องสายหรือตะตะ (chordophones) เครื่องกระทบ เคาะตีหรือฆะนะ (idiophones) และเครื่องหนังหรืออวนัระ (membranophones) เครื่องดนตรีเหล่านี้มีความสำคัญต่อเครื่องดนตรีไทยในปัจจุบันทั้งในการศึกษาด้านประวัติและพัฒนาการด้านรูปลักษณะของเครื่องดนตรี

ข้อมูลเกี่ยวกับสมัยสุโขทัยทั้งด้านวรรณกรรมลายลักษณ์ ด้านนาฏศิลป์ และด้านดนตรีล้วนเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาเรื่องเครื่องดนตรีไทยสมัยสุโขทัยแต่เท่าที่ผ่านมาได้มีการนำหลักฐานต่าง ๆ ดังกล่าวมาศึกษาแต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ การศึกษาครั้งนี้นอกจากจะศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมลายลักษณ์อย่างลึกซึ้งเพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานแล้วจะนำศาสตร์แขนงต่าง ๆ คือ ความรู้ด้านอักษรศาสตร์ได้แก่ ภาษาต่าง ๆ ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ดนตรีก็มพูชา และประวัติศาสตร์ดนตรีไทย รวมทั้งประติมากรรมภาพจำหลักศิลปะขอมตามปราสาทขอมในประเทศกัมพูชา และประเทศไทยมาร่วมศึกษาวิเคราะห์และตีความเรื่องเครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยจากวรรณกรรมลายลักษณ์ด้วย

วัตถุประสงค์

การศึกษาเรื่องเครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยจากวรรณกรรมลายลักษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) ชื่อและรูปลักษณะเครื่องดนตรีไทย
- 2) หน้าที่ในการบรรเลงของเครื่องดนตรีไทยสมัยสุโขทัย โดยนำศาสตร์แขนงต่าง ๆ

ดังกล่าวข้างต้นมาศึกษาตีความซึ่งจะทำให้ได้รับความรู้เรื่องเครื่องดนตรีไทยสมัยสุโขทัยมากขึ้น อีกทั้งทำให้ทราบว่าเครื่องดนตรีไทยที่ใช่มาดังแต่สมัยสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างในปัจจุบัน

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เมื่อผู้เขียนนำเอาศิลาจารึกสมัยสุโขทัยมาศึกษาทั้งหมด พบว่า มีศิลาจารึกที่กล่าวถึงเครื่องดนตรี จำนวน 6 หลัก ได้แก่ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ศิลาจารึกวัดบางสนุก ศิลาจารึกเขาสุมณภูมิ ศิลาจารึกวัดพระยืน ศิลาจารึกวัดช้างล้อม ศิลาจารึกบ้านางคำเยี้ย และจากการศึกษาพบว่าศิลาจารึกทั้ง 6 หลักพบเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง พุทธศักราช 1835 มีการใช้กระดิ่งแขวนไว้ที่ประตูเมืองเพื่อให้ราษฎรที่มีความเดือดร้อนมาสนทนาระดิ่งร้องทุกข์กับเจ้าเมือง มีดนตรีที่ใช้บรรเลง ได้แก่ กลอง พิณ พร้อมกับการขับร้องหรือเอื้อนเป็นทำนองในเทศกาลงานบุญ เช่น งานกฐินในช่วงออกพรรษา

2) ศิลาจารึกวัดบางสนุก พุทธศักราช 1882 ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ประโคมขณะทำพิธีหล่อพระพุทธรูปเพื่อเป็นพุทธบูชา ได้แก่ พาทย์ กลอง

3) ศิลาจารึกเขาสุมณภูมิ พุทธศักราช 1912 กล่าวถึงงานฉลองรอยพระพุทธรูปบนเขาสุมณภูมิ ปรากฏเครื่องดนตรีที่ประโคมประกอบการร้องรำเต้น ได้แก่ พิณ ซ้อง กลอง

4) ศิลาจารึกวัดพระยืน พุทธศักราช 1913 กล่าวถึงพระเจ้ากือนา กษัตริย์แห่งล้านนาเสด็จพระราชดำเนินมาอัญเชิญพระมหาสุมนเถระซึ่งมาจากกรุงสุโขทัย เพื่อนำพระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธรูปมาประดิษฐานยังล้านนาที่เมืองหริภุญไชย ในขบวนแห่เพื่อรับพระเถระและพระบรมสารีริกธาตุ ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประโคม ได้แก่ พิณ ซ้อง กลอง ปี่ สรไน พิสนธนูชัย ทะเทียด กาทล สังข์ กังสดาล มรทงค์

5) ศิลาจารึกบ้านางคำเยี้ย พุทธศักราช 1922 ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ประโคมในพิธีฉลองพระพุทธรูปที่บ้านางคำเยี้ยสร้างถวายเป็นวัด ได้แก่ พิณ แตร สังข์

6) ศิลาจารึกวัดช้างล้อม พุทธศักราช 1927 กล่าวถึงการประดิษฐานพระพุทธรูปปฏิมาการสร้างหอพระปฏิมากรรม การปลูกต้นศรีมหาโพธิ์ การบำเพ็ญกุศล การสร้างถาวรวัตถุอื่น ๆ ให้พระพุทธรูป เครื่องดนตรีก็จัดเป็นสิ่งของประเภทหนึ่งในถาวรวัตถุด้วย ได้แก่ กระดิ่ง พาทย์ ซ้อง กลอง แตร สังข์ เขาควาย (กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2535, น. 35-38)

ส่วนวรรณกรรมลายลักษณ์ในสมัยสุโขทัยอีกเรื่องหนึ่งคือไตรภูมิภูมิกถานันปรากฏเครื่องดนตรี ดังนี้ แตร สังข์ ปี่ ฉิ่ง พิณ ซอ พุงตอ พาทย์ ซ้อง กังสดาล ฉิ่ง ฉิ่ง ฉิ่ง บัณเฑาะว์

จากหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกทั้ง 6 หลักและเรื่องไตรภูมิภูมิกถา ผู้เขียนพบว่าในสมัยสุโขทัย มีเครื่องดนตรีทั้งหมด 17 ประเภท ดังนี้ สรไน แตร สังข์ กาทล ทะเทียด เสน่ง พิสนญชัย พาทย์ (พาทย์ฆ้อง) ซอพุงตอ พิณ ฆ้อง กังสดาล กระดิ่ง ฉิ่ง ฉ่าง บัณเฑาะว์ มรทงค์

ศิลปะและวัฒนธรรมในช่วงสมัยสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมเขมรโบราณ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านการปกครอง ศาสนาและศิลปะวิทยาการอื่น ๆ ที่มีมาก่อนรัฐและอาณาจักรต่าง ๆ ในแถบลุ่มวัฒนธรรมแม่น้ำโขงอันประกอบไปด้วย ลาว ไทย พม่าและเวียดนาม ทำให้อิทธิพลทางด้านศิลปะการดนตรีนั้นแพร่กระจายไปยังอาณาจักรหรือรัฐใกล้เคียงที่ยังไม่มีความก้าวหน้าทัดเทียมอาณาจักรเขมรโบราณ ดังปรากฏศาสนสถานโบราณศิลปะเขมร ที่แพร่กระจายอยู่ทั่วไปในแต่ละประเทศดังได้กล่าวมา

การศึกษาครั้งนี้สามารถสืบค้นร่องรอยหลักฐานเกี่ยวกับดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยที่เป็นรูปธรรมได้จากการที่ผู้เขียนมีความรู้ด้านภาษาเขมรและเคยทำวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีเขมรจึงได้นำภาพจำหลักที่ปรากฏในปราสาทเขมรโบราณมาเทียบเคียงกัน เพราะวัฒนธรรมดนตรีเขมรได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมดนตรีอินเดีย เพื่อนำมาพิจารณารูปลักษณะของเครื่องดนตรีที่ปรากฏในศิลาจารึกและวรรณกรรมในช่วงสมัยกรุงสุโขทัยอันจะทำให้เราเห็นภาพของเครื่องดนตรีในยุคสมัยนั้นได้

นอกจากนี้การปรากฏชื่อของเครื่องดนตรีในหลักฐานลายลักษณ์สมัยสุโขทัยจะสังเกตเห็นว่า เครื่องดนตรีหลายชนิดเป็นเครื่องดนตรีในวัฒนธรรมดนตรีอินเดียเกือบทั้งหมด รวมทั้งชื่อเรียกเครื่องดนตรีไทยจึงล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตมาด้วยเช่นเดียวกัน ผู้เขียนจึงขอเสนอผลการศึกษเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ในสมัยสุโขทัย จำนวน 17 ชนิดในด้านชื่อเครื่องดนตรี รูปลักษณะและหน้าที่ ดังนี้

1. สรไน/ ทรไน

สรไน หมายถึงปี่ในตระกูล folk shawm-double reed ทุกจำพวกที่มีเสียงดัง นิยมเป่ากลางแจ้ง โดยปรกติปี่ในตระกูลสรไนหรือทรไนมีส่วนประกอบหลักด้วยกัน 3 ส่วนคือ ส่วนเลาปี ส่วนตัวกำธรเสียง (ลำโพง) ลิ้นปี่ (รวมกำพวด) เช่น ปี่ใน ปี่ชวา ปี่ฉวน แนน่านนา ปี่มอญ เนพม่าและ *สรไพชัย* (ស្រពិឡៃ) ซึ่งสามารถตีความได้ว่าสรไนเป็นชื่อเรียกปี่ทุกชนิด เพราะจากหลักฐานภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือ ก็ปรากฏการใช้ปี่ในตระกูลสรไนหลายชนิดด้วยกัน

ในช่วงแรกสรไนหรือทรไนน่าจะมีลักษณะคล้ายปี่เชรูโนหรือได้รับอิทธิพลมาจากขวามลายู ผ่านเขมรโบราณอีกทอดหนึ่ง จึงเรียกชื่อ สรไน/ ทรไน ตามที่ได้รับมาจากวัฒนธรรมขวามลายู

มลายูที่เรียกเครื่องดนตรีชนิดนี้ว่า สะระไน เซอไน เซรูไน ต่อมาได้ปรับปรุงวิธีการบรรเลงและปรับเปลี่ยนรูปร่างของปี่สรไนจนกลายเป็นปี่อย่างไทยเช่นปัจจุบัน แต่ไม่เรียก สรไนหรือทรไนแล้ว ด้วยเป็นเครื่องดนตรีที่ตนเองประดิษฐ์คิดเองได้ จึงเรียกชื่อตามเสียงที่ได้ยินจากกำพวดและลีน (reed) ว่า “ปี่” และนำมาใช้เรียกชื่อแทนคำ สรไน/ ทรไน แต่ประเทศกัมพูชายังคงเรียกปี่ชนิดเดียวกันนี้ว่า *สรอไฟ* (ស្រែត) ซึ่งยังทำให้เห็นร่องรอยของคำ สรไนหรือทรไน อยู่ ปี่ไทย ได้แก่ ปี่โน ปี่กลาง และปี่นอกสามารถทำเสียงได้หลากหลายยิ่งขึ้น เป็นเครื่องเป่าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนและมีใช้บรรเลงแต่เพียงประเทศไทย กัมพูชา และลาวเท่านั้น ด้วยอยู่ในเขตวัฒนธรรมใกล้ชิดกัน

2. แตร

แตร เป็นชื่อเรียกเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าชนิดไม่มีลีน (non reed) มีเสียงดังมาก คำ “แตร” ผู้เขียนสันนิษฐานว่าเป็นคำไทยแท้ เพราะไม่ปรากฏชื่อเรียกเครื่องดนตรีของชาติอื่นที่เรียกเครื่องดนตรีด้วยคำนี้ ชาวไทยในอดีตคงเรียกชื่อเครื่องดนตรีตามเสียงที่ได้ยิน เครื่องเป่าชนิดใดเสียงดังมากใช้ลีน (reed) เรียกปี่ หากไม่มีลีน (non reed) เรียกแตร แตรที่ปรากฏในสมัยกรุงสุโขทัยจึงหมายถึงเครื่องเป่าทำด้วยโลหะ เครื่องดนตรีชนิดนี้สันนิษฐานว่าน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากเครื่องเป่าโบราณของอินเดียที่เรียก ศฤงคะ (ภาษาสันสกฤต) และ กัมพู (ภาษาทมิฬ) ทั้งสองคำหมายถึง เขาสัตว์ แตรชนิดนี้มีลักษณะโค้งงอน คล้ายกับภาพจำหลักที่ปรากฏที่ปราสาทนครวัด คริสต์ศตวรรษที่ 16 ซึ่งแตรในสมัยสุโขทัยก็น่าจะมีลักษณะคล้ายกับภาพจำหลักดังกล่าว ปัจจุบันไทยก็มีแตรชนิดหนึ่งที่เรียก “แตรงอน” สันนิษฐานว่าน่าจะได้รับอิทธิพลมาจาก “ศฤงคะ” และ “กัมพู” ของอินเดีย ที่ได้พัฒนามาจากสมัยสุโขทัยจนกระทั่งมีลักษณะรูปร่างดังเช่นปัจจุบันนี้

ภาพที่ 1 (ซ้าย) แตรกัมพู ภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด (ขวา) แตรศฤงคะ

ภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด

ที่มา : ศิลปวิชัย กิ่งแก้ว (2561)

3. สังข์

สังข์เป็นเครื่องดนตรีประเภท aerophones-simple horn มีทั้งชนิดที่มีลิ้นและชนิดไม่มีลิ้น ชนิดหลังนี้ผู้เป่าจะต้องใช้ริมฝีปากเป่าให้เกิดเสียง สังข์ชนิดไม่มีลิ้นเป่ายากจะต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ส่วนชนิดมีลิ้นนั้นทำขึ้นเพื่อให้เป่าได้ง่ายและสะดวก แต่เสียงที่ดังออกมาไม่มีเอกลักษณ์เท่ากับชนิดที่ใช้ริมฝีปากเป่า

ชาวฮินดูถือสังข์เป็นของศักดิ์สิทธิ์และเป็นสิ่งมงคล ในพิธีกรรมของพราหมณ์จึงนำสังข์ที่มีลักษณะเวียนขวามาใช้เป็นเครื่องประกอบในงานมงคลต่าง ๆ เช่น ใช้สังข์รดน้ำในพิธีแต่งงาน โดยเชื่อว่าการใช้น้ำจากสังข์จะทำให้มีความเป็นสิริมงคล ใช้สังข์เป่าโดยต้องตัดปลายกันหอยออกเมื่อเป่าจะได้มีเสียงกังวาน ใช้ในงานพระราชพิธี รวมถึงงานสมโภชและงานพิธีมงคลอื่น ๆ

หลักฐานเก่าแก่ที่สามารถแสดงถึงการใช้สังข์ในดินแดนสุวรรณภูมิได้อย่างชัดเจนคือภาพสลักเรื่องพระอนิรุทธที่ปราสาทนครวัด ราชอาณาจักรกัมพูชา ระเบียงทิศเหนือ ปีกตะวันออก คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นภาพนักดนตรีประจำกองทัพกำลังเป่าสังข์ที่กั้นสังข์มีลักษณะเวียนทวนเข็มนาฬิกา ที่มักเรียกกันว่าสังข์ทักษิณาวรรต

วัฒนธรรมการใช้สังข์ในพื้นที่ประเทศไทยในอดีตที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเขมรโบราณ เช่นโบราณสถาน ปราสาทพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏภาพจำหลักรูปนักดนตรีเป่าสังข์ที่ทับหลังด้านทิศตะวันตก ศิลปะลพบุรี พุทธศตวรรษที่ 17

ในสมัยสุโขทัยปรากฏหลักฐานที่กล่าวถึงสังข์จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศิลปินวัดพระยืน ศิลปินวัดช้างล้อม ศิลปินบ้านนางคำเย้ย และเรื่องไตรภูมิภัสสังข์ที่กล่าวถึงในหลักฐานดังกล่าวข้างต้นนั้น ล้วนเป็นการใช้สังข์บันลือเสียงในกระบวนแห่งของกษัตริย์ และเกี่ยวเนื่องในกระบวนแห่งสำหรับพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ และประโคนในพุทธศาสนพิธี เป็นหลัก ยังไม่ปรากฏหลักฐานการใช้สังข์ในพิธีเกี่ยวกับการประสาทพรรดน้ำ แต่สันนิษฐานว่าน่าจะมีการใช้สังข์แล้วในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมัยสุโขทัยที่ได้รับรูปแบบพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์จากอินเดียโดยตรง รับผ่านจากพวกมอญ ขวา และเขมร ดังปรากฏหลักฐานใน ศิลปินวัดศรีชุม สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 19 กล่าวถึงการขึ้นเป็นผู้นำของพ่อขุนบางกลางหาวไว้ว่า “...พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาวให้เมืองสุโขทัย ให้ทั้งชื่อตนแก่พระสหายเรียกชื่อศรีอินทรบดินทราทิตย์...” (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2562, น. 9)

ส่วนในศิลปินวัดป่ามะม่วงภาษาไทย และภาษาเขมร พุทธศักราช 1904 กล่าวถึง “การราชาภิเษก” ของ “พญาภาไทย” หรือสมเด็จพระมหาธรรมราชา ลีไทย เสด็จออก

จากเมืองศรีสัชชาลัยไปปราบจลาจลในเมืองสุโขทัยเมื่อพุทธศักราช 1890 ครั้นเมื่อได้เมืองแล้วจึงได้กระทำพิธีราชาภิเษก (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2562, น. 9)

ด้วยเหตุนี้จึงสันนิษฐานได้ว่าสังข์จึงน่าจะนำมาใช้เกี่ยวเนื่องกับพระราชบรมราชาภิเษกในสมัยสุโขทัยด้วยเช่นกันเพราะในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกในสมัยอยุธยาที่มีการใช้สังข์แล้วดังปรากฏหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ตอนสถาปนากรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา, 2511, น. 67)

ปัจจุบันชาวไทยใช้หอยสังข์บรรจุน้ำพระพุทธรณ์หรือน้ำเทพมนตร์รดที่ศีรษะหรือฝ่ามือของผู้ที่ได้รับการประสาทพร เช่น หลังน้ำสังข์แก่คู่บ่าวสาวในการสมรส การตัดจุก การสมโภชทำขวัญ หรือการอื่น ๆ เพื่อให้ความเป็นสิริมงคลและเป็นเกียรติ คนไทยได้รับอิทธิพลการใช้สังข์นี้จากศาสนาฮินดูซึ่งพราหมณ์เป็นผู้นำมาประกอบการพระราชพิธีในราชสำนักตั้งแต่สมัยโบราณ

4. กาทล

กาหล หมายถึง [กา-हन] น. แตรรอง; ว. รุ่งววย, ชุลมุนรุ่งววย, อึกทึก, อลหม่าน มักพูดควบว่า กาทลอลหม่าน; ส.,น. กลองใหญ่ชนิดหนึ่ง, เสียง, แมว, ไก่; ส.,ว. พุดไม้ขัด, พุดไม้สมควร, แห้ง, เหี่ยว, ชุกชุน, ใหญ่ (มานิต มานิตเจริญ, 2514, น. 127)

กาหล (ส. กาทล=กลองขนาดใหญ่; แตรรอง) น. ก) กลองขนาดใหญ่ ข) แตรรอง เช่น ตีพาดดงพินคองกลองปี่สรโนพิสนญไชยททยตกาหลแตรสงฆมารกงสตาลมรทงดงเดือส [ตีพาทย์ดั่งพินคองกลองปี่สรโนพิสนญชัย ทะเทียด กาทล แตรสังข์มาน กังสตาล มรทงค์ ดั่งเดือด] (จ. วัดพระยืน, 1/24-25). (ราชบัณฑิตยสภา, 2563, น. 34)

สรุปได้ว่าความหมายของคำ กาทล มีด้วยกัน 3 ความหมายคือ รุ่งววยโกลาหล กลองใหญ่ และแตรรอง ทั้ง 3 ความหมายใช้เกี่ยวกับเรื่องของเสียงที่ตั้งอึกทึก คำกาหลที่ปรากฏในจารึกวัดพระยืนจึงหมายถึง กลองใหญ่ เพราะแตรรองนั้นหมายรวมในคำ “แตร” แล้วนั่นเอง และอีกความหมายสันนิษฐานว่า ในสมัยสุโขทัยนั้นมีกลองขนาดใหญ่เรียกกาหล กลองขนาดกลางเรียกกลองราม และกลองขนาดเล็กเรียกกะเทียด เพราะฉะนั้นกาหลที่อยู่ในจารึกวัดพระยืนคือกลองใหญ่ในอดีตคือกลองศึกหรือกลองบูชาที่ใช้ในวัดทางล้านนา

5. ทะเทียด (ททยต)

ราชบัณฑิตยสภา (2563, น. 140) ได้อธิบายความไว้ว่า (เทียบ ป. ทินทิม; ส. ทินทิม=กลองขนาดเล็กชนิดหนึ่ง) น. ทะเทียด, กลองแขก มี 2 หน้า หน้าหนึ่งใช้มือตี อีกหน้าหนึ่งใช้ไม้ตี ใช้ในกระบวนแห่ เช่น ตีพาดดงพินคองกลองปี่สรโนพิสนญไชยททยตกาหลแตรสงฆมารกง

สตาลมรทงดงเดือส [ตีพาทย์ดั่งพิณฆ้องกลอง ปี่สรโน พิสนเณญชัย ทะเทียด กาทล แตรสังข์มาน กังสตาล มรทงค์ดั่งเดือด] (จ.วัดพระยืน, 1/24-25). ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับการอธิบาย เทียบศัพท์ “ทะเทียด” ที่ปรากฏในจารึกวัดพระยืน ของราชบัณฑิตสภา และผู้เขียนเห็นว่าทะเทียด หมายถึงกลองชนิดสองหน้า เป็นกลองที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย รูปร่างลักษณะและบทบาทหน้าที่ในสมัยสุโขทัยเทียบเคียงได้กับกลองชนะในปัจจุบัน กลองชนะในอดีตเรียกกลองโยน ดังปรากฏชื่อเพลงไทยชื่อ เพลงทะแยกลองโยนซึ่งเป็นเพลงสองชั้น ทำนองเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยโบราณใช้บรรเลงเวลาพระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค สาเหตุที่เรียกกลองโยนเพราะกลองชนิดนี้ใช้สะพายเฉียงลำตัวในขณะที่บรรเลง คำว่า “โยน” มาจากภาษากวย (ส่วย) หมายถึงเชือกผูกคอ กัมพูชามีกลองชนิดเช่นเดียวกันนี้เรียก *สุครณนะ* (ស្ករណ្ណះ) *สุครโยล* (ស្ករយោល)

จึงสรุปได้ว่าทะเทียดเป็นชื่อเรียกกลองสองหน้าชนิดหนึ่งใช้ตีด้วยไม้และมือ ใช้ในกระบวนแห่และ กระบวนเสด็จ มีผู้เรียกชื่อนี้ตามอาภักดิ์การสะพายกลองเฉียงลำตัวว่า กลองโยน ต่อมาเรียกให้ง่ายและเป็นมงคลจึงเรียก “กลองชนะ” ปัจจุบันพบการใช้งานทั้งในประเทศไทย และกัมพูชา หลักฐานรูปร่างของทะเทียดปรากฏในภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือคริสต์ศตวรรษที่ 16 และที่ทับหลังด้านทิศตะวันตก ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ศิลปะลพบุรี พุทธศตวรรษที่ 17

6. เสนง/ เสน่ง/ แสนง/ เขาควาย

เสนง เป็นคำเขมรมาจากคำว่า *แสนง* (ស្រែង) เป็นชื่อเรียกเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งของชาวกัมพูชา เครื่องดนตรีชนิดนี้ใช้เป่าเป็นอานัติสัญญาณ เสน่งเป็นเครื่องดนตรีประเภท aerophones-simple horn ทำจากเขาสัตว์เช่น โค กระบือ โดยเลือกใช้เขาโคกระบือที่มีความยาวโค้งงอนสวยงามได้สัดส่วน โดยปรกติมีความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร ขัดผิวให้เรียบทั้งด้านในและด้านนอก ตรงด้านปากขัดให้บาง ส่วนด้านข้างตัวเสนงเขาจะเป็นร่องสำหรับฝังติดลิ้นโลหะ ในอดีตลิ้นทำจากไม้้อ หรือไม้รวก ติดเข้าด้านข้างเขาสัตว์ด้วยซี่ผึ้งหรือชันโรง ผู้เป่าเสนงจะเป่าที่ลิ้นพร้อมกับใช้มือเปิดปิดที่ด้านปากเสนงเพื่อให้ได้เสียงสูงต่ำแตกต่างกัน หรืออาจจะตัดด้านปลายแหลมเป็นลักษณะกลมเฉียงเพื่อใช้เปิดปิดเสียง เสนงแบบไม่ตัดปลายนิยมใช้กันมากในอดีต เพราะมีรูปทรงที่สวยงามสมสัดส่วนกว่าเสนงที่ตัดด้านปลาย

เสนา่งที่มีชื่ออยู่ทั่วไปทุกภูมิภาคของไทยและมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น ภาคใต้เรียก อูด ภาคอีสานเรียก สะโน สะเนงเกลหรือเสนา่ง ภาคเหนือเรียกตุต อูดของภาคใต้เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งใช้สำหรับเป่าเพื่อส่งสัญญาณติดต่อกัน นิยมใช้ในหมู่ชาวเรือขณะเดินเรืออยู่กลางทะเล อูดทำจากเขาควาย ชาวเรือเชื่อว่าเมื่อเป่าอูดจะเรียกลมได้ เพื่อช่วยในการเดินเรือ อีสานเรียกเสนา่งว่า สะโน สะเนงเกล เป็นเครื่องดนตรีสำคัญประจำตัวหมอช้าง ใช้เป่าให้สัญญาณกันในป่า ในระหว่างพวกที่ไปคล้องช้างด้วยกัน

ล้านนาเรียกเสนา่งว่า ตุต เป็นเครื่องเป่าเพื่อส่งสัญญาณทำด้วยเขาควาย ในสมัยโบราณใช้ตุตเป่าเพื่อบอกเวลาเป็นยามใช้สลับเวลากันกับ แตร และกลอง ปรากฏหลักฐานการใช้ตุตบอกเวลาเป็นลายลักษณ์อักษรในจารึกต่าง ๆ เช่น ศิลาจารึกวัดผ้าขาวบ้าน จารึกฐานพระพุทธรูป พระเจ้าล้านทอง จารึกพระยาหลวงวชิรปราการ จารึกวัดศรีสุพรรณ จารึกวัดพระธาตุลำปางหลวง จารึกการสร้างพระมหามณฑป (พะเยา) ศิลาจารึกวัดนาเตา เสน่งที่ใช้ในสมัยสุโขทัยทำจากเขาสัตว์ หากมีลึนเรียกปี่เขาสัตว์ หากไม่มีลึนเรียกแตรเขาสัตว์เป็นเครื่องเป่าที่ใช้อย่างสามัญ เสน่งยังคงรูปลักษณะและวิธีการบรรเลงมาจนถึงปัจจุบัน

7. พิสนณูชัย/ เสนงชัย/ แสนงชัย

ในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานที่กล่าวถึงคำว่า “พิสนณูชัย” ในศิลาจารึกวัดพระยืน พุทธศักราช 1913 พบที่วัดพระยืน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กล่าวถึงพระเจ้ากือนา กษัตริย์แห่งล้านนา เสด็จพระราชดำเนินมาอัญเชิญพระมหาสุมนเถระซึ่งมาจากสุโขทัย เพื่อนำพระบรมสารีริกธาตุและพระพุทธรูปมาประดิษฐานยังล้านนาที่เมืองหริภุญไชย ในขบวนแห่เพื่อรับพระเถระและพระบรมสารีริกธาตุ ปรากฏเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประโคม ได้แก่ พิณ ฆ้อง กลอง ปี่สรโน พิสนณูชัย

คำว่า พิสนณูชัย มาจากคำว่า *พื* (ตี) + *แสนงชัย* (ตีฆ้องชัย) ในอดีตใช้คำว่าปี่เรียกนำหน้าชื่อเครื่องดนตรีประเภทเป่ามีลึนทุกชนิด โดยเรียกรวมกันว่า *พืแสนงชัย* (ตีฆ้องชัย) แล้วกร่อนเสียงเป็น “พิสนณูชัย” คำว่า *พื* (ตี) เป็นคำที่ไทยและกัมพูชาใช้ร่วมกัน กัมพูชามีเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งชื่อ *พื* (ตี) เป็นเครื่องเป่าของชาวครึ่ง มีลักษณะภายนอกคล้ายกับขลุ่ยมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเลา 1.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 35 เซนติเมตร มีรูบังคับนิ้วจำนวน 7 รู ใช้เป่าในพิธีเช่น พิธีอารักข์ร่วมกับ *สุครใญ* (สุหเม) (กลองมือ)

พิสนธูชัยเป็นปีเขาสัตว์ ทำจากเขาคาวที่มีความยาวโค้งงอสวยงาม ตรงปากจะทำเป็นรูปหางปลา มีรูปทรงประณีตกว่าเส่งงทัฬ ด้านปลายแหลมตัดสำหรับเป็นที่เป่า สันนิษฐานว่าในอดีตน่าจะเป็นการเป่าแบบไม่ใช่ลิ้น (non reed) ซึ่งต้องอาศัยผู้เป่าที่ชำนาญ ต่อมาอาจจะเพิ่มลิ้นเข้าไปเพื่อให้เป่าได้ง่ายขึ้น พิสนธูชัย หรือ *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) หรือเส่งงชัยจะมีหวง 2 อันสำหรับใช้ผูกเชือกสะพาย เชือกนี้จะเคลือบผิวด้วยขี้ผึ้งเพื่อให้ผิวเรียบและเหนียว เชือกดังกล่าวจะต้องลงคาถาอาคมเพื่อให้เกิดสิริมงคล มีชัยชนะเหนือข้าศึกศัตรูและขจัดปัดเป่าเสนียดจัญไรทั้งปวง

ภาพที่ 2 (ซ้าย) *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) หรือพิสนธูชัย (ขวา) *แสลงทัฬ* (โงฺฆฉัฏ)

ที่มา: สิปปวิชัย กิ่งแก้ว (2563)

ดังนั้นพิสนธูชัยที่กล่าวถึงในศิลาจารึกวัดพระยืนจึงมีลักษณะเช่นแสลงชัยดังที่ได้กล่าวข้างต้น และมีปรากฏภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัดและปราสาทบายน ที่ผนังปราสาทนครวัดระเบียงคต ด้านทิศเหนือ ปีกตะวันตก มีรูปกองทัพพลวานรของพระราม ได้เป่า *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) หรือพิสนธูชัย เมื่อได้รับชัยชนะ และได้ใช้ *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) เป่าร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในกระบวนแห่นางสีดากลับพระนคร *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) จะเป่าเสียงยาว หรือสั้น ด้วยน้ำเสียงที่ดังเข้มขลังให้คล้ายกับเสียงของช้างร้อง เพราะฉะนั้นพิสนธูชัยที่ปรากฏในศิลาจารึกวัดพระยืนจึงมีลักษณะเช่น ภาพจำหลัก *แสลงชัย* (โงฺฆฉัฏ) ที่ปราสาทนครวัด เพราะเส่งงชัยนั้นจะนำมาเป่าเมื่อได้รับชัยชนะหรืองานอันเป็นมงคลระดับบุคคลชั้นสูงที่ได้รับการยกย่องในสังคมเท่านั้น ส่วน *แสลงทัฬ* (โงฺฆฉัฏ) หรือเส่งงทัฬเป็นเครื่องเป่าที่ใช้สำหรับเป่าบอกอาณัติสัญญาณในการจัดระเบียบทัฬ การเคลื่อนทัฬ เพื่อรุกและถอยตั้งรับ เพื่อให้เกิดความพร้อมเพรียงและความทีกะเข้มของทหารหาญ *แสลงทัฬ* (โงฺฆฉัฏ) หรือเส่งงทัฬจะนำมาเป่าเฉพาะในเวลาออกศึกสงครามเท่านั้น

8. พาทย์/ พาทย์ฆ้อง

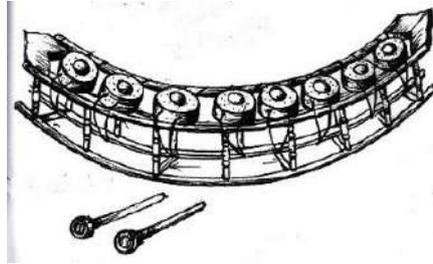
คำ “พาทย์” เป็นชื่อเรียกเครื่องตีทำทำนอง หลักฐานลายลักษณ์สมัยสุโขทัยมีพาทย์ที่ทำทำนองได้ 1 ชนิดเรียก “พาทย์ฆ้อง” บางแห่งเรียกสั้น ๆ ว่า “พาทย์” ดังปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงว่า “...ด้วยเสียงพาดเสียงพิณ เสียงเลื้อนเสียงขับ...” จารึกวัดช้างล้อมว่า “...พาทย์คู่หนึ่ง ให้ข้าสองเรือนตีบำเรอแก่พระเจ้า...” และมีการเรียก “พาทย์ฆ้อง” (กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2535, น. 36) ในเรื่องไตรภูมิภควาว่า “... ลางคนตีกลอง ตีพาทย์ฆ้อง ตีกรับสรรพทุกสิ่ง...” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 97) พาทย์หรือพาทย์ฆ้องมีหลักฐานเป็นภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือ คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นภาพนักดนตรีกำลังบรรเลงพาทย์ฆ้อง (ฆ้องราง) ในกระบวนแห่ มีลักษณะคล้ายกับฆ้องรางและพาทย์ฆ้องของกัมพูชา

พาทย์ในสมัยสุโขทัยหมายถึงฆ้องชุด ฆ้องราง ที่มีจำนวนลูกฆ้องเพียง 8 ลูกเท่านั้น เพราะเพียงพอต่อการบรรเลงทำนองในยุคนั้นแล้ว ลักษณะรูปร่างของพาทย์ฆ้องปรากฏในภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือ คริสต์ศตวรรษที่ 16 ปัจจุบันชาวกัมพูชายังใช้พาทย์ฆ้องบรรเลงในวงไตรลักษณ์ (វង់ត្រៃល័ក្ខណ៍) หรือวงตร่วมมิ่ง (វង់ត្រៃម័ង) ประกอบพิธีศพในจังหวัดเสียมเรียบ ราชอาณาจักรกัมพูชา เช่นเดียวกับชาวบ้านปอยตระแบง ตำบลนาบัว อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ที่ยังคงใช้พาทย์ฆ้องที่มีจำนวนลูกฆ้อง 8 ลูกเช่นกัน ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงธนบุรียังคงใช้พาทย์ฆ้องในลักษณะเช่นนี้อยู่บ้างและมีการปรับเปลี่ยนลักษณะรูปร่างของวงฆ้องให้เป็นแนวระนาบตรง จนเรียกชื่อว่า “ฆ้องราง” ต่อมาได้มีการเพิ่มจำนวนลูกฆ้องเพิ่มมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในทางบรรเลงทำนองเพลง รูปร่างของวงฆ้องจึงปรับเปลี่ยนเป็นดังเช่นปัจจุบัน จึงได้เรียก “พาทย์ฆ้อง” ว่า “ฆ้องวง” ตามรูปร่างของวงฆ้อง

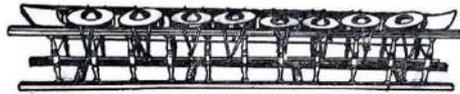
ภาพที่ 3 พาทย์ฆ้อง หรือ พาทย์คอง (๓๑๖๓) ภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด คริสต์ศตวรรษที่ 16

ที่มา : สิบปวิษณุ กิ่งแก้ว (2561)

ภาพที่ 4 พาทยฆ้อง หรือ พาทยคอง (ตะลุง) ของประเทศกัมพูชา

ที่มา: แกว ธรรม (2554)

ภาพที่ 5 ฆ้องรางของประเทศไทย

ที่มา: อุดม อรุณรัตน์ (2526)

9. ซอพุงตอ

ซอพุงตอเป็นซอที่มีการกล่าวถึงในเรื่องไตรภูมิภคา คำ “พุงตอ” มีนักวิชาการที่พยายามให้ความหมายแต่ยังไม่ค้นพบที่มาของคำ บ้างก็ว่าเรียกตามลักษณะของกะโหลกซึ่งเป็นกระพุ้งอยู่ตรงกลางมองดูคล้ายพุงของซอ นอกจากนั้นสำเนียงของซอก็มีเสียงดัง “ต้อๆ” เดิมจึงอาจเรียกว่าพุงต้อ ซอพุงตอคือซอสามสาย เนื่องจากซอกับพิณที่เล่นด้วยกันนั้นก็น่าจะเป็นกระจับปีเท่า่นั้น เพราะในสมัยกรุงศรีอยุธยามีวงมโหรีเครื่องสี่ ซึ่งเข้าใจว่าคงจะนิยมเล่นติดต่อมาจากสมัยสุโขทัย

10. พิณ

พิณเป็นชื่อเรียกเครื่องสายใช้ดีด พิณมาจากคำ “วีณา” แผลงเป็น พิณ (ตึณ) ในภาษาเขมร เมื่อไทยรับวัฒนธรรมดนตรีกัมพูชาเข้ามาใช้กลายเป็น “พิณ ” อนึ่งตัว “ว” ในภาษาบาลี สันสกฤต สามารถแผลงเป็น “พ” ได้ในภาษาไทย คำว่าพิณใช้เรียกกลุ่มเครื่องดนตรีมีสายใช้ดีดชนิดมีเฟรทและไม่มีเฟรทมาจนถึงปัจจุบัน

พิณในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยน่าจะเป็นพิณในตระกูลพิณคันธนู (musical bow) ที่ปรากฏการบรรเลงในปัจจุบันคือ *แซลมวย* (ธัญมู) พิณน้ำเต้า พิณเป็ยะ ในประเทศกัมพูชามีภาพจำหลักเป็นรูปพิณ 2 ประเภท คือ พิณตระกูลคันธนู และพิณตระกูล folk harp ซึ่งพิณตระกูลนี้ได้สูญหายไปนานแล้วรวมถึงประเทศไทยก็ไม่ปรากฏหลักฐานที่กล่าวถึงพิณตระกูล folk harp ด้วยเช่นกัน ส่วนพิณตระกูล folk lute ก็ไม่ปรากฏหลักฐานภาพจำหลักทั้งในประเทศกัมพูชาและประเทศไทย

จึงสรุปได้ว่าพิณที่ปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัยคือ *แซลมวย* (ธัญมู) หรือพิณน้ำเต้า อันเป็นพิณที่ปรากฏหลักฐานการบรรเลงในกระบวนแห่ในภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือ คริสต์ศตวรรษที่ 16 (พิณตระกูล folk lute ไม่ปรากฏหลักฐานภาพจำหลักในประเทศไทยและประเทศกัมพูชา) จึงสามารถตีความได้ตามหลักฐานว่าพิณที่นิยมนำมาบรรเลงในกระบวนแห่สำคัญๆ นั้นเป็นพิณน้ำเต้า ซึ่งต่อมามีชาวกรุงสุโขทัยและบรรดาชุมชนใกล้เคียงได้ปรับเปลี่ยนรูปลักษณะและวิธีการบรรเลงไปตามสภาพแวดล้อม กลายเป็น พิณเป็ยะ ซึ่งเครื่องดนตรีชนิดนี้ได้รับอิทธิพลจากพิณน้ำเต้าด้วยเช่นกัน ปัจจุบันพิณน้ำเต้ายังนิยมเล่นในประเทศกัมพูชาแต่ในประเทศไทยพบการเล่นพิณน้ำเต้าน้อยมาก

ส่วนพิณที่ปรากฏในเรื่องไตรภูมิโกก คือ กระจับปี ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตีความจากลักษณะการประสมวงที่ใช้บรรเลงกับซอพุงตอ (ซอสามสาย)

11. ฆ้อง

ฆ้องเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งประเภท Idiophones-Gong ทำด้วยโลหะผสมระหว่างทองแดง สังกะสี ดีบุกและโลหะชนิดอื่นเล็กน้อย รูปร่างเป็นแผ่นวงกลม ฆ้องมโหรีมารอบตัวอย่างฉัตรในพระราชพิธี มีปุ่มกลมตรงกลางสำหรับตี เพราะฉะนั้นตั้งแต่ฆ้องวงกลมออกไปจนถึงส่วนที่ฆ้องมโหรีมานั้น จึงเรียกว่า “ฉัตร” และยังแยกเรียกส่วนที่เป็นพื้นราบว่าหลังฉัตร ตอนที่ห้อยลงรอบตัวเรียกว่าใบฉัตร

ฆ้องในสมัยสุโขทัยเป็นฆ้องชนิดมีปุ่มยังคงรูปลักษณะเดิม ใช้เป็นอาณัติสัญญาณและใช้บรรเลงในวงประโคมในกระบวนแห่ดังเช่นฆ้องในปัจจุบัน สันฐานของฆ้องในสมัยนั้นปรากฏหลักฐานในภาพจำหลักที่ปราสาทนครวัด ระเบียงทิศเหนือ คริสต์ศตวรรษที่ 16

12. กังสดาล

กังสดาลเป็นเครื่องดนตรีประเภทเดียวกับฆ้อง จัดอยู่ในกลุ่ม Idiophones-Gong คนไทยเรียก ระฆังวงเดือน กังสดาลเป็นเครื่องดนตรีประเภทฆ้องไม่มีปุ่มตี มีลักษณะแตกต่างกับ

ฆ้องชนิดมีปทุมตรงที่กังสดาลมีเนื้อโลหะที่หนากว่า เพราะต้องการเสียงที่ใส กังวาน กังสดาลมีเสียงทุ้มน้อยกว่าเสียงฆ้องมาก กังสดาลทำจากสำริด มีหลายขนาดและมีหลายรูปทรง กังสดาลมักจะปรากฏการใช้งานในพุทธสถานทางดินแดนล้านนา หรือภาคเหนือของไทยในปัจจุบัน รวมถึงชาวพม่าและกลุ่มชาติพันธุ์ไทต่าง ๆ อีกด้วย

กังสดาลที่มีอายุเก่าแก่ และมีขนาดใหญ่ที่ยังมีปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน เช่น กังสดาลที่วัดพระธาตุหริภุญชัย วรมหาวิหาร เป็นกังสดาลที่มีหลักฐานกลม สร้างเมื่อวันอังคาร เดือน 9 ขึ้น 3 ค่ำ จุลศักราช 1222 ตรงกับวันที่ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2403 จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่ากังสดาลในสมัยสุโขทัยมีหลักฐานกลมและหนา มีหลายขนาด ใช้ประกอบในวงประโคมในขบวนพิธีต่าง ๆ และใช้ตีเป็นอาณัติสัญญาณ

13. กระดิ่ง

กระดิ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภท Idiophones กระดิ่งทำจากทองเหลืองหรือสำริด นิยมใช้แขวนไว้ตามระเบียงโบสถ์ วิหาร เจดีย์ เสียงกระดิ่งที่ตั้งด้วยการพัดของลมสัมผัสสลุกโยนภายในจะทำให้เกิดการน้อมนำจิตใจให้สงบนิ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เข้าสู่สมาธิได้เร็วยิ่งขึ้น เสียงกระดิ่งยังทำให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์ได้อีกด้วย

หลักฐานการใช้กระดิ่งในกระบวนแห่ที่มีอายุเก่าแก่ในบริเวณดินแดนเขมรโบราณคือภาพจำหลักที่นครวัด ผนังปราสาทด้านทิศใต้มีการใช้กระดิ่ง หรือ *กณฐิ่ง* (กณฺฐิง) อยู่ข้างกับสังข์และเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในพิธีแห่พระเพลิง (แกว ณารม, 2554: 148) ปัจจุบันไม่พบการนำกระดิ่งไปใช้บรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่นในวงดนตรี

หลักฐานการใช้กระดิ่งในประเทศไทยที่เก่าแก่ที่สุดคือ กระดิ่งสำริด ศิลปะลพบุรี พุทธศตวรรษที่ 18 พบบริเวณเมืองพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา กระดิ่งจะใช้ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน สำหรับการทำสมาธิ กระดิ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของนิกายวัชรยาน และหากเรานำกระดิ่งที่ใช้ในนิกายวัชรยานมาตัดยอดออกและหล่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้น จะแสดงให้เห็นรูปลักษณะของกระดิ่งในสมัยสุโขทัยอีกแบบได้ ต่อมาจึงได้ทำกระดิ่งให้มีขนาดใหญ่ขึ้นจนกลายเป็นกระดิ่งขนาดใหญ่ที่เรียกระฆังในปัจจุบัน

คำว่า “ระฆัง” นั้นมีลักษณะคล้ายกับคำ *รคัง* (ṛkaṅ) ซึ่งเป็นชื่อเรียกกังสดาลของชาวเขมร คนไทยในอดีตเรียกกังสดาลว่าระฆังด้วย (ในอดีตระฆังและกังสดาลคือเครื่องดนตรีชนิดเดียวกัน) ดังที่ได้มีการให้คำนิยามโดยราชบัณฑิตยสถานในสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะดุริยางค์ หน้า 14 ว่า กังสดาลคือระฆังวงเดือน หล่อจากสำริดหรือทองเหลือง ต่อมาเมื่อได้นำกระดิ่ง

ขนาดใหญ่มาใช้กันมากขึ้นเป็นที่นิยมแพร่หลายจึงทำให้เรียกกระซังแทนการเรียกชื่อเดิมคือกระดิ่ง
นั่นเอง เพราะเป็นชื่อเรียกที่ตนเรียกมาแต่เดิมและชินกับการเรียกชื่อกระซัง

กระดิ่งที่ปรากฏในจารึกพ่อขุนรามคำแหงมีลักษณะเป็นกระดิ่งที่ใช้ในพุทธศาสนา
มหายานเป็นกระดิ่งขนาดกลางชนิดมีลูกตุ้มแกว่งกระทบอยู่ภายใน

14. ฉิ่ง

ฉิ่งในสมัยสุโขทัยมีรูปร่างใหญ่และมีความหนากว่าฉิ่งในปัจจุบัน ทำด้วยสำริดตั้ง
ปรากฏหลักฐานฉิ่งสำริด พุทธศตวรรษที่ 18 ค้นพบที่ปราสาทพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา ฉิ่งใช้บรรเลงเป็นเครื่องกำกับจังหวะในวงประโคมและวงดนตรีประกอบการระบำรำ
ฟ้อนมาจนถึงปัจจุบันนี้

15. แฉ่ง

แฉ่งหรือฉาบในอดีตทำจากสำริด นิยมใช้ประโคมในกระบวนแห่ ในสมัยสุโขทัย
แฉ่งมีขนาดไม่ใหญ่มากนัก มีความหนามากกว่าฉาบในยุคปัจจุบัน ชื่อเรียกเครื่องดนตรีแฉ่งเรียกชื่อ
ตามเสียงที่ได้ยิน ส่วนฉาบนั้นเป็นชื่อเรียกในภายหลังเมื่อแฉ่งมีการเพิ่มขนาดใหญ่และบางขึ้น
เช่นแฉ่งขนาดใหญ่ทางล้านนาและประเทศพม่า ส่วนคนอีสานและคนล้านนาบางคนเรียกฉาบว่า
“แฉ่ง” ดังเช่นสมัยสุโขทัยก็มี

16. บัณเฑาะว์

บัณเฑาะว์มาจากคำ ปณว (ป.) บัณเฑาะว์. a small drum or tabor. (นาคะ
ประทีป, 2532, น.240) อาพมพโร (ส.) ปณพหรือบัณเฑาะว์ (คณะกรรมาธิการการศาสนา, 2553,
น. 134) บัณเฑาะว์เป็นกลองสองหน้าที่ไทยรับเข้ามาใช้ในการพระราชพิธีรวมถึงกระบวนแห่อันทรง
เกียรติของพระมหากษัตริย์ บัณเฑาะว์ปรากฏหลักฐานแต่เพียงลายลักษณ์ในเรื่องไตรภูมิภูมิกถาเท่านั้น
ปัจจุบันในประเทศเพื่อนบ้านที่มีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมดนตรีเช่น กัมพูชา พม่าและลาว ก็ไม่
ปรากฏการนำบัณเฑาะว์มาใช้แล้ว ในประเทศกัมพูชาปรากฏหลักฐานภาพจิตรกรรมลายรดน้ำบนตู้
หนังสือธรรม แต่ไม่สามารถสืบค้นได้ว่ามีการใช้บัณเฑาะว์หรือไม่ในอดีตเพราะปัจจุบันไม่ปรากฏ
หลักฐานลายลักษณ์ที่กล่าวถึงบัณเฑาะว์ แต่ในประเทศไทยปรากฏหลักฐานการนำบัณเฑาะว์มาใช้
ประโคมเนื่องในพุทธศาสนามีปรากฏในเรื่องไตรภูมิภูมิกถา จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้คนไทยให้ความสำคัญ
กับบัณเฑาะว์ ทำให้บัณเฑาะว์ยังคงอยู่ในสังคมไทยมาจนถึงปัจจุบัน

17. มรทงค์

คำว่า “มรทงค์” เป็นภาษาสันสกฤต ในภาษาบาลีคือ “มูทงค์” ในภาษาฮินดีเรียก “มูทงค์” กลองชนิดนี้เป็นกลองโบราณของดนตรีอินเดีย ยังคงใช้บรรเลงอยู่ในปัจจุบัน มรทงค์เป็นกลองซึ่งหนัง 2 ข้างเรียวเล็ก ตรงกลางป่อง ใช้วางบนตัก หรือมีสายสะพายเมื่อยืนตี เป็นเครื่องหนังที่ใช้แพร่หลายในอินเดียมาแต่โบราณ หุ่นกลองทำด้วยดินเหนียว มรทงค์มี 3 ลักษณะ คือ 1) แบบขอดตรงกลาง 2) แบบทรงป่องตรงกลาง และ 3) แบบรูปกรวย ซึ่งกลองมรทงค์ทั้งสามลักษณะนี้มีวิธีการเล่นที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามความหมายของมรทงค์ในอดีตและปัจจุบันกินความหมายที่กว้างและแคบแตกต่างกัน วิวัฒนาการของคำมีลักษณะคล้ายกับความหมายของคำว่า “วีณา” ในอดีตและปัจจุบันนั่นเอง (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี, 2536, น. 64)

ในพระคัมภีร์อภิธานนัปปทีปิกา ของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธวัฒนสมเด็จเจ้าพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธ เรียก มูตงโค แปลว่า ตะโพน คนไทยจึงแปลความหมายของคำ “มรทงค์” ว่าเป็นตะโพนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วคำ “มรทงค์” หมายถึงกลองสองหน้าชนิดอื่น ๆ ที่มีรูปทรง 3 ลักษณะข้างต้นด้วย มรทงค์ที่กล่าวถึงในจารึกสมัยสุโขทัยจึงเป็นกลองสองหน้าที่มีลักษณะคล้ายมรทงค์ของอินเดียต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปร่างให้มีขนาดเล็กลงเพื่อให้สะดวกแก่การเดินบรรเลง มรทงค์ในปัจจุบันคือเปิงมางที่ใช้ตีนำหน้าขบวนกลองชนะ นอกจากนี้ยังมีคำ “ดั่งเดียด” ที่ราชบัณฑิตสภาได้ให้ความหมายโดยการเทียบศัพท์กับคำ ส. ติณฺฑิม ไว้ว่า ดั่งเดียดเป็นกลองชนิดหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสภา, 2563, น. 108) ผู้เขียนมีความเห็นว่า ดั่งเดียด นี้ไม่น่าจะเป็นเครื่องดนตรี เพราะการประสมวงประโคมในจารึกวัดพระยืนนั้นมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเครื่องหนังต่าง ๆ นั้นมีจำนวนครบถ้วนแล้ว เช่น ปี่ แตร สังข์ กังสดาล กลองขนาดเล็ก กลองขนาดกลาง กลองขนาดใหญ่ มรทงค์จึงเป็นกลองตีนำจังหวะ คำ “ดั่งเดียด” จึงเป็นคำที่ทำหน้าที่อธิบายว่า วงดนตรีที่ใช้ประโคมอยู่นั้นเสียงดังสนั่นก็ก้องนั่นเอง

เครื่องดนตรีทั้ง 17 ประเภทในหลักฐานลายลักษณ์อักษรสมัยสุโขทัยสามารถจำแนกประเภทการประสมได้ 3 ประเภท ดังนี้ (1) วงพาทย์ฆ้อง มีเครื่องดนตรีประกอบด้วย พิณ (พิณน้ำเต้า) พาทย์ฆ้อง สรไน กลอง ฉิ่ง ฆ้อง (2) วงประโคมประกอบด้วยเครื่องดนตรีได้แก่ สรไน มรทงค์ ทะเทียด กาทล สังข์ แตรพิสนญชัย เสน่ง (3) วงดนตรีสำหรับขับกล่อม ประกอบด้วยเครื่องดนตรีได้แก่ ซอพุงตอ (ซอสามสาย) พิณ (กระจับปี) บัณเฑาะว์ ฉิ่ง ฉิ่ง กรับ

บทสรุป

การศึกษาเครื่องดนตรีในสมัยสุโขทัยโดยการตีความจากข้อมูลลายลักษณ์ในสมัยสุโขทัย และข้อมูลวัฒนธรรมดนตรีเขมรโบราณที่ปรากฏหลักฐานเป็นภาพจำหลักตามโบราณสถานครั้งนี้ พบว่าชื่อเรียก รูปลักษณ์เครื่องดนตรี และหน้าที่ในการบรรเลงของเครื่องดนตรีในสมัยสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกับปัจจุบัน ดังนี้

1) เครื่องดนตรีที่ยังคงรูปลักษณ์ ชื่อเรียกและหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม ได้แก่ **สังข์ เสน่ง ซ้อง กังสตาล ฉิ่ง กรับ** เช่น สังข์ยังคงรูปลักษณ์และหน้าที่ในการเป่าประโคมในกระบวนแห่ และศาสนพิธี

2) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกเปลี่ยนไปแต่ยังคงรูปลักษณ์และหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม ได้แก่ **ซอพุงตอ ฉิ่ง (ฉาบ) กระดิ่ง** เช่น กระดิ่งที่คนไทยเรียกระฆังในปัจจุบันเพราะเมื่อมีการนำไปใช้แทนระฆังวงเดือน (กังสตาล) แต่ยังคงรูปลักษณ์เดิมถึงจะมีการเพิ่มขนาดใหญ่ขึ้น และมีหน้าที่ในการบรรเลงเพื่อเป็นอาณัติสัญญาณ

3) เครื่องดนตรีที่รูปลักษณ์และชื่อเรียกเปลี่ยนไป แต่ยังคงหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม ได้แก่ **พาทย์ซ้อง ทะเทียด**

4) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกและมีหน้าที่ในการบรรเลงคงเดิม แต่รูปลักษณ์เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ได้แก่ **บัณเฑาะว์**

5) เครื่องดนตรีที่ชื่อเรียกเดียวกัน แต่มีรูปลักษณ์ต่างกัน และมีหน้าที่เหมือนหรือแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการใช้งาน ได้แก่ **มรทงค์** เป็นชื่อเรียกของตะโพน และกลองสองหน้า หน้าที่ในการบรรเลงขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือการนำไปประสมวง **พิณ** เป็นชื่อเรียกของพิณน้ำเต้า และกระจับปี่ หน้าที่ในการบรรเลงขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือการนำไปประสมวง **กาหล** เป็นชื่อเรียกของกลองใหญ่ แตรงอน หน้าที่ในการบรรเลงขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือการนำไปประสมวง **สรไน** เป็นชื่อเรียกปี่ชนิดต่าง ๆ ได้แก่ ปี่ฉวน ปี่ชวา รวมถึงกลุ่มปี่ที่มีพัฒนาการต่อเนื่องมาจากปี่สรไนที่มาจากต่างชาติ ได้แก่ ปี่ใน ปี่กลาง ปี่นอก หน้าที่ในการบรรเลงขึ้นอยู่กับการใช้งานหรือการนำไปประสมวง **แตร** เป็นชื่อเรียกกลุ่มเครื่องเป่าที่ไม่มีลิ้นทุกประเภท ได้แก่ แตรเขาควาย แตรงอน หน้าที่ในการบรรเลงใช้เป่าเป็นอาณัติสัญญาณและใช้ประโคม

6) เครื่องดนตรีที่ไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ **พิสนญชัย** เป็นเครื่องเป่าประโคม เพื่อเป็นอาณัติสัญญาณ และเป่าร่วมกระบวนแห่เมื่อได้รับชัยชนะจากศึกสงคราม และกระบวนแห่ในงานมงคลทางศาสนา

หน้าที่ของเครื่องดนตรีทั้งหมดนี้บางชนิดสามารถนำไปบรรเลงเดี่ยวเป็นเอกเทศได้ เช่น พิณ (พิณน้ำเต้า กระจับปี) พาทย์ซ้อง และเมื่อมีการนำเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ มาประสมวงใช้ บรรเลงประกอบในงานพิธีหรือกิจกรรมรื่นเริงแล้ว จะพบว่าหน้าที่ของวงดนตรีในสมัยสุโขทัยที่ปรากฏ ในหลักฐานลายลักษณ์นั้นมีการประกอบวงพาทย์ซ้องในงานบุญออกพรรษา งานกฐิน งานฉลองรอย พระพุทธรูปบนเขาสุมนกูฏ มีการประกอบวงปี่กลองแตรสังข์ในพิธีอาราธนาพระมหาสุมนเถระและ อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมายังเมืองหริภุญไชย ในสมัยสุโขทัยนิยมสร้างเครื่องดนตรีไว้เป็น ถาวรวัตถุเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกสารอ้างอิง

- กองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2535). *ดุริยางค์สถานศิลป์*. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- แก้ว ธารม. (2554). *ดนตรีในประเทศไทย*. พนมเปญ: โรงพิมพ์นครวัด.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. (2536). *ดนตรีอินเดีย*. ขอนแก่น: ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นาคะประทีป. (2532). ปณว. ใน *มหามกุฏราชวิทยาลัย (บก.), ปาลี-สยาม อภิธาน ของนาคะ
ประทีป* (น. 240). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา*. (2511). พระนคร: กรมศิลปากร.
- มานิต มานิตเจริญ. (2514). *พจนานุกรมไทย*. พระนคร: เอกศิลปการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย สมัยสุโขทัย ไตรภูมิภคา*. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). ดงเดือย. ใน *ราชบัณฑิตยสภา (บก.), พจนานุกรมโบราณศัพท์
ฉบับราชบัณฑิตยสภา* (น. 108). กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2563). ททยด. ใน *ราชบัณฑิตยสภา (บก.), พจนานุกรมโบราณศัพท์
ฉบับราชบัณฑิตยสภา* (น. 140). กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, กรมศิลปากร. (2562). *ประมวลเอกสารพระราชพิธีบรม
ราชาภิเษก*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สินชัย กระบวนแสง. (2551). *กรุงสุโขทัย สารานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (ล. 28, น. 1797-
1999). กรุงเทพฯ: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- อุดม อรุณรัตน์. (2626). *ดุริยางคดนตรีจากพระพุทธศาสนา*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ผลกระทบของภาษา Greeklish ที่มีต่อการใช้ภาษากรีกสมัยใหม่ The influence of Greeklish on usage of Modern Greek language

กัมปนาท บัวลา ประยูรรัตน์วงศ์¹

Kumpanat Buala Prayoonrattanawong

บทคัดย่อ

ภาษากรีก²เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European) เป็นภาษาที่มีความเก่าแก่และเป็นภาษาโบราณที่มีการใช้มาจนถึงยุคปัจจุบัน ผ่านการพัฒนาทางด้านภาษาจนเป็นภาษากรีกสมัยใหม่ที่ใช้ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าภาษากรีกเป็นวัฒนธรรมที่สวยงามของประเทศชาติมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสต์ศักราช ในปัจจุบันมีภาษาเกิดขึ้นมาใหม่และเริ่มทำให้ภาษาประจำชาติเกิดการวิบัติที่เรียกกันว่าภาษา Greeklish³ ในสังคมปัจจุบันมีการใช้ภาษานี้อย่างแพร่หลายแทนการใช้ภาษากรีกสมัยใหม่ในการสื่อสาร บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษา Greeklish ของผู้ใช้ภาษากรีก⁴ ในการสื่อสารในสังคมปัจจุบัน ศึกษาถึงสาเหตุและความจำเป็นในการใช้ภาษา Greeklish ซึ่งพบว่าเนื่องจากการที่ผู้ใช้ภาษาต้องการติดต่อสื่อสารกันผ่านสื่อออนไลน์หรือโทรศัพท์มือถือที่ในสมัยก่อนนั้นไม่รองรับอักษรภาษากรีก จึงมีความจำเป็นต้องมีการนำตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่างๆที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาของตนมาในการถอดเสียงเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้ส่งกับผู้รับสาร นอกจากนี้ยังศึกษาถึงมุมมองของนักวิชาการนักภาษาศาสตร์ที่ได้ทำการศึกษาถึงการเกิดภาษาใหม่นี้ ผลของการศึกษาพบว่าภาษา Greeklish ได้กลายเป็นภาษาที่ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้ด้วยเหตุผลที่เหมือนกันและได้มีการใช้ภาษา Greeklish ทั้งใน

¹ อาจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
Lecturer, Department of Western Language, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University.
e-mail: kumpanat.b@rumail.ru.ac.th

² ภาษากรีก คือ ภาษากรีกสมัยใหม่

³ Greeklish (กรีกลิช) คือ การเขียนภาษากรีกโดยใช้ตัวอักษรละตินที่มีเสียงเหมือนและคล้ายเสียงในภาษากรีกและตัวเลขที่มีลักษณะคล้ายตัวอักษรภาษากรีก

⁴ ผู้ใช้ภาษากรีก คือ ชาวกรีก ชาวไซปรัสและผู้ใช้ภาษากรีกเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ

การสื่อสารในชีวิตประจำวันและหน่วยงานการศึกษาด้วย และจากการศึกษานี้จะชี้ให้เห็นถึงผลกระทบ ผลเสียในการใช้ภาษา Greeklish รวมทั้งการแก้ไขปัญหาคาการแทรกแซงของภาษา Greeklish ต่อภาษากรีกที่เป็นภาษาที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของประเทศ

คำสำคัญ: ภาษา Greeklish ภาษากรีก ผู้ใช้ภาษากรีก การแทรกแซงของภาษา Greeklish

Abstract

Greek is an independent branch of the Indo-European family. It is an ancient language which has been used for a long time and developed into modern Greek in the present. So, we could truly say that Greek language has a uniqueness that demonstrates the evolution of the social and cultural contexts of Greek ethnicity from the 8th Century BC until today. That is to say, the language has been changed according to the changes of society and culture. Nowadays, Greeklish, new style of Greek Language has emerged and begun to destroy the old style of the language. There is a widespread use of Greeklish instead of old Greek due to the changes of online communication. This article aims to study about the usage of Greek language of Greek speakers for communication in the current society. The study is emphasized on the causes and necessity of using Greekish. It is found that the people want to communicate via online and smartpone and such tools are not applicable for Greek alphabets. Therefore, they have applied the new style of alphabets and symbols which are similar to their original language for their communication. It also examines the opinions of scholars and linguists who have studied the use of this emerging language. It is found that Greeklish has become the languagechoice for many reasons. Greeklish is used both in everyday communication and in educational institutions. Moreover, this study highlighted the impact or disadvantages of using Greeklish as well as resolving the interference of Greeklish on the beautiful language of Greek which is the uniqueness and culture of the country.

Keywords: Greeklish, Greek, Greek speakers, Interference of Greeklish

1. บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารของมนุษย์ที่ช่วยทำให้มนุษย์สามารถติดต่อกันและเข้าใจกันได้ และเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้มนุษย์มีความผูกพันต่อกัน การพูดหรือการใช้ภาษาเดียวกันนั้นสามารถทำให้มนุษย์รับรู้ถึงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน รู้สึกถึงความเป็นชนชาติเดียวกัน มีความสำนึกถึงชาติเผ่าพันธุ์ของตนและทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม แต่ภาษาก็จะมีการเปลี่ยนแปลง (Language change) อยู่เสมอซึ่งถือว่าเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของภาษา ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอจะมีแนวโน้มการใช้ที่ยืนยาวมากกว่าภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย (ธวัช ปุณโณทก, 2553, หน้า 11-15) แต่การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาหรือพลวัตทางภาษานั้นก็สามารถเป็นไปได้ในทิศทางที่ถูกมองว่าอาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมที่สำคัญของชาตินั้นเสื่อมถอยหรือถูกทำลายลงไป อย่างเช่น ปรากฏการณ์การใช้ภาษาเกิดใหม่ในภาษากรีกที่เรียกว่า “ภาษา Greeklish”

ภาษา Greeklish คือการเขียนภาษากรีกด้วยอักษรละติน เริ่มมีการใช้ภาษานี้มาตั้งแต่ทศวรรษ 1990 โดยเริ่มแรกมีการใช้ในการสื่อสารกันระหว่างผู้ใช้ภาษากรีกผ่านระบบออนไลน์และการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากในยุคนั้นระบบคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือยังไม่รองรับภาษากรีก จึงทำให้ผู้ใช้ภาษา เช่น ผู้ที่อพยพย้ายไปอยู่ต่างถิ่นมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างภาษาใหม่ขึ้นมาเพื่อการเขียนและให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Androupoulos J., 2009: p. 211) หลังจากนั้นภาษา Greeklish ก็เริ่มมีการใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ ในกลุ่มผู้ใช้ภาษากรีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มวัยรุ่น ถึงแม้ว่าระบบคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือในปัจจุบันจะมีการพัฒนาระบบให้สามารถรองรับภาษากรีกแล้วก็ตาม อีกทั้งยังมีการใช้ภาษานี้ในสื่อและองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทับศัพท์ภาษาต่างประเทศและคำย่อต่าง ๆ ด้วย หลังจากที่มีการใช้ภาษานี้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในสังคมปัจจุบันได้มีการศึกษาถึงเหตุผลการใช้ภาษา Greeklish และพบว่าผู้ที่เลือกใช้ภาษา Greeklish มีเหตุผลที่เป็นไปในทางเดียวกันคือมีความรวดเร็วในการเขียนและเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการสะกดคำที่มีความซับซ้อนของภาษากรีก (Papaioannou I., Karakos A., Georgiandou A., (2010: p.49) แต่ก็มีผู้ใช้ภาษากรีกบางกลุ่มมองว่าภาษา Greeklish อาจส่งผลกระทบต่อภาษากรีกและผู้ใช้ภาษากรีกเองและพบว่าภาษา Greeklish มีผลกระทบต่อการใช้ภาษากรีก เช่น ผลกระทบด้านการสะกดคำได้อย่างถูกต้อง การใส่ตำแหน่งสัญลักษณ์การเน้นเสียงหนักในคำเมื่อผู้ใช้ภาษากรีกเขียนคำศัพท์เป็นภาษากรีก และเกิด

ความเข้าใจผิดพลาดในการสื่อความหมายในประโยคเมื่อส่งสารด้วยภาษา Greeklish ด้วยเช่นกัน จึงได้มีการออกมารณรงค์ต่อต้านการใช้ภาษา Greeklish และแนะนำแนวทางการใช้ภาษากรีกอย่างถูกต้อง ดังนั้นภาษา Greeklish จึงถูกมองว่ามีผลเสียต่อภาษากรีกในปัจจุบัน ในบทความนี้จะทำการศึกษาและนำเสนอถึงการใช้อย่างเหมาะสมจากการใช้ภาษา Greeklish ซึ่งเป็นภาษาที่เกิดขึ้นมาในช่วงปีทศวรรษที่ 1990 และยังคงถูกใช้มาจนถึงปัจจุบันโดยผู้ใช้กรีกในการสื่อสารแทนการใช้ภาษากรีก และจะศึกษาถึงวิธีการแก้ไขปัญหาคำกรีกที่ผิดเพี้ยนของภาษานี้เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อภาษากรีกที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางภาษาของชาวกรีกที่มีมาตั้งแต่โบราณ

2. ภาษากรีก

ภาษากรีกเป็นประจำชาติและเป็นภาษาราชการของประเทศสาธารณรัฐเฮลเลนิกหรือประเทศกรีซและประเทศสาธารณรัฐไซปรัส มีผู้พูดภาษากรีกอย่างน้อย 13.4 ล้านคน นอกจากนี้ประเทศกรีซและประเทศไซปรัสแล้วยังมีผู้ใช้ภาษากรีกในประเทศอิตาลี ประเทศแอลเบเนียและในประเทศตุรกี รวมทั้งชาวกรีกที่อพยพย้ายถิ่นฐานไปยังต่างประเทศด้วย อาทิเช่น ข้อมูลเมื่อปี 2021 มีประชากรชาวกรีกประมาณ 460,000 คน ณ นครเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย (สืบค้นจาก <https://liveinmelbourne.vic.gov.au/discover/multicultural-communities/greek>) ระบบการเขียนภาษากรีกใช้อักษรกรีกในการเขียน และอักษรกรีกถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ มีการประเมินว่ามีการใช้อักษรกรีกตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 ก่อนคริสต์ศักราช ถึงแม้ว่าจะมีการโต้เถียงกันเกี่ยวกับการกำหนดให้ภาษากรีกดีโมติกี (Demotiki)⁵ หรือภาษากรีกกาธาเรฟวูซา (Katharevousa)⁶ เป็นภาษาราชการก็ตาม แต่ระบบการเขียนภาษากรีกไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่สมัยอดีต (Spilioti, 2009) ภาษากรีกเป็นภาษาหนึ่งในภาษาราชการ 24 ภาษาของสหภาพยุโรป ตัวอักษรกรีกประกอบด้วยตัวอักษรบางตัวที่มีลักษณะคล้ายกับตัวอักษรในภาษาละติน แม้ว่าตัวอักษรบางตัวจะดูเหมือนกันแต่ก็มีการออกเสียงที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ตัวอักษร Α (Alfa) ในภาษากรีก ออกเสียงเหมือนตัวอักษร A ในภาษาอังกฤษ ในขณะที่ตัวอักษร Β (Vita) ในภาษากรีก ออกเสียงเหมือนตัวอักษร V ในภาษาอังกฤษ เป็นต้น นอกจากนี้ ภาษากรีกยังใช้การเน้นเสียงในคำศัพท์ซึ่งถือว่ามีสำคัญในการแยกความหมายของคำศัพท์ ตัวอักษรบางตัวสร้างเสียงเดียวกันกับภาษาอื่น ๆ และลักษณะของตัวอักษรอาจขึ้นอยู่กับว่าตัวอักษรนั้นอยู่ในคำใด

⁵ ภาษากรีกดีโมติกี ภาษากรีกที่มีความใกล้เคียงกับภาษากรีกสมัยใหม่

⁶ ภาษากรีกกาธาเรฟวูซา ภาษากรีกที่มีความใกล้เคียงกับภาษากรีกสมัยโบราณ

คำหนึ่ง เช่นตัวอักษร χ ในคำว่า $\chi\acute{\iota}\omicron\nu\iota$ (หิมะ) และ $\acute{\omicron}\chi\iota$ ในขณะที่เสียง χ (chi) ในคำศัพท์คำว่า $\chi\acute{\iota}\omicron\nu\iota$ มีเสียงเป็น /ch/ ในภาษาอังกฤษ ส่วน χ ในคำว่า $\acute{\omicron}\chi\iota$ จะมีเสียงเป็น /r/ ในภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น

3. ภาษา Greeklish

Greeklish เรียกอีกอย่างว่า Greenglish และ Genglish มาจากคำว่า Greek และ English และโดยทั่วไปแล้วเป็นภาษากรีกที่เขียนด้วยตัวอักษรภาษาละติน (Latin Alphabets) การใช้ภาษา Greeklish เริ่มขึ้นจากการส่งข้อความผ่านระบบโซเซียลมีเดีย ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (email) และบนโทรศัพท์มือถือ ดังนั้นภาษา Greeklish อาจเรียกได้ว่าเป็นภาษาสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต (internet language) เนื่องจากปรากฏในรูปแบบภาษาที่เขียนอย่างไม่เป็นทางการผ่านโซเซียลมีเดีย การสื่อสารทางดิจิทัลและเทคโนโลยีเครือข่ายสังคมอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ (Laghos et. al, 2012) ภาษา Greeklish อาจจะถูกนำมาใช้ในรูปแบบการสมัครไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (email) การส่งข้อความไปยังชาวกรีกที่อาศัยหรือพำนักในต่างประเทศ (Marinis T., Papangeli A. & Tseliga T., 2007: pp 443-452) เช่น kontogiannis@gmail.com ซึ่งในการสมัครไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์นั้นระบบไม่สามารถรองรับภาษากรีกได้ ดังนั้นผู้สมัครที่เป็นชาวกรีกจึงจำเป็นต้องใช้ภาษา Greeklish และการแนะนำตัวเองผ่านช่องทางการส่งข้อความทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมลก็จำเป็นต้องอาศัยการเขียนชื่อและนามสกุลตัวเองโดยใช้ภาษา Greeklish (Danet, B., and Herring, S. 2003: p.1) เช่น My name is Konstantinos Papadopoulos ($\text{Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος}$)

ปัจจุบันภาษา Greeklish เป็นภาษาที่เปิดกว้าง โดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ บ่อยครั้งที่การทับศัพท์ของคำเดียวกันจากภาษากรีกเป็น Greeklish นั้นถูกแสดงภาพที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล สาเหตุหลักมาจากแต่ละคนมีอิสระที่จะถอดความตามเสียง (Androutsopoulos J., 2012: p.231) โดยปกติจะไม่มีปัญหาในการอ่านข้อความ เนื่องจากผู้รับข้อความที่อ่านข้อความเป็น Greeklish มักจะสามารถรับรู้และเข้าใจในทันทีว่าผู้ส่งข้อความหมายถึงอะไรและต้องการสื่อถึงคำศัพท์คำว่าอะไร แม้ว่าผู้รับข้อความอาจจะเขียนข้อความนั้นแตกต่างไปจากผู้ส่งข้อความก็ตาม การถอดอักษรภาษากรีกอาจเป็นแบบสัทศาสตร์ อักษรวิธี หรือทั้งสองอย่างผสมกัน การถอดอักษรตามการออกเสียงมาจากเสียงของตัวอักษรกรีกดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น ภาษากรีก "O" (Omicron) และ "ω" (Omega) ซึ่งออกเสียงเหมือนกัน ทั้งคู่สามารถถอดเป็นอักษรภาษาโรมัน "O" ได้ ในทางกลับกัน

การถอดอักษรแบบการสะกดคำ (orthographic) คือการแสดงผลภาพตัวอักษรกรีกที่มีลักษณะการเขียนเหมือนกับตัวอักษรโรมัน ตัวอย่างเช่น ภาษากรีก "ω" สามารถถอดความได้เป็นตัวอักษร "w" ของโรมัน (Androutsopoulos, 2000: pp.75-86, Spilioti, 2009: p.396) คำที่เขียนในภาษากรีกอาจรวมถึงตัวเลขที่ลักษณะคล้ายกับตัวอักษรกรีก เช่น ตัวเลข “4” สำหรับตัวอักษร “A” ตัวเลข “7” สำหรับตัวอักษร “τ” (taf) และตัวเลข “8” สำหรับตัวอักษร “θ” (theta) เป็นต้น ในกรณีศึกษาของ Spilioti (2009: p. 396) สังเกตว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ การใช้ตัวอักษรตัวใดตัวหนึ่งจะเป็นทางเลือกที่ตายตัวของแต่ละบุคคล

4. ความจำเป็นและสาเหตุของการใช้ภาษา Greeklish

Greeklish เป็นภาษาที่แตกต่างไปจากภาษากรีกที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่นหรือผู้ใช้ภาษากรีกวัยรุ่นหนุ่มสาวและผู้มีการศึกษา คือการนำตัวอักษรละตินมาใช้แทนตัวอักษรกรีกในรูปแบบการเขียนในปัจจุบัน ลักษณะการเขียนในรูปแบบนี้มีการใช้อย่างแพร่หลายนับว่าเป็นปัญหาทางด้านภาษาที่สำคัญและแสดงถึงผลกระทบที่ร้ายแรงต่อภาษากรีก อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์นี้เกิดจากสาเหตุบางประการ เหตุผลแรกก็คือ ช่วงทศวรรษ 1990 คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือส่วนใหญ่ติดตั้งเป็นภาษาอังกฤษ ระบบยังไม่รองรับภาษากรีก ดังนั้นจึงทำให้ผู้ใช้ภาษามีความจำเป็นที่ต้องเขียนภาษากรีกด้วยตัวอักษรละติน และอีกหนึ่งเหตุผลคือการเปลี่ยนสลับภาษาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษากรีกบนคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือที่มีความซับซ้อนเกินไปหรือดำเนินการหลายขั้นตอน การใช้ภาษาในรูปแบบนี้จึงเป็นที่นิยมมากขึ้นในทศวรรษ 1990 จนถึงยุคปัจจุบัน (Tseliga, 2007: pp.116-141) กล่าวคือ มีการเริ่มใช้ภาษา Greeklish ผ่านคอมพิวเตอร์ขึ้น เหตุผลคือในอดีตระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถติดตั้งอักษรภาษากรีก (font) ได้และเนื่องจากภาษากรีกไม่ได้ถูกติดตั้งในระบบคอมพิวเตอร์จึงทำให้ผู้ใช้ที่เป็นชาวกรีกหรือต้องการติดต่อสื่อสารกันเป็นภาษากรีกไม่สามารถเขียนภาษากรีกบนคอมพิวเตอร์ได้ จึงทำให้ผู้ที่ต้องการสื่อสารมีความจำเป็นต้องใช้ตัวอักษรละตินเขียนแทนภาษากรีก

เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าภาษา Greeklish ได้เข้ามามีบทบาทในการใช้ภาษากรีกในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษากรีก หลังจากที่ระบบคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือมีการพัฒนาระบบให้สามารถรองรับภาษากรีกแล้ว การสะกดคำภาษากรีกโดยใช้อักษรละตินปรากฏบนระบบโซเซียลและบนโทรศัพท์มือถือหรือการใช้ภาษา Greeklish เป็นเพียง “แพชชั่น” เท่านั้น แต่ต่อมาในยุคปัจจุบัน ภาษา Greeklish กลายเป็นพลวัตทางภาษารูปแบบหนึ่งที่มีผลต่อภาษากรีก ทั้งในรายการ

โทรศัพท์ต่าง ๆ ก็ได้มีการนำภาษาต่างประเทศ เช่นภาษาอังกฤษเข้ามาและทำให้เกิดการยืมคำเข้ามาใช้ในภาษากรีกมากมายซึ่งถูกมองว่าเป็นการนิยมวัฒนธรรมต่างชาติ (xenomania) อย่างไรก็ตามแม้ว่าในยุคปัจจุบันนี้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือได้มีการพัฒนาระบบและรองรับตัวอักษรภาษากรีกแล้ว แต่ก็ยังมีผู้ใช้ภาษาที่ต้องการเขียนภาษากรีกโดยการเลือกวิธีการสื่อสารกันผ่านการใช้ภาษา Greeklish เพราะสามารถพิมพ์หรือเขียนได้รวดเร็วเนื่องจากไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับการสะกดคำภาษากรีกที่มีความซับซ้อนทางด้านสัทศาสตร์ เช่น moro แทนคำในภาษากรีก $\mu\omega\rho\acute{o}$ เนื่องจากเสียงของสระ “o และ ω ” มีเสียงเดียวกันจึงสามารถใช้ตัวอักษรโรมัน “o” ได้เช่นกัน (Laghos A., Masoura S., Skordi A., 2013: p.161) และอีกเหตุผลหนึ่งคือการใช้ภาษา Greeklish ทำให้ผู้ใช้ภาษา รู้สึกว่ามีความเท่าเทียมกันซึ่งเกิดจากการที่ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาคิดเกี่ยวกับระบบการสะกดคำ ถ้าผู้ใช้รู้วิธีการใช้แป้นพิมพ์ภาษาละตินและคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นคำศัพท์ที่สามารถเข้าใจได้โดยทั่วไป เช่น email แทนคำศัพท์ภาษากรีก $\eta \eta\lambda\epsilon\kappa\tau\rho\nu\iota\kappa\acute{\eta} \delta\iota\epsilon\upsilon\theta\upsilon\nu\sigma\eta$, site แทนคำศัพท์ภาษากรีก $\eta \iota\sigma\tau\omicron\sigma\epsilon\lambda\acute{\iota}\delta\alpha$ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การลอกเลียนแบบการใช้ภาษาจากคำสุนทรพจน์ของนักการเมืองและสื่อมวลชน เนื่องจากกลุ่มคนวัยรุ่นหรือวัยรุ่นหนุ่มสาวทำการลอกเลียนแบบการใช้ภาษา คำพูดของกลุ่มนักการเมืองและสื่อมวลชนโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของภาษา โดยถือนักการเมืองและสื่อมวลชนเป็นแบบอย่างของผู้มีการศึกษา เช่น การใช้คำว่า $\kappa\omicron\mu\pi\iota\omicron\upsilon\tau\epsilon\rho$ แทนคำว่า $\upsilon\pi\omicron\lambda\omicron\gamma\iota\sigma\tau\acute{\eta}\varsigma$ และในที่สุดการใช้ภาษาได้ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องผ่านสื่อต่าง ๆ ก็ส่งผลต่อการใช้ภาษาของกลุ่มวัยรุ่นให้เสื่อมถอยลงทีละน้อย โรงเรียนและสถานศึกษาก็มีส่วนสำคัญในการช่วยให้ผู้ใช้ภาษากรีกได้อย่างถูกต้องโดยต้องมีการลดระดับการใช้ภาษา Greeklish ซึ่งเด็กรุ่นใหม่เชื่อว่าเป็นภาษาใหม่ทันสมัยในปัจจุบัน สาเหตุหลักอีกประการหนึ่งคือการใช้คำย่อมากมายที่สามารถสังเกตได้จากสื่อต่าง ๆ และการสื่อสารในสังคมปัจจุบันเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการพูดและเขียน ตัวอย่างเช่น $\Delta.Ε.Η$ (Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού) = Public Power Corporation, $ΟΤΕ$ (Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος) = Hellenic Telecommunication Organization, $ΕΛ.ΤΑ$ (Ελληνικά Ταχυδρομεία) = Hellenic Post ก็มีผลต่อการรับรู้ภาษากรีกที่ถูกต้องด้วย เนื่องจากผู้ใช้ภาษาจะชินกับการใช้คำย่อที่ใช้เรียกแทนคำเต็ม

Γυναίκα πήγε για εμβόλιο,
αλλά μπέρδωσε την ουρά
και περίμενε δυο ώρες για
εισιτήριο ενός αγώνα

15:49 13.01.2022

Βρείτε μας Google News

Μια κυρία στάθηκε στην ουρά για το
εμβόλιο και τελικά βρέθηκε να περιμένει
για εισιτήριο για το ματς Καρταχένα-
Βαλένθια.

ภาพที่ 1: ตัวอย่างการเขียนภาษากรีกด้วยภาษา Greeklish โดยสื่อมวลชน

(สืบค้นจาก <https://sputniknews.gr/20220113>)

จากภาพที่ 1 จะเห็นว่าสื่อมวลชนเลือกใช้คำว่า **το ματς**⁷ ซึ่งเป็นคำศัพท์จากภาษาต่างประเทศแทนคำว่า **τον αγώνα** ที่เป็นภาษากรีก

นอกจากนี้ การที่กลุ่มวัยรุ่นเลือกใช้ภาษา Greeklish ในการสื่อสารกันนั้นเนื่องจากภาษา Greeklish เป็นภาษาที่ผู้สูงอายุถอดรหัสได้ยาก เพราะคำศัพท์ที่เขียนโดยภาษา Greeklish บางคำกลุ่มวัยรุ่นจะใช้วิธีเขียนโดยใช้ตัวอักษรละตินรวมทั้งตัวอักษรละตินแบบย่อ เช่น **Ti kc? Pou sai? Pame kafe?** คือ **Ti kc?** แทน **Τι κάνεις;** (เธอสบายดีไหม?), **Pou sai?** แทน **Πού είσαι;** (ตอนนี้เธออยู่ที่ไหน?) และ **Pame kafe?** แทน **Πάμε για καφέ;** (ไปดื่มกาแฟกันไหม?) เป็นต้น และเหตุผลอีกหนึ่งประการที่มีผู้ใช้ภาษา Greeklish คือ เนื่องจากผู้ใช้พำนักอยู่ในต่างประเทศ สามารถพูดภาษากรีกได้แต่ไม่มีทักษะด้านการเขียนและการอ่านภาษากรีก จึงเลือกวิธีการถอดรหัสข้อความผ่านตัวอักษรละตินเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันในระบบการสื่อสาร ในอดีตที่ระบบการสื่อสารยังไม่มีการพัฒนา ชาวกรีกที่ต้องเขียนจดหมายถึงชาวกรีกคนอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศก็เลือกใช้ภาษา Greeklish ด้วย เช่น ชื่อของชาวกรีกที่เป็นผู้ส่งจดหมาย “Katharios, Gifyllis, Menos Filintas, Dimitris Glinos, Nikos Hatidakis” อีกทั้งยังมีหนังสือหลายเล่มที่มีการเขียนด้วยอักษรละติน เช่น *Levantine of Smyrna* แม้ว่าผู้เขียนจะเป็นชาวกรีกที่สามารถพูด อ่านและเขียนภาษากรีกได้ แต่ก็เลือกใช้ตัวอักษรละตินในการเขียน เคยมีบทความของ Fotos Gifyllis ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสาร "Protoporia" ในปี 1930 เขียนด้วยภาษา Greeklish ดังนี้ "Telos, yia na min ta

⁷ Το ματς เป็นคำศัพท์ที่ืมมาจากภาษาอังกฤษ match

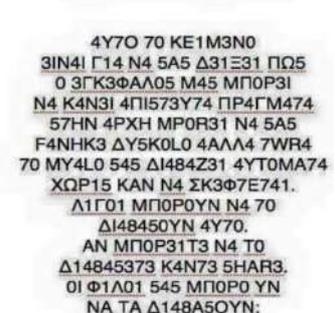
poliloyume yiati ta pame poles fores afta, prepi na parume to latiniko alfavito metariθmizontas to fθogoloyika kata tis anages pu ehi i ylosa mas. Etsi horis n' agiksome tin orθografia tis arheas elinikis, pu poles tis lekses sozonde sti nea mas, benume sti horia ton politizmeno eθnon, ehume ta dieθnika yramata pu tahi olos o politismenos kosmos, ke pu ta piran tora telftea ki i Turki". (Kourti Anastasia & Katsarou Andriana, 2013)

ตัวอย่างการแปลคำว่า "ฉันไป" เป็นภาษากรีกและตัวอย่างวิธีการเขียนในภาษา Greeklish แบบต่าง ๆ ได้แสดงไว้ด้านล่างดังนี้

- ภาษาไทย - ฉันไป
- ภาษาอังกฤษ - I go
- ภาษากรีก - Πηγαίνω
- Greeklish - pigaino, pigainw, phgaino, phgainw, piyaino, piyainw, phyeno, phyenw, pigeno, pigenw, phgeno, phgenw, piyeno, piyenw, phyeno, phyenw

จากตัวอย่างการเขียนภาษา Greeklish จะเห็นว่ามียวิธีการเขียนโดยการถอดเสียงที่แตกต่างกัน เนื่องจากการเขียนภาษา Greeklish ไม่มีกฎเกณฑ์การเขียนที่ตายตัว หากแต่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เขียน (Androupolos, 2012: p.231)

ในสื่อสังคมออนไลน์ได้มีการสร้างบทความที่เขียนด้วยภาษา Greeklish ออกมาเผยแพร่เพื่อทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษานี้และได้มีการส่งต่อกันอย่างแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่น เช่น

ภาพที่ 2: ตัวอย่างการเขียนภาษากรีกด้วยภาษา Greeklish

ในบทความตัวอย่างนี้จะเห็นว่า ผู้เขียนได้ใช้ตัวอักษรละตินที่มีเสียงเดียวกับอักษรกรีก ตัวเลขต่าง ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับตัวอักษรกรีกและตัวอักษรกรีกรวมกันเพื่อเขียนเป็นคำศัพท์ภาษากรีก นอกจากนี้บนสื่อ Facebook ยังมีผู้รับสอนภาษากรีกให้แก่ชาวต่างชาติที่สนใจเรียนภาษากรีกผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งมีการยกตัวอย่างคำศัพท์ภาษากรีกที่มีการใช้ภาษา Greeklish เช่น

ตารางที่ 1: ตัวอย่างการเขียนภาษากรีกด้วยภาษา Greeklish

Greeklish	English
Estiatorio	Restaurant
Fagito	Food
Nero	Water
Krassi	Wine
Bira	Beer
Kafes	Coffee
Chortofagos	Vegetarian
Salata	Salad
Kreas	Meat

จากตัวอย่างคำศัพท์ภาษากรีกที่เขียนผ่านระบบการเขียนด้วยภาษา Greeklish ผู้อ่านที่ไม่มีความรู้ภาษากรีกมาก่อนจะไม่สามารถถอดเป็นอักษรภาษากรีกได้ถูกต้องเนื่องจากผู้เขียนเลือกใช้ อักษร o แทนตัวอักษร ο และ ω และใช้อักษร i แทนตัวอักษร ι และ η ในภาษากรีก และผู้อ่าน ภาษา Greeklish ก็ไม่สามารถรู้ได้ว่าการเน้นเสียงสูงที่พยางค์ใดของคำศัพท์ตัวอย่างได้

5. มุมมองของนักวิชาการต่อภาษา Greeklish

เนื่องจากการใช้ภาษา Greeklish อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน จึงมีผู้ตั้งข้อสงสัยว่า ภาษา Greeklish คือพลวัตทางภาษาหรือเป็นเพียงแค่ความนิยมที่จะผ่านพ้นไปและจะเลิกใช้ไปในอนาคต ในที่สุด “Academy of Athens”⁸ ได้มีการออกมาแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนผ่านรายการโทรทัศน์ เกี่ยวกับการใช้ภาษา Greeklish อย่างแพร่หลายในสังคมปัจจุบันและได้พูดเกี่ยวกับประเด็นการใช้

⁸ สถาบันการศึกษาในระดับชาติของกรีซและเป็นสถาบันวิจัยที่สูงที่สุดในประเทศกรีซ

ภาษานี้ว่า มีการใช้ภาษา Greeklish เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องบนสื่อสังคมออนไลน์ในปี ค.ศ. 2001 (Koutsogiannis and Mitsikopoulou. 2003: p.8)

Greeklish นิยมถูกนำมาใช้มากมายผ่านการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือ ต่อมาภายหลังเริ่มมีการใช้มากขึ้นในการสื่อสารผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล (e-mail) และการสื่อสารกันผ่านแอปพลิเคชัน อินเทอร์เน็ตต่าง ๆ ซึ่งในเวลาต่อมากลุ่มผู้ใช้ภาษา Greeklish ในการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ก็ได้มีการนำคำย่อจากภาษาอังกฤษเข้ามาใช้ด้วย เช่นคำแสดงต่างๆ: OMG แทน Ωχι Θεέ μου, LOL แทน Γελάω πολύ (Maria Kappou. 2019: p.1) ในบางครั้ง กลุ่มวัยรุ่นก็ใช้ภาษา Greeklish ในการจดบันทึกข้อความ เนื่องจากมีความรวดเร็วเพราะสามารถใช้คำย่อและสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าการใช้คำย่อภาษากรีกที่เป็นภาษาแม่

ในที่ประชุมของสถาบันภาษา Το Πνευματικό Κέντρο ประจำเมือง Chania เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2018 Georgios Babiniotis⁹ ได้ปราศรัยในหัวข้อ “Δύναμη της ελληνικής γλώσσας” ได้กล่าวถึงการใช้ภาษา Greeklish ว่ามีการใช้ภาษานี้อย่างแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคปัจจุบันผ่านการสื่อสารในช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น เป็นการกำจัดภาพลักษณ์ของคำ ซึ่งทำให้เกิดข้อเสียอย่างมากต่อตัวบุคคลที่ใช้ภาษา Greeklish เอง เพราะในปัจจุบันเครื่องมือการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ได้รับรองตัวอักษรภาษากรีก (font) แล้ว แต่ผู้ใช้ภาษากลับยังคงเลือกใช้ภาษา Greeklish แทนและทำให้ผู้ใช้ภาษาค่อย ๆ ลืมการสะกดคำที่ถูกต้องในที่สุด (Zaraneews. 2018, สืบค้นจาก <https://www.zarpanews.gr>)

Koutsogiannis and Mitsikopoulou (2003: p.1) สำรวจทัศนคติทางสังคมที่มีต่อภาษา Greeklish ตามที่สื่อกรีกนำเสนอโดยระบุแนวโน้มหลักสามประการ: ประการแรก แนวโน้มในอดีตมองว่าภาษา Greeklish เป็นพลวัตทางภาษาที่มีผลลบต่อภาษากรีก, ประการที่สอง แนวโน้มในอนาคต ภาษา Greeklish เป็นปรากฏการณ์ชั่วคราว ซึ่งในไม่ช้าจะกลายเป็นปัญหาเล็กน้อยเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และประการที่สาม แนวโน้มต่อต้าน ซึ่งให้เห็นถึงแง่ลบผลกระทบของโลกาภิวัตน์และแง่ลบเกี่ยวข้องกับภาษา Greeklish กับการสื่อสารและการปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ

Laghos A., Masoura S., and Skordi A. (2013: p.163) ทำการศึกษาการใช้ภาษา Greeklish ในโซเชียลเน็ตเวิร์ก โดยทำการวิเคราะห์ความคิดเห็น (comment) ของผู้ใช้โซเชียลใน

⁹ ศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์คณะอักษรศาสตร์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยเอเธนส์

คลิป์วิดีโอ โดยคลิป์วิดีโอที่เลือกเป็นวิดีโอภาษากรีกและผู้เข้าไปชมและการแสดงความคิดเห็นเป็นชาวกรีกที่ใช้ภาษากรีกเป็นภาษาแม่และพำนักในประเทศกรีซและชาวไซปรัสที่มีภาษากรีกเป็นภาษาแม่ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่าข้อความและความคิดเห็นส่วนมากจะเขียนเป็นภาษา Greeklish มากถึง 83.3% เขียนเป็นภาษากรีก 9.3 % และเขียนเป็นภาษาอังกฤษ 6.9 %

Laghos A. (2013: p. 162) ศึกษาการใช้ภาษา Greeklish จากการติดต่อกันผ่านอีเมลของเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไซปรัสที่ทำงานเป็นนักวิชาการและธุรการซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีการใช้ภาษาในสภาพแวดล้อมที่เป็นทางการ พบว่าอีเมล 1 ใน 3 เขียนโดยภาษา Greeklish แสดงให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญในการทำให้ภาษา Greeklish เป็นที่นิยมในการใช้ภาษาในยุคปัจจุบัน

Laghos A., Masoura S., and Skordi A. (2013: pp.162-163) ได้ทำการศึกษาการใช้ภาษากรีกในการสื่อสารในการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือของนักเรียน นักศึกษาที่มีอายุ 17 – 23 ปี พบว่ากลุ่มผู้ใช้ภาษากรีกเลือกใช้ภาษา Greeklish ในการส่งข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือเพราะมีความคิดเห็นว่า

- ง่ายต่อการเขียน เพราะไม่ต้องคำนึงถึงการสะกดคำให้ถูกต้อง
- รวดเร็วในการเขียน เนื่องจากอักขระละตินสามารถแทนเสียงอักษรภาษากรีกได้หลายตัว
- ตั้งใจใช้ภาษา Greeklish ตามแฟชั่นนิยม
- เปลี่ยนภาษาบนโทรศัพท์มือถือไม่เป็น
- ไม่สะดวกทำการเปลี่ยนภาษาบนโทรศัพท์มือถือเนื่องจากใช้มากกว่า 1 ภาษาบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ

จากการศึกษาของนักวิชาการ สามารถสรุปได้ว่าปรากฏการณ์ของภาษา Greeklish เริ่มจากการใช้ภาษากรีกในการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ เช่นการส่งสารผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรืออีเมล เนื่องจากระบบคอมพิวเตอร์ในอดีตไม่สามารถรองรับภาษากรีกได้ จากการศึกษาพบว่าแนวโน้มทั้งในอดีตและอนาคต กล่าวคือในอดีตนั้น ภาษา Greeklish มีผลลบต่อภาษากรีก และแนวโน้มในอนาคตนั้น ภาษา Greeklish เป็นเพียงแค่ปรากฏการณ์การใช้ภาษาชั่วคราว และยังพบว่ามีแนวโน้มในการต่อต้านการใช้ภาษา Greeklish เนื่องจากปรากฏการณ์การใช้ภาษา

Greeklish เริ่มแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน เช่น มีการใช้ภาษา Greeklish ในการติดต่อสื่อสารกันในสถานที่ราชการ การติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นทางการ เป็นต้น จนทำให้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางภาษาของประเทศเริ่มถูกทำลายและเสื่อมถอยลง

และเหตุผลที่ผู้ใช้ภาษากรีกเลือกใช้ภาษา Greeklish ในการสื่อสารเนื่องจาก ง่ายต่อการเขียน เพราะไม่ต้องคำนึงถึงการสะกดคำและทำให้เกิดความรวดเร็วในการเขียน เนื่องจากอักขระละตินสามารถแทนเสียงอักษรภาษากรีกได้หลายตัวอักษร บางคนก็เลือกใช้ภาษา Greeklish ตามความนิยม และบางคนก็เปลี่ยนภาษาบนโทรศัพท์มือถือไม่เป็นหรือไม่สะดวกทำการเปลี่ยนภาษาบนโทรศัพท์มือถือเนื่องจากใช้มากกว่า 1 ภาษาบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ

6. การแปลภาษา Greeklish เป็นภาษากรีกเพื่อความเข้าใจกันในการสื่อสาร

นับตั้งแต่มีการเริ่มใช้ภาษา Greeklish ได้มีการพัฒนาเครื่องมือ โปรแกรมสำหรับการทับศัพท์อัตโนมัติของภาษา Greeklish กลับไปเป็นภาษากรีก สิ่งเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากชุดกฎเฉพาะที่จะวางแผนออกแบบอักขระละตินแต่ละตัวกับอักขระกรีกและชุดอักขระกรีกกับชุดอักขระละตินอีกชุดหนึ่ง (Tzekou P., Stamou S., Zotos N, Kozanid L., 2007, สืบค้นจาก <http://www.dblab.upatras.gr>) วิธีการนี้ แม้ว่าจะแสดงให้เห็นคร่าว ๆ แต่ก็ไม่ได้ถูกต้องในทุกกรณี ยิ่งไปกว่านั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเน้นเสียงซึ่งค่อนข้างสำคัญสำหรับชาวกรีกและเป็นเรื่องสำคัญของภาษากรีก ถึงแม้ว่าจะสามารถสลับจากภาษากรีกประเภทหนึ่งไปเป็นอีกประเภทหนึ่งในแอปพลิเคชันเหล่านี้ได้ง่ายก็ตาม แต่ก็เป็นไปได้ยากที่จะเปลี่ยนคำที่เป็นภาษา Greeklish ประเภทต่าง ๆ หรือแม้แต่ประโยคซึ่งอาจจะทำให้ได้ผู้รับสารรับข้อมูลที่คาดเคลื่อนเนื่องจากระบบได้แปลคำศัพท์ผิด ดังนั้นจึงเป็นที่ชัดเจนว่าวิธีการนี้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เมื่อให้แอปพลิเคชันแปลภาษา Google translate แปลประโยคที่เขียนด้วยภาษา Greeklish “i megali dromi einai wraioi” จะได้เป็น η μεγάλη δρομη είναι ωραιοι (η μεγάλη δρομή είναι ωραίοι)¹⁰ ที่มีความหมายว่า “ระยะทางที่ไกลนั้นดี” แทนประโยค “οι μεγάλοι δρόμοι είναι ωραίοι” ที่มีความหมายว่า “ถนนใหญ่สวยดี” เนื่องจากแอปพลิเคชันได้กำหนดให้อักขระ i แทนอักขระกรีก η จึงทำให้แอปพลิเคชันกำหนดให้คำคุณศัพท์เป็นคำว่า μεγάλη ที่เป็นคำคุณศัพท์เพศหญิง เอกพจน์ แทนคำว่า μεγάλοι ที่เป็นคำคุณศัพท์เพศชาย พหูพจน์ และคำนามจึงต้องเป็นคำว่า δρομή ที่เป็นคำนามเพศ

¹⁰ η μεγάλη δρομή είναι ωραία

หญิง เอกพจน์แทนคำว่า *δρόμοι* ที่เป็นคำนามเพศชาย พหูพจน์ด้วยเช่นกัน และแอปพลิเคชันก็ไม่ได้แปลประโยคได้อย่างถูกต้องทั้งหมด เพราะคำคุณศัพท์ *ωραίοι* ที่เขียนด้วยภาษา Greeklish ว่า “wraioi” นั้นเป็นคำคุณศัพท์เพศชาย พหูพจน์ แต่ แอปพลิเคชันได้แปลงให้มีความหมายเป็นคำคุณกริยาวิเศษซึ่งถือว่าผิด เนื่องจากคำกริยาวิเศษณ์ คือคำว่า *ωραία* อีกทั้งไม่ได้แสดงตำแหน่งสัญลักษณ์เน้นเสียงหนักในคำศัพท์ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของภาษากรีก

7. ผลกระทบที่เกิดจากภาษา Greeklish และวิธีการแก้ไข

เช่นเดียวกับปรากฏการณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคนเราที่มีผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ภาษา Greeklish ได้ทำลายภาษากรีกและโดยเฉพาะอักษรกรีกที่เป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของชาติ ซึ่งสามารถพูดได้ว่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกรีซที่มีมาแต่สมัยโบราณ ยิ่งไปกว่านั้นการแทนที่อักษรกรีกด้วยอักษรภาษาละตินจะทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถใช้ไวยากรณ์และการสะกดของภาษากรีกได้ถูกต้อง โดยที่ผู้ใช้ภาษาหรือนักเรียนจะเขียนคำศัพท์ภาษากรีกด้วยอักษรกรีกจะเขียนหรือสะกดคำตามที่ได้ยินโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือการสะกดคำให้ถูกต้อง (Ανδρή Κυριακού, 2022, สืบค้นจาก <https://www.infokids.cy/ta-greeklish-kai-to-provlima-tis-anorthograf/>) และจะค่อยๆทำให้ภาษาวิบัติและตกอยู่ในสภาวะอันตรายที่จะหายไป เนื่องจากภาษา ประเพณีการรับรู้ ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของประเทศถูกทำลายไปโดยผ่านทางการใช้ภาษา ดังนั้นการแทนที่อักษรกรีกด้วยอักษรละตินจึงมีผลต่อการการใช้ภาษากรีกได้อย่างถูกต้องของผู้ใช้ภาษากรีก ผลเชิงลบอีกประการหนึ่งที่เกิดจากความหลงใหลของผู้ใช้ภาษา Greeklish คือ การที่ภาษาอังกฤษเข้าสู่ภาษากรีกอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้เรายังปฏิเสธไม่ได้ว่าการใช้ภาษา Greeklish บ่อยครั้ง มีผลต่อการเรียนรู้ภาษากรีกที่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ Georgios Babiniotis ได้กล่าวไว้ว่า «Οι νέοι θα πληρώσουν ακριβά τα *greeklish*». Η χρήση των *greeklish* αποξενώνει τους χρήστες από την εικόνα της λέξης και αυτό με τον καιρό επηρεάζει και τη σωστή ορθογράφηση της.¹¹ (Ανδρή Κυριακού, 2007, สืบค้นจาก <https://www.infokids.cy/ta-greeklish-kai-to-provlima-tis-anorthograf/>) จากการศึกษาของ Eleni Tsotou and Xatzixaris Petros (Τσότου & Χατζιχαρίσης, 2011, p. 4) พบว่านักเรียนหลายคนที่คุ้นเคยกับภาษา Greeklish มีการใช้ภาษากรีกผิดและสะกดคำศัพท์ภาษากรีกผิดมากกว่า

¹¹ “กลุ่มวัยรุ่นจะต้องสูญเสียอย่างมากจากการใช้ภาษา Greeklish” การใช้ภาษา Greeklish ส่งผลให้ ผู้ใช้ภาษาใช้ภาษาผิดไปจากกฎทางภาษา และทำให้เกิดปรากฏการณ์ทางภาษาเกี่ยวกับการเขียนคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง

นักเรียนที่ใช้อักษรกรีกในการเขียนภาษากรีกเป็นประจำ ยกตัวอย่างจากรายการเกมส์โชว์ในรายการโทรทัศน์ของกรีซเพื่อชิงเงินรางวัล ได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมรายการที่เป็นบัณฑิตจากคณะอักษรศาสตร์ สกกดคำว่า “บ้าน” ในภาษากรีก และผู้ร่วมรายการได้สกกดว่า “οικη” แทน “οικε” จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า การใช้ภาษากรีกของเยาวชนนั้นอยู่ในสถานะที่น่ากังวล ในขณะเดียวกัน “ภาษา Greeklish” นี้ไม่ได้รับการส่งเสริมหรือสร้างให้เป็นภาษากรีกเหมือนกับภาษาถิ่นอื่น ๆ เนื่องจากยังไม่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นภาษาที่มีความหลากหลายเป็นพิเศษ แน่นนอนว่าเป็นเรื่องยากที่จะรับมือกับผลกระทบเชิงลบของปรากฏการณ์การใช้ภาษา Greeklish ในยุคปัจจุบัน หลายคนให้ความสนใจที่จะหาวิธีจัดการและรับมือกับปัญหาด้านภาษานี้ และต่อต้านด้วยการตอบโต้ด้วยการใช้อักษรและภาษากรีกในการตอบข้อความกลับไป แต่ก็เป็นไปได้ยากที่จะเปลี่ยนแปลงเพราะในความจริง วิธีการเขียนแบบ Greeklish ได้รับความนิยมและแพร่หลายในหมู่วัยรุ่นหรือคนหนุ่มสาว ถึงแม้ว่าการแก้ปัญหาการใช้ภาษา Greeklish ได้กลายเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและสถานศึกษาที่พยายามจะชี้ให้นักเรียนเห็นถึงผลเสียของการใช้ภาษา Greeklish แทนภาษาแม่ของตนที่มีมายาวนานกว่าพันปีแล้วก็ตาม แต่จากการเรียนที่หนักขึ้นของนักเรียนในยุคปัจจุบันก็ยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะช่วยส่งผลให้เยาวชนใช้ภาษา Greeklish ในอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูลที่ต้องการด้วยตนเอง เนื่องจากสะดวก รวดเร็วกว่าการพิมพ์ด้วยอักษรและภาษากรีก

สำหรับการเผชิญกับผลลัพธ์เชิงลบและวิธีจัดการกับภาษา Greeklish นั้นผู้ใช้ภาษาต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องและตระหนักถึงคุณค่าพิเศษของภาษานั้น ก่อนอื่นจะต้องเข้าใจว่าการใช้ภาษา Greeklish คือการที่ผู้ใช้ภาษาค่อยๆ ทำลายภาษากรีกและส่งต่อไปยังวัยรุ่นรุ่นลูกรุ่นหลานในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง ผู้ใช้ภาษาควรตระหนักถึงความเลวร้ายและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในภายหลังและแก้ไขด้วยการที่ผู้ใช้ภาษาค่อยๆ ลดการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องลง เนื่องจากภาษา Greeklish มักถูกใช้เพื่อจุดประสงค์ในการเขียนเพื่อสื่อสารกับใครบางคนเพื่อความรวดเร็วเท่านั้น แต่ก็ยังมีวิธีอื่นในการบรรลุเป้าหมายการสื่อสาร คือการเขียนเป็นภาษากรีกด้วยคำสั้น ๆ และความหมายที่เราต้องการจะพูดหรือสื่อออกไปหรือแม้กระทั่งตัดคำตามวิธีที่ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันหรือที่เรียกว่าระบบภาษาพูด สิ่งเหล่านี้เป็นความพยายามง่าย ๆ ที่ผู้ใช้แต่ละคนสามารถทำได้เพื่อตัวเองและเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของภาษากรีกซึ่งเป็นภาษาที่มีคุณค่าพิเศษและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติด้วย การมีส่วนร่วมของผู้ใช้ภาษากรีกในการหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบของ Greeklish มีความสำคัญอย่างมาก หากตัวผู้ใช้ภาษากรีกเองเข้าใจถึงความสำคัญของผลลบที่ตามมาของการใช้ภาษา Greeklish

และยังเห็นคุณค่าของความสวยงามของภาษากรีกด้วย ผู้ใช้ภาษากรีกก็ควรที่จะเลือกใช้ภาษากรีกให้ถูกต้องเพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่ใช้ภาษา Greeklish เข้าใจและตระหนักว่าพวกเขา กำลังทำลายภาษากรีกที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ อีกทั้งครู อาจารย์ในสถานศึกษาจะต้องมีการสอนและบอกให้นักเรียนตระหนักถึงผลร้ายหรือข้อเสียในการใช้ภาษา Greeklish และควรสร้างกำลังใจ แรงจูงใจหรือสิ่งเร้า โดยอ้างอิงถึงกลุ่มผู้ใช้ภาษากรีกอย่างถูกต้องและชี้แนะว่าควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ผิดอย่างไรทำไม และชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ Greeklish โดยทั่วไปที่กำลังส่งผลเสียต่อภาษากรีกในปัจจุบัน ถึงแม้ว่ามีหลายคนออกมาโต้แย้งว่าภาษา Greeklish ไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษากรีกแต่อย่างใด โดยให้เหตุผลว่าทุกคนสามารถเขียนได้ตามต้องการขอเพียงให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเท่านั้นก็ตาม

8. การแก้ปัญหาการใช้ภาษา Greeklish

ผู้ใช้ภาษาทุกคนจำเป็นต้องเข้าใจถึงผลเสียของการใช้ภาษา Greeklish เพราะการใช้ภาษาในรูปแบบนี้ทำให้ภาษากรีกหายไปและทำให้ภาษากรีกเปลี่ยนไป ทำลายความสวยงามของภาษากรีก นอกจากผู้ใช้ภาษาต้องตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับภาษากรีกแล้วจะต้องหาวิธีป้องกันแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาและกลุ่มเพื่อน ดังนี้

8.1 ครอบครัวจะช่วยเหลือได้อย่างไร?

ครอบครัวถือได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมทางภาษาศาสตร์ที่เป็นลำดับแรก เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาจากพ่อแม่ พี่ น้องและผู้คนใกล้ชิดและเด็กจะเลียนแบบซึมซับพฤติกรรมทางภาษาไปโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ระดับภาษาและการแทรกแซงของภาษา เช่น การติดต่อสื่อสาร หนังสือ รายการโทรทัศน์ที่เด็กดู ส่วนใหญ่จะกำหนดความสามารถทางภาษาของเด็ก ดังนั้น คนที่อยู่รอบตัวเด็กต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาให้กับเด็ก

8.2 ทางโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนช่วยเหลือได้อย่างไร?

ตามที่ได้กล่าวในหัวข้อที่แล้ว ว่าทางโรงเรียนได้พยายามให้เด็กเห็นปัญหาของการใช้ภาษา Greeklish จึงพยายามที่จะแก้ปัญหาโดยจัดให้มีการสอนภาษาอย่างเป็นระบบ มีระเบียบ โดยเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ ครู อาจารย์ พร้อมวิธีการกำกับดูแล เช่น สื่อการสอน หนังสือ ในโรงเรียน นอกจากเด็กจะได้รับการสอนโดยพื้นฐาน คำที่เป็นลายลักษณ์อักษร คำที่ถูกต้องแล้ว ในขณะเดียวกันเด็กจะได้รับอิทธิพลการใช้ทางภาษากรีกจากเพื่อน ๆ ด้วย

ในขั้นต้น ผู้ใช้ภาษาสามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นผลที่ดีกว่ามากถ้าใช้อักษรกรีกและไม่ใช้อักษรละตินในการเขียน นอกจากนี้ ผู้ที่นำอักษรกรีกมาใช้ก็สามารถใช้สัญลักษณ์การเน้นเสียงเพื่อเรียนรู้ภาษากรีกได้ดีขึ้น เนื่องจากการใช้ภาษา Greeklish มีผลกระทบต่อการสะกดคำและคำพูด เพราะการใช้อักษรละตินในการเขียนภาษากรีก เป็นที่ทราบกันดีว่าการสะกดคำไม่จำเป็นจะต้องมีการใช้สัญลักษณ์การเน้นเสียง และด้วยวิธีนี้จึงทำให้ผู้ใช้ภาษา Greeklish เป็นประจำล้มการสะกดคำภาษากรีกและมีปัญหาเกี่ยวกับคำที่เขียน นอกจากนี้ผู้ที่ใช้คำเขียนเป็นภาษากรีกเป็นประจำควรส่งเสริมทัศนคติเช่นนี้ต่อการเขียนภาษากรีกแก่คนอื่นเพื่อเป็นการชี้แนะ ส่งเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้แก่คนอื่นเพื่อเป็นการรักษาภาษากรีกที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วย ในด้านการต่อต้านการใช้ภาษา Greeklish บนสื่อสังคมออนไลน์นั้น จะพบว่ามียุทศาสตร์บนสื่อออนไลน์กรีกที่กำหนดให้ผู้ใช้พิมพ์เป็นภาษากรีกและอาจมีการห้ามผู้ใช้พิมพ์เป็นภาษา Greeklish และมีกลุ่มผู้ใช้ภาษาหลายกลุ่มที่มีมุมมองเชิงลบต่อภาษา Greeklish แสดงออกเชิงต่อต้านการใช้ภาษานั้นบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน อย่างเช่นสื่อ Facebook นอกจากนี้การใช้ภาษา Greeklish เพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและวัตถุประสงค์ทางการอื่น ๆ นั้น ถือว่าไม่เป็นมืออาชีพ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกลุ่มผู้ใช้ภาษากรีกที่มีทัศนคติเชิงลบต่อภาษา Greeklish และมีการออกมาต่อต้านการใช้ภาษานี้เนื่องจากผลกระทบของภาษา Greeklish ต่อภาษากรีกรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ตาม แต่ก็ถือว่าเป็นเรื่องยากเพราะว่านอกเหนือจากการใช้ภาษานี้บนสื่อออนไลน์แล้วก็ยังมีการสอนเกี่ยวกับภาษา Greeklish ในโรงเรียนช่วงภาคฤดูร้อนและมีระบบการแปลภาษา Greeklish ออนไลน์อัตโนมัติและรวมถึงการใช้ในสื่อโฆษณาด้วย (Laghos et. al, 2013, p.163)

9. สรุป

ภาษา Greeklish ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ราวปี ค.ศ. 1990 จนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งการใช้ภาษานี้จะเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นและผู้มีความรู้ เหตุผลประการหนึ่งคือได้รับอิทธิพลหรือลอกเลียนแบบจากผู้ที่ตนนั้นให้ความนับถือเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษา เช่น นักการเมือง และที่กลุ่มผู้ใช้ภาษาเลือกใช้ภาษา Greeklish นั้นด้วยเหตุผลคือ ในอดีตอุปกรณ์ที่ผู้ใช้ภาษาใช้ในการสื่อสารไม่รองรับภาษากรีก จึงทำให้ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องหาวิธีการสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้ส่งข้อความและผู้รับข้อความโดยการใช้ตัวอักษรละตินที่มีเสียงเหมือนหรือคล้ายรวมถึงสัญลักษณ์ ตัวเลข ที่มีความคล้ายคลึงกับตัวอักษรในภาษาของตนในการเขียนแทนข้อความ และเหตุผลด้านการเขียนที่รวดเร็วเนื่องจากผู้ใช้ภาษา Greeklish ไม่ต้องกังวลเรื่องการสะกดคำศัพท์ภาษากรีกที่มีความซับซ้อน ไม่

ต้องกังวลเรื่องการใช้สัญลักษณ์เน้นเสียงที่เป็นสิ่งสำคัญในภาษากรีกและอีกทั้งเพื่อป้องกันการถอดรหัสข้อความจากผู้ใหญ่ จากการใช้ภาษา Greeklish ที่มีการแพร่ระบาดอย่างมากจนถือได้ว่ามีผลกระทบที่ร้ายแรงต่อภาษากรีกในปัจจุบันรวมถึงตัวผู้ใช้ภาษา Greeklish เองด้วย เนื่องจากการใช้ภาษา Greeklish เป็นประจำ จะทำให้ผู้ใช้ภาษาลืมหรือไม่ทราบถึงการสะกดคำภาษากรีกที่ถูกต้อง จึงได้มีการรณรงค์การใช้ภาษากรีกและต่อต้านการใช้ Greeklish ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เป็นที่นิยมในยุคปัจจุบัน รวมทั้งได้มีการสอนการใช้ภาษากรีกให้ถูกต้องในสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ได้มีการแสดงออกถึงการต่อต้านการใช้ภาษา Greeklish ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และมีการรณรงค์ให้มีการใช้ภาษากรีกที่ถูกต้องโดยสามารถเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวและหลังจากผู้ใช้ภาษาใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องแล้วก็ควรที่จะมีการส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษากรีกที่เป็นสัญลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ธวัช ปุณโณทก. (2553). วิวัฒนาการภาษาไทยและอักษรไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Androtsopouls, J. (2000), ‘**Λατινο-ελληνική ορθογραφία στο ηλεκτρονικό
ταχυδρομείο: χρήση και στάσεις**’, Studies in Greek Linguistics, 20: 75-86.
- Androutsopoulos, J. (2009). Global Issues and Local Findings from Greek Contexts:
A Postscript. Pragmatics 19(1), 211, 413-417
- Androutsopoulos, J. (2012). “Greeklish”: Transliteration Practice and Discourse in the
Context of Computer-Mediated Digraphia. 221-249
- Danet, B., and Herring, S. (2003). Introduction: The Multilingual Internet. Journal of
Computer Mediated Communication, 9(1), p.1
- I. Papaioannou, A. Karakos, A. Georgiandou. (2010). “Greeklish converter v1.00” in
Themes in Science and Technology Education, Vol.3(1), pp. 49-67
- Kourti Anastasia & Katsarou Andriana (2013). Greeklish “Enas neos tropos grafis” **Η
γλώσσα που γεννήθηκε με τις νέες τεχνολογίες**
- Koutsogiannis, D., Mitsikopoulou, B. (2003). Greeklish and Greekness: Trends and
Discourses of “Glocalness”. Journal of Computer-Mediated Communication,
9(1): 1-26
- Laghos A., Masoura S., Skordi A. (2013) Greeklish/Greenglish: The Advent and
Popularization of an e- Language through Social Networkig, Social Media and
Telecommunication Technologies, Vol.3(19), 160-166
- Marinis, T., Papangeli, A. & Tseliga, T. (2007). “Potizo” or “Potizw”? The influence of
morphology in the processing of Roman-alphabeted. In: Agathopolou, E.,
Dimitrakopoulou, M. & Papadopoulo. (Eds). Selected Papers in Theoretical and
Applied Linguistics, 17 International Symposium, English Department, Aristotle
University. pp. 443-452

Spilioti, T. (2009). Graphenic Representation of Text-Messaging: Alphabet-Choice and Code-Switches in Greek SMS. *Pragmatics*, 19(3), 393-412.

Tseliga, T. (2007). “It’ s all Greeklish to me!”: Linguistic and sociocultural perspectives on Roman-alphabeted Greek in asynchronous computer-mediated communication. In B Danet & S. Herring (Eds.), *The Multilingual Internet* (pp.116-141). Oxford: Oxford University Press.

Tsiplakou, S. (2009). Doing (Bi)Lingualism: Language Alternation as Performative Construction of Online Identities. *Pragmatics*, 19(3), 361-391.

Μαρία Κάππου. (2019). GREEKLISH επιμέλεια. 1-5

Τσότου, Ε., & Χατζιχαρίσης, Π. (2011). Τα Greeklish στην γλώσσα μας. **Αθήνα: 2 ΓΕΛ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ.**

<https://liveinmelbourne.vic.gov.au/discover/multicultural-communities/greek>

Scotcit. (2003). Enabling large-scale institutional implementation of communications and information technology (ELICITO). Using Computer Mediated Conferencing
สืบค้นจาก <http://www.elicit.scotcit.ac.uk/modules/cmc1/welcome.htm>

Tzekou P., Stamou S., Zotos N, Kozanid L., 2007, Querying the Greek Web in Greeklish
สืบค้นจาก <http://www.dblab.upatras.gr>

Zaraneews. 2018, **Χάνια Γεώργιος Μπαμπινιώτης: «Η γλώσσας δεν είναι απλές λέξεις, αλλά είναι η σκέψη μας»** สืบค้นจาก <https://www.zarpanews.gr>

Ανδρή Κυριακού. 2016, Τα greeklish και το πρόβλημα της ανορθογραφία των μαθητών สืบค้นจาก <https://www.infokids.cy/ta-greeklish-kai-to-provlima-tis-anorthograf/>

ประสบการณ์การเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19

The Experience of Thai Higher Education Students in Online Learning during the Outbreak of COVID-19

คณิตย์ ผามะณี, สุริยงค์ ลิมสังกาศ และรุจิรา สงขลา

Kanit Pamanee¹, Suriyong Limsangkass², and Rujira Songkhao³

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และสำรวจระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อวิชาที่จัดสอนแบบออนไลน์แบบสอบถามอยู่ในรูปแบบของกูเกิลฟอร์มและเผยแพร่ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์และเพชบุ๊กโดยมีนักศึกษาจากทั่วประเทศไทยจำนวน 384 คน เป็นผู้ตอบคำถาม ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาจำนวน 79.7% มีสมาร์ตโฟน 77.6% มีคอมพิวเตอร์พกพา 56.5% มีแท็บเล็ต และ 19.8% มีคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ในส่วนของความพร้อมในการเรียนออนไลน์ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในระดับปานกลาง ($m=3.034$) ด้านความพึงพอใจต่อวิชาที่จัดสอนแบบออนไลน์พบว่า นักศึกษา 32.6% มีความพึงพอใจ ในขณะที่ 50% มีความคิดเห็นเป็นกลาง ทั้งนี้ นักศึกษามีแนวโน้มที่จะมีความพร้อมในการเรียนออนไลน์มากขึ้น หากสามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่มีสัญญาณดีและมีความเสถียร ซึ่งในไปสู่อุปกรณ์แนะนำให้มีการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์แก่สถาบันการศึกษา เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

¹ Educator, Office of Basic Education Commission, Ministry of Education, Thailand, e-mail: kpamanee@gmail.com

² Lecturer, Department of English and Linguistics, Ramkhamhaeng University, Thailand,
e-mail: suriyong.l@rumail.ru.ac.th

³ Braille Educator, Ratchasuda College, Mahidol University, Thailand, e-mail: rujirasai@gmail.com

พร้อมทั้งมีการจัดอบรมเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการสอนแบบปกติและออนไลน์แก่ผู้สอนเพื่อเป็นการช่วยสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียนก่อนเข้าสู่โลกแห่งเทคโนโลยีในอนาคตอันใกล้

คำสำคัญ: การเรียนออนไลน์ การศึกษาระดับอุดมศึกษา การระบาดของโรคโควิด 19

Abstract

This research was aimed to study an online learning readiness of higher education students and examine the satisfaction levels of students towards online learning courses. The online questionnaires in Google form have been distributed through Line and Facebook to the 384 key informant students across Thailand. The research findings suggested 79.7% owned smart phones, 77.6% owned laptops, 56.5% owned tablets and 19.8% owned desktop computers. The students had moderate level of the readiness of online learning ($m=3.034$). In terms of satisfaction towards online learning courses, 32.6% of students felt satisfied while 50% had neutral opinion. Moreover, the students were more likely to be ready for online learning once they had a stable internet connection and good internet signal. The recommendation are to improve the internet access in the educational institutions as well as providing students with a high-speed internet package to promote online learning for creating equality in online teaching and learning combination with technologies training in both offline and online classes to prepare students for the technology world in the near future.

Keywords: online learning, higher education, COVID-19 pandemic

1. Introduction

In the 30th of January 2020, World Health Organization (WHO) officially declared the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak as a public health emergency of international concern (Who, 2020). It became the global challenge in

dealing with the high rate of outbreak and infection of COVID-19. Since initial identification of positive cases in Wuhan, China in December 2019, WHO reported in late April 2020 that there were 3,090,445 confirmed positives and 217,769 confirmed deaths worldwide. It found that, among those cases, the majority of infected cases were in Europe (1,434,649) and Americas (1,246,190) while the minority of positive cases were in Southeast Asia (54,021) and in Africa (24,713). Europe and Americas also found more death cases (135,961 and 65,228) than other regions (WHO, 2020).

Similar to other countries, Thailand has fallen into this unprecedented period of time. In the middle of May 2020, the total positive cases were 3,017 including 2,844 recovered, 117 hospitalized and 56 deceased (WHO, 2020). Although Thailand might have slightly less positive cases than other countries, the Thai government quickly and strictly responded to this circumstance. On March 26, 2020, the Thai government declared the state of emergency as well as launching the guidelines for controlling and preventing the outbreak of COVID-19. In general practice, WHO provided the recommendations for infection protection and control including frequent cleaning of hands using alcohol-based hand rub or soap and water; covering the nose and mouth with a flexed elbow or disposable tissue when coughing and sneezing; and avoiding close contact with anyone that has a fever and cough (WHO, 2020). For further control and prevention, the Thai government provided additional guidelines such as wearing masks in public, practicing social distancing in all areas, implementing work from home policy and staying indoors only at night time. With the great cooperation of people, the positive cases dropped to single digit for a number of days in May 2020 (WHO, 2020).

With the severe situation of outbreak and infection of COVID-19, it has made the huge impact on all sectors in society including educational systems particularly in higher education levels. In general, classroom activities have been done through a traditional teaching approach known as face to face instruction especially in

developing countries. In Thailand, some higher educational institutions have implemented a blended learning system because of the limitation of internet access together with the preference of instructors and students. In fact, many more educational institutions keep using the traditional learning system because some courses essentially require physical interaction or teachers sometimes do not believe in the effectiveness of blended learning and online learning systems. However, to maintain the learning process of students in this unprecedented period, higher educational institutions are forced to make almost an immediate change from the traditional instructional approach to the online learning system. Although online learning can open the doors of education to many students who need flexible schedules or have self-regulated learning style as well as being able to prevent and control the outbreak of COVID-19, there are several challenging factors in promptly running full-scale of online learning. Those factors may include self-regulation and motivation, interaction and communication, cultural restrictions, technology skills and access, accessibility platforms, high cost of implementation, no technological devices, difficulty translating local language to English for online environment, and fear of isolation (Gilbert, 2015; Ngampornchai & Adams, 2016).

As described above, online learning in Thailand has come across many challenges and been in progress of improvement. Nevertheless, COVID-19 has expedited the full-scale implementation of online learning in Thailand. To ensure that students benefit from the execution of online learning, the study was to examine the online learning readiness of higher education students in Thailand by looking at the capacity in owning technological devices and accessing to internet as well as discovering the levels of learning preference, self-direction, self-efficacy and support skills in using online learning courses. The study was also to examine the satisfaction levels of students towards online learning courses as well as observing the relationships between demographic variables and levels of readiness and satisfaction.

2. Literature Reviews

2.1 Online Learning in Thailand

The digital technology began playing significant roles in Thai educational system in 2000 with the initiative of 2000-2002 Information and Communication Technology Master Plan of the Ministry of Education. The plan focused on the distribution of computers and expansion of internet access in schools, the improvement of digital literacy of professionals and the acquisition of digital content and development of curriculum. In response to the plan, the project of “SchoolNet Thailand” was launched in 2000 to promote the ability to access online resources of all educational institutions without charge. Under SchoolNet project, several thousand educational institutions were able to access the internet network, and numerous online contents and learning materials were used in teaching and learning activities (Laohajatsang, 2009). With the support of the government, Thailand was ranked 36th in the 2003 e-learning readiness rankings from the world’s 60 largest economies (The Economist Intelligence Unit and IBM, 2003). In 2009, Laohajatsang reported that most higher education institutions (93%) already started online learning systems and provided support for online learning services. He further highlighted that more than 75 percent of institutions expressed their readiness to accommodate online learning services for staffs and students (Laohajatsang, 2009).

In 2011, the government launched the critical project of “One Tablet Per Child ” to create educational equality opportunities and improve educational quality in compulsory and basic education. The project aimed for providing students with mobile devices for educational purposes. The mobile learning center and national online learning system were also established to support the project implementation together with enhancing the lifelong learning for students (Ministry of Education, 2011; OECD/UNESCO, 2016). Due to One Tablet Per Child project, the use of mobile and ubiquitous learning in Thai educational systems were boosted (Panjaburee &

Srisawasdi, 2018). The study of Vate-U-Lan also found that online learning tended to be in the form of two-way communication with the use of mobile applications because online two-way communication allowed internet users to use instant messaging in various forms, post their thoughts or comments, share other posts, and create their own community to exchange their interests (Vate-U-Lan, 2017). In addition to traditional web-based learning system and mobile learning system, the higher educational institutions in partnership with Ministry of Digital Economy and Society, Ministry of Science and Technology, and Ministry of Education have established Massive Open Online Courses (MOOCs) as a central system for teaching and learning management, measurement and evaluation. Through MOOC system, higher educational institutions are able to share their learning resources while students are able to register for courses and transfer course credits across institutions in the future. It is anticipated that Thai MOOC is able to promote lifelong learning for Thai people. In the initial period of implementation, there were 239 courses available on the MOOC system (Phithak, Wanapu, Kittidachanupap, & Kamollimsakul, 2018). Although Thailand has adopted several platforms for online learning and started implementing online learning for almost 20 years, it has been slow in making progress of integrating online learning into classroom settings due to several factors.

2.2 The challenges of Online Learning in Thailand

It is widely recognized that online learning can open the doors of education for a number of students regardless of time and location. Moreover, online learning is suitable for students who need flexible schedules, prefer work independently, enjoy learn on computer, have self-regulated skills and have metacognitive skills (Xu & Xu, 2019; You & Kang, 2014). However, effective implementation of online learning has faced ample challenges in developing countries including Thailand. Those issues might include acceptance on the use of online learning systems, inability to access internet, difficulty in affording technological devices, lack of digital literacy, unreliable

platform and Internet services, difficulty translating local language to English for online environment, and fear of isolation (Ngampornchai & Adams, 2016; Panjaburee & Srisawasdi, 2018). These factors lead to the unwillingness of educational administrators in establishing effective online learning platforms, the unpreparedness of instructors in creating online learning courses and staff in providing technical support, as well as the unreadiness of students in using online learning platforms. In addition, the research found that online learning readiness relates to demographics of online and distance learning learners. The same research also indicated that the time spent online and preferred technological devices significantly correlated with online learning readiness of learners (Firat & Bozkurt, 2020).

In 2016, Ngampornchai and Adams studied the online learning readiness, self-regulation, computing devices ownership, and level of familiarity with education-related technologies of students in northeastern Thailand. The study found that 82 percent owned smartphones, 74 percent owned laptops and 23 percent owned desktop computers. The findings also indicated that students had a slightly positive perception towards online learning, used mobile technologies extensively, and had experience using social media; however, they were unfamiliar with other collaborative online learning tools. On average, students reported a moderate level of self-regulation in online learning (Ngampornchai & Adams, 2016). In addition, Panjaburee and Srisawasdi (2018) suggested that mobile and ubiquitous technology was an opportunity for teachers in applying the online learning approach to teaching practices. To receive full advantage of mobile and ubiquitous technology, Panjaburee and Srisawasdi further recommended that the learning activities should be designed with compatible functions and features of mobile technologies aligning with the courses and students' learning performances. In fact, the innovative and emerging pedagogies are highly suggested to use together with mobile and ubiquitous technology in daily teaching practices. Those innovative and emerging pedagogies

included inquiry-based learning, knowledge engineering approach, seamless learning, collaborative learning, and self-regulated learning (Panjaburee & Srisawasdi, 2018).

It is clear that effective online learning requires the close collaboration among instructors, technicians and support staff in creating meaningful and attractive learning activities. Meanwhile, efficient online learning needs obligated policy and financial support for the continuity of system maintenance and development of personnel. Indeed, all students need to be provided with adequate knowledge, skills and devices in accessing online learning platforms.

3. Methods

3.1 Research Design and Procedures

This study used a quantitative and qualitative methods through a survey research approach. Tillman and Scheurich described that survey research can be useful for collecting information from relatively large numbers of dispersed groups of people rather than a small number as in the case of other research methods (Tillman & Scheurich, 2013). It is suitable for this study because the main purpose is to observe online learning readiness of students in higher educational institutions across Thailand. With a survey research approach, the questionnaire was created on google form and disseminated through social media platforms mainly on Line and Facebook. The participation was voluntary by giving consent before proceeding to the question section. Throughout two weeks of data collection in April 2020, 384 higher education students responded to the survey.

3.2 Research Instrument

The questions in the survey were adapted from the Online Readiness Assessment by Vicki Williams and The Pennsylvania State University. The survey consisted of three sections with a total of 39 items. The first section included 10 items for gathering demographic information and satisfaction levels, the second

section had 28 items for collecting readiness levels in four domains including learning preference, self-direction, self-efficacy, and technology and soft skills, and the last section was an open-ended question inquiring challenges or constraints in online learning. All questions were translated into Thai language with the validation of experts for the correctness and appropriateness of language, contents and structures. In addition, a 5-point Likert scale ranging from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree) was used for identifying the levels of satisfaction and readiness. For simple interpretation, a higher score indicates higher levels of satisfaction and readiness while lower score shows lower levels of satisfaction and readiness. However, three levels of mean score were used to identify the level of readiness for this study. The composite mean was collapsed into three levels with equal intervals for creating an interpretation of the mean score as suggested by Levin and Rubin (1998). The three collapsible levels of mean score included low level (1.00-2.32), moderate level (2.33-3.65) and high level (3.65-5.00). In collapsing the mean score from five levels to three levels, Pallant, Crook and Cameron suggested that it is practical to identify the different levels of assessment scales having five levels (Pallant, Crook, & Cameron, 2010).

3.3 Data Analysis

Statistical software was performed for data analysis. The Shapiro-Wilk test was initially performed for examining the normal distribution of the data. Ghasemi and Zahediasl illustrated that the Shapiro-Wilk test is based on the correlation between the data and the corresponding normal scores and it can provide better power of testing than other normality tests (Ghasemi & Zahediasl, 2012). The result showed that the data was normally distributed with a significant level of .05. Descriptive statistics including percentage, mean and standard deviation were subsequently calculated to describe the characteristics of demographic data. Inferential statistics containing One-Way Analysis of Variance and Pearson Correlation were also

employed to examine the different levels of online learning readiness among participants as well as observing the relationships between online learning readiness and demographic variables.

As for the open-ended section, the open coding approach was performed for generating common themes. Creswell explained that open coding is used to examine the texts for salient categories of information supported by the texts. Open coding is also for reducing the database to a small set of themes or categories that characterize the process or action explored in the study (Creswell, 2013). After open coding was done, selective coding was employed for confirming the themes. Yin illustrated that selective coding is an essential process of qualitative study because it is a process of integrating and refining themes (Yin, 2011).

4. Results

4.1 Demographic Information

The total of 384 participants consisted of 135 males (35.9%) and 249 females (64.1%). The majority of students attended in public institutions (92.7%) and just 7.3 percent studied in private institutions. For the degree of pursuit, 319 (83.1%) were undergraduate students and 65 (16.9%) were graduate students. Among those students, 306 (79.7%) owned smartphones, 298 (77.6%) owned laptops, 217 (56.5%) owned tablets and 76 (19.8%) owned desktop computers. In using online learning courses, the majority of students (49.7%) had somewhat of a problem, 26.1 percent had several problems while just 24.2 percent reported no problem. Regarding internet usage, 167 students (43.5%) used WiFi and mobile data, 155 students (40.4%) used WiFi only, and 62 students (16.1%) solely used mobile data. Moreover, 231 students (60.1%) had stable internet connection while 153 students (39.9%) reported as having unstable internet connection. In relation to internet signal, 52.8 percent could access very strong internet signal, 41.9 percent accessed moderate internet

signal and 5.3 percent had very poor to poor internet signal. For satisfaction towards online learning courses, 67 students (17.4%) were not satisfied while 125 students (32.6%) felt satisfied and half of the students (50%) had neutral opinion.

4.2 Online Learning Readiness

Overall, students had a moderate level of readiness ($m=3.034$). Within four domains of readiness, support skills were highest ranked ($m=3.429$) followed by self-efficacy ($m=3.425$), self-direction ($m=2.657$) and learning preference ($m=2.626$) respectively as further described in figure 1.

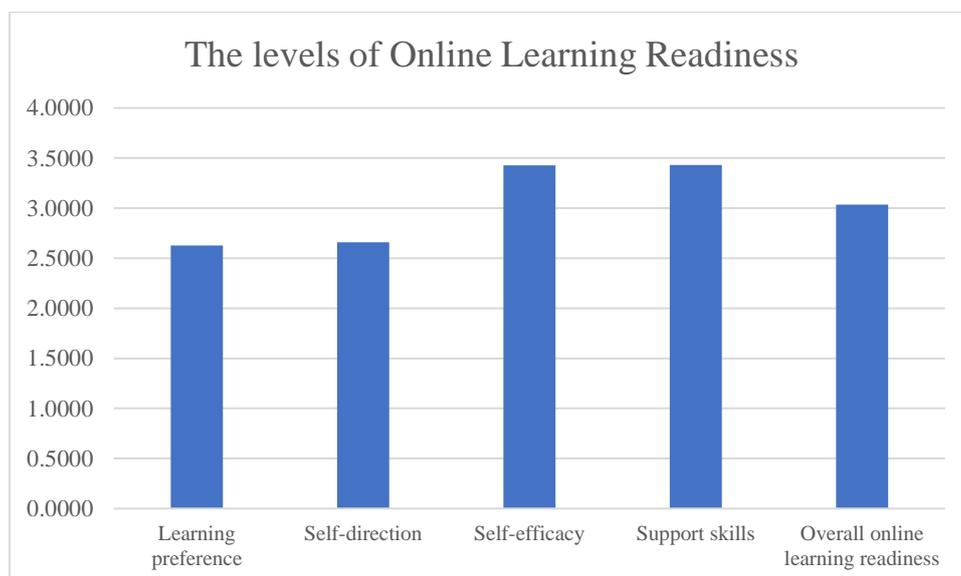

Figure 1: The levels of Online Learning Readiness

Considering the different levels of readiness among students, One-Way Analysis of Variance was performed for observation. It found overall that no statistically significant difference occurred towards readiness among students who owned different quantities of devices. However, in specific domains of readiness, it found that there was statistically significant difference among students who owned

different quantities of devices in the domains of self-efficacy, $F(3, 380) = 5.08, p < .01$ and support skills, $F(3, 380) = 4.04, p < .01$ as further detailed in table 1. For internet usage, it found overall that no statistically significant difference towards readiness occurred among students who used different internet carriers. Nonetheless, it found that there was statistically significant difference in readiness among students who used different internet carriers in the domain of support skills, $F(2, 381) = 6.95, p < .01$ as further illustrated in table 1.

Table 1: The different levels of online learning readiness

Domain			Quantities of devices		Internet usage	
	M	SD	F	P	F	P
Overall online learning readiness	3.034	.62	1.47	.22	.01	.99
Learning preference	2.626	.92	.75	.51	.77	.46
Self-direction	2.657	.79	2.40	.06	.37	.68
Self-efficacy	3.425	.75	5.08	.00**	2.47	.08
Support skills	3.429	.63	4.04	.00**	6.95	.00**
N = 384, **significant level at .01						

4.3 The relationships between online learning readiness and demographic variables

With the performance of Pearson Correlation, it found overall that online learning readiness had statistically significant positive correlation with internet

connection stability ($R = .208$), internet coverage ($R = .193$) and satisfaction ($R = .667$). Specifically within four domains of readiness, internet connection stability and internet coverage positively correlated with the domains of learning preference, self-direction and support skills as further demonstrated in table 2.

Table 2: The relationships between online learning readiness and demographic variables

Domain	Pearson Correlation (R)		
	Internet connection stability	Internet coverage	Satisfaction
Overall online learning readiness	.208**	.193**	.667**
Learning preference	.152**	.124*	.580**
Self-direction	.163**	.130*	.587**
Self-efficacy	.074	.076	.439**
Support skills	.303**	.323**	.513**
N = 384, *significant level at .05, **significant level at .01			

4.4 Challenges and constraints in online learning

In terms of internet connection, due to the fact that 39.9% of students reported unstable internet signal, several challenges were reflected such as unclear voices and audio lagging. These lead communication breakdown, misunderstanding, and, in some cases, class cancellation. In addition, problems from leaning equipment was also stated as some students found that their computers or laptops were not compatible with online learning requirement. As a result, some of them could not use several programs at the same time while others could not use their computers

to study. Many students also pointed out that using only one learning tool might not be enough since they had to do several things at the same time such as taking notes, looking at the slide presentation, and listening to their lecturers. Some students suggested that their universities should provide facilities to promote learning equality as well as quality.

As for satisfaction towards online learning, the reasons why 17.4% of the students were not satisfied, and 50% had neutral opinion might result from several factors. To begin with, the majority of the students mentioned overloaded assignments within limited period of time. They also suggested lecturers to reconsider more suitable evaluation methods such as changing grading system to S/U, assessing during classes, or providing various ways of evaluation according to students' different learning styles. Indeed, some students also reflected their concerns on cheating during taking tests and pointed out that there should be a policy to prevent it. Finally, students also requested training for both teachers and students in order to prepare them to use online learning materials and tools effectively as well as relieving their stresses. Concerning students who were satisfied with online learning (17.4%), it was found that convenience was the main reason since students can design their timetable and review lessons at any time.

Regarding online learning readiness where the means of self-direction and learning preference were below moderate level, 2.657 and 2.626 respectively, several students stated that online learning cannot provide full interaction when compared with the offline one, and they tend to prefer the face-to-face classroom since it encourages them to be more active and makes them feel connected with their others. In addition, some students found difficulties in communicating and working as a group due to the limitation of their learning equipment. The actual classroom was also recommended to be used with skill-based lessons in order to allow students to discuss and do activities directly together. Interaction seemed to relate to

students' self-direction as well. Several students reflected that online learning required high responsibility and self-disciplines. Consequently, without interacting with their lectures and friends, some students thought it was challenging to control themselves and finish their assignments since there was no one pressuring them. The lack of interaction also caused lack of motivation. Some students reported that they felt less motivated since they had to sit and listen to lectures for a long time.

5. Conclusion and Discussion

This study is to examine the online learning readiness of higher education students in Thailand by looking at the capacity in owning technological devices and accessing the internet. The study is also to observe the relationships between demographic variables and levels of readiness and satisfaction. Interestingly, it was found in this study that the percentage of students owned devices (smartphones, laptops and desktop computers) were slightly less than the finding in the study of Ngampornchai and Adams in 2016. However, the findings of this study showed that 56.5 percent of the students owned tablets while the study of Ngampornchai and Adams did not ask for ownership of tablets. It might infer that some students might prefer using tablets for online learning rather than smartphones, laptops or desktop computers. It is in relevance to the studies of Panjaburee and Srisawasdi (2018) and Vate-U-Lan (2017) indicating that mobile applications have become popular learning platforms among students because they are more flexible and suitable for living behaviors. In addition, the introduction of the One Tablet Per Child project in 2011 might be one of the key factors increasing the use of tablets among the students. This implication is supported by the study of Firat and Bozkurt demonstrating that online learning readiness had statistically significant correlation with preferred technological devices of students (Firat & Bozkurt, (2020).

The findings also signified that the online learning readiness tended to rely on the internet connection stability and internet coverage. As mentioned in the literature, the mobile applications and advanced technologies have been increasingly utilized in the online learning systems for engaging students, offering effective interaction between students and instructors as well as providing meaningful learning activities (Panjaburee & Srisawasdi, 2018; Vate-U-Lan, 2017). Certainly, advanced technologies require stable internet connection and excellent internet signal. It can be concluded that students who have a stable internet connection and good internet signal tend to be ready for online learning. Additionally, the findings found a good sign that online learning readiness of students had high positive correlation with satisfaction compared to slightly positive as found in the study of Ngampornchai and Adams (2016). It infers that multiple correlations may exist among those variables such as demographics and device ownership as found in the study of Firat and Bozkurt (2020).

The world of education tends to shift from traditional face-to-face approach to blended learning and soon to online learning system. Thailand is also in this trend as demonstrated in SchoolNet and One Tablet Per Child policy (Laohajaratsang, 2009; Panjaburee & Srisawasdi, 2018). However, with the severe outbreak of COVID-19, it has expedited the full-scale implementation of online learning in Thailand. With the participation of 384 students in higher educational institutions across Thailand, it found that students had a moderate level of readiness ($m=3.034$). The majority of them are also satisfied in online learning courses. Moreover, the students were more likely to be ready for online learning once they had a stable internet connection and good internet signal.

The findings produce useful recommendations particularly for the policy makers. As demonstrated in the findings, the online learning readiness and satisfaction of students rely on the ability to access stable internet connection and

good internet signal. Therefore, it is crucial for the government to invest in the quality improvement of internet access in the educational institutions as well as providing students with a high speed internet package to promote online learning particularly in the duration of COVID-19 pandemic. The government should also have measures for partially subsidizing technological devices to guarantee the equal access to online learning of all students. Meanwhile, the teachers should be encouraged and trained to use more mobile and ubiquitous technologies in both offline and online classes in order to prepare students for the technology world in the near future.

References

- Creswell, J. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Los Angeles, CA: SAGE.
- Economist Intelligence Unit. (2003). *A white paper from the Economist Intelligence Unit: the e-readiness rankings 2003*. The Economist Intelligence Unit.
- Firat, M. & Bozkurt, A. (2020). Variables affecting online learning readiness in an open and distance learning university. *Educational Media International*, 57(2), 112-127.
- Ghasemi, A. & Zahediasl, S. (2012). Normality tests for statistical analysis: A guide for non-statisticians. *International Journal of Endocrinology and Metabolism*, 10(2), 486-489.
- Gilbert, B. (2015). *Online learning revealing the benefits and challenges*. (Master's thesis). St. John Fisher College.
- Laohajaratsang, T. (2009). E-learning readiness in the academic sector of Thailand. *International Journal on E-Learning*, 8(4), 539-547.
- Levin, M. S. & Rubin, D. C. (1998). Characterization of rat epimorphin/syntax in 2 expression suggests a role in crypt-villus morphogenesis. *American Journal of Physiology*, 275(1).
- Ministry of Education. (2011). *Executive summary, information and communication technology (ICT) master plan for education, 2011-2013*. Bangkok: Ministry of Education of Thailand.
- Ngampornchai, A. & Adams, J. (2016). Students' acceptance and readiness for E-learning in Northeastern Thailand. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 13(1), 1-13.

- OECD/UNESCO (2016). *Education in Thailand: An OECD/UNESCO perspective*. Paris: OECD and United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization, OECD Publishing.
- Pallant, J. F., Crook, H. D. & Cameron, P. A. (2010). *The psychological health of emergency physicians in Australasia*. *Emergency Medicine*, 16(1), 21-27.
- Panjaburee, P. & Srisawasdi, N. (2018). The opportunities and challenges of mobile and ubiquitous learning for future schools: A context of Thailand. *Knowledge Management and E-Learning*, 10(4), 485–506.
- Phithak, T., Wanapu, S., Kittidachanupap, N. & Kamollimsakul, S. (2018). Expectations and self-regulated learning behaviors of Thai MOOC learners. *Proceedings of the 2nd International Conference on Business and Information*. Retrieved <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3278252.3278271>
- Tillman, L. C. & Scheurich, J. J. (2013). *Handbook of research on educational leadership for equity and diversity*. New York: Routledge.
- Vate-U-Lan, P. (2017). Foresight e-Learning Platforms: Insights from a Thai Survey. *International Journal of Information and Education Technology*, 7(1), 53–59.
- WHO (2020). *Infection prevention and control guidance for long-term care facilities in the context of COVID-19*. Interim guidance 21 March 2020. World Health Organization. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331508>
- WHO (2020). Coronavirus disease (COVID-19) Thailand situation report paper 80. World Health Organization. Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/2020-05-13-tha-sitrep-80-covid19---final.pdf?sfvrsn=15d495e4_0
- Xu, D. & Xu, Y. (2019). *The promises and limits of online higher education: Understanding how distance education affects access, cost, and quality*. The American Enterprise Institute.

Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

You, J. W. & Kang, M. (2014). The role of academic emotions in the relationship between perceived academic control and self-regulated learning in online learning. *Computers & Education*, 77, 125-133.

มนต์เสน่ห์อินเดีย (The Charms of India)

ผะอบ จิ่งแสงสถิตพร และ นงเยาว์ ชาญณรงค์

Paop Chuengsangsatitporn and Nongyao Charnnarong

บทคัดย่อ

อินเดียเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่และมีความเจริญมากกว่า 5,000 ปี อีกทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญของโลกถึง 4 ศาสนา คือ ฮินดู เชน พุทธ และซิกข์ นอกจากนี้ ศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในแหล่งอื่น เช่น คริสต์ อิสลาม เป็นต้น ก็เข้ามามีอิทธิพลในอินเดียด้วย กอปรกับอินเดียเป็นประเทศขนาดใหญ่มาก และมีประชากรมากมาตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน ยังมีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากจีน คือประมาณ 1.38 พันล้านคน จึงทำให้มีความหลากหลาย ด้านเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา อันนำมาสู่ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม ที่ทำให้เกิดมนต์เสน่ห์ขึ้น

บทความนี้นำเสนอ มนต์เสน่ห์ที่เกิดจากศาสนาฮินดู เชน พุทธ ซิกข์ และอิสลาม อันเป็นที่มาของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมยอดนิยมของประเทศอินเดีย

คำสำคัญ : อินเดีย มนต์เสน่ห์ ศาสนาฮินดู ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ศาสนาซิกข์ ศาสนาอิสลาม

Abstract

India is the great country and has been prosperous for more than 5,000 years. It's also the birthplace of the 4 majors world religions : Hinduism, Jainism, Buddhism and Sikhism. Other religions also came to have influence in India such as Christian and Islam etc. Moreover, India is a very large size country and has a large population since ancient times until now, has the second largest population in the world after China which is about 1.38 billion people. It was found that India is diverse in ethnicity, languages and religions. Therefore, it is the source of cultural diversity which makes it the charms of the country.

This article presents the charms of Hinduism, Jainism, Buddhism, Sikhism and Islam, It's the origin of the popular cultural attractions of India.

Keywords : India, The Charms, Hinduism, Jainism, Buddhism, Sikhism, Islam

1. บทนำ

“ถ้าหากจะให้ข้าพเจ้าทอดสายตาค้นหาไปทั่วโลกว่ามีประเทศใดที่ธรรมชาติให้ทรัพยากร ผลิตกำลัง และความมั่งคั่งไว้อย่างมากที่สุด ซึ่งในบางแห่งเปรียบได้เสมือนหนึ่งสวรรค์บนพื้นพิภพ ข้าพเจ้าขอชี้ว่า ประเทศนั้นคืออินเดีย ถ้าหากจะมีใครถามข้าพเจ้าว่า ภายใต้ฟ้าปกฟ้านากาศแห่งใดที่สมองของมนุษย์ได้พัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งคุณสมบัติบางประการได้ครุ่นคิดพิจารณาอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตและหาทางเฉลยปัญหาเหล่านั้นได้ในบางแง่มุมซึ่งควรจะได้รับ ความสนใจเป็นอย่างดี จากแม่บรรดาผู้ที่ได้ศึกษาแปลโศและคานต์มาแล้ว ข้าพเจ้าก็ขอชี้ว่าฟ้านั้นคือฟ้าแห่งประเทศอินเดีย ...”

(คัดจาก กรุณา – เรื่องอุไร กุศลาสัย, 2537, หน้า 7 – 8 และอ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษในหน้า 10)

ข้อความข้างต้นเป็นปาฐกถาของศาสตราจารย์แมกซ์ มิลเลอร์ (Max Muller) นักภาษาศาสตร์ชาวเยอรมันเรื่อง “อินเดียจะสอนอะไรให้เราได้บ้าง?” ซึ่งปาฐกถาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความประทับใจของปราชญ์ต่างชาติที่มีต่อมนต์เสน่ห์ของอินเดีย

อีกท่านหนึ่งที่ได้แสดงทัศนะต่ออินเดียที่ตรงใจนักท่องเที่ยวรวมทั้งตัวผู้เขียนด้วย นั่นคือ พระเทพ วิสุทธิโมลี ดังนี้

“นักท่องเที่ยวยุโรป – อเมริกา รวมทั้งนักท่องเที่ยวรอบโลกหลายท่าน ... ให้ข้อคิดเห็นว่า...ที่ไปทุกแห่งแสนสะดวกสบาย ประเทศสนุกก็ว่า สนุก... เมื่อกลับมาถึงบ้านแล้วก็หมดกัน

แต่แปลกเป็นพิเศษก็คือ...ท่องเที่ยวอินเดีย สะดวกก็ไม่สะดวก สบายก็ไม่สบาย สนุกก็ไม่สนุก แต่เมื่อกลับมาถึงบ้านแล้ว กลับคิดถึงอินเดีย...แปลกจริง...อินเดียมีอะไรหรือ?”

(จากเรื่อง แดนกำเนิดพระพุทธศาสนา อ่างในพระวิเทศโพธิคุณ (ว.ป. วีรยุทธ), 2544, หน้า 16)

นี้กระมังที่เรียก มนต์เสน่ห์อินเดีย

บทความนี้มุ่งชี้ให้เห็นความมีเสน่ห์ของอินเดีย อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความหลากหลาย รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเด่น ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเที่ยวอินเดีย

2. ภูมิหลังอินเดีย (Background)

อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ (The Indus Valley Civilization) เป็นอารยธรรมเริ่มแรกของอินเดียและของโลก มีอายุกว่า 5,000 ปีมาแล้ว มรดกด้านอารยธรรมที่ตกทอดมายังอินเดียรุ่นหลังคือ ความเชื่อทางศาสนา เช่น การบูชาพระศิวะ เทพมารดรหรือเทวีแห่งความอุดมสมบูรณ์ สัตว์และต้นไม้ ซึ่งกล่าวได้ว่าชาวฮินดูสมัยใหม่เป็นหนี้ชาวสินธุอยู่มาก (R.C. Majumdar, H.C. Raychaudhuri and Kalikinkar Datta, 1985, p. 21)

ครั้นเข้าสู่ยุคพระเวท เมื่อประมาณ 1,500 ปีก่อนคริสตกาล ซึ่งเป็นผลงานของพวกอารยัน ซึ่งเป็นชาวต่างชาติที่เข้ามายึดครองลุ่มแม่น้ำสินธุ มีการนับถือเทพเจ้าหลายองค์ เช่น พระอินทร์ พระอัคนี พระวรุณ ฯลฯ ศาสนาสมัยนี้เรียกว่า “ศาสนาพราหมณ์” ครั้นเข้าสู่ยุคมหากาพย์ (มหากาพย์ภารตะและรามายณะ) เทพเจ้าที่ขึ้นมามีบทบาทสำคัญคือ “ตรีมูรติ” ได้แก่ พระพรหม ผู้สร้าง พระวิษณุผู้รักษา และพระศิวะผู้ทำลาย รวมทั้งเกิดการแบ่งวรรณะในกลุ่มอารยันออกเป็น 4 วรรณะใหญ่ จากสูงมาต่ำ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ (ไวศยะ) และศูทร รวมทั้งพวกนอกวรรณะ (จัณฑาล)

ขณะที่ศาสนาพราหมณ์มีบทบาทสูงสุดนี้ได้กำเนิดศาสนาใหม่อีก 2 ศาสนา คือ “เชน” และ “พุทธ” ซึ่งทั้งสองศาสนามีหลักคำสอนคล้ายคลึงกัน คือ เน้น “อหิงสา” แต่เชนตั้งและปฏิบัติยากกว่าพุทธ เช่น นักบวชเปลือย ส่วนพุทธนั้นยึดทางสายกลาง และทั้งสองศาสนาปฏิเสธหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์ในเรื่อง 1) พระเจ้าเป็นผู้สร้างและดลบันดาลความสุขทุกข์ให้มนุษย์ 2) ระบบวรรณะ 3) การล้างบาปด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ 4) การฆ่าสัตว์บูชาบุญเพื่อให้พระเจ้าประทานสิ่งที่ขอให้เป็นต้น ต่อมามีการปฏิรูปหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์ใหม่ให้น่าเชื่อถือ และเรียกศาสนาใหม่ว่า พราหมณ์ – ฮินดู หรือ ฮินดู ตั้งแต่นั้นมา

ในสมัยพุทธกาล อินเดียมี 16 รัฐสำคัญ ในที่สุดภายใต้การนำของพระเจ้าจันทรคุปต์แห่งแคว้นมคธ ได้ขยายอำนาจรวมอินเดียตอนบนเข้าด้วยกัน ตั้งราชวงศ์เมารยะ (322 – 184 ก่อนคริสต์ศักราช) ขึ้นปกครอง กษัตริย์พระองค์ที่ 3 คือ “พระเจ้าอโศกมหาราช” (273 – 233 ก่อน

คริสต์ศักราช) ได้ขยายอำนาจจนเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ได้อินเดียเกือบทั้งหมด เว้นคาบสมุทรภาคใต้เล็กน้อย เพราะทรงหันมานับถือพุทธศาสนา จึงเลิกใช้กำลังทหาร

พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็น “องค์เอกอัครศาสนูปถัมภกที่ยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนาแห่งโลกโบราณ” โปรดให้สร้างสิ่งเหล่านี้ 1) สัญลักษณ์ในพุทธศาสนาขึ้น เช่น พระธรรมจักร 2) จารึกพระธรรมคำสอนและข้อราชการสำคัญลงบนเสาหินไปปักไว้ทั่วราชอาณาจักร กลายเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ 3) สร้างสถูปเจดีย์วิหาร 8,400 แห่ง 5) ส่งสมณทูตออกไปเผยแผ่พุทธศาสนารวม 9 สาย ที่สำคัญคือออกนอกประเทศอินเดียครั้งแรก คือไปยังลังกา (ศรีลังกา) ตะวันออกกลาง รวมทั้งสุวรรณภูมิ (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

ครั้นถึงสมัย**ราชวงศ์คุปตะ (ค.ศ. 320 – 535)** เป็นยุคศิลปวิทยาการเจริญรุ่งเรืองสูงสุดของอินเดียโบราณ โดยเฉพาะเป็นยุคทองของวรรณคดีสันสกฤต กวีเอกประจำราชสำนักคือ “กาลีทาส” ผู้ผลิตผลงานโด่งดังไปทั่วโลก คือบทละครเรื่อง “ศกุนตลา” ส่วนผลงานของกวีคนอื่นที่โด่งดัง เช่น “นิทานปัญจตันตระ” เป็นต้น

ครั้นเข้าสู่ยุคกลาง อินเดียเริ่มเสื่อมลงด้วยการรุกรานของพวกมุสลิมเตอร์ก ที่เข้ามาปล้นและสุดท้ายยึดครองอินเดียโดยตั้งราชวงศ์ขึ้นปกครองที่กรุงเดลีหลายราชวงศ์ (The Delhi Sultanate : ค.ศ. 1190 – 1526) จักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ของมุสลิมและเป็นจักรวรรดิสุดท้ายของอินเดียคือ **ราชวงศ์โมกุล (ค.ศ. 1526 – 1857)** การเข้ามาของพวกมุสลิม ทำให้ศาสนาอิสลามฝังรากลงในแผ่นดินอินเดีย และทำให้เกิดศาสนาใหม่ คือ ศาสนา “ซิกข์” ซึ่งเป็นศาสนาที่นำคำสอนของฮินดูและอิสลามมาผสมกัน จนกลายเป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ขณะเดียวกันในคริสต์ศตวรรษที่ 16 มหาอำนาจตะวันตกเริ่มเข้ามาขยายอิทธิพลและเผยแผ่คริสต์ศาสนา จนกลางศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1858) อังกฤษยึดอินเดียทั้งประเทศเป็นอาณานิคม และปกครองเรื่อยมาจนให้เอกราชแก่อินเดียภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 1947

เมื่ออินเดียได้รับเอกราช แบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ **อินเดีย (ประชากรส่วนใหญ่เป็นฮินดู)** และ **ปากีสถาน (ประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม)** แต่ปากีสถานแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ปากีสถานตะวันตก และปากีสถานตะวันออก ที่ตั้งห่างกันประมาณ 1,000 ไมล์ โดยมีประเทศอินเดียคั่นกลาง จนในปี 1971 ปากีสถานตะวันออกจึงแยกมาตั้งเป็นประเทศ “**บังกลาเทศ**” ส่วนปากีสถานตะวันตก คือประเทศ “**ปากีสถาน**” ในปัจจุบัน

ส่วนประเทศอินเดียปัจจุบัน (ค.ศ. 2021) ประกอบด้วย 28 รัฐ กับอีก 8 ดินแดนสหภาพ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร การเมืองแบบรัฐสภา เลือกตั้งทุก 5 ปี มีทั้งโลกสภา (สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง) และราชสภา (สภาผู้แทนรัฐ หรือ สภาสูง) จัดเป็นประเทศประชาธิปไตยแบบรัฐสภาขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ปัจจุบันเรียกว่า **สาธารณรัฐอินเดีย (Secular Democratic Republic of India)** (ศึกษารายละเอียดได้จาก ทวี ทวีวาร. *ประวัติศาสตร์อินเดียสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.)

3. ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม

เมื่อวิเคราะห์ดูแล้วพบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่ทำให้อินเดียมีเสน่ห์ คือ ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนาที่เป็นรากเหง้าสำคัญที่สุดของวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนออกมาในการดำเนินวิถีชีวิตของคน ส่วนสาเหตุแห่งความหลากหลายนั้นเนื่องมาจาก ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

3.1 ที่ตั้ง (Location)

ที่ตั้งของประเทศอินเดียโบราณ ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดประมาณ 8 องศา – 37 องศาเหนือ และลองจิจูดประมาณ 60 องศา – 97 องศาตะวันออก จัดเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ มาก ส่งผลให้มีสภาพอากาศทุกชนิด ตั้งแต่ร้อน แห้งแล้ง อบอุ่น และหนาวแบบขั้วโลก ดังนั้น จึงพบว่าภาคเหนือของอินเดียบริเวณเทือกเขาหิมาลัยซึ่งมียอดเขาสูงมากมายที่หิมะปกคลุมตลอดปี เช่น ยอดเอเวอเรสต์ (Everest Mount) เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในโลก มีความสูง 8,848.86 เมตร แคว้นจัมมู และแคชเมียร์อากาศหนาวสามารถเล่นสกีได้ ขณะที่แคว้นอัสสัมมีฝนตกชุกที่สุดที่เมือง เชอราปูนจี (Cherapunji) วัดปริมาณน้ำฝนได้ 480 นิ้วต่อปี ในขณะที่แคว้นสินธ์และราชปุตตานา น้ำฝนวัดได้น้อยกว่า 3 นิ้วต่อปี (Banerjee, 1972, p.8) ส่วนแคว้นราชสถานอากาศร้อนและแห้งแล้งเป็นทะเลทรายธาร์ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอินเดียในเขตต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน อาทิ ผิวพรรณต่างกัน คนอินเดียทางเหนือผิวขาว เช่นพวกปัญจาบ ส่วนทางใต้ผิวคล้ำ เช่น พวกทมิฬ

3.2 ขนาด (Size)

นักภูมิศาสตร์การเมืองแบ่งขนาดของประเทศต่าง ๆ ออกเป็น 7 ขนาด (สุพรรณิ ชะโลธร, 2529, หน้า 87) ขนาดตั้งแต่ใหญ่สุด เรียกว่า ขนาดมหึมา (Gigantic Size) ซึ่งมีเนื้อที่กว่าสอง

ล้านตารางไมล์ เช่น สหภาพโซเวียตรัสเซีย สหรัฐอเมริกา และจีน เรื่อยลงมาจนถึงขนาดเล็กที่สุด (Miniature Size) คือมีเนื้อที่น้อยกว่า 1,000 ตารางไมล์ เช่น ลักเซมเบิร์ก และโมนาโก เป็นต้น

สำหรับประเทศอินเดียจัดอยู่ในขนาดใหญ่เป็นลำดับที่ 2 เรียกว่า ขนาดใหญ่มาก (Very Large Size) มีเนื้อที่ตั้งแต่ 100,000 – 500,000 ตารางไมล์ ซึ่งปรากฏว่าอินเดียโบราณจัดอยู่ในประเภทนี้ เพราะมีเนื้อที่ประมาณ 1,500,000 ตารางไมล์ (เนื้อที่อินเดีย + ปากีสถาน + บังกลาเทศ : 1,200,000 + 312,000 + 54,000 ตารางไมล์) ยิ่งกว่านั้นยังปรากฏหลักฐานว่าอินเดียโบราณยังเป็นประเทศที่มีประชากรมาก ดังที่ เฮโรโดตัส (Herodotus) บิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์ ชาวกรีก ซึ่งมีชีวิตอยู่ระหว่างศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาล ได้บันทึกไว้ว่า **“ในบรรดาประเทศที่เรารู้จัก อินเดียเป็นชาติที่มีพลเมืองมากที่สุด”** (R.C. Majundar, et al., 1985, p. 6) ปัจจุบัน (ค.ศ. 2021) อินเดียมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศจีน คือประมาณ 1.38 พันล้านคน

การที่อินเดียเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่มากจึงทำให้ตัวแปรของประชากรมีความหลากหลายทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ดังนี้ (อรพินท์ ปานนาค และคณะ, 2552, หน้า 174 – 175)

3.2.1 ความหลากหลายด้านชาติพันธุ์

อินเดียประกอบด้วยชาติพันธุ์ที่สำคัญ 4 ชาติพันธุ์ คือ 1) อินโดอารยัน (Indo-Aryans) ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากพวกอินโดยูเรเปียน มีลักษณะเด่น คือ ผิวขาว ตัวสูง จมูกโด่ง หน้ายาว มีประมาณ 72% 2) ชาติพันธุ์ทราวิจ (Dravidians) เป็นชนพื้นเมืองเดิมของอินเดีย มีผิวสีดำ ตัวเล็กกว่าพวกอารยัน จมูกกว้าง หรือรี้น มีประมาณ 25% 3) ชาติพันธุ์มองโกลอยด์ (Mongoloids) พวกนี้ผิวเหลืองอพยพมาจากเอเชียกลาง อาศัยอยู่ตามแถบเชิงเขาหิมาลัย 4) ชาติพันธุ์เตอร์ก (Turks) พวกนี้อพยพเข้าสู่อินเดียในยุคกลาง เป็นประชากรส่วนใหญ่ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียโบราณ นอกจากนี้ ยังมีชาติพันธุ์ย่อย ๆ อื่น ๆ อีก เช่น กรีก ศกะ ฮัน อารับ และอัฟฆาน ฯลฯ ประชากรในกลุ่ม 3 และ 4 รวมกันประมาณ 3% และด้วยเหตุที่มีประชากรหลายเผ่าพันธุ์ เช่นนี้ วินเซนท สมิท (Vincent Smith) เรียกอินเดียว่าเป็น **“พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์วิทยา” (Ethnology Museum)** (Benerjee, 1972, p. 9)

3.2.2 ความหลากหลายด้านภาษา

อินเดียมีความหลากหลายด้านภาษา ยาวพระลาล เนห์รู ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาอินเดียปัจจุบันถือกำเนิดมาจากสันสกฤตและด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า อารยันอินเดีย (อินโด-อารยัน) อันได้แก่ ภาษาฮินดี-อูรดู เบงกาลี มารฐี กุชราตี โอริยา อัสสัม ราชสถานี (เป็นแขนงหนึ่งของภาษาฮินดี) ปัญจาบิ สินธี ปัตโต และกัศมีรี ส่วนภาษาตระกูลทราวิกก็มี ทมิฬ เตลุกู กัณณาท (Kanarese) และมัลยาฬัม ทั้ง 15 ภาษาที่กล่าวมานี้ได้คลุมอินเดียไว้ทั้งหมด และในภาษาเหล่านี้ ภาษาฮินดีกับอูรดู ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของภาษาฮินดี เป็นภาษาที่แพร่หลายกว้างขวางที่สุด มีคนเข้าใจ แม้ในถิ่นที่คนไม่ใช้ภาษานี้พูดกัน (ยาวพระลาล เนห์รู, 2529, หน้า 335)

จากข้อมูลของวารสารชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology) พบว่า ภาษาที่พูดในอินเดียปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะอยู่ในตระกูลอินโด – อารยัน ประมาณ 74% ดรวิเวียนประมาณ 24% ออสโตรเอเชียติก (มุนดา) ประมาณ 1.2% หรือทิเบโต-เบอร์แมน ประมาณ 0.6% จำนวนอย่างเป็นทางการของภาษาแม่ที่พูดในอินเดีย คือ 1,683 ภาษา ซึ่งจำนวนนี้ประมาณ 850 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ภาษาฮินดีและภาษาอังกฤษ เป็นสองภาษาที่ใช้ในการติดต่อกับรัฐบาลกลาง และอีก 22 ภาษาเป็นภาษากำหนด (Schedules Languages) ซึ่งเป็นการราชการที่รัฐต่าง ๆ ใช้ในการปกครอง รวมถึงข้อสอบบรรจุข้าราชการ (ปัจจุบัน ค.ศ. 2021 อินเดียประกอบด้วย 28 รัฐ และ 8 ดินแดนสหภาพ แต่ละรัฐและดินแดนสหภาพมีรัฐบาลท้องถิ่นและเมืองหลวงเป็นของตนเอง รวมทั้งภาษาด้วย)

3.2.3 ความหลากหลายด้านศาสนา

อินเดียเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญของโลก 4 ศาสนา จากเก่ามาใหม่ตามลำดับ คือ ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เซน พุทธ และซิกข์ นอกจากนั้นศาสนานี้มีแหล่งกำเนิดในคาบสมุทรอาหรับ ทั้ง โซโรอัสเตอร์ ยูดาห์ คริสต์ และอิสลาม ต่างเข้ามามีอิทธิพลในอินเดียด้วย บางท่านจึงตั้งให้อินเดียเป็น “ตลาดนัดศาสนา” (พระมหาอ้าย ธีรปัญญา, 2553, หน้า 17)

จากการสำรวจในปี ค.ศ. 2011 พบว่า ชาวอินเดียนับถือศาสนาต่าง ๆ ดังนี้ 1) ฮินดู 79.8% 2) อิสลาม 14.2% 3) คริสต์ 2.3% 4) ซิกข์ 1.7% 5) พุทธ 0.7% 6) ไม่มีศาสนา 0.23% 7) อื่น ๆ 0.65% (<https://th.m.wikipedia.org>)

ชาวอินเดียมีอิสระในการปฏิบัติทางศาสนา แม้จะมีความเชื่อต่างกันอย่างมากมายรวมกันได้ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ทั้งนี้เพราะ “ชาวอินเดียถือปรัชญาว่า ความจริงสูงสุดมีอยู่

เดียว แต่ทางดำเนินไปสู่ความจริงสูงสุดนั้นมีหลายทาง” (พิน ดอกบัว, 2545, หน้า 47) ดังปรากฏว่า ศาสนสถานของฮินดู เช่น พุทธอยู่ด้วยกันได้ เช่น หมู่ถ้ำเอลโลรา เป็นต้น

4. มนต์เสน่ห์ของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ระยะเวลาที่เกิดประมาณ 1,543 ปีก่อนคริสต์กาล (สุจิตรา อ่อนค้อม, 2549, หน้า 10) ไม่มีศาสดา โดยมีคัมภีร์พระเวทเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ และแม้แต่วรรณกรรมสำคัญที่รจนาขึ้นในภายหลังก็ถือเป็นคัมภีร์ด้วย เช่น มหากาพย์ภารตะถือเป็นคัมภีร์เล่มที่ 5 และเรื่องอื่น ๆ อีก เช่น คัมภีร์ภควัดคีตา พราหมณะ อารัณยกะ และอุปนิษัท เป็นต้น

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เป็นศาสนาสืบเนื่องกัน เกิดครั้งแรกสมัยพระเวท เรียกว่า “ศาสนาพราหมณ์” เพราะพราหมณ์เป็นผู้รู้พระเวท ประกอบยัญพิธี และถือว่าเป็นตัวแทนของพระเจ้าบนโลกมนุษย์ ครั้นเข้าสู่ยุคมหากาพย์ได้มีการปรับปรุงคำสอนใหม่ให้น่าเชื่อถือ บางท่านว่าพราหมณ์ได้หยิบยกรปรัชญาในศาสนาพราหมณ์มารวมกับหลักคำสอนในพุทธศาสนา ทำให้เป็นผลของการหล่อหลอมและดัดแปลงเพื่อให้คำสอนใหม่เป็นที่สนใจนับถือของประชาชน (ประทุมพร คงทน, 2520, หน้า 34)

จากการศึกษาของ สุมาลี มหามรงค์ชัย พบว่า นักวิชาการชั้นครู เช่น ลาล มณี โซคี และคีธ (Keith) ต่างยอมรับว่า อุปนิษัทเล่มที่เก่าที่สุดก็มีอายุไม่เกิน 200 ปีก่อนคริสต์กาล ซึ่งช่วงนั้นเป็นเวลาไล่เลี่ยกับการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้ากับพระพุทธศาสนาด้วย นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานที่ค้นพบใหม่ในภายหลังว่า แม้อุปนิษัทฉบับแรก ๆ ก็ได้รับการรจนาขึ้นในช่วง 500 – 300 ปีก่อนคริสต์กาล จึงถือว่าเกิดทีหลังพุทธศาสนา ภาษาที่ใช้และเนื้อหา มีความแตกต่างจากพระเวท อีกทั้งในอุปนิษัทก็มีการอ้างถึง สมณะ มีคำสอนเรื่องกรรม การเวียนว่ายตายเกิด และการบำเพ็ญภาวนารักษาศีล เพื่อให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ปรากฏในคำสอนของพราหมณ์ช่วงก่อนพุทธกาลเลย (สุมาลี มหามรงค์ชัย, 2546, หน้า 120) ตั้งแต่มีการปรับปรุงศาสนาใหม่แล้ว นิยมเรียกศาสนาว่า “ฮินดู” ต่อไปนี้จะใช้คำว่า ศาสนาฮินดู

มนต์เสน่ห์ของศาสนาฮินดู ที่สำคัญมีดังนี้

4.1 เรื่องเทพเจ้า ศาสนาฮินดูนับถือเทพเจ้าหลายองค์ ตั้งแต่สมัยมหากาพย์เป็นต้นมา เทพเจ้าที่ได้รับการนับถือสูงสุด คือ “ตรีมูรติ” ประกอบด้วย

4.1.1 **พระพรหม หรือ ปชบาดี** เป็นผู้สร้างโลก สร้างมนุษย์ และสรรพสิ่งทั้งหลาย พระพรหมมี 4 หน้า ทรงหงส์เป็นพาหนะ มีชายาคือพระสรส์วดีเป็นเทวีแห่งปัญญาและความรู้

4.1.2 **พระวิษณุ หรือ พระนารายณ์** เป็นเทพผู้รักษาและคุ้มครองโลก มี 4 กร ประทับอยู่ในเกษียรสมุทร มีพระยานันตนาคราชเป็นบัลลังก์ มีครุฑเป็นพาหนะ พระลักษมีเทวีเป็นชายา เป็นเทวีแห่งโชคลาภ เมื่อใดที่โลกเกิดทุกข์เชื้อพระนารายณ์จะอวตารลงมาปราบยุคเข็ญ มีด้วยกัน 10 ปาง เช่น ในปางที่ 7 อวตารลงมาเป็นพระราม และในปางที่ 9 อวตารลงมาเป็นพระพุทธรูปเจ้า (ศึกษารายละเอียดจาก ศานติ ภักดีคำ, *พระนารายณ์ ผู้ปราบยุคเข็ญแห่งโลก*, 2556, หน้า 6 - 38)

4.1.3 **พระศิวะ หรือ พระอิศวร หรือ รุทธะ** เป็นเทพเจ้าแห่งการทำลายสิ่งเลวร้ายทั้งปวง มีพระเนตรดวงที่สามอยู่ที่พระนลาฏ ถ้าลืมพระเนตรดวงนี้เมื่อใดจะเกิดไฟไหม้โลก ทรงโคนนทิเป็นพาหนะ มีชายาชื่อ พระอุมาเทวีมีหลายปาง เช่น ปารวตี ทูรคาเทวี และกาลิเทวี เป็นต้น

ต่อมา ศาสนาฮินดูได้แยกออกเป็นหลายนิกายที่สำคัญที่สุด 2 นิกาย คือ **นิกายไศวะ (Shaiyism)** ซึ่งนับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุด และ**นิกายไวษณพ (Vaishnavism)** นับถือพระนารายณ์เป็นใหญ่

นอกจากมหาเทพและพระชายาแล้ว ยังมีเทพอื่น ๆ อีกมาก เช่น พระกฤษณะ พระพิฆเนศ พระอินทร์ พระยม พระราหู ฯลฯ ดังที่ มาร์ค ทเวน นักประพันธ์เรื่องนามชาวอเมริกันได้กล่าวไว้ว่า “อินเดียมีเทพเจ้า 2 ล้านองค์และพวกเขาก็นับถือทุกองค์ ถ้าเอาศาสนามาวัดประเทศอื่นทั้งหมด มีอินเดียประเทศเดียวที่เป็นเศรษฐกิจ” (วิโรจน์ ธิรคุณ, 2546, หน้า 212) เทวรูปเหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ที่สำคัญ

4.2 เทวาลัยโดยทั่วไป การบูชาเทพเจ้านำมาสู่การสร้างเทวรูปและเทวสถาน เพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ลักษณะโดยทั่วไปของวัดฮินดูหรือเทวาลัย คือ รูปทรงหลังคาที่เรียกว่า “**ศิขร**” (Shikhara) มีลักษณะคล้ายภูเขา ซึ่งคติการสร้างคือจำลองเขาพระสุเมรุหรือเขาไกรลาสตามความเชื่อคติจักรวาลของฮินดูนั้น เชื่อว่าเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลางของจักรวาล ที่ยอดเขาเป็นที่สถิตของเทพเจ้า ดังนั้น เมื่อสร้างเทวาลัยก็มีลักษณะคล้ายภูเขา ตัวเทวาลัยนิยมสร้างเป็นอาคารสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ มีหลังคาซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ก่อนบรรจบเป็นรูปโค้งเรียวยาวคล้ายฝักข้าวโพด แต่ละชั้นตรงมุมประดับด้วยอาคารจำลองขนาดเล็ก ซึ่งลือแบบอย่างอาคารประธานนั้น ปลายยอดทำเป็นรูปกลศหรือหม้อน้ำประดับ ส่วนด้านหน้าอาคารประธานเชื่อมต่อกับอาคารรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด

ใหญ่กว่า แต่ทรงเตี้ยกว่าสำหรับใช้ประกอบพิธีกรรม เช่น **เทวาลัย ลิงคราช** เมืองภูเวียง (https://mrlegge.wrodpress.com และ สมคิด จิราทัศน์กุล, 2554, หน้า 71 – 72)

หลังคาทรงคิขรนั้นนิยมทำกันในอินเดียภาคเหนือ ส่วนภาคใต้นิยมทำหลังคาแบบ **วิมาน (Vimana)** มีลักษณะคล้ายพีระมิด ทำเป็นชั้นบันไดซ้อนกันเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นมีขนาดลดหลั่นกันไป และมีลักษณะเป็นเหลี่ยมมากกว่าทางภาคเหนือ (ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์, 2539, หน้า 100) เช่น **เทวาลัยพทุทเทศวร** รัฐทมิฬนาฑู สร้างในศตวรรษที่ 11 – 12 มียอดทรงวิมาน เทียบเท่าความสูง 13 ชั้น หรือ 61 เมตร บนยอดประดับด้วยเสาหินแกรนิต และอิฐ โอบล้อมด้วยกำแพงสี่เหลี่ยมสองชั้น สลักลวดลายที่งดงามวิจิตรมาก ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี 1987 จัดเป็นหนึ่งในแก้ววัดสวยของอินเดีย (https://th.tripadvisor.com)

4.3 หมู่ถ้ำเอลโลรา (Ellora caves) เป็นการสร้างเทวาลัยที่แปลกที่สุด คือ เจาะภูเขาให้เป็นถ้ำเพื่อสร้างเทวาลัย ถ้ำที่โดดเด่นและสวยงามที่สุดของศาสนาฮินดู คือ ถ้ำเอลโลรา อยู่ในรัฐมหาราษฏร์ ทางทิศตะวันตกของอินเดีย เป็นหมู่ศาสนสถานและวิหารเจาะหิน (rock-cut) ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก สร้างในช่วงปี 600 – 1000 เป็นถ้ำของ 3 ศาสนา มีทั้งหมด 34 ถ้ำ ในภูเขาสูงเดียวกัน มีถ้ำพุทธ 12 ถ้ำ (ถ้ำ 1 – 12) ถ้ำฮินดู 17 ถ้ำ (ถ้ำ 13 – 29) และถ้ำเซน 5 ถ้ำ (ถ้ำ 30 – 34) ในบรรดาถ้ำทั้งหมด ถ้ำฮินดูโดดเด่นที่สุด แกะสลักงดงามวิจิตรพิสดาร ใหญ่โต โดยเฉพาะถ้ำ 16 “**ไกรลาสมณฑิร**” เป็นมณฑิรเจาะหินที่ใหญ่ที่สุดในอินเดีย มีความสูงจากพื้น 326 เมตร ถ้ำเอลโลราขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี 1983

4.4 เทวาลัยที่ประดับรูปประติมากรรม “ศิลปะแสดงความรัก” (Group of Erotic Sculpture) เป็นกลุ่มโบราณสถานแห่งเมืองขุจราโห (Khajuraho Group of Monuments) เป็นหมู่โบสถ์ฮินดูและเซน ตั้งอยู่ในรัฐมัธยประเทศ สร้างในราชวงศ์จันเทลละ (Chan Della) สร้างในระหว่างปี 950 – 1050 ความพิเศษของเทวาลัยฮินดูที่นี่คือมีภาพประติมากรรมแสดงความรัก ประกอบภายนอกเทวาลัย แม้จะแกะจากหินแต่มีความสวยงามอ่อนช้อยมีชีวิตชีวาน่าอัศจรรย์ (https://travel.mthai.com>world-travel)

เมื่อพิจารณาภาพประติมากรรมแสดงความรัก จะพบว่าสอดคล้องกับตำรา “**กามสูตร**” (Kama Sutra) ที่เขียนขึ้นเพื่อให้เป็นตำราศักดิ์สิทธิ์พรรณนาว่าด้วยความพิศواس เช่น รูปแบบการร่วมรัก การกอด การจูบ ฯลฯ (ศึกษารายละเอียดในบุญธรส วงจักร์ธรรม (ผู้แปล), 2510 *กามสูตร*,

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การพิมพ์) ภาพเหล่านี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาฮินดู เรื่อง “กาม” ซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของเป้าหมายของชีวิต (ปุรุชารุต ได้แก่ อรรถะ ธรรมะ กาม และโมกษ)

“กาม” แปลว่า ความรัก ความพอใจ และความยินดี ในโลกวิสัย และเน้นย้ำอีกครั้งในหลักคำสอนเรื่อง “หลักอาศรม 4” ซึ่งให้คนแต่ละวัยทำหน้าที่ให้เหมาะกับวัย พบว่า “วัยคฤหัสถ์” หรือ ผู้ครองเรือน มีหน้าที่สำคัญที่สุด คือ การมีบุตรสืบเชื้อสายตามระบบวรรณะ “พวกเขายึดมั่นในความสุขแบบโลกียวิถี โดยมีสวรรค์ หรือกามสุข เป็นจุดมุ่งหมายปลายทาง” (สุมาลี มหาณรงค์ชัย, 2546, หน้า 116) ส่วนศิลปินมองว่า ภาพศิลปะการแสดงความรักเป็นอุบายเพื่อเพิ่มจำนวนประชากร ซึ่งสมัยก่อนจำนวนประชากรยังมีน้อย

4.5 แม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์ล้างบาปได้

ความเชื่อเรื่องแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์ล้างบาปได้ปรากฏอยู่ในหลายตำนาน แต่ที่เชื่อกันมากคือ ตำนาน จากมหาภารตยุทธ์ ซึ่งสรุปได้ว่า พระโอรส 60,000 พระองค์ของท้าวสาครแห่งเมืองอโยธยา ถูกเผาผลาญด้วยไฟจากพระเนตรดวงที่สามของมหาเทพ ในการรบพุ่งอันเนื่องมาจากพิธิปล่อยม้าอุปการ (พิธิอัสวเมธ) เพื่อขยายอาณาเขต พระอัฐิของพระราชโอรสของท้าวสาคร ซึ่งมีบาปติดอยู่ วิญญาณไม่อาจไปสู่สวรรค์ได้ วิธีแก้คือต้องชำระบาปด้วยพระแม่คงคาเท่านั้น จนในที่สุดถึงสมัยของท้าวภังคีรุต พระองค์ทรงบำเพ็ญตบะแก่กล้าจนพระศิวะยอมเจรจากับพระแม่คงคาซึ่งทรงเป็นพระชายาอีกพระองค์หนึ่ง เมื่อการเจรจาสำเร็จ พระศิวะจึงเชิญให้พระแม่คงคาขึ้นประทับบนมวยเกศา เพื่อสกัดกั้นภัยพิบัติที่เกิดจากกระแสน้ำไหลแรง แล้วปล่อยลงสู่พื้นดินตั้งแต่นั้นมาความเชื่อเรื่องแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์ล้างบาปได้จึงอยู่ในหัวใจของชาวฮินดูจนถึงปัจจุบัน

สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์ มีดังนี้

4.5.1 พระราชพิธิบรมราชาภิเษกในชมพูทวีปและลังกาทวีป ก็ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์ในแม่น้ำคงคา ประกอบพิธิ

4.5.2 ชาวฮินดูปรารถนาอย่างยิ่งจะไปอาบน้ำล้างบาปในแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์หนึ่งในชีวิต

4.5.3 พิธิศพถือว่าเป็นมงคลสูงสุดถ้าได้เผาศพและลอยอัฐิในแม่น้ำคงคา ชายฝั่งเมืองพาราณสี เพราะ เชื่อว่าเมืองพาราณสีเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์ เมืองของพระศิวะ เพราะในคัมภีร์ปุราณะยืนยันว่า พระศิวะเสด็จมาที่นี่ และทำต่างหูข้างหนึ่งตกลงตรง “ท่ามถิ กรรมถิการ์ฆาต” ทำน้ำนี้จึงถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนต้องการให้ศพของตนได้เผาที่นี่และทุกคนพยายามมาอาบน้ำตรงนี้ด้วย จึง

นับว่าเป็นเรื่องแปลกที่สุดในโลก คือคนเป็นคนตายอาบและเผาอยู่ที่เดียวกัน (พระวิเทศโพธิคุณ [ว.ป.ธีรยุทธโธ]ม 2544, หน้า 250)

นอกจากการเผาศพแล้ว แม่น้ำคงคายังใช้เป็นที่ทิ้งศพโดยใช้หินถ่วงศพด้วย เพราะศพบางประเภทไม่เผา เช่น ศพนักบวช ศพหญิงที่ไม่ได้แต่งงาน ศพเด็กทารก ศพที่ถูกงูกัด เป็นต้น ซึ่งตามสภาพแล้วแม่น้ำคงคาน่าจะสกปรกเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค แต่ที่น่าอัศจรรย์ก็คือ แม่น้ำคงคามีคุณสมบัติพิเศษ ไม่ว่าจะตกตรงส่วนใด แม้ตรงที่ขุ่นที่สุดเอามาใส่ขวดไว้ นานเท่าใดน้ำก็ไม่ตกตะกอน ไม่เน่า ไม่มีกลิ่นเหม็น นักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกเดินทางมาดักเอาน้ำไปพิสูจน์และลงความเห็นว่าเป็นว่า “น้ำในแม่น้ำคงคาเป็นน้ำที่มีตัวยาเจือปนอยู่” เพราะไหลผ่านแก่งหิน ดิน ภูเขา แร่ธาตุ และสมุนไพรต่าง ๆ จึงทำให้เป็นเช่นนี้ (มหาอ้าย ธีรปัญญา, 2553, หน้า 52)

ด้วยความศรัทธาในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของแม่น้ำคงคา ดังปรากฏข่าวว่า มหาราชาเมืองชัยปุระ ถูกส่งไปเรียนที่ประเทศอังกฤษ พระองค์ไม่สร่งน้ำหรือเสวยน้ำที่อังกฤษเลย รับสั่งให้ทำหม้อขนาดใหญ่ 7 ใบ หม้อหนึ่งใบใส่น้ำไว้ใช้ได้นาน 3 เดือน ทุกหยดต้องเป็นน้ำจากแม่น้ำคงคาเท่านั้น นี่คือตัวอย่างของความศรัทธา (นิติภูมิ นวรัตน์, 2546, หน้า 95)

5. มนต์เสน่ห์ของศาสนาเซน

ศาสนาเซน (Jainism) หรือไชนะ เป็นศาสนาเก่าแก่เป็นอันดับ 2 ของอินเดียรองจากศาสนาพราหมณ์ ศาสดาของเซนมี 24 องค์ พระมหาวีระเป็นศาสดาองค์ที่ 24 หรือองค์สุดท้าย พระพุทธเจ้าทรงเรียกศาสดาของเซนว่า “นิครนถ์ นาถบุตร” ออกผนวชเมื่อพระชนม์ 30 พรรษา บรรลุธรรมเมื่อ 42 พรรษา และสิ้นพระชนม์เมื่อ 72 พรรษา ราวปี 522 ก่อนคริสตกาล

คำสอนของเซนมีความคล้ายคลึงกับพุทธศาสนา มาก เช่น หลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานของผู้ครองเรือน คือ “อนุพรต 5” เหมือนกับศีล 5 ของพุทธเพียงแค่อันดับกันบางข้อ

ทั้งเซนและพุทธเป็นอเทวนิยม ปฏิเสธคำสอนหลายเรื่องของศาสนาพราหมณ์ เช่น เรื่องพระเจ้าสร้างโลก เรื่องการแบ่งชั้นวรรณะ เรื่องการบวงสรวง เช่นไหว้พระเจ้าเพื่อขอพร เรื่องแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์ล้างบาปได้ และคัดค้านมากเรื่องการฆ่าสัตว์บูชายัญ ซึ่งถือว่าบาป

เซนแบ่งเป็น 2 นิกาย คือ ทิคัมพร (นุ่งทึดหม่มทึด หรือ ซีเปลือย) และเศวตัมพร (นุ่งขาวหม่มขาว หรือ ซีผ้าขาว) แต่คำสอนมูลฐานเหมือนกัน “อหิงสา ปรมโธ มโธ” แปลว่า การไม่เบียดเบียนเป็นยอดธรรมะ (กรรณา – เรื่องอุไร กุศลาสัย, 2532, หน้า 101)

เสน่ห์ของศาสนาเซน มีดังนี้

5.1 นักบวชเปลือย มีแห่งเดียวในโลก

5.2 นักบวชนุ่งขาวห่มขาว มีผ้าปิดจมูก – ปาก เพื่อป้องกันไม่ให้แมลงบินเข้าปาก ซึ่งจะเป็นการฆ่าชีวิต

5.3 วัดเซนมีมากทางภาคตะวันตก และตอนใต้ของอินเดีย รวมทั้งวัดเซน 5 ถ้ำที่เอลโลรา (ถ้ำที่ 30 – 34) ส่วนวัดที่สวยงามหรือมหัศจรรย์โตตั้งอยู่ในแคว้นราชสถาน ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นศูนย์กลางของเซนในอินเดีย (<https://ngthai.com>travel>Jainism>) คือวัดเซนที่เมืองไจยซัลเมียร์ ดูจากภายนอกเหมือนเทวสถานของฮินดู เพราะมีรูปปั้นอันงดงามของพระศิวะ พระนารายณ์ ไว้โดยรอบ เมื่อเข้าไปภายในใจกลางปราสาทประธานจึงมีรูปเคารพของพระมหาวิระ มองคล้ายพระพุทธรูปปางสมาธิ แต่ไม่สวมจีวร อีกทั้งดวงพระเนตรเบิกกว้าง ต่างจากพระพุทธรูปอย่างเห็นได้ชัด และที่พระอุระมีรูปดอกจันทน์ติดอยู่ เรียกว่า “จิ้ง” (กรฺณา – เรื่องอุไร กุศลาสัย, 2537 หน้า 101)

6. มนต์เสน่ห์ของพุทธศาสนา

พุทธศาสนา (Buddhism) เป็นศาสนาเก่าแก่อันดับ 3 ของอินเดียและของโลก ปัจจุบันมีผู้นับถือมากเป็นอันดับ 4 ของโลก ประมาณ 500 กว่าล้านคน ลักษณะเด่นของพุทธศาสนา คือ มีหลักคำสอนที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีเหตุผลสามารถพิสูจน์ ทดสอบความจริงได้ด้วยตัวเอง

พระพุทธเจ้า (623 – 546 ก่อนคริสต์กาล) มีพระนามเดิมว่า “สิทธัตถะ” เป็นพระโอรสของพระเจ้า สุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ เมื่อพระชนม์ 16 พรรษา ทรงอภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธรา แห่งกรุงเทวทหะ เมื่อพระชนม์ 29 พรรษาทรงมีพระราชโอรส พระนามว่า “ราหุล” และปีนั้นเองได้เสด็จออกผนวช ครั้นพระชนม์ 35 พรรษา ทรงตรัสรู้และเผยแผ่พุทธศาสนาอยู่ 45 ปี จึงเสด็จดับขันธปรินิพพานเมื่อพระชนม์ 80 พรรษา วันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน ตรงกันคือ วันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เรียกว่า “วันวิสาขบูชา” ปัจจุบันยูเนสโกประกาศให้เป็นวันสำคัญสากลของโลกตั้งแต่ ค.ศ. 1999 (<https://www.mcu.ac.th>pages>UN...>)

หลักคำสอนสำคัญของพุทธศาสนา คือ หลักเอหะทุกข์ หรือดับทุกข์ เรียกว่า “อริยสัจ 4” คือ **ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ** คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค (ศึกษารายละเอียดจาก สมเด็จพระญาณสังวรญาณ สุวฑฺฒโน, 2555, หน้า 548 – 552) คำสอนของพุทธศาสนาที่ขัดแย้งกับศาสนาพราหมณ์หลายเรื่อง จนกล่าวได้ว่าทรงเป็นนักปฏิรูปสังคมอินเดียโบราณ เช่น ทรงให้สิทธิ

สตรีในการเข้ารับการศึกษา ออกบวช และสามารถบรรลุธรรมได้ ซึ่งทั้งศาสนาพราหมณ์และเชนไม่มีในเรื่องนี้ หรือการปฏิเสธเรื่องการถือชั้นวรรณะ ตามที่พราหมณ์สอนว่า คนเราเกิดมาไม่เท่ากัน เพราะเกิดจากอวัยวะของพระพรหมที่ต่างกัน ดังปรากฏในคัมภีร์ฤคเวท ว่า วรรณะพราหมณ์ (นักบวช) เกิดจากพระโอษฐ์ วรรณะกษัตริย์ (นักรบ) เกิดจากพระพาหา วรรณะแพศย์ (พ่อค้า) เกิดจากพระโสณี วรรณะศูทร (กรรมกร) เกิดจากพระบาท (เสฐียร พันธงสี, 2549, หน้า 62)

เมื่อคนเราเกิดจากอวัยวะของพระเจ้าที่ต่างกัน จึงมีฐานะทางสังคมไม่เท่ากัน พราหมณ์เป็นวรรณะสูงสุด และศูทรต่ำสุด แต่พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นว่า คนเราเท่าเทียมกันโดยชาติกำเนิด เพราะเกิดมาทางเดียวกันคือจากมารดา แต่สิ่งที่ทำให้คนเราไม่เท่าเทียมกันเพราะกรรมหรือการกระทำของตน (จันทน์ ทองประเสริฐ (ผู้แปล), 2512, หน้า 267)

นอกจากนี้ยังมีคำสอนของพราหมณ์ เรื่องให้อ้อนวอนพระเจ้า ให้ฆ่าสัตว์บูชายัญ ให้อาบน้ำในแม่น้ำคงคาศักดิ์สิทธิ์เพื่อล้างบาป แต่พระพุทธเจ้าสอนให้ทำความดีแทนการอ้อนวอน สอนให้สงเคราะห์และอนุเคราะห์มีเมตตากรุณาต่อสัตว์แทนที่จะฆ่าเพื่อบูชายัญ ซึ่งเป็นบาปแม้การอาบน้ำศักดิ์สิทธิ์ก็ทรงปฏิเสธ แต่สอนให้รักษากายวาจาใจให้บริสุทธิ์สะอาด เป็นการอาบน้ำศีลธรรมแทนอาบน้ำศักดิ์สิทธิ์ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2532, หน้า 262)

สำหรับเสน่ห์ที่เกิดจากศาสนาพุทธที่ถือว่าสำคัญที่สุดคือ สังฆเวชนียสถานทั้ง 4 ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนทั่วโลกมากราบไหว้ ทั้งนี้เพราะพระอานนท์ทูลถามพระพุทธเจ้าก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานว่า เมื่อก่อนพุทธบริษัทมาเข้าเฝ้าพระตถาคต กาลข้างหน้าจะไม่ได้เข้าเฝ้าอีก พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า

“อานนท์ สังฆเวชนียสถาน 4 แห่งนี้ เป็นสถานที่กุลบุตรผู้มีศรัทธาควรไปดู พร้อมกับระลึกว่า ตถาคตได้ประสูติในที่นี้ ตถาคตได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณในที่นี้ ตถาคตทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยมในที่นี้ ตถาคตได้เสด็จดับขันธปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุในที่นี้ อานนท์ชนเหล่าใดมีจิตเลื่อมใส จาริกไปยังเจตียสถาน เมื่อกายแตกดับจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์”

(ที. มหา 10/202 อังใน พระมหาสมปอง มุทิโต, 2552, หน้า ด)

6.1 สังเวชนียสถาน 4 แห่งมีดังนี้

6.1.1 ลุมพินีวัน : สถานที่ประสูติ

สถานที่ประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ คือ ลุมพินีวัน ตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ ซึ่งเป็นอุทยานของสองราชวงศ์ ปัจจุบันตั้งอยู่ใน ต. ลุมพินี ประเทศเนปาล สาเหตุที่เจ้าชายสิทธัตถะประสูติที่นี่ เพราะเป็นธรรมเนียมอินเดียโบราณที่ผู้หญิงต้องกลับไปคลอดบ้านเดิม ด้วยเหตุนี้พระนางสิริมหามายาจึงเสด็จกลับกรุงเทวทหะ แต่พอถึงสวนลุมพินีวันก็ประสูติพระราชโอรส เมื่อตอนประสูตินั้นพระนางสิริมหามายาทรงยืนพระหัตถ์ขวาเหนี่ยวกิ่งไม้ พระราชกุมารน้อย “ก้าวลงจากพระครรภ์” ผินพระพักตร์ไปทางทิศอุดร ทรงชี้พระหัตถ์ขึ้นฟ้า เสด็จดำเนินไป 7 ก้าว ทรงเปล่ง “อัสภิวาจา” (วาจาอย่างองอาจ) ว่า “**เราเป็นผู้ที่เลิศที่สุดในโลก เราเป็นผู้เจริญที่สุดในโลก เราเป็นผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย บัดนี้เราจักไม่เกิดอีก**” (ที. มหา. 10/31 อังใน พระมหาสมปอง มุทิตา, 2552, หน้า 2)

สิ่งก่อสร้างสำคัญที่ลุมพินีวัน คือ มหามายาเทวีวิหาร ภายในมีหินแกะสลักพระโพธิสัตว์ปางประสูติ ภายนอกมีสระโบกขรณี ที่พระนางสิริมหามายาเทวีลงสนานชำระพระวรกาย ภายหลังการประสูติ และเสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศก ณ สถานที่พระโพธิสัตว์เปล่ง อัสภิวาจา

6.1.2 พุทธคยา สถานที่ตรัสรู้

สถานที่ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ โคนต้นศรีมหาโพธิ์ ต. อุรุเวลาเสนา นิคม แคว้นมคธ ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “พุทธคยา” รัฐพิหาร ซึ่งมีสิ่งก่อสร้างสำคัญ คือ

6.1.2.1 เจดีย์ศรีมหาโพธิ์พุทธคยา สูง 51 เมตร วัตรอบฐานได้ 58.76 เมตร สันนิษฐานว่า ครั้งแรกคงสร้างในสมัยพระเจ้าอโศก ต่อมามีการต่อเติมอีกหลายครั้ง จนเป็นเจดีย์ใหญ่ มีเจดีย์บริวาร 4 ด้าน ภายในเจดีย์ประธานเป็นที่ประดิษฐาน “**พระพุทธรูปเมตตา**” (ปางมารวิชัย) อันงดงาม

6.1.2.2 พระแท่นวัชรอาสน์ที่ประทับตรัสรู้ ณ โคนต้นศรีมหาโพธิ์ มหาชนกล่าวกันว่า ที่ต้นโพธิ์แห่งนี้เป็นสะดือของโลก หรือ “**ปัทมินาภิณฑล**” ซึ่งเป็นสถานที่ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าทุกพระองค์มาทรงตรัสรู้ที่นี้ทั้งนั้น และไม่มีสถานที่อื่นจะสามารถรองรับน้ำหนักของการตรัสรู้ได้ ต้นโพธิ์นี้ย่อมถือว่าเป็นเสมือนขวัญใจของชาวพุทธทั่วโลก (พระวิเทศโพธิคุณ (ว.ป.วีรยุทธ) มุทิตา, 2544, หน้า 482)

6.1.2.3 สัตตมหาสถาน คือ สถานที่พระพุทธเจ้าทรงยับยั้งอยู่เพื่อเสวยวิมุตติสุข หลังจากตรัสรู้แล้ว 7 แห่ง ๆ ละ 7 วัน รวม 49 วัน วัดโพธิ์คยา ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกปี 2020

6.1.3 พาราณสี : สถานที่แสดงปฐมเทศนา

ภายหลังการตรัสรู้ 2 เดือน พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ซึ่งเป็นราชอุทยานที่ร่มรื่น เป็นเขตอภัยทานหมู่สัตว์ และเป็นที่พักของพวกฤๅษีทั้งหลาย อยู่ใกล้เมืองพาราณสี ปัจจุบันอยู่ในรัฐอุตตรประเทศ ทั้งนี้เพราะปัญจวัคคีย์ ซึ่งเคยปรนนิบัติพระพุทธองค์ครั้งบำเพ็ญทุกรกิริยา ครั้นทรงพบว่า ไม่ใช่ทางแห่งการหลุดพ้น จึงทรงเลิกและหันมาเสวยพระกระยาหารปกติ ทำให้ปัญจวัคคีย์เข้าใจว่าทรงหมดความเพียร จึงทิ้งพระองค์มาอยู่ที่ป่านี้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา “**ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร**” และ “**อริยสัจ 4**” ที่ **โกณฑัญญะ** หัวหน้าปัญจวัคคีย์ได้ดวงตาเห็นธรรม และได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุรูปแรก ทำให้พระรัตนตรัยครบองค์ 3 คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ชาวพุทธกำหนดให้เป็นวัน **อาสาฬหบูชา** สืบมาจนทุกวันนี้ ส่วนปัญจวัคคีย์อีก 4 ท่าน ได้ดวงตาเห็นธรรมในวันต่อ ๆ มา และได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุด้วยเช่นกัน

สิ่งก่อสร้างสำคัญ ณ สถานที่แสดงปฐมเทศนา

6.1.3.1 ธัมเมกขสถูป เป็นสถูปทรงโอคว่ำ ทำด้วยหินทราย มียอดกรวยสูงประมาณ 33 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 28 เมตร เป็นสถานที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ ผู้ไปแสวงบุญนิยมนั่งเจริญภาวนาบูชาสักการะกันในบริเวณนี้ นอกจากนี้ ยังมี **เจ้าขันทีสถูป** สถานที่พบปัญจวัคคีย์ และ **มูลคันธกุฎี** ที่ประทับจำพรรษาแรกของพระพุทธเจ้า สิ่งก่อสร้างเหล่านี้เหลือแต่โครงสร้าง

6.1.3.2 เสาศิลาจารึกพระเจ้าอโศก ตัวเสาหักคงเก็บไว้เป็นหลักฐาน ส่วนยอดหัวเสาเป็นรูปสิงห์สี่ตัวยืนหันหลังชนกัน ยืนอยู่บนแท่นที่สลักเป็นรูปช้าง ม้า สิงห์ และวัว คั่นด้วยพระธรรมจักรเล็ก ๆ อีก 4 องค์ เสาหินนี้ถือว่า “**มีความงามเป็นยอดทั้งในทางฝีมือและความหมาย**” (สุรางค์ศรี ดันเสียงสมและคณะ, 2551, หน้า 201) ดังนั้น เมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ รัฐบาลชุดแรกซึ่งมีอานันทมหิดล เหน็รุ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้นำเอา **รูปหัวเสาสินห์มาเป็นตราแผ่นดิน** รวมทั้งนำเอา **พระธรรมจักร** (สร้างครั้งสมัยพระเจ้าอโศก เป็นสัญลักษณ์แทนพระธรรมคำสอน) ไปประดับไว้กลางผืนธงชาติ ส่วนสาเหตุที่เลือกอโศกสิงห์และธรรมจักร เป็น

สัญลักษณ์ประจำชาติ เพราะต้องการยึดคำว่า “**ธรรมิกธรรมราชา**” มาเป็นเครื่องหมายแห่งการปกครอง ซึ่งพรรคคองเกรสเป็นตัวนำเรียกร้องเอกราชได้โดยสันติวิธีจากอังกฤษ (ส. ศิวรักษ์, 2547, หน้า 9) ปัจจุบันห้วเสาสีงห้อยอยู่ในพิพิธภัณฑท์โบราณคดีสารนาถ

6.1.4 กุสินารา : สถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน

ภายหลังที่พระพุทธเจ้าทรงปลงสังขารที่เวฬุคาม กรุงเวสาลีแล้ว ทรงเลือกเมืองกุสินารา เมืองหลวงแห่งแคว้นมัลละเป็นที่ดับขันธปรินิพพาน ณ สาโลโนทยาน และ ณ สถานที่นี้เองที่ทรงแสดงปัจฉิมโอวาทว่า “**ภิกษุทั้งหลาย เราขอเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด**” (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2552, หน้า 102)

สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ คือ **มหาปรินิพพานสถูป** ซึ่งพระเจ้าอโศกโปรดให้สร้างสถูปขึ้น ณ ที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานภายใต้ต้นสาละคู่ โดยสร้างคร่อมแท่นปรินิพพานพร้อมด้วยต้นสาละ ลักษณะของสถูปเป็นทรงโอคว่ำ สูงราว 30 ฟุต บนยอดมีฉัตร 3 ชั้น ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางปรินิพพาน (พระพุทธรูปปางไสยาสน์หนุนราบ) นอกจากนี้ ยังมี **มกุฏพันธเจดีย์** ที่ถวายพระเพลิงพุทธสรีระ แต่เหลือแต่เนินดินเท่านั้น และมีวัดพุทธนานาชาติสร้างไว้ที่นี่อีกหลายวัดรวมทั้งวัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ (พระวิเทศโพธิคุณ (ว.ป.วีรยุทธ), 2544, หน้า 268)

6.2 ถ้ำอชันตา (Ajanta Caves) รัฐมหาราษฏร์

ถ้ำอชันตา (Ajanta Caves) เป็นหมู่ถ้ำในพระพุทธศาสนาแห่งแรก มีอายุเก่าแก่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 – 2 ก่อนคริสตกาล และมีการขุดเจาะเพิ่มเติมในสมัยราชวงศ์คุปตะ (ราวศตวรรษที่ 5 – 6) หมู่ถ้ำอชันตามี 30 ถ้ำ แบ่งเป็น 2 ยุค คือ ยุคเถรวาท (ถ้ำ 8, 9, 10, 12, 13 และ 30) นอกนั้นเป็นถ้ำมหายาน ซึ่งสร้างทีหลัง ความแตกต่างระหว่างถ้ำ 2 นิกายคือ ถ้ำเถรวาทจะไม่มีพระพุทธรูป มีแต่สลักหรือเจดีย์ ต้นโพธิ์ หรือธรรมจักร เป็นตัวแทน ส่วนถ้ำมหายาน นอกจากจะมีพระพุทธรูปแล้ว ยังมีพระโพธิสัตว์ 2 องค์มาแทนที่พระอัครสาวกซ้ายขวา โดยพระโพธิสัตว์ วัชรปาณี (แปลว่า มีสายฟ้าในมือ) อยู่ด้านซ้าย เป็นเทพแห่งอิทธิฤทธิ์และพระโพธิสัตว์ปัทมปาณี (แปลว่า มีดอกบัวอยู่ในมือ) อยู่ด้านขวาเป็นเทพแห่งความเมตตากรุณา

ปัจจุบันถ้ำอชันตาได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี 1983 เพราะความดีเด่น 3 ประการ คือ 1) สถาปัตยกรรม การแกะสลักหินเข้าไปเป็นถ้ำที่สวยงามอย่างละเมียดละไม 2)

จิตรกรรม มีภาพวาดด้านในที่สวยงามสูงเด่นในคุณค่าไม่แพ้กัน 3) ประติมากรรม มีการแกะสลักพระพุทธรูปที่สวยงามได้สัดส่วนอ่อนช้อย

ภาพจิตรกรรมที่ผนังถ้ำที่ 1 เป็นภาพที่สวยงามที่สุด เป็นภาพพระโพธิสัตว์ปัทมปาณี เป็นภาพ 3 มิติ เหมือนของจริง ใช้วิธีไล่สีและการตัดเส้น ดังที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระราชอิสริยยศขณะนั้น) ทรงบรรยายว่า พระโพธิสัตว์ปัทมปาณีมีบุคลิกเด่น มีอำนาจพลังพิเศษ มีพระพักตร์สงบนิ่งฉายออกซึ่งเมตตากรุณา โดดเด่นออกมาในฝูงชนที่พลุกพล่านดิ้นรน (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2530, หน้า 369)

ถ้ำอื่น ๆ ที่เป็นพุทธสถานมีอีกมากที่โดดเด่น คือ หมู่ถ้ำเอลโลรา ซึ่งมีถ้ำหินดู เช่น และพุทธ (อ่านรายละเอียดในพระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, 2551, หน้า 165 – 219)

6.3 พุทธสถานที่เมืองสาญจี (Sanchi) รัฐมัธยประเทศ

พุทธสถานที่เมืองสาญจี (Sanchi) รัฐมัธยประเทศตั้งอยู่บนเนินเขา ห่างจากเมืองโภपाल ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐมัธยประเทศราว 40 กิโลเมตร เป็นโบราณสถานที่เก่าแก่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 – 2 ก่อนคริสตกาล ถือเป็นพุทธสถานที่เก่าแก่ที่สุดที่ยังคงสภาพไว้ รวมทั้งเคยเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาในอินเดีย จนถึงศตวรรษที่ 12 ปัจจุบันขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกตั้งแต่ปี 1983

โบราณสถานที่สำคัญ คือ **สถูปองค์ใหญ่เป็นสถูปที่สมบูรณ์ที่สุด** ทรงโอคว่า ถือเป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด (<https://www.mcu.ac.th>detail>) เริ่มสร้างในสมัยพระเจ้าอโศกและขยายต่อ ๆ มาในสมัยหลัง องค์สถูปมีทางเดินเวียนประทักษิณ ตอนบนสุดของสถูปมียอดฉัตร 3 ยอดลดหลั่นกันลงมาสถูปทรงนี้เป็นแบบที่นิยมสร้างในเวลาต่อมา นอกจากนั้น ซุ้มประตูทางเข้าทั้ง 4 ด้าน ประดับด้วยประติมากรรมที่งดงามมาก แกะสลักเป็นเรื่องของพุทธประวัติหรือชาดกในพุทธศาสนา

7. มนต์เสน่ห์ของศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์ (Sikhism) คำว่า “ซิกข์” เป็นภาษาปัญจาบ ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า “ศิษย์” แปลว่า ผู้ศึกษา ผู้นับถือทุกคนเป็นศิษย์ของครู หรือ ครู คำว่า “ครู” (Guru) เป็นคำเรียกศาสดาซิกข์

ศาสนาซิกข์มีศาสดา 10 องค์ องค์แรกคือ **คุรูนานัก (ค.ศ. 1469 – 1539)** องค์ที่ 10 ซึ่งเป็นองค์สุดท้ายคือ **คุรุโควินทสิงห์ (ค.ศ. 1675 – 1708)**

หลักการของซิกข์ คือ ต้องการผสมผสานศาสนาฮินดูกับศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นในสังคม คำสอนสำคัญเน้นเรื่องพระเจ้าองค์เดียวและการปฏิเสธการถือชั้นวรรณะ

คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของซิกข์ คือ **อาทิกรันถ์ (Adi Granth)** ต่อมาคุรุโควินท์สิงห์ได้สถาปนาให้พระคัมภีร์เป็นศาสนานิรันดรกาลของซิกข์ ให้พระนามใหม่ว่า “**มหาคัมภีร์คุรุครันถ์ซาฮิบ**” ส่วนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของซิกข์ที่ชาวซิกข์ทั่วโลกปรารถนาจะไปเคารพสักครั้งหนึ่งในชีวิตเหมือนพวกมุสลิมต้องไปเมกกะ คือ **สุวรรณวิหาร (Golden Temple)** ที่เมืองอมฤตสาร์ รัฐปัญจาบ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดียติดชายแดนปากีสถาน

ลักษณะเด่นของวิหารทองคำ หรือภาษาปัญจาบิ เรียกว่า **ฮาร์มันดิร ซาฮิบ (Harmandir Sahib)** แปลว่า **ที่สถิตของพระเจ้า** เป็นตัวตึกสี่เหลี่ยมหลังคาโดมกลม ปิดด้วยแผ่นทองคำบริสุทธิ์ เหลืองอร่ามมองเห็นแต่ไกลตั้งอยู่กลางสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีความกว้างด้านละ 150 เมตร ทางเดินกว้าง 18 เมตร ทางเดินเข้าสู่วิหารยาว 60 เมตร ตัววิหารขนาด 12 × 12 เมตร ตั้งอยู่บนชานรอบนอกขนาด 20 × 20 เมตร กลางสระน้ำเริ่มก่อสร้างในศตวรรษที่ 4 และเสร็จเปิดใช้ในศตวรรษที่ 5 แล้วอัญเชิญพระมหาคัมภีร์คุรุครันถ์ซาฮิบขึ้นประดิษฐาน(<https://www.rakyimtour.com>gold...>)

การเข้าไปในวิหารต้องปฏิบัติเหมือนกัน คือ ฝ่าคลุมศีรษะ (ถ้าไม่มีที่วัดให้ยืมฟรี) ถอดถุงเท้า – รองเท้า (ฝากเก็บฟรี) บางคนลงไปอาบน้ำ ซึ่งจัดไว้มุมหนึ่งของสระ ถือว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ มีการเลี้ยงอาหาร (มังสวิรัต) ฟรี ที่โรงครัวพระศาสดา นั่งรับประทานบนพื้นเหมือนกันทุกคน

เสน่ห์ของซิกข์ นอกจากความสวยงามของสุวรรณวิหารแล้ว ความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตนของชาวซิกข์ จะเห็นว่าอาสาสมัครที่ทำหน้าที่รับฝากรองเท้า นั้น บางคนมีตำแหน่งสูงในสังคม แต่ก็ไม่มีรังเกียจที่จะหยิบจับรองเท้าซึ่งถือว่าเป็นของต่ำ ทั้งนี้เพราะหลักของศาสนา สอนว่า “**ไม่มีฉัน ไม่มีเธอ มีแต่เรา**” เพราะฉะนั้น ซิกข์จึงให้การต้อนรับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ถือชั้นวรรณะ ประเทศไทยมีคุรุสิงห์สภา อยู่ที่ตลาดพาหุรัด ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ปัจจุบันชาวซิกข์ทั่วโลกมีประมาณ 25 ล้านคน มักเป็นนักธุรกิจที่ดีของประเทศนั้น ๆ

8. มนต์เสน่ห์ของศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม (Islam or Islamic religion) ปัจจุบันมีผู้นับถือมากเป็นอันดับสองในอินเดียและในโลก และเป็น 1 ใน 3 ศาสนาที่มีแหล่งกำเนิดในตะวันออกกลาง (ศาสนายูดาห์ ศาสนา

คริสต์ และศาสนาอิสลาม) เป็นศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ “อัลลอฮ์เจ้า” (Allah) ศาสดาคือ นบีมุฮัมมัด (Muhammad : 570 – 632) “กุรอาน” (The Koran or Quran) เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ปีที่เกิดศาสนาอิสลามคือ ค.ศ. 610 (อรพินท์ ปานนาคและคณะ, 2552, หน้า 64)

หลักคำสอนของอิสลาม คือ ศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ (ศึกษา รายละเอียดใน ฆัตรสมาลย์ กบิลสิงห์, 2521, หน้า 41 – 48)

ศาสนาอิสลามเริ่มเข้าสู่อินเดียโดยพ่อค้าอาหรับในศตวรรษที่ 7 ครั้นถึงศตวรรษที่ 10 เป็นต้นมา เป็นการเข้ามาปล้นและสุดท้ายยึดครองอินเดีย จนตั้งราชวงศ์ขึ้นปกครองที่กรุงเดลีและเรืองอำนาจสูงสุดในสมัยราชวงศ์โมกุล (ค.ศ. 1526 – 1857) ทำให้เกิดวัฒนธรรมผสมระหว่างฮินดูกับอิสลามอย่างแน่นแฟ้น ทั้งภาษาและขนบธรรมเนียมที่เห็นได้ไม่ยากในอินเดีย เว้นเฉพาะอินเดียใต้ ซึ่งวัฒนธรรมฮินดูฝังรากลึกอยู่ (กรุณา – เรื่องอุไร กุศลาลัย, 2538, หน้า 12)

เสน่ห์สำคัญที่สุดที่เกิดจากศาสนาอิสลาม คือ งานสถาปัตยกรรมในราชวงศ์โมกุล โดยเฉพาะสมัยพระเจ้าชาห์ ชาฮัน (Shah Jahan) ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของสถาปัตยกรรม ในบรรดาสิ่งก่อสร้างทั้งหมด ที่มีความงามเป็นเลิศ คือ ปราสาททัชมาฮาล แห่งเมืองอัครา (Agra) ซึ่งบางท่านว่าเป็น “ไข่มุกแห่งอัครา” (วิโรจน์ ธีรคุณ, 2546, หน้า 189) ออสการ์ เบราวน์ ings ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เขียนไว้ว่า “ทัชมาฮาล มีเสน่ห์ที่จะทำให้ท่านหลง และทำให้ท่านหมดความสามารถแท้จริงที่จะกล่าวชมเชยได้ เสน่ห์ของทัชมาฮาลจะยังฝังใจท่านไปจนกระทั่งวันตาย” (หลวงวิจิตรวาทการ, 2541, หน้า 71)

ทัชมาฮาล (Taj Mahal) พระเจ้าชาห์ ชาฮัน โปรดให้สร้างขึ้นเป็นที่เก็บพระศพของพระมเหสี “มুমตาส มาฮาล” (Mumtaz Mahal) อันเป็นตำแหน่งที่พระองค์ประทานให้พระนางภายหลังการอภิเษกสมรส มีความหมายว่า “อัญมณีเลอค่าแห่งราชสำนัก” ทรงอภิเษกสมรสเมื่อพระชนม์ 19 พรรษา กับชาห์ ชาฮัน เมื่อครั้งยังทรงเป็นเจ้าชาย พระนางมুমตาสเป็นหญิงสาวสวยและอ่อนหวาน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ชาห์ ชาฮัน ทรงรักพระนางอย่างล้นเหลือ นั่นคือ ความดีที่ทรงทุ่มเทชีวิตจิตใจให้แก่พระสวามี พระนางจะโดยเสด็จไปในที่ทุกหนทุกแห่งแม้แต่สนามรบ “ทรงเป็นคู่ทุกข์คู่ยากของพระสวามีโดยสม่ำเสมอและนั่นทำให้ความรักที่ทั้งสองพระองค์ทรงมีให้แก่กันยังต็มต้ามั่นคง” (บรรพต กำเนิดศิริ, 2551, หน้า 110) ทรงมีพระราชโอรสธิดารวม 14 พระองค์ และพระนางสิ้นพระชนม์กระทันหันภายหลังมีพระสูติการพระโอรสองค์ที่ 14 ด้วยพระชนม์ 39 พรรษา ยิ่งความเศร้าโศกเสียพระทัยให้แก่พระเจ้าชาห์ ชาฮัน ยิ่งนัก จน

เป็นที่มาของการสร้างปราสาททัชมาฮาลเพื่อเป็นสุสานเก็บพระศพของพระมเหสีสุดที่รัก ณ รีมฝั่งแม่น้ำยมุนา

ทัชมาฮาล (Taj Mahal) หมายถึง “มงกุฎแห่งแผ่นดิน” ผู้ออกแบบเป็นสถาปนิกชาวเปอร์เซีย ที่ทำงานอยู่ในราชสำนักโมกุล ชื่ออุสตาด อาห์เหม็ด ลาโฮรี (Ustad Ahmad Lahori) (<https://whc.unesco.org/list>) ใช้หินอ่อนสีขาวทั้งหลังในการก่อสร้างใช้คนงานประมาณ 20,000 คน ใช้เวลาสร้าง 22 ปี จึงเสร็จสมบูรณ์ หลวง วิจิตรวาทการ ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศอินเดีย ได้อธิบายเข้าใจง่าย ๆ ว่า รูปร่างของทัชมาฮาล ดูจากภายนอกแล้วเห็นเป็นสองชั้น แต่เป็นหน้าต่างหลอก ความจริงมีชั้นเดียว มีโดมใหญ่มากอยู่ตรงกลาง มีโดมเล็กอยู่ข้าง ๆ 4 โดม และหอสองคล้ายประภาคาร 4 หอทั้ง 4 มุม ส่วนแผนผังภายใน มีห้องใหญ่อยู่กลาง วางหีบพระศพจำลองของพระนางมมตาส และของพระเจ้าชาห์ ชาฮัน พระศพจริงเก็บไว้ในห้องใต้ดิน ห้องรอบข้างทำไว้ 4 ห้อง เพื่อใช้สวดมนต์ให้วิญญาณขึ้นสวรรค์ (หลวงวิจิตรวาทการ, 2541, หน้า 89)

ส่วนการประดับตกแต่งให้สวยงามใช้อัญมณีและหินมีค่าหลายชนิดฝังลงไปหินอ่อน เพื่อตกแต่งให้งามยิ่งขึ้น ทัชมาฮาลสร้างขึ้นด้วย “**พิชรักแรงคิดถึง...สวยงามจนลืมนว่าเป็นสุสาน**” (สุริยา รัตนกุล, 2546, หน้า 174) ในปี 1983 ทัชมาฮาล ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วยความงามที่แสดงถึงความกลมกลืนในทุกสัดส่วนและความสมมาตรที่ยากจะหาสถาปัตยกรรมใดในโลกมาเทียบเคียงได้ ถือเป็น “**อัญมณีแห่งศิลปะแบบมุสลิม**” (Tourist Information Indiantourism, Singapore, n.d., p. 37)

สถานที่อื่น ๆ ที่งดงามจนได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เช่น **ป้อมอัครา (Agra Fort)** หรือรู้จักกันในนาม “**ป้อมแดง (Red Fort)**” ซึ่งเป็นพระราชวังที่ประทับของกษัตริย์ราชวงศ์กุล มีลักษณะใหญ่โตน่าเกรงขาม สร้างจากหินทรายแดงโอบล้อมด้วยกำแพงแข็งแกร่งยาวถึง 25 กิโลเมตร

นอกจากนี้ สิ่งก่อสร้างที่โดดเด่น นักท่องเที่ยวนิยมไปชม คือ **หอคูตบมินาร์ (Qutab Minar Tower)** เมืองเดลี เดิมกษัตริย์ฮินดูสร้างเพื่อให้พระมเหสีทอดพระเนตรแม่น้ำยมุนา สูงเพียง 95 ฟุต ครั้นมุสลิมยึดครองจึงให้ต่อเติมหลายครั้งจนสูงเท่าปัจจุบัน ที่สวยโดดเด่นเพราะทำจากหินทรายแดงทำเป็นลูกฟูกต่อกันขึ้นไป ความสูง 238 ฟุต เส้นผ่าศูนย์กลาง 47 ฟุต มีชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป 5 ชั้น ทุกชั้นมีมุขยื่นออกมาโดยรอบ มีบันไดกว่า 300 ชั้นอยู่ภายใน รอบ ๆ หอมีการแกะสลักเป็นภาษาอาหรับที่งดงาม หอคูตบมินาร์ถือเป็นสัญลักษณ์ (Landmark) ของกรุงเดลี

สถาปัตยกรรมมุสลิมสมัยโมกุลมีอีกมาก ที่มีมนต์เสน่ห์อีกแห่งหนึ่งคือ **เมืองชัยปุร์ (Jaipur)** หรือที่รู้จักกันในนาม “**เมืองสีชมพู**” (**The Pink City**) เพราะพระราชวังและสถานที่สำคัญหาสีชมพูทั้งเมือง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเจ้าชายอัลเบิร์ต (Prince Albert) พระสวามีของสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียแห่งอังกฤษได้เสด็จเมืองนี้ในปี 1863 มหาราชชาชัยปุร์ โปรดให้การต้อนรับโดยทาอาคารสีชมพูทั้งเมือง จุดเด่นที่เป็นสัญลักษณ์ของเมือง คือ **พระราชวังสายลม (Hawa Mahall)** ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางเมืองติดถนนใหญ่ เป็นตึก 5 ชั้น มีลักษณะโดดเด่นแบบบั้งผึ้ง ทาสีชมพูทั้งองค์ มีช่องหน้าต่างมากมายนับพันช่อง เพื่อให้นางในมองเห็นชีวิตภายนอก โดยที่คนภายนอกมองพวกนางไม่เห็น (Dhanraj Aswani Shri Nath Book Stall, Delhi – Agra – Saipur, n.d., p. 58)

นอกจากนี้ยังมี**ป้อมแอมเบอร์ (Amber Fort)** เป็นพระราชวังที่ตั้งอยู่บนภูเขาไม่สูงนัก ไม่ไกลจากพระราชวังสายลม ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือสามารถนั่งช้างขึ้นไปชมได้ด้วย ให้สังเกตว่าเมืองชัยปุร์เป็นเมืองของฮินดู แต่สิ่งก่อสร้างนิยมแบบโมกุลของอิสลามทั้งการตกแต่งภายในและสวนดอกไม้

9. สรุป

ศาสนาเป็นรากเหง้าที่สำคัญของวัฒนธรรม จึงทำให้รูปเคารพและศาสนสถานของแต่ละศาสนาย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน (ยกเว้นอิสลามและซิกข์ไม่มีรูปเคารพ) ทำให้เป็นเสน่ห์ที่พบอยู่ทั่วไป แต่มีลักษณะพิเศษน่าทึ่ง คือ การเจาะภูเขาให้เป็นถ้ำเพื่อสร้างวัดฮินดู เช่น และพุทธ เช่น ถ้ำเอลโลรา และหมู่ถ้ำอชันตาของพุทธศาสนา

เสน่ห์ของพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุด คือ สังฆเวชนียสถาน 4 แห่ง ซึ่งชาวพุทธทั่วโลกนิยมมากราบไหว้ ในทำนองเดียวกัน สุวรรณวิหารสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของซิกข์ ที่ชาวซิกข์ทั่วโลกปรารถนามาแสดงความเคารพสักครั้งในชีวิต ส่วนทัชมาฮาลสุสานเก็บพระศพของพระนางมมตาสเป็นอนุสรณ์แห่งความรัก ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก ที่ชาวต่างชาติปรารถนามาชม สุดท้ายไม่กล่าวถึงไม่ได้คือรูปประติมากรรมแสดงความรักตามตำรากรมสูตร ที่ประดับเทวาลัยเมืองชจูโรห์ ฝีมือประณีตงดงามมีชีวิตชีวาเป็นประติมากรรมที่มีแห่งเดียวในโลก เหล่านี้คือมนต์เสน่ห์ของอินเดีย

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นมนต์เสน่ห์ของอินเดียที่เกิดจากศาสนาหลักและเฉพาะผลงานเด่น ๆ ของศาสนาฮินดู เช่น พุทธ ซิกข์ และอิสลาม เท่านั้น ถ้าเขียนทั้งหมดคงเป็นตำราเล่มโต จริง ๆ

แล้วการได้เห็นอินเดีย แม้เพียงไปยืนที่ชุมชนในเมืองสักแห่ง การเห็นสตรีอินเดียแต่งกายชุดสำหรับสีต่าง ๆ ลวดลายต่าง ๆ ใส่เครื่องประดับ คอ หู จมูก กำไลแขน แหวน และอื่น ๆ หรือ การเห็นผู้ชายอินเดียโพกหัวด้วยผ้าสีต่าง ๆ แบบต่าง ๆ ไว้หนวดทรงต่าง ๆ ก็เป็นเสน่ห์ชวนมอง ยิ่งกว่านั้น ถ้ามองเข้าไปในถนนจะเห็นความพลุกพล่านด้วยยวดยานนานาชนิด ทั้งรถบัส รถบรรทุก รถสองแถว รถแก่ง รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถสามล้อ รถเข็น รวมทั้งคนและวัว (วัวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ตามคติฮินดู เป็นพาหนะของพระศิวะ ห้ามฆ่า ห้ามกิน) เสียงแตรรถดังตลอดเพราะถือเป็นเอกลักษณ์ของการใช้ถนน ช่างหลังรถบัสหรือรถบรรทุก นิยมเขียนติดท้ายรถไว้ว่า “กรุณาบีบแตร” (Horn Please) สิ่งเหล่านี้พบได้เฉพาะในอินเดียเท่านั้น นี่แหละคือมนต์เสน่ห์ของอินเดีย

เอกสารอ้างอิง

- กรรณา – เรื่องอุไร กุศลาสัย. (2537). *ภารตวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- ดาวสยาม วชิรปัญญา, พระมหา. (2551). *เยือนอินเดียตามรอยอารยธรรมพุทธ (Buddhist Pilgrimage in India)*. กรุงเทพฯ: หจก. เม็ดทรายพริ้นติ้ง จำกัด.
- दनัย ไชโยธธา. (2527). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ยุคโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- เดอ แบร์รี. วิลเลียม. ฮีโอดอร์. (2513). *Sources of India Tradition*. (จำนงค์ ทองประเสริฐ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- ทวี ทวีวาร. (2525). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ภายหลังประกาศเอกราชจนถึงปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- นิติภูมิ นวรัตน์. (2546). *เปิดฟ้าส่องโลก*. กรุงเทพฯ: บริษัทภูมิรัตน์ จำกัด.
- เนห์รู, ยวาทะลาล. (2549). *The Discovery of India*. (กรรณา กุศลาสัย, ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม่คำผาง.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2555). *ประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- บรรพต กำเนิดศิริ. (2551). *ความรักของพระราชชา*. กรุงเทพฯ: บริษัทอนิเมทกรุ๊ป จำกัด.
- เบอร์ตัน, ริชาร์ด, เซอร์. (2510). *The Kama Sutra*. (บุญรส วงจตุรัสธรรม, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การพิมพ์.

- ประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์. (2539). “ศิลปะอินเดีย” *อารยธรรมตะวันออก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชุมพร คงทน. (2529). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- ประภัสสร บุญประเสริฐ. (2544). *ประวัติศาสตร์เอเชียใต้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรีชา บุญญะศิริ. (2536). “ภาษาของอินเดีย.” *อารยธรรมตะวันออก*. พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิน ดอกบัว. (2545). *ปวงปรัชญาอินเดีย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.
- วิจิตรวาทการ, พลตรี, หลวง. (2541). *ของดีในอินเดีย*. กรุงเทพฯ: บริษัทสร้างสรรค์บุ๊ค จำกัด.
- วิเชียร ว. ชิริโส, พระมหา ดร. และ ดาวสยาม, พระมหา. (2548). *นครราชคฤห์ เมืองหลักของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันลือธรรม.
- วิเทศโพธิคุณ, (ว.ป.ธีรยุทธ). (2544). *สู่แดนพระพุทธองค์ (อินเดีย – เนปาล)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันลือธรรม.
- ศรีสุรศักดิ์ พูลทรัพย์, บรรณาธิการ. (2536). *อารยธรรมตะวันออก*. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2549). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- สุรางค์ศรี ต้นเสียงสม และคณะ. (2551). *อารยธรรมตะวันออก*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง ศาสตราจารย์ ดร. (2546). *อารยธรรมตะวันออก : อารยธรรมอินเดีย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ส. ศิวรักษ์ (นามแฝง). (2547). *ความเข้าใจในเรื่องพระเจ้าอโคกและอโสกาวทาน*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- เสฐียร พันธงชัย. (2516). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- สมคิด จิระทัศน์กุล. (2554). *รู้เรื่อง วัด วิหาร โบสถ์ เจดีย์ พุทธสถาปัตยกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส.
- สมปอง มุทิโต, พระมหา. (2552). *พระพุทธเจ้า*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- สุมาลี มหามรงค์ชัย. (2546). *ฮินดู-พุทธ จุดยืนที่แตกต่าง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- อาติลัน อูสมมา. สิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญอินเดีย: บทสำรวจเบื้องต้น. *วารสารรัฐศาสตร์และ*

รัฐประศาสนศาสตร์. 1(2), 139-158.

อ้าย ชีรปัญญา, พระมหา. (2553). *ปริศนาภารตอินเดียทำไม? ทำไมอินเดีย*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

อรพินท์ ปานนาค, มาตยา อิงคนารถ, ฝอบ จิ่งแสงสถิตย์พร และศุภรัตน์ ตีตะกุล. (2552).

อารยธรรมตะวันออก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Banerjee, Anil Chandra.(1972). *A History of India*. Bangladesh: A Mukherjee & Co., Private.

Basham, A.L. (1959). *The Wonder That Was India*. New York: Grove Press.

Bridget and Allchin, Raymond. (1983). *The Rise of Civilization in India and Pakistan*.

New Delhi: Cambridge World Archaeology.

Dhamraj Aswani Shri Nath Book Stall. (n.d.), Delhi – Agra – Jaipur. *The Golden*

Triangle. Indiatourism, Singapore. (n.d.), *Incredible India*. Singapore: United House.

Lyniya, B.N. (1982). *Life and Culture in Ancient India* (From the Earliest Time to 1000 A.D.)

Majumdar, R.C. Raychaudhuri, H.C. and Datta Kalikinkar. (1985). *An Advanced History of India*. Madras Bombay Delhi Patna. Macmillan India Limited.

Pent, Suresh Chandra. (1973). *Hindu Polity*. India: Prakashan Kendra, New building, Amiabas Luckno.

Welty, Paul Thomas. (1973). *The Asians Their Heritage and Their Destiny*. New York: J.B. Lippincott Company.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ โดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) ทั้งนี้อาจจะมีวารสารฉบับพิเศษ (Special issue) หรือฉบับที่ตีพิมพ์บทความจากการประชุมวิชาการ (Conference proceeding) ผู้เขียนทุกท่านสามารถส่งบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดี วรรณกรรม คติชนวิทยา วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ปรัชญา ประวัติศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มาขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ได้ตลอดทั้งปี

1. บทความที่ขอตีพิมพ์เผยแพร่

- บทความจะต้องอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ สำหรับบทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือจะไม่นำเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพ แต่จะพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาโดยกองบรรณาธิการ
- บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน รวมถึงไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
- บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (Double-blind Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ท่าน และผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด
- บทความที่เป็นบทความวิจัยที่ส่งมายังวารสารตั้งแต่ พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป ต้องมีหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แนบมาพร้อมกับบทความ (ยกเว้นได้รับการพิจารณาจากกองบรรณาธิการเป็นรายเฉพาะ)
- หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์
- บทความย่อภาษาอังกฤษ ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องทางไวยากรณ์ ก่อนขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่จากวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์

2. การเตรียมต้นฉบับ

2.1 ต้นฉบับต้องจัดทำด้วยโปรแกรม Word ขนาด A4 รวมความยาว 15-17 หน้า จัดรูปแบบหน้าแบบบรรทัดเดี่ยว (Single space) ทั้งนี้รวมเอกสารอ้างอิง ยกเว้นกรณีมีภาพประกอบหรือตารางที่อาจจะต้องใช้พื้นที่ในการใส่ภาพและตาราง กองบรรณาธิการจะพิจารณาตามความเหมาะสม เนื้อหาในบทความใช้อักษร TH Sarabun New ขนาด 16 พอยต์ กำหนดขอบกระดาษของ Word ด้านซ้าย ด้านบน ด้านขวาและด้านล่าง 2.54 ซม. ใส่เลขหน้าไว้ที่มุมบนขวาด้านบน ห่างจากขอบบน 1.25 ซม.

2.2 ส่วนประกอบของต้นฉบับบทความ ประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวหนา ตัวอักษรขนาด 20 พอยต์ จัดพิมพ์กึ่งกลางหน้ากระดาษ

2) ชื่อผู้เขียน (Author) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ถัดลงมาจากรายชื่อเรื่อง โดยเว้นระยะ 1 บรรทัดใต้ชื่อบทความ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ จัดไว้ที่มุมด้านขวาแบบเรียงลำดับจากซ้ายไปขวา และกำหนดเครื่องหมายดอกจัน (*) แบบตัวยก (Superscript) ท้ายชื่อผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author)

3) ชื่อตำแหน่งและหน่วยงานที่สังกัด (Position and Affiliation) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำเป็นเชิงอรรถท้ายหน้า (Footer) แบบตัวเลข โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการหรือสถานภาพใด ๆ สังกัดของผู้แต่งต้องมีเพียงสังกัดเดียว (หากมีหลายสังกัดให้เลือกเพียง 1 สังกัด) และเรียงลำดับจากหน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลัก เช่น ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun New ขนาด 12 พอยต์ และชื่อผู้ประสานงานหลัก (Corresponding author) เป็นลำดับสุดท้ายในเชิงอรรถท้ายหน้า

4) ข้อมูลการติดต่อผู้แต่ง (Contact) โดยให้ระบุเป็นอีเมลของผู้เขียน ใส่ต่อท้ายจากชื่อหน่วยงานที่สังกัด

5) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หัวข้ออยู่กึ่งกลาง โดยมีเนื้อหาความยาวประมาณ 200-300 คำ และคำสำคัญ 3-6 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ด้านล่างบทคัดย่อของแต่ละภาษา โดยเว้นวรรคแต่ละคำสำคัญในภาษาไทย สำหรับคำสำคัญภาษาอังกฤษต้องใช้ตัวอักษรตัวใหญ่ตัวแรกของทุกคำและคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “,”

6) เนื้อเรื่อง มีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

6.1) **บทความวิจัย** ต้องประกอบไปด้วยส่วนประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่

- บทนำ (Introduction)
- วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature reviews)
- วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)
- วิธีดำเนินการวิจัย (Method)
- ผลการวิจัย (Results)
- สรุปและอภิปรายผลการวิจัย (Conclusion and Discussion)
- รายการเอกสารอ้างอิง (References)

6.2) **บทความวิชาการ** ประกอบไปด้วย

- บทนำ
- หัวข้อเนื้อหาที่นำเสนอตามลำดับและบทวิเคราะห์ สังเคราะห์ทางวิชาการตามประเด็นของเรื่องที่เขียน
- บทสรุป
- รายการเอกสารอ้างอิง

6.3) **ภาพ แผนภูมิและตารางประกอบ** ในเนื้อหาให้กำหนดดังนี้

- ภาพประกอบเป็นภาพสีหรือขาว-ดำ
- ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ผลงานของบุคคลอื่น
- ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ และไม่ต้องตีกรอบ
- ชื่อภาพประกอบจัดไว้ใต้ภาพ ใช้คำว่า ภาพที่ ต่อด้วยหมายเลขอารบิกของภาพ คำบรรยายภาพ และแหล่งที่มาของภาพ หรือแผนภูมิ
- ตารางประกอบจัดไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ
- ชื่อตารางประกอบอยู่เหนือตารางด้านบนสุดและจัดชิดซ้ายกระดาษ ใช้คำว่า ตารางที่ ต่อด้วย หมายเลขตารางและชื่อตาราง โดยตารางต้องตีกรอบทั้งหมด

3. การอ้างอิงในเนื้อเรื่องและรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ใช้วิธีการอ้างอิงตามรูปแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 แต่ละรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาคงต้องนำไปรวบรวมไว้ในรายการอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (In-text Citation)

ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (name-year system) โดยระบุชื่อผู้แต่ง หรือชื่อเรื่องในกรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งและระบุปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ หรือเป็น พ.ศ. สำหรับเอกสารภาษาไทย ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้ ตัวอย่าง

สมทรง บุรุษพัฒน์ (2560, น. 103-108) แสดงผลการศึกษากี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเสียง..... หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (สมทรง บุรุษพัฒน์, 2560, น. 103-108)

กรณีอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่ามาอ้างแล้ว

Scollon & Scollon (2012) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ว่า.....

หรืออ้างอิงแบบเนื้อหาไว้ท้าย

“.....” (Scollon & Scollon, 2012, pp.18-36)

Labov กล่าวว่า (อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 10)

หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (Labov อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 10)

Jokobson เป็นผู้นำเสนอแนวทางประยุกต์.....(as cited in Widdowson, 1996)

หรืออ้างอิงในเนื้อหาแบบไว้ท้าย

“.....” (Jokobson as cited in Widdowson, 1996)

3.2 รายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ให้รวบรวมเอกสารทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาไว้ท้ายบทความ จัดเรียงตามลำดับ

อักษรชื่อผู้แต่ง ใช้รูปแบบการลงรายการตามระบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6

ตัวอย่าง

- หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งแรกไม่ต้องใส่ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์./

สำนักพิมพ์.

(ในกรณีที่มิใช่สำนักพิมพ์ เป็นหน่วยงานสถาบันการศึกษา ให้จัดเรียงหน่วยงานใหญ่ไปหา
หน่วยงานย่อยโดยมีเครื่องหมายจุลภาคคั่น)

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. (2547). *วรรณคดีอยุธยาตอนต้น: ลักษณะร่วมและอิทธิพล*.

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ.

Catford, J. C. (1965). *A linguistic theory of translation*. London: Oxford University.

- บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้าที่ปรากฏ.

วิโรจ นาคชาติศรี. (2558). ความเชื่อและปาฏิหาริย์พระเจ้าทันใจ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดยอดแก้วศรี

บุญเรือง. *วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 34(1), 47-64.

Fandrych, C., & Graefen, G. (2002). Text commenting devices in German and English
academic

articles. *Multilingua*, 21(1), 17-34.

- บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน/ ชื่อผู้แต่ง (บรรณาธิการ)./ ชื่อหนังสือ/

(ครั้งที่พิมพ์), (เลขหน้าที่ปรากฏในบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด)./ สถานที่พิมพ์./
สำนักพิมพ์.

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. (2561). คุณสมบัติน้ำเสียงในภาษาตระกูลมอญ-เขมร (Phonation Types
in Mon-Khmer Languages). ใน พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์, วิภาส โปธิแพทย์ และคเชนทร์
ตัณศิริ (บรรณาธิการ), *ศาสตร์แห่งภาษา: ในวาระครบรอบ 42 ปี ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, (น. 88-110). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์.

Klaudy, K. (2009). Exploitation. In Baker, M. and G. Saldanha (Eds.), *Routledge
encyclopedia*

of translation studies, (pp. 104-108). New York and London: Routledge.

- วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/หรือ
วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)./ชื่อมหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.
ยาใจ ชูวิษา. (2536). *ความเป็นประโยชน์ของหน่วยสร้างกริยาเรียงในภาษาไทย*.
(วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

- วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์สืบค้นจากเว็บไซต์

Evans, A. A. (2019). *An integrated writing task in French as a foreign language: An analysis of processes, products, and perceptions*. (Doctoral Dissertation University of Iowa). Retrieved from <https://ir.uiowa.edu/etd/6943/>.

- เอกสารจากเว็บไซต์

ชื่อผู้เขียนเอกสาร. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. สืบค้นจาก (Retrieved from) URL ของเว็บไซต์
ปกรณ์ ชื่นชาวไว. (ม.ป.ป.). *กติกากาการเสิร์ฟ (ฉบับย่อ)*. สืบค้นจาก
[http://thailandtabletennis.com/
default.asp?content=contentdetail&id=17798](http://thailandtabletennis.com/default.asp?content=contentdetail&id=17798)

Chefor, V. M., & Zhiying, X. (2020). *Understanding the use of deixis in Paul Biya's 2019 message to Cameroonian youth*. Retrieved from [https://www.eajournals.org/wp-content/uploads/
Understanding-the-Use-of-Deixis-in-Paul-Biya%E2%80%99s-2019-Message-to-Cameroonian-Youth.pdf](https://www.eajournals.org/wp-content/uploads/Understanding-the-Use-of-Deixis-in-Paul-Biya%E2%80%99s-2019-Message-to-Cameroonian-Youth.pdf)

4. อัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความ

วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ กำหนดอัตราค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความๆ ละ 3,000 บาท โดยโอนเข้าบัญชี ม.ร. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง เลขที่บัญชี 020 267 961 538 และส่งหลักฐานการโอนเงินภายใน 7 วันหลังจากส่งบทความ อนึ่ง ขอสงวนสิทธิ์ว่าการโอนเงินค่าดำเนินการจัดพิมพ์บทความ ท่านไม่สามารถรับคืนได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

5. การส่งบทความ

ผู้เขียนส่งบทความไฟล์ Word และ Pdf ที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของหลักเกณฑ์วารสารผ่านระบบออนไลน์ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/huru> เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความจะดำเนินการตามขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร และกองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เขียนบทความทราบ สำหรับบทความที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเพื่อเผยแพร่ต่อไป

6. ขั้นตอนการพิจารณาของวารสาร

เมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความต้นฉบับแล้ว จะพิจารณารูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร หากบทความต้นฉบับใดไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร กองบรรณาธิการจะแจ้งผลการพิจารณาพร้อมส่งคืนผลงานให้แก่ผู้เขียนนำกลับไปแก้ไข และหากเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสารแล้ว จะเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณา ดังนี้

1. กองบรรณาธิการพิจารณาและทบทวนผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อย 3 ท่านต่อบทความ โดยวิธีการกลั่นกรองคุณภาพแบบไม่เปิดเผยตัวตนสองทาง (Double-blind Review)

2. ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินเนื้อหาสาระ คุณภาพทางวิชาการ และตรวจสอบความถูกต้อง

3. เมื่อได้รับผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการรวบรวมผลและสรุปผลการประเมินเพื่อแจ้งผู้เขียน

- กรณีผลการประเมินไม่ผ่าน กองบรรณาธิการแจ้งปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ

- กรณีผลการประเมินผ่าน แต่มีข้อแก้ไข ให้ผู้เขียนพิจารณาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ระบุรายละเอียดการแก้ไขและเลขหน้า จากนั้นส่งบทความที่แก้ไขแล้วมายังกองบรรณาธิการอีกครั้ง กรณีไม่แก้ไขต้องชี้แจงเหตุผลตามหลักวิชาการ หากไม่ระบุรายละเอียดการแก้ไขและเลขหน้า หรือให้เหตุผล กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบรับตีพิมพ์บทความได้ทันที และกรณีไม่ดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าผู้เขียนสละสิทธิ์ในการตีพิมพ์บทความ กองบรรณาธิการมีสิทธิ์ปฏิเสธการตอบรับตีพิมพ์บทความได้ทันที

4. หากบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความไปยังผู้เขียน

5. ลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นลายลักษณ์อักษร

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ หน่วยส่งเสริมพัฒนาทางวิชาการ อาคาร 1 ชั้น 1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โทร. 0-2310-8281 Facebook page [หน่วยส่งเสริมฯ มช.](#)

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานในวารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. บทความที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์ที่ได้มาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการอื่น
2. บทความที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่มีส่วนใดที่เป็นการลอกเลียนผลงาน ทั้งของตนเองและของผู้อื่น ในกรณีที่น่าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานของผู้อื่นมาใช้จะต้องขออนุญาตหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องและครบถ้วน
3. นำเสนอบทความที่สอดคล้องกับนโยบายของวารสารซึ่งเน้นการเผยแพร่งานทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ โดยรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. เตรียมต้นฉบับบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร และระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (หากมี)
5. ผู้นิพนธ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง หากมีผู้นิพนธ์หลายคน ผู้นิพนธ์ทุกคนจะต้องเห็นชอบกับการส่งบทความนั้นให้วารสารตีพิมพ์
6. รับฟังคำแนะนำของผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการเพื่อการพัฒนาบทความให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้นิพนธ์สามารถอธิบายและชี้แจงเหตุผลในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขดังกล่าว
7. ระบุข้อมูลเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน (หากมี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. ประกาศวิธีจัดเตรียมต้นฉบับและรายละเอียดที่จำเป็น เงื่อนไข หลักเกณฑ์ และอัตราค่าดำเนินการจัดการต้นฉบับอย่างชัดเจนให้ผู้สนใจส่งบทความตีพิมพ์และสาธารณชนทั่วไปทราบ
2. ประสานงานกับผู้นิพนธ์ ผู้ประเมินบทความ และทีมผู้บริหารด้วยความซื่อสัตย์ โดยไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
3. พิจารณาคัดเลือกบทความที่จะตีพิมพ์ให้มีความถูกต้องทั้งในแง่วิชาการและจริยธรรม ไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
4. ปฏิบัติต่อผู้นิพนธ์อย่างเสมอภาค ปกป้องความลับของผลงาน สื่อสารด้วยความรวดเร็ว เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าของต้นฉบับโดยไม่มีเหตุผลสมควร
5. กำหนดขั้นตอนและแนวปฏิบัติสำหรับผู้ประเมินบทความ เพื่อให้การทำงานมีความถูกต้องรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม จะต้องให้ผู้ประเมินบทความทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยที่ผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ประเมิน
6. ปกป้องความเป็นส่วนตัว โดยไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพบทความ
7. ตรวจสอบการคัดลอกหรือการละเมิดผลงานของผู้อื่นอย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมตรวจสอบการคัดลอกผลงานที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร ไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
8. เมื่อสงสัยว่าผู้นิพนธ์กระทำผิดจรรยาบรรณ ต้องตรวจสอบหาหลักฐานให้แน่ชัด และประสานงานกับผู้นิพนธ์หลักเพื่อขอคำชี้แจง ก่อนจะตัดสินใจ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
9. เมื่อพบว่าผู้นิพนธ์ได้คัดลอกหรือละเมิดผลงานของผู้อื่น ต้องประสานงานกับผู้นิพนธ์หลักเพื่อขอคำชี้แจง สำหรับใช้ตัดสินใจ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร หากตระหนักว่าตนอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
2. รักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อรับการประเมิน แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างกระบวนการประเมินคุณภาพบทความ
3. ควรรับประเมินบทความเฉพาะในสาขาที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาถึงคุณค่าทางวิชาการของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ เป็นสำคัญ
4. เสนอแนะเพื่อการแก้ไขและปรับปรุงบทความให้กระชับและชัดเจน โดยเน้นความถูกต้องของเนื้อหาที่สอดคล้องกับนโยบายของวารสาร และการสร้างผลงานใหม่
5. ประเมินด้วยความเที่ยงตรง หลีกเลี่ยงการใช้อคติ และความรู้สึกส่วนตัวในการวิจารณ์บทความ การประเมินต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องทางวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย
6. ส่งคืนบทความในเวลาที่กำหนด เพื่อประโยชน์ของผู้นิพนธ์บทความ หากไม่สามารถประเมินบทความเสร็จในเวลาที่กำหนด หรือไม่สามารถประเมินบทความได้ ต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
7. ศึกษานโยบายวารสารเพื่อให้การประเมินบทความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การตีพิมพ์บทความ เนื้อหาที่นำเสนอ และมาตรฐานการประเมินบทความของวารสาร
8. ให้ความสำคัญกับปัญหาการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และการนำผลงานเก่ามาตีพิมพ์ซ้ำ รวมทั้งการอ้างอิงผลงานทางวิชาการ หากพบว่าผู้นิพนธ์มีการละเมิดผลงาน หรือนำผลงานเก่ามาขอตีพิมพ์ซ้ำจะต้องแจ้งบรรณาธิการวารสารให้ทราบทันที